WYDAWNICTWO OO. MARYAWITÓW.

KALENDARZ MARYAWICKI

NA ROK ZWYCZAJNY

1911.

ROCZNIK CZWARTY.

ŁÓDŹ.

Drukarnia Katolickiego Biskupa Maryawitów O. J. M. M. Kowalskiego ul. Franciszk. Nr. 27.

1911

Wyszła z druku i jest do nabycia
broszura p. t.

W obronie zasad Ewangelii.

Część I (dogmatyczna).

Z powodu krytyki Listu Pasterskiego O. M. Michała, Biskupa Maryawitów, zamieszczonej w Płockim miesięczniku Pasterskim.

Treść broszury zawarta jest w następujących rozdziałach:

Broszura ta, 145 stronic druku licząca, odznacza się nadzwyczaj ciekawą treścią i źródłowo wykazuje prawdziwość Maryawityzmu oraz odstąpienie hierarchii rzymsko-katolickiej od zasad Ewangelii.

Wszystkie twierdzenia poparte są cytatami z dzieł Ojców Kościoła i starożytnych pisarzy chrześcijańskich.

Cena egzemplarza 30 kop. Na papierze welinowym 50 kop. — bez przesyłki.

Dostać można w Redakcyi i w kantorach „Maryawity“.

EWANGELIE

na wszystkie Niedziele i uroczystości w roku 1911.

Na Nowy Rok u Łuk. sw. w roz. 2. O obrzezaniu Chrystusa Pana.
— **Trzech Króli,** u Mateusza św. w roz. 2. O św. Trzech Królach.
— N. 1 po 3-ch Królach, u Łukasza św. w roz. 2. O Chrystusie w 12 latach.
— N. 2 po 3-ch Królach, u Jana sw. w r. 2. O godach w Kanie Galilejskiej.
— N. 3 po 3-ch Królach, u Mateusza św. w roz. 8. O oczyszczeniu trędowatego i uzdrowieniu sługi setnika.
— N. 4 po 3-ch Królach, u Mateusza św. w roz. 8. O uspokojeniu bałwanów morskich.
— **Oczyszczenie N. M. P.** u Łukasza św. w roz. 2 O przeniesieniu Chrystusa do Kościoła Jerozolimskiego.
— N. 5 po 3-ch Królach, u Mateusza św. w roz. 13. O kąkolu między pszenicą.
— N. Starozapustną, u Mateusza sw. w roz. 20. O robotnikach w winnicy.
— Mięsopustną, u Łuk. św. w roz. 8. O nasieniu i roli.
— N. Zapustną, u Łukasza św. w roz. 18. Jezus przepowiada swą mękę.
— Popielec, u Mateusza św. w roz. 6. O poście.
— N. 1 postu, u Mateusza św. w roz. 4. O kuszeniu Pana Jezusa na puszczy.
— N. 2 Postu, u Mateusza św. w r. 17. O przemienieniu się Jezusowem.
— N. 3 Postu, u Łukasza św. w roz. 11. O wyrzucaniu czartów.
— **Zwiastowanie N. M. P.,** u Łukasza św. w roz. 1. O posłaniu Anioła Gabryela do N. M. P.
— N. 4 Postu, u Jana św. w roz. 6. O nakarmieniu 5000 ludzi.
— N. Męki P., u Jana św. w r. 8. O Żydach chcących ukamienować Jezusa.
— N. Kwietnią, u Mateusza św. roz. 13. O wjeździe Chrystusa do Jerozolimy.
— Wielki Czwartek, u Jana świętego w roz. 13. O wieczerzy Pańskiej i umywaniu nóg Apostołom przez Chrystusa.
— Wielki Piątek, Pasya czyli opisanie Męki Pana Jezusa według Jana św. w r. 18 i 19.
— Wielką Sobotę, u Mateusza św. w roz. 28. O niewiastach przy grobie Chrystusa.
— **N. Wielkanocną,** u Marka św. w r. 16. O Zmartwychwstaniu Chrystusa Pana.
— **Poniedziałek Wielkanocny,** u Łukasza św. w r. 24. O 2-ch uczniach Chrystusa idących do Emaus.
— Niedzielę Przewodnią, u Jana św. w roz. 20. O pokazaniu się Chrystusa uczniom.
— N. 2 po Wielkiejnocy, u Jana św. w roz. 10. O Chrystusie dobrym Pasterzu.
— N. 3 po Wielkiejnocy, u Jana św. w roz. 16. O odejściu Chrystusa Pana do Ojca.
— **Św. Stanisława Biskupa,** u Jana św. w roz. 10. O Chrystusie dobrym Pasterzu.
— N. 4 po Wielkiejnocy, u Jana św. w roz. 16. O przyczynie odejścia Chrystusa.
— N. 5 po Wielkiejnocy, u Jana św. w roz. 16. O skutkach prośby w Imię Jezusa.
— **Wniebowstąpienie Pańskie,** u Marka św. w r. 16. O Wniebowstąpieniu Chrystusa.

Na N. 6 po Wielkiejnocy, u Jana św. w roz. 15 i 16 Chrystus Pan przepowiada przyjście Ducha Swiętego.
— **N. Zesłania Ducha Świętego,** u Jana sw. w r. 14. O zesłaniu Ducha Świętego.
— **Poniedziałek Świąteczny,** u Jana św. w roz. 3. O rozmowie Chrystusa z Nikodemem.
— **N. Trójcy Świętej,** u Mateusza św. w roz. 28, O Chrystusie rozkazującym chrzcić w Imię Trójcy Przenajświętszej.
— **Boże Ciało,** u Jana św. w r. 6 O Ciele i Krwi Chrystusa.
— N. 2 po Sw., u Łukasza św. w r. 14. O wezwaniu na wielką wieczerzę.
— N. 3 po Sw., u Łukasza św. w roz. 14. O zgubionej owcy i groszu.
— **Św. Piotra i Pawła,** u Mateusza sw. w roz. 16 O władzy danej św. Piotrowi.
— N. 4 po Sw. u Łukasza św. w roz. 5. O obfitym Piotra połowie ryb.
— N. 5 po Sw., u Mateusza św. w roz. 6. O sprawiedliwości i pojednaniu się z bratem.
— N. 6 po Sw. u Marka św. w roz. 8. O nakarmieniu 4000 ludzi.
— N. 7 po Sw., u Mateusza sw. w roz. 7. O fałszywych prorokach.
— N. 8 po Sw.. u Łukasza św. w roz. 16. O niesprawiedliwym szafarzu.
Uroczystość N. M. P. Anielskiej

— N. 9 po Sw., u Łukasza św. w roz. 19. O zburzeniu Jerozolimy.
— N. 10 po Sw, u Łukasza św. w roz. 18. O faryzeuszu i celniku w kościele.
— **Wniebowzięcie N. M. P.,** u Łukasza św. w roz. 10. Mowa Chrystusa do Marty.
— N. 11 po Sw. u Marka św. w r. 7. O głuchym i niemym.
— N. 12 po Sw., u Łukasza św. w roz. 10. O litościwym Samarytaninie.
— N. 13 po Sw., u Łukasza św. w roz. 17. O uzdrowieniu dziesięciu trędowatych.
— **Narodzenie N. M. P.,** u Mateusza św. w roz. 1. Księga Rodzaju Jezusa Chrystusa.
— N. 14 po Sw., u Mateusza św. w roz. 6. O służeniu Bogu i mamonie.
— N. 15 po Sw., Łukasza św. w roz. 7. O wskrzeszeniu syna wdowy.
— N. 16 po Sw., u Łukasza św. w r. 14. O uzdrowieniu opuchłego,
— Urocz. Sw. Michała Archanioła, u Mat. św. w r. 18. O zgorszeniu maluczkich.
— N. 17 po Sw., u Mateusza św. w r. 22. O miłości Boga i bliźniego.
— **Uroczystość Św. Franciszka Serafickiego,** u Mat. św. w roz. 11. O objawieniu rzeczy niebieskich maluczkim.
— N. 18 po Sw., u Mateusza św. w r. 9. O uzdrowieniu paralityka.
— N. 19 po Sw., u Mateusza św. w r. 22. O wezwaniu na gody weselne.
— N. 20 po Sw. u Jana św. w roz. 4. O chorym synu królewskim.
— N. 21 po Sw., u Mateusza św. w r. 18. O dłużniku i złośliwym słudze.

— **Wszystkich Swiętych**, u Mateusza św. w roz. 15. O ośmiu błogosławieństwach.

— N. 22 po Sw., u Mateusza św. w r. 22. O oddaniu czynszowej monety.

— N. 23 po Sw., u Mateusza św. w r. . O wskrzeszeniu córki Jaira.

— N. 24 po Sw. u Mateusza św. w r. 8. O uspokojeniu bałwanów morskich.

— N. 25 po Sw. u Mateusza św. w roz. 13. O kąkolu między przenicą.

— N. 1 Adw., u Łukasza św. w roz. 21. O znakach na niebie i na ziemi.

— **Niepokalane Poczęcie N. M. P.**, u Łukasza św. w r. 1. Poselstwo Anioła z pozdrowieniem N. M. P.

— N. 2 Adw., u Mateusza św. w roz. 11. O poselstwie Jana do Chrystusa.

— N. 3 Adw., u Jana św. w roz. 1. O poselstwie Żydów do Jana.

— 4 N. Adw., u Łukasza św. w roz. 3. O Janie opowiadającym chrzest.

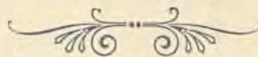
— **Narodzenie Chrystusa Pana**, na 1-ej Mszy Św. u Łukasza św., w roz. 2. O Narodzeniu Chrystusa Pana: na 2-ej Mszy Sw. u Łukasza św. w roz. 2. O pasterzach przybyłych do Betleem; na 3-ej Mszy Sw. u Jana św. w roz. 1. O Słowie Przedwiecznem.

— **Swiętego Szczepana**, 1-go Męczennika u Mateusza św. w roz. 23. O poselstwie Proroków i kamienowaniu tychże.

— Sw. Jana Ewangelisty u Jana św. w roz. 21. O naśladowaniu Chrystusa i ulubionym Jego uczniu.

— Sw. Młodzianków, u Mateusza św. w roz. 2. O ucieczce do Egiptu i rzezi dziatek w Betleem.

— N, 1 po Nar. Pańsk. u św. Łukasza w roz. 2. O Szymonie i Annie.

Dnie galowe dworskie

które należy obchodzić przez zwolnienie uczniów od lekcyi.

Styczeń.

Dnia 25 grudnia (7 stycznia) rocznica oswobodzenia Kościoła i Państwa Rosyjskiego od najścia Francuzów i z nimi 20-tu narodowości.— 1 (14) Nowy Rok.

Maj.

Dnia 23 kwietnia (6 maja) Imieniny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani ALEKSANDRY TEODORÓWNY.

Dnia 6 (19) rocznica Urodzin Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana MIKOŁAJA II ALEKSANDROWICZA.

Dnia 14 (27) rocznica Świętej Koronacyi Ich Cesarskich Mości Najjaśniejszego Pana MIKOŁAJA II ALEKSANDROWICZA i Najjaśniejszej Pani ALEKSANDRY TEODORÓWNY.

Czerwiec.

Dnia 25 maja (7 czerwca) Urodziny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani ALEKSANDRY TEODORÓWNY.

Sierpień.

Dnia 22 lipca (4 sierpnia) Imieniny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani MARYI TEODORÓWNY.

Dnia 30 lipca (12 sierpnia) Urodziny Jego Cesarskiej Wysokości Cesarzewicza Następcy Tronu i Wielkiego Księcia Aleksego Mikołajewicza.

Wrzesień.

Dnia 30 sierpnia (12 września) dzień galowy I-go rzędu.

Październik.

Dnia 5 (18 października) Imieniny Jego Cesarskiej Wysokości Następcy Tronu Cesarzewicza Wielkiego Księcia Aleksego Mikołajewicza.

Dnia 17 (30) pamiątka cudownego ocalenia od nieszczęśliwego wypadku Ich Cesarskich Mości Najjaśniejszego Pana ALEKSANDRA III i Jego Najdostojniejszej Rodziny.

Listopad.

Dnia 21 października (3 listopada) dzień wstąpienia na tron Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana MIKOŁAJA II ALEKSANDROWICZA.

Dnia 14 (27) rocznica Urodzin Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani MARYI TEODORÓWNY.

Grudzień.

Dnia 6 (19) Imieniny Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana MIKOŁAJA II ALEKSANDROWICZA.

Dom Cesarsko - Rosyjski.

Jego Cesarska Mość Najjaśniejszy Pan **Mikołaj II Aleksandrowicz.** Cesarz i Samowładca Wszech Rosyi, urodzony w dniu 6 (18) maja 1868 r. Imieniny w dniu 6 (19) grudnia.

Najdostojniejsza Matka Najjaśniejszego Pana.

Jej Cesarska Mość Najjaśniejsza Pani **Marya Teodorówna,** urodzona w dniu 14, (26) listopada 1847 roku. Imieniny w dniu 22 lipca (2 sierpnia). Była poślubioną z Cesarzem Aleksandrem III-m, spoczął w Bogu 20 października (1 listopada) 1894 r.

Najdostojniejsza Małżonka Najjaśniejszego Pana.

Jej Cesarska Mość Najjaśniejsza Pani **Alesandra Teodorówna,** urodzona w d. 25 maja (6 czerwca) 1872 r.: Imieniny 23 kwietnia (6 maja). W stanie zamężnym od dnia 14 (26) listopada 1894 r. Córka Wielkiego Księcia Ludwika IV Hesskiego i Małżonki Jego Wielkiej Księżny Alicyi.

Jego Cesarska Wysokość Cesarzewicz Następca Tronu i Wielki Książe **Aleksy Mikołajewicz,** urodzony w d. 30 lipca (12 sierpnia) 1904 roku. Imieniny w dniu 6 (18) października.

Najdostojniejsze córki Najjaśniejszych Państwa.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Olga Mikołajówna,** urodz. w dniu 3 (15) listopada 1895 r. Imieniny 11 (24) lipca.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Tatiana Mikołajówna,** urodz. d. 29 maja (10 czerwca) 1897 r. Imieniny 12 (25) stycznia.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Marya Mikołajówna,** urodz. d. 14 (26) czerwca 1899 r. Imieniny 22 lipca (4) sierpnia.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Anastazya Mikołajówna,** urodz, w d. 5 (18) czerwca 1901 r. Imieniny 22 grudnia (4 stycznia).

Najdostojniejszy Brat Jego Cesarskiej Mości.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Michał Aleksandrowicz,** urodz. 22 listopada (4 grudnia) 1878 r. Imieniny 23 listopada (5 grudnia).

Najdostojniejsze Siostry Najjaśniejszego Pana.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Ksenia Aleksandrówna,** (patrz niżej).

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Olga Aleksandrówna,** urodzona 1 (13) czerwca 1882 r. Imieniny dnia 11 (24) lipca.

Najdostojniejsi Stryjowie i Ciotki Najjaśniejszego Pana.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Marya Pawłówna,** urodz. w d. 2 (14) maja 1854 r. Imieniny d. 22 lipca (4 sierpnia). była zamężna z Jego Cesarską Wysokością Wielkim Księciem **Włodzimierzem Aleksandrowiczem,** † 4 lutego 1909 r. Ich dzieci: Ich Cesarskie Wysokości: Wielki Książe **Cyryl Włodzimierzowicz,** urodz. w d. 30 września (12 październ.) 1876 r. Imieniny w d. 12 (24) maja. Małżonka Jego, Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Wiktorya Teodorówna,** urodzona 12 listopada 1876 r. Imieniny 1 czerwca. Wielki Książe **Borys Włodzimierzowicz,** ur. d. 12 (24) listopada 1887 r. Imieniny 2 (15) maja. Wielki Książe **Andrzej Włodzimierzowicz,** ur. d. 2 (14) maja 1879 r. Imieniny 30 listopada (13) grudnia. Wielka Księżna **Helena Włodzimierzówna,** ur. d. 17 (29) stycznia 1882 r. Imieniny 21 maja (3 czerw.) Poślubiona z Jego Królewską Wysokością Greckim Królewiczem Mikołajem Jerzowiczem, 16 sierpnia 1902 r.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Elżbieta Teodorówna,** ur. d. 20 października (1 listopada) 1864 r. Imieniny 5 (18) września. Była zamężna z Jego Cesarską Wysokością, Wielkim Księciem **Sergiuszem Aleksandrowiczem,** † 4 (17) lutego 1905 r.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Paweł Aleksandrowicz,** ur. d, 21 września (3 października) 1860 r. Imieniny d. 29 czerwca (12 lipca). Był żonaty z Jej Cesarską Wysokością Wielką Księżną Aleksandrą Jerzówną † d. 12 (24) września 1891 r. Dzieci Jego: Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Dymitr Pawłowicz,** ur. d. 6 (18) września 1891 r. Imieniny w d. 21 września (4 października). Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Marya Pawłówna,** ur. 6 (18) kwietnia 1890 r. Imieniny 22 lipca (4) sierpnia. Poślubiona Jego Królewskiej Wysokości Księciu Wilhelmowi Szwedzkiemu, Herzogowi Sudernańskiemu.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Marya Aleksandrówna,** ur. w d, 5 (17) października, 1853 r. Imieniny 22 lipca (4 sierpnia). Zamężna z Jego Królewską Wysokością Księciem Alfredem-Ernestem-Albertem Wielkobrytańskim, Księciem Sasko-Koburg-Gotajskim.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Aleksandra Józefówna,** ur. d. 26 czerw. (8. lipca) 1830 r. Imieniny 23 kwietnia (6 maja). Była zaślubioną Jego Cesarskiej Wysokości Wielkiemu Księciu Konstantemu Mikołajewiczowi † d. 13 (25) stycznia 1892 r. Jej dzieci: Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Mikołaj Konstantynowicz,** ur. 2 (14) lutego 1850 r. Imieniny d. 6 (19) grudnia.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Konstanty Konstantynowicz,** urodz. d. 10 (22) sierp. 1858 r. Imieniny 21 maja (3 czerwca). Małżonka Jego Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Elżbieta Maurycówna,** ur. d. 13 (25) stycz. 1865 r. Imieniny 5 (18) września. Ich dzieci: Ich Wysokości: Książe **Jan Konstantynowicz,** urodzony 24 czerwca (5) lipca 1866 r. Imieniny d. 24 czerwea (7) lipca Książe **Gabryel Konstantynowicz,** ur. d. 3 (15) lipca 1887 r. Imieniny d. 13 (26) lipca. Książe **Konstanty Konstantynowicz,** ur. d. 20 grud. (1) stycz. 1890/1 r. Imieniny z. 21 maja (3) czerwca. Książe **Oleg Konstantynowicz,** ur. d. 15 (27) listopada 1892 r. Imieniny 20 września (3) październ. Książe **Igor Konstantynowicz,** ur, d. 29 maja (10) czerwca 1884 r. Imieniny 5 (18) czerwca. Książe **Jerzy Konstantynowicz,** urodzony d. 23 kwietnia 1903 r. Imieniny 23 kwietnia. Księżna **Tatiana Konstantynówna,** ur. d. 11 (2) stycznia 1890 r. Imieniny d. 12 (25) styczn. Księżna **Wiara Konstantynówna,** urodz. 11 kwietnia 1906 r. Imieniny 27 września.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Dymitr Konstantynowicz**, ur. d. 1 (13) czerw. 1860 r. Imieniny d. 21 września (4) października.

Jej Królewska Mość Królowa Hellenów **Olga Konstantynówna**, ur. sierpnia (3) września 1851 r. Imieniny d. 11. (24) lipca. Małżonka Jego Królewskiej Mości Króla Hellenów Jerzego I-go.

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Wiara Konstantynówna**, ur. d, 4 (16) letego 1854 r. Imieniny 17 (30) września; była poślubioną Jego Królewskiej Wysokości Księciu Wilhelmowi-Eugeniuszowi Wirtembergskiemu.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Mikołaj Mikołajewicz**, ur. d. 6 (18) listopada 1856 r. Imieniny 27 lipca (9 sierpnia) Małżonka Jego: Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Anastazya Mikołajówna**, urodz, 23 grudnia 1867 r. Imieniny 22 grudnia.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Piotr Mikołajewicz**, urodz. d. 10 (22) styczn. 1861 r. Imieniny 29 czer. (12 lipca). Małżonka Jego, Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Milica Mikołajówna**, ur. d. 14 (26) lipca 1866 r. Imieniny 19 sierp. (1 września). Ich dzieci: Jego Wysokość Książe **Roman Piotrowicz**, urodz. d. 5 (17) października 1896 r. Imieniny 19 lipca (1 sierpnia.) Ich córki: Jej Wysokość Księżna **Maryna Piotrówna**, ur. d. 28 lutego (12 marca) 1892 r. Imieniny d. 28 lutego (13 marca). Jej Wysokość Księżna **Nadzieja Piotrówna**, ur. d. 3 (15) marca 1898 r. Imieniny 17 (30) września.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Michał Mikołajewicz**, ur. d. 13 (25) paźdz. 1832 r. Imieniny 8 (21) listopada. Był zaślubiony z Jej Cesarską Wysokością Wielką Księżną Olgą Teodorówną † dnia 31 marca (12) kwietnia 1891 r. Jego dzieci: Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Mikołaj Michałowicz**, ur. d. 14 (26) kw. 1859 r. Imieniny 6 (19) grudnia.

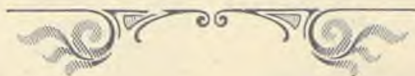
Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Michał Michałowicz**, ur. d. 4 (16) października 1861 r. Imieniny 8 (21) listopada.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Jerzy Michałowicz**, ur. d. 11 (22) sierpnia 1863 r. Imieniny 26 listopada (9) grudnia. Małżonka Jego, Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Marja Jerzówna**, (Królewna Grecka), urodz. 20 lutego 1876 r. Imieniny 22 lipca. Ich córki. Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Nina Jerzówna**, ur. 7 czerw. 1901 r. Imieniny 14 stycznia. Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Ksenia Jerzówna**, urodzona 9 sierpnia 1903 r. Imieniny 24 stycznia.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Aleksander Michałowicz**, urodz. d. 1 (13) kwietnia 1866 r. Imieniny 30 sierpnia (12 września). Małżonka Jego, Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Ksienia Aleksandrówna**, ur. d. 24 mar. (6 kw.) 1875 r. Imieniny 24 stycznia (6 lutego). Ich dzieci; Jego Wysokość Książe **Andrzej Aleksandrowicz**, ur. d. 12 (24) stycznia 1867 r. Imieniny 30 listopada (13 grudnia). Jego Wysokość Książe **Teodor Aleksandrowicz**, urodzony 11 grudnia 1898 r. Imieniny 16 maja. Jego Wysokość Książe **Nikita Aleksandrowicz**, urodzony 4 stycznia 1900 r. Imieniny 24 czerwca. Jego Wysokość Książe **Rościsław Aleksandrowicz**, urodzony 11 listopada 1902 r. Imieniny 14 marca. Jego Wysokość Książe **Dymitr Aleksandrowicz**, urodzony 2 sierpnia 1904 r. Imieniny 26 października. Jego Wysokość Książe **Wasyl Aleksandrowicz**, urodzony 24 czerwca 1907 r. Imieniny 2 sierpnia. Jej Wysokość Księżna **Irena Aleksandrówna**, urodzona 3 lipca 1895 r. Imieniny 5 maja.

Jego Cesarska Wysokość Wielki Książe **Sergiusz Michałowicz**, ur. d. 16 (27) września 1869 r. Imieniny 25 września (8 października).

Jej Cesarska Wysokość Wielka Księżna **Anastazya Michałówna**, nr, d. 16 (28) lipca 1860 r. Imieniny 22 grudnia (4) stycznia. Poślubiona Jego Królewskiej Wysokości Wielkiemu Księciu Meklemburg Szweryńskiemu Fryderykowi-Franciszkowi.

Styczeń

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.	SŁOŃCA			KSIĘŻYCA	
						Wschód	Zach.	Wschód	Zach.
1	**N.**	**Obrzez. Pańskie. Nowy Rok.**	19	*Gr. 1910* 4 Adw. Dar.	1	8—13	3—54	10.20 w.	11.28 r.
2	P.	Makarego Opata, Martyn. B.	20	Teofila i Zen.	2	8—13	3—55	11 30 w.	11.42 r.
3	W.	Daniela M., Genowefy P.	21	Tomasza Apostoła	3	8—13	3—56	12.38 pn.	11.53 r.
4	S.	Tytusa B., Rygoberta B.	22	† Herona M., Zenona.	4	8—13	3—57	1.48 pn.	12. 5 pp.
5	C 1	Telesfora P. M., Symeona Z.	23	Wiktoryi P.	5	8—13	3—58	2.59 pn.	12.18 pp.
6	P.	† **Objaw. Pańskie. Trzech Króli**	24	†† *Wig.* Irminy P.	6	8—13	3—59	——	12.33 pp.
7	S.	♔ Lucyana i Juliana M. M.	25	**Nar. Chrystusa Pana.**	7	8—12	4— 1	4.11 r.	12.52 pp.
8	**N.**	**1 po Trz. Kr.** Seweryna Opata. ☽	26	**Szczepana I Męczen.**	8	8—12	4— 2	5 25 r.	1.17 pp.
9	P.	Marcyanny P. M.	27	*Jana Ewangelisty.*	9	8—11	4— 3	6.37 r.	1.51 pp.
10	W.	Agatona P. Wilhelma B.	28	Młodzianków M. M.	10	8—10	4— 5	7.44 r.	2.39 pp.
11	S.	Honoraty P., Hygina P. M.	29	Tomasza Kantuar. M.	11	8—10	4— 6	8.39 r.	3.42 pp.
12	C 2	Arkadyusza i Modesta M.	30	Eugeniusza B. W.	12	8— 9	4— 8	9.22 r.	4 57 pp.
13	P.	† Weroniki i Glafiry P. P. ○	31	† Sylwestra P. W.	13	8— 8	4— 9	9.54 r.	6.20 w.
14	S.	Hilarego B. W. D. K.	1	*Stycz.* **Nowy Rok.**	14	8— 8	4—11	10.17 r.	7.46 w.
15	**N.**	**2 po 3 Kr.** *Im. Jezus.* Pawła I P.	2	**N. po N. R.** Makar. Op.	15	8— 7	4—12	10.36 r.	9.11 w.
16	P.	Marcelego.	3	Daniela M.	16	8— 6	4—14	10.52 r.	10.35 w.
17	W.	Antoniego Opata.	4	Tytusa B., Rygoberta	17	8— 5	4—16	11. 7 r.	11.59 w.
18	S.	Katedry św. Piotra w Rzym.	5	*Wig.* Telesfora P.	18	8— 4	4—17	11.22 r.	1.24 pn.
19	C 3	Henryka B. W., Marty M.	6	**Trzech Króli.**	19	8— 3	4—19	11.39 r.	2.49 pn.
20	P.	† Fabiana P. M.	7	† Lucyana i Juliana.	20	8— 2	4—21	12. 1 pp.	——
21	S.	Agnieszki P. M., Sebastyana	8	Seweryna Opata.	21	8— 1	4—22	12.28 pp.	4.14 r.
22	**N.**	**3 po 3 Kr.** Wincentego ☾	9	**N. 1 po 3 Kr.** Marcyan.	22	8—	4—24	1. 6 pp.	5.35 r.
23	P.	*Zaśl. N.M.P. ze św. Józ.*	10	Agatona P., Wilhel.	23	7—58	4—26	1.56 pp.	6.46 r.
24	W.	Tomasza B. M.	11	Honoraty P., Hygina	24	7—57	4—28	3.— pp.	7.42 r.
25	S.	*Nawróc. św. Pawła Apost.*	12	Arkadyusza i Mod.	25	7—56	4—30	4.14 pp.	8.24 r.
26	C 4	Polikarpa B. W., Pauli wd.	13	Weroniki i Glafiry.	26	7—54	4—31	6.31 w.	8.54 r.
27	P.	† Jana Złotoustego B. W. D. K.	14	† Hilarego B. W. D. K.	27	7—53	4—33	6.48 w.	9.16 r.
28	S.	Objaw. św. Agnieszki P. M.	15	Pawła I Pusteln.	28	7—52	4—35	8. 1 w.	9.33 r.
29	**N.**	**4 po 3 Kr.** Franciszka Salezego	16	**N. 2 po 3 Kr.** *Im. Jez.*	29	7—50	4—37	9.13 w.	9.47 r.
30	P.	Martyny P. M., Sawiny P. ●	17	Antoniego Opata	30	7—49	4—39	10.22 w.	9.59 r.
31	W.	Piotra Nolasko W., Marcel.	18	Katedry św. Piotra	31	7—47	4—41	11.32 w.	10.11 r.

Zmiany księżyca.

☽ Pierwsza kw. dnia 8 o godz. 7 rano.
○ Pełnia dnia 13 o godzinie 11 w nocy.
☾ Ostatnia kw. dnia 22 o godz. 11 rano.
● Nów dnia 30. o godzinie 11 przed południem.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza.

Rozpoczyna się mroźnie; od 16-go przez kilka dni mróz; od 20-go do 27-go śnieg, poczem odwilż i deszcz do końca.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 7, 14, 21, 28 Sabaty; d. 1 Rozchodesz, czyli 1-szy dzień miesiąca Tewes; d. 30 Rozchodesz czyli 1-szy dzień miesiąca Szwat.

Dnie galowe.

Dnia 6 stycznia rocznica oswobodzenia Kościoła i Państwa Rosyjskiego od najścia Francuzów i z nimi 20-tu narodowości.—1 (14) Nowy Rok.

Rady dla ogrodników.

Niszczyć owady na drzewach, jeśli powietrze łagodne. Czyścić drzewa, szorować je szczotką drucianą, wszakże nie za mocno, t. j. nie do żywego drzewa. Wywozić nawóz i rozrzucać go po kwaterach. W większych gospodarstwach ogrodowych przygotowywać trzonki do grabi i szpadli, etykiety do sadzonek, paliki, drabiny, kobiałki, koszyki, skrzynki do pakowania owoców. Przeglądać owoce w przechowalniach.

Luty

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA Wschód	Zach.	KSIĘŻYCA Wschód	Zach.
1	S.	† *Wig.* Ignacego B. M.	19	Henryka B.	1	7—45	4—43	12.42 pn.	10.24 r.
2	C 1	**Oczyszczenie N. M. P.**	20	Fabiana P. M.	2	7—44	4—45	1.53 pn.	10.38 r.
3	P.	† Błażeja B. M.	21	† Agnieszki P. M.	3	7—42	4—46	——	10.54 r.
4	S.	Ansgarego i Andrzeja B.	22	Wincentego M.	4	7—41	4—48	3. 5 r.	11.15 r.
5	**N.**	**5 po 3 Kr.** Agaty P. M.	23	**3 po 3 Kr.** *Św. Rodz.*	5	7—39	4—50	4.18 r.	11.45 r.
6	P.	Doroty P. M., Sylwana B. ☽	24	Tymoteusza B. M.	6	7—37	4—52	5.27 r.	12.26 pp.
7	W.	Romualda Op., Ryszarda K.	25	*Nawr. św. Pawła Ap.*	7	7—35	4—54	6.27 r.	1.22 pp.
8	S.	Jana z Matty, Emiliana M.	26	Polikarpa B. M.	8	7—34	4—56	7.16 r.	2.33 pp.
9	C 2	Apolonii P. M., Cyryla B.	27	Jana Złotoustego B.	9	7—32	4—58	7.52 r.	3.55 pp.
10	P.	† Scholastyki P., Sylwana B.	28	† Objaw. św. Agniesz	10	7—30	5—	8.19 r.	5.22 pp.
11	S.	*Objaw. NMP. w Lourdes.*	29	Franciszka Salez.	11	7—28	5— 2	8.40 r.	6.50 w.
12	**N.**	**Staroz.** Eulalii P.	30	**4 po 3 Kr.** Marty P. M.	12	7—26	5— 4	8.57 r.	8.18 w.
13	P.	Juliana i Dobrosława M. m. ○	31	Piotra N.	13	7—24	5— 6	9.13 r.	9.45 w.
14	W.	Walentego kapł. M.	1	*Lut.* † *Wig.* Ignac.	14	7—22	5— 8	9.28 r.	11.11 w.
15	S.	Faustyna i Jowity MM.	2	**Oczyszczenie N.M.P.**	15	7—20	5— 9	9.45 r.	12.37 pn.
16	C 3	Julianny P. M.	3	Błażeja B. M.	16	7—18	5—11	10. 5 r.	2. 3 pn.
17	P.	† Patrycyusza B., Donata.	4	† Ansgarego i Andrz.	17	7—16	5—13	10.30 r.	——
18	S.	Symeona B. M.	5	Agaty P. M.	18	7—14	5—15	11. 4 r.	3.25 r.
19	**N.**	**Mięsop.** Konrada W.	6	**Staroz.** Doroty P. M.	19	7—12	5—17	11.49 r.	4.38 r.
20	P.	Leona B. i Eucher. B.	7	Romualda	20	7—10	5—19	12.48 pp.	5.38 r.
21	W.	Maksymiliana B., Feliksa ☾	8	Jana z Maty W.	21	7— 8	5—21	1.58 pp.	6.23 r.
22	S.	*Kat. ś. Piotr.* w Antyochii.	9	Apolonii P. M., Cyr.	22	7— 6	5—23	3.13 pp.	6.56 r.
23	C 4	Piotra Damiana B.D.K.	10	Scholastyki P., Sylw.	23	7— 4	5—25	4.29 pp.	7.20 r.
24	P.	† *Macieja Ap.*	11	† Saturnina kapł. M.	24	7— 2	5—26	5.44 pp.	7.39 r.
25	S.	Zygfryda B.	12	Eulalii P. M.	25	7—	5—28	6.57 w.	7.53 r.
26	**N.**	**Zap.** Aleksandra i Nestora.	13	**Męs.** Juliana i Dobr.	6	6—57	5—30	8. 8 w.	8. 5 r.
27	P.	Leandra B., Aleksand. M.	14	Walent. kapł.	27	6—55	5—32	9.17 w.	8.17 r.
28	W.	Romana Opata.	15	Faustyna i Jowity M.	28	6—53	5—34	10.27 w.	8.29 r.

Zmiany księżyca.

☽ Pierwsza kw. dnia 6 o godz. 4 po południu.
○ Pełnia dnia 13 o godzinie 12 w południe.
☾ Ostatnia kwadra dnia 21 o godzinie 5 rano.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Z początku pochmurno i dżdżysto, od 9-go do 14-go prześliczna pogoda, poczem przez trzy dni zawieja śnieżna, po której nastąpi straszliwe zimno; 16-go śnieg z deszczem; do 18 straszne zimno, poczem deszcz aż do końca.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 4, 11, 18, 25 Sabaty; d. 28 Rozchodesz czyli 1-szy dzień miesiąca Ador.

Rady dla ogrodników.

W dalszym ciągu niszczyć owady, zwłaszcza t. z. obrączki, utworzone z jajek pierścienicy, z których na wiosnę wylęgają się masy żarłocznych gąsienic. Wycinać suche gałęzie, czyścić i szorować drzewa. Bielić drzewa wapnem zmieszanem z krowieńcem lub gliną. Przy ciepłej pogodzie można siać majeranek, szałwię, cebulę, pietruszkę, marchew, szpinak, pasternak, groszek wczesny; sadzić można czosnek, szczypiór, fasolę.

Marzec

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA Wschód	Zach.	KSIĘŻYCA Wschód	Zach.
1	S.	† *Pop.* Albina B. W.	16	Julianny P. M.	1	6—51	5—36	11.38 w.	8.42 r.
2	C 1	† Heleny Cesarzowej.	17	Patrycyusza B. W.	2	6—48	5—37	12.50 pn.	8.57 r.
3	P.	† Kunegundy Cesarzowej.	18	† Symeona B. M.	3	6—46	5—39	2. 2 pn.	9.16 r.
4	S.	† *Kazimierza Królewicza.*	19	Konrada. W.	4	6—44	5—41	.——	9.41 r.
5	**N**	† **1 post. Ws.** Adryana M. i Euz.	20	**Zapust.** Leona i Euch.	5	6—42	5—43	3.12 r.	10.16 r.
6	P.	† Wiktora i Wiktoryana.	21	Maksymiliana B.	6	6—39	5—45	4.15 r.	11. 4 r.
7	W.	† Tomasza z Akw.	22	*Kat. św. Piotra w A.*	7	6—37	5—47	5. 8 r.	12. 7 pp.
8	S.	† *Such. dz.* Jana Bożego.	23	† *Pop.* Piotra D.	8	6—35	5—49	5.49 r.	1.23 pp.
9	C 2	† Franciszki Rzymianki.	24	† *Macieja Apostoła.*	9	6—33	5—50	6.19 r.	2.49 pp.
10	P.	† *Such. dz.* 40 Męczenników.	25	† Zygfryda B. W.	10	6—30	5 52	6.42 r.	4.18 pp.
11	S.	† *Such. dz.* Konstantego.	26	† Aleksandra i Nest.	11	6—28	5—54	7. 1 r.	5.48 pp.
12	**N.**	† **2 p. Such.** Grzegorza W. P.	27	† **1 Wstęp.** Leand. B.	12	6—26	5—56	7.17 r.	7.18 w.
13	P.	† Krystyny P.	28	† Romana Op.	13	6—23	5—58	7.32 r.	8.48 w.
14	W.	† Matyldy Kr. Wd.	1	† *Mar.* Albina B. W.	14	6—21	5—59	7.49 r.	10.18 w.
15	S.	† Klemensa Hofbauera	2	† *Such. dz.* Heleny C.	15	6—19	6— 1	8. 8 r.	11.47 w.
16	C 3	† Abrahama P., Eufroz.	3	† Kunegundy.	16	6—16	6— 3	8.31 r.	1.14 pn.
17	P.	† Józefa z Arymatei W.	4	† *Such. dz.* Kazimier.	17	6—14	6— 5	9. 2 r.	2.32 pn.
18	S.	† *Gabryela Ar.*	5	† *Such. dz.* Adryana	18	6—12	6— 6	9.45 r.	——
19	**N.**	† **3 p. Gł.** *Józefa Obl. N.M.P.*	6	† **2 Sucha.** Wiktora	19	6— 9	6 8	10.40 r.	3.36 r.
20	P.	† Wolframa B.	7	† Tom. z A.	20	6— 7	6—10	11.47 r.	4.25 r.
21	W.	† Benedykta Op.	8	† Jana Bożego.	21	6— 5	6—12	1.— pp.	5. 1 r.
22	S.	† Katarzyny.	9	† Franciszki Rzym.	22	6— 2	6—13	2.16 pp.	5.27 r.
23	C 4	† Katarzyny Kr. Szw., Nik.	10	† 40 Męczenników.	23	6—	6—15	3.31 pp.	5.46 r.
24	P.	† Marka i Tymoteusza.	11	† Konstantyna.	24	5—57	6—17	4.44 pp.	6. 1 r.
25	S.	† **Zwiastow. N. M. P.** Ireneusza.	12	† Grzegorza W.	25	5—55	6—19	5.55 pp.	6.14 r.
26	**N.**	† **4 p. Sr.** Ludgera B.	13	† **3 Głuch.** Krystyny P.	26	5—53	6—20	7. 5 w.	6.25 r.
27	P.	† Jana Damasc.	14	† Matyldy K. W.	27	5—50	6—22	8.15 w.	6.36 r.
28	W.	† Jana Kapistr.	15	† Klemensa Hofbauer.	28	5—48	6—24	9.26 w.	6.48 r.
29	S.	† Eustazego Op.	16	† Abrahama Pust.	29	5—46	6—25	10.37 w.	7. 2 r.
30	C 5	† Anieli Wd., Kwiryna M.	17	† Józefa z Arymatei.	30	5—43	6—27	11.49 w.	7.19 r.
31	P.	† Balbiny P.	18	† *Gabryela Archan.*	31	5—41	6—29	11.— pn.	7.41 r.

Zmiany księżyca.

Nów dnia 1 o godzinie 2 w nocy.
Pierwsza kw. dnia 7 o godzinie 1 w nocy.
Pełnia d. 15 o godzinie 12 w nocy.
Ostatnia kwadra dnia 23 o godz. 1 w nocy.
Nów dnia 30 o godzinie 2 po południu.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Rozpoczyna się ostrem powietrzem, które trwa aż do 2-go, od 21-go ranne przymrozki, a zresztą dni bardzo piękne i pogodne.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 5, 11, 18, 25 Sabaty; d. 13 post Estery; d. 14 i 15 Purym (zapusty); d. 30 Rozchodesz czyli 1-szy dnień miesiąca Assan.

Rady dla ogrodników.

Kończyć roboty lutowe. Ciąć karły w szkółkach. Sadzić drzewka. Zasilać drzewa nawozem, jeżeli tego nie zrobiono w jesieni. Siać ziarnka i pestki jaknajwczesniej, jeżeli tego nie uczyniono w jesieni. Nawozić ziemię. Siać rozsadę, a w razie przymrozków przykrywać ją słomą, pod którą może i kilka dni pozostawać. W ogrodzie można siać: pietruszkę, marchew, sałatę, kalarepę, groszek, kapustę, cebulę, czosnek, szczaw. Nasienniki kapusty, cykoryi, buraków, selerów, rzodkwi można podczas sprzyjającej pogody wysadzić. Truskawki trzeba motykować i obłożyć dobrą ziemią, zasadzić również krzewy porzeczkowe, agrestowe i maliny.

Kwiecień.

		Święta katolickie nowego stylu		Swięta katolickie starego stylu		SŁOŃCA		KSIĘŻYCA	
						Wschód	Zach.	Wschód	Zach.
1	S.	† Teodory M., Hugona.	19	† *Józefa Obl. N.M.P.*	1	5--39	6—31	2. 5 pn.	8.11 r.
2	**N.**	† **5 post. Męki P.** Franc.	20	† **4 Srodop.** Wolfram.	2	5—36	6—32	——	8.52 r.
3	P.	† Ryszarda B. W.	21	† Benedyk. Op.	3	5—34	6—34	3. 1 r.	9.48 r.
4	W.	† Izydora B. W. D. K.	22	† Katarzyny W.	4	5—32	6—36	3.46 r.	10.57 r.
5	S.	† Wincentego Fer. W.	23	† Katarzyny Król.	5	5—30	6—37	4.19 r.	12.17 pp.
6	C 1	† Wilhelma Op., Celestyna. ☽	24	† Marka i Tymot.	6	5—27	6—39	4.44 r.	1.43 pp.
7	P.	† *7 bol. NMP.* Epifaniusza.	25	† **Zwiast. N. M. P.**	7	5—25	6—40	5. 4 r.	3.12 pp.
8	S.	† Dyonizego B. W.	26	† Ludgera B. W.	8	5—23	6—42	5.21 r.	4.42 pp.
9	**N.**	† **6 p. Palm.** Maryi Kleofasow.	27	† **5 Męki P.** Jana Dam.	9	5—21	6—44	5 36 r.	6.13 w.
10	P.	†† Ezechiela Pr. M.	28	† Jana Kap. W.	10	5—18	6—46	5.52 r.	7.45 w.
11	W.	†† Leona Wielk. P. W.	29	† Eustazego Op.	11	5—16	6—48	6. 9 r.	9.18 w.
12	S.	†† Wiktora M., Damiana.	30	† Anieli W., Kwiryn.	12	5—13	6—50	6.31 r.	10.51 w.
13	C 2	†† *Wiel.* Hermenegilda Kr. M. ○	31	† Balbiny P.	13	5—11	6—51	6.59 r.	12.17 pn.
14	P.	†† *Wiel.* Waler. i Justna M.	1	† *Kwiec.* Teodory.	14	5— 9	6—53	7.38 r.	.29 pn.
15	S.	†† *Wiel.* Anastazego M.	2	† Franciszka à Paulo	15	5— 7	6—55	8.30 r.	2.45 pn.
16	**N.**	**Zmartw. Chr. P.** Marcel. i Lamp.	3	† **6 Palm.** Ryszarda.	16	5— 4	6—57	9.35 r.	——
17	P.	**P. Wielkanocny.** Aniceta P.	4	†† Izydora B. W. D. K.	17	5— 2	6—58	10.48 r.	3. 5 r.
18	W.	*Wielkanoc* Bogumiła W., Apol.	5	†† Wincentego Fer.	18	5—	7—	12.50 pp.	3.33 r.
19	S.	Tymona M.	6	†† Wilhelma Op.	19	4—58	7— 2	1.20 pp.	3.54 r.
20	C 3	Sulpicyusza i Serwiliana.	7	†† *W. Cz.* Epifan.	20	4—56	7— 4	2.23 pp.	4.10 r.
21	P.	† Anzelma B. W. D. K. ☾	8	†† *W. P.* Dyonizego.	21	4—53	7— 5	3.45 pp.	4.23 r.
22	S.	Sotera i Kaja P. M.	9	†† *W S.* Maryi Kl.	22	4—51	7— 7	4.55 pp.	4.34 r.
23	**N.**	**Przewod.** *Wojciecha B.*, Jerz.	10	**Zmartw. Chr. Pana.**	23	4—49	7— 9	6. 4 w.	4.45 r.
24	P.	Fidelisa Kapuc.	11	**Wielkan.** Leona.	24	4—47	7—11	7.14 w.	4.57 r.
25	W.	*Marka Ewangelisty*	12	*Wiel.* Wiktora M.	25	4—45	7—12	8.26 w.	5.10 r.
26	S.	Kleta i Marcelina P. P.	13	Hermengilda Król.	26	4—43	7—14	9.38 w.	5.25 r.
27	C 4	Teofila i Tertuliana B.	14	Waleryana i Just.	27	4—41	7—16	10.50 w.	5.45 r.
28	P.	† Pawła od Krzyża W., Wit. ●	15	† Anastaz. M.	28	4—39	7—18	11.58 w.	6.12 r.
29	S.	Piotra M., Roberta Op.	16	Marcel. i Lamperta.	29	4—37	7—19	12.57 w.	6.49 r.
30	**N.**	**2 po Wiel.** *Gr. Chr.* Katarz. Sen.	17	**Przew.** Aniceta P.	30	4—35	7—21	1.45 pn.	7.39 r.

Zmiany księżyca.

☽ Pierwsza kwadra dnia 6 o godzinie 7 rano.
○ Pełnia dnia 13 o godzinie 4 po południu.
☾ Ostatnia kw. dnia 21 o godz. 8 wieczorem.
● Nów dnia 28 o godzinie 11 wieczorem.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Od 1-go do 16-go przymrozki, potem łagodne powietrze aż do 23-go, następnie szron i ostre powietrze aż do 29-go, a potem piękna pogoda do końca miesiąca.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 1, 8, 15, 22, 29 Sabaty; d. 13 i 14 Pesach (wielkanoc); d. 15, 16, 17, 18 wolne święta; d. 19 i 20 ostatnie dwa dni uroczyste Pesach (wielkiej nocy); d. 28 i 29 Rozchodesz czyli 1-szy dzień miesiąca Ijar.

Rady dla ogrodników.

Kończyć roboty marcowe. Kopać i orać ziemię w ogrodzie. Niszczyć owady, zwłaszcza muszki na czereśniach — najlepiej obcinać gałązki, na których się owady znajdują i palić. Nacinać korę drzew, które bardzo szybko rosną. Rozpiąć winorośl, brzoskwinie i zabezpieczyć daszkiem, zwłaszcza brzoskwinie, od chłodów. Wycinać pijawki na drzewach przy ziemi. Zacząć szczepienie w drugiej połowie miesiąca. Siać groch, marchew, pietruszkę, jeżeli tego nie zrobiono wcześniej.

Maj

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA Wschód	Zach.	KSIĘŻYCA Wschód	Zach.
1	P.	*Filipa i Jakóba Ap.*	18	Bogumiła W.	1	4—33	7—23	2 21 pn.	8.42 r.
2	W.	Zygmunta Króla M.	19	Tymona M.	2	4—31	7—24	2.48 pn.	9.56 r.
3	S.	*Znal. Krzyża św.*	20	Sulpicyusza i Serw.	3	4—29	7—26	——	11.13 r.
4	C 1	Floryana M.	21	Anzelma B. W. D. K.	4	4—27	7—28	3. 9 r.	12.43 pn.
5	P.	† Piusa V., Moniki wd. ☽	22	† Sotera i Kaja P.	5	4—25	7—29	3.26 r.	2. 9 pp.
6	S.	♔ *Jana w Oleju.*	23	♔ *Wojciecha B. M.*	6	4—23	7—31	3.41 r.	3.37 pp.
7	**N.**	**3 po W.** *Op św. Józefa.* Domic.	24	**2 po W.** Fidelisa M.	7	4—21	7—33	3.55 r.	5. 8 pp.
8	P.	**Stanisława B. M.**	25	*Marka Ewan.*	8	4—19	7—34	4.11 r.	6.41 w.
9	W.	Grzegorza Naz. B. W.	26	Kleta i Marcel. P.	9	4—18	7—36	4.30 r.	8.15 w.
10	S.	Izydora Oracza	27	Teofila i Tertuliana.	10	4—16	7—38	4,55 r.	9.47 w.
11	C 2	Mamerta B. W., Maksyma.	28	Pawła od Krzyża.	11	4—14	7—39	5.29 r.	11.10 w.
12	P.	† Pankracego M.	29	† Piotra M., Roberta.	12	4—12	7—41	6.16 r.	12.16 pn.
13	S.	Serwacego B. W. ○	30	Katarzyny Sen. P.	13	4—11	7—42	7.18 r.	1. 4 pn.
14	**N.**	**4 po W.** Bonifacego M.	1	*Maj.* **3 po W.** *Op. św. J.*	14	4— 9	7—44	8.31 r.	1.37 pn.
15	P.	Zofii Wd. M.	2	Zygmunta Kr.	15	4 - 8	7—46	9.49 r.	2. 1 pn.
16	W.	Jana Nepomucena Kapł.	3	*Znal. Krzyża św.*	16	4— 6	7—47	11. 7 r.	2.18 pn.
17	S.	Paschalisa W.	4	Floryana M., Moniki.	17	4— 5	7—49	12.22 pp.	2.32 pn.
18	C 3	Feliksa Kapucyna M	5	Piusa V, P. W.	18	4— 3	7—50	1.34 pp.	2.44 pn.
19	P.	† ♔ Piotra Celestyna P. W.	6	♔ *Jana A. i Ew. w O.*	19	4— 2	7—52	2.44 pp.	2.55 pn.
20	S.	Bernardyna Seneńsk. W.	7	Domiceli i Eufroz.	20	4—	7—53	3.54 pp.	——
21	**N.**	**5 po W.** Wiktora M. ☾	8	**4 po W. Stanisława B.M.**	21	3—59	7—55	5. 4 pp.	3. 6 r.
22	P.	† *Krz. dz.* Julii P. M.	9	Grzegorza B.	22	3—57	7—56	6.15 w.	3.18 r.
23	W.	† *Krz. dz.* Dezyderego B. M.	10	Izydora Or.	23	3—56	7—58	7.27 w.	3.32 r.
24	S.	† *Krz. dz.* Joanny i Afry M.	11	Mamerta B. W.	24	3—55	7—59	8.40 w	3.50 r.
25	C 4	**Wniebowst. Pańskie.**	12	Pankracego M.	25	3—54	8—	9.50 w.	4.14 r.
26	P.	† Filipa i Nereusza.	13	† Serwacego B. W.	26	3 - 52	8— 2	10.52 w.	4.48 r.
27	S.	♔ Bedy W. D. K., Jana.	14	† ♔ Bonifacego M.	27	3—51	8— 3	11.44 w.	5.34 r.
28	**N.**	**6 po W.** Augustyna B. ●	15	**5 po W.** Zofii wdowy.	28	3—50	8— 4	12.23 pn.	6.33 r.
29	P.	Teodozyi P. M.	16	† *Krz. dz.* Jana Nep.	29	3—49	8— 6	12.52 pn.	7.44 r.
30	W.	Feliksa P., Ferdynanda Kr.	17	† *Krz. dz.* Paschalis.	30	3—48	8— 7	1.14 pn.	9. 3 r.
31	S.	Anieli P., Petroneli P.	18	† *Krz. dz.* Fel.	31	3—47	8— 8	1.32 pn.	10.25 r.

Zmiany księżyca.

☽ Pierwsza kw. dnia 5 o godzinie 2 po poł.
○ Pełnia dnia 13 o godzinie 7 rano.
☾ Ostatnia kw. dnia 21 o godz. 10 przed poł.
● Nów dnia 28 o godzinie 7 rano.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Od 1-go do 3-go grzmot i błyskawica; następnie zimne, pochmurne powietrze; potem przez 3 dni łagodnie, 11-go mróz i zimno aż do 20-go, poczem pięknie i ciepło, 30-go mróz.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 6, 13, 20, 27 Sabaty; d. 12 Pesach-szeni, d. 16 Lagbeomer (dni radosne); d. 20 Rozchodesz czyli 1-szy dzień miesiąca Sywan.

Dnie galowe.

Dnia 6 maja Imieniny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani **Aleksandry Teodorówny.**

Dnia 19 rocznica Urodzin Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana **Mikołaja II Aleksandrowicza.**

Dnia 27 rocznica Swiętej Koronacyi Ich Cesarskich Mości Najjaśniejszego Pana **Mikołaja II Aleksandrowicza** i Najjaśniejszej Pani **Aleksandry Teodorówny.**

Rady dla ogrodników.

Kożuchować czyli szczepić pod korę. Niszczyć owady nieustannie; praca to zmudna ale bardzo ważna. Podlewać drzewka sadzone na wiosnę. W początkach miesiąca siać sałatę, kalarepy, kapustę włoską, cebulę, banię, ogórki, brukiew i inne warzywa. Pod koniec miesiąca wycinać niepotrzebne pędy winorośli i karłów. W razie potrzeby podlewać i pleć chwasty.

Czerwiec

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA Wschód	Zach.	KSIĘŻYCA Wschód	Zach.
1	C 1	Jakóba B. W., For. kapł.	19	**Wniebowst. Pańskie.**	1	3—46	8— 9	1.47 pn.	11.48 r.
2	P.	† Marcelina i Blandyny M.	20	† Bernardyna Seneń.	2	3—45	8—10	2. 1 pn.	1.12 pp.
3	S.	† *Wig.* Erazma B.	21	Wiktora M.	3	3—45	8—12	2.15 pn	2.38 pp.
4	**N.**	**Zesłanie Ducha św.**	22	**6 po W.** Julii P. M.	4	3—44	8—13	2.32 pn.	4. 7 pp.
5	P.	**Świąteczny.** Bonifacego B.	23	Dezyder. B. M.	5	3—43	8—14	2.53 pn.	5.39 pp.
6	W.	*Świątecz.* Norberta i Klaud.	24	Joanny i Afry.	6	3—42	8—15	——	7.12 w.
7	S.	† *Such. dz.* Roberta Op.	25	Grzegorza VII.	7	3—42	8—15	3.21 r.	8.41 w.
8	C 2	Maksyma B. W., Medarda.	26	Filipa Nereusza.	8	3—41	8—16	4. 1 r.	9.57 w.
9	P.	† *Such. dz.* Pryma i Felic.	27	† Bedy W. D. K.	9	3—41	8—17	4.57 r.	10.55 w.
10	S.	† *Such dz.* Małgorz. Kr., Zach.	28	*Wig.* Augustyna B. W.	10	3—40	8—18	6. 7 r.	11.36 w.
11	**N.**	**Trójcy św.** Barnaby Ap.	29	**Zesł. Ducha Sw.**	11	3—40	8—19	7.26 r.	12. 3 pn.
12	P.	Jana W., Onufrego Pust.	30	**P. Świąt.** Feliksa.	12	3—39	8—20	8.47 r.	12.23 pn.
13	W.	Antoniego Padewskiego.	31	*Świąt.* Anieli P.	13	3—39	8—20	10. 5 r.	12.39 pn.
14	S.	Bazylego Wielk. B. W. D. K.	1	*Czer.* † *Suchy dz.*	14	3—39	8—21	11.20 r.	12.52 pn.
15	C 3	**Boże Ciało.** Wita, Modesta.	2	Marcelina i Blandyn.	15	3—39	8—21	12.51 pp.	1. 3 pn.
16	P.	† Benona B. W., Julity i Jus.	3	† *Suchy dz.* Erazma B.	16	3—39	8—22	1.41 pp.	1.14 pn.
17	S.	Jolenty W. Innocentego.	4	† *Suchy dz.* Francis.	17	3—39	8—22	2.51 pp.	1.26 pn.
18	**N.**	**2 po S.** *NMP. N Pom.*	5	**Trójcy św.** Bonifac. B.	18	3—39	8—23	4. 2 pp.	1.39 pn.
19	P.	Gerwazego i Protazego.	6	Norberta i Klaud.	19	3—39	8—23	5.14 pp.	1.56 pn.
20	W.	Sylweryusza P. M.	7	Maksyma B. W.	20	3—39	8—24	6.27 w.	2.18 pn.
21	S.	Alojzego Gonzagi	8	Roberta Op.	21	3—39	8—24	7.39 w.	2.48 pn.
22	C 4	Paulina B. W., Flawiusza.	9	**Boże Ciało.** Pryma.	22	3 39	8—24	8.45 w.	——
23	P.	† *Ser. Jez.* Agrypiny P. M.	10	† Małgorzaty z Kort.	23	3—39	8—24	9.41 w.	3.30 r.
24	S.	*Narodz. św. Jana Chrzciciela.*	11	Barnaby Ap.	24	3—39	8—24	10.24 w.	4.25 r.
25	**N.**	**3 po S.** Prospera B W. Adalb.	12	**2 po S.** Jana W.	25	3—40	8—24	10.56 w.	5.34 r.
26	P.	Jana i Pawła M.	13	Antoniego Padew.	26	3—40	8—24	11.20 w.	6.51 r.
27	W.	Władysł. Kr. W.	14	Bazylego B. W.	27	3—40	8—24	11.39 w.	8.13 r.
28	S.	† *Wigilia.* Leona II P. W.	15	Wita, Modesta i Kres.	28	3—41	8—24	11.54 w.	9.36 r.
29	C 5	**Piotra i Pawła Apostołów.**	16	Benona B. W., Julity	29	3—41	8—24	12. 8 pn.	10.58 r.
30	P.	† Wspomnienie św. Pawła.	17	† *Serca Jez.* Jolant.	30	3—42	8—24	12.22 pn.	12.21 pp.

Zmiany księżyca.

Pierwsza kw. dnia 3 o godzinie 11 w nocy.
Pełnia dnia 11 o godzinie 11 w nocy.
Ostatnia kw. dnia 18 o godzinie 10 wiecz.
Nów. dnia 26 o godzinie 2 po południu.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Od 1 do 8 szron, następnie wilgotne i dżdżyste powietrze; 8 szron, poczem piękna, stała pogoda aż do końca miesiąca.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 3, 10, 17, 24 Sabaty; d. 2, 3 Szewnos (Zielone święta) pamiątka odebrania 10-ciu przykazań na górze Synai; d. 26, 27 Rozchodesz czyli 1-szy dni miesiąca Tamus.

Dnie galowe.

Dnia 7 czerwca urodziny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani **Aleksandry Teodorówny.**

Rady dla ogrodników.

Pleć i niszczyć chwasty, okopywać rośliny bulwiaste; podlewać drzewka, kwiaty i jarzyny. Pelenie i podlewanie—jest to bardzo ważna praca w ogrodzie i nie można jej zaniedbywać pod karą całkowitej utraty plonu z zasianych roślin. Niszczyć owady. Ciąć winorośle i drzewa karłowe: czynić to umiejętnie i ostrożnie. Podesłać suchą mierzwą, mchem, słomą itp. truskawki, aby owoc się nie brudził, leżąc na ziemi. Zbiór czereśni. W stawach pilnować żywienia ryb.

Lipiec

Święta katolickie nowego stylu.			Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA			KSIĘŻYCA	
						Wschód	Zach.	Wschód	Zach.
1	S.	† Teodoryka Kap.	18	Marka i Marcelina.	1	3—43	8—24	12.37 pn.	1.46 pp.
2	**N.**	**4 po S.** *N. Krwi Pana Jezusa.*	19	**3 po S.** *NMP. N. P.*	2	3—43	8—23	12.55 pn.	3.13 pp.
3	P.	Anatoliusza i Heliodora.	20	Sylweryusza P. M.	3	3—44	8—23	1.19 pn.	4.43 pp.
4	W.	Józefa Kalasantego W.	21	Alojzego Gonzagi W.	4	3—45	8—23	1.52 pn.	6.12 w,
5	S.	Antoniego Zakarya W.	22	Paulina B. W., Flaw.	5	3—46	8—22	2.40 pn.	7.34 w.
6	C **1**	Izajasza Pr., Dominiki P.	23	Agrypiny P., Zenona.	6	3—46	8—22	——	8.40 w.
7	P.	† Cyryla i Metodego Ap. Sł.	24	† *Nar. św. Jana Chrz.*	7	3—47	8—21	3.44 r.	9.29 w.
8	S.	Elżbiety Kr. Wd., Eugen.	25	Prospera B. W.	8	3—48	8—21	5.— r.	10. 3 w.
9	**N.**	**5 po S.** *Bł. Jana z Dukli.*	26	**4 po S.** Jana i Pawła.	9	3—49	8 20	6.22 r.	10.26 w.
10	P.	7 braci męczenn. synów Fel.	27	Władysława.	10	3—50	8—19	7.43 r.	10.44 w.
11	W.	Pelagii M., Piusa I P. M.	28	† *Wig.* Leona II P.	11	3—51	8—18	9. 1 r.	10.58 w.
12	S.	Jana Gwalberta Op.	29	**Piotra i Pawła Ap.**	12	3—52	8—17	10.15 r.	11.10 w.
13	C **2**	Małgorzaty P. M. Anakleta	30	Lucyny i Emilian.	13	3—53	8—17	11.27 r.	11.21 w.
14	P.	† Bonawentury B., Justa.	1	† *Lip.* Teodoryka.	14	3—55	8—16	12.37 pp.	4.32 w.
15	S.	Rozesł. Apost., Henryka C.	2	*Nawiedz. N. M. P.*	15	3—56	8—15	1.48 pp.	11.45 w.
16	**N.**	**6 po S.** *NMP. Szkaplerz.* And.	3	**5 po S.** *Najśw. Krwi P.*	16	3—57	8—14	2.59 pp.	12. pn.
17	P.	Aleksego W., Westyny M.	4	Józefa Kalasantego.	17	3--58	8—13	4.12 pp.	12.46 pn.
18	W.	Szymona z Lipnicy.	5	Antoniego Zakarya.	18	4—	8—11	5.24 pp.	12.47 pn.
19	S.	Wincentego a Paulo.	6	Izajasza Pr., Domin.	19	4— 1	8—10	6.33 w.	1.24 pn.
20	C **3**	Czesława W., Emiliana.	7	Cyryla i Metodego.	20	4— 2	8— 9	7.33 w.	2.15 pn.
21	P.	† Praksedy P. M., Wiktora M.	8	† Elżbiety Kr. W.	21	4— 4	8— 8	8.22 w.	——
22	S.	Maryi Magd., Plat. M.	9	Weroniki P., Eug.	22	4— 5	8— 6	8.58 w.	3.20 r.
23	**N.**	**7 po S.** Apolinarego B. M.	10	**6 po. S.** *Bł. Jana z D.*	23	4— 6	8— 5	9.25 w.	4.37 r.
24	P.	Krystyny P. M.	11	Pelagii M., Piusa I.	24	4— 8	8— 4	9.45 w.	5.58 r.
25	W.	*Jakóba Apostoła,* Krzysztofa	12	Jana Gwalberta Op.	25	4— 9	8— 2	10. 1 w.	7.22 r.
26	S.	*Anny Matki NMP.*	13	Małgorzaty P. M.	26	4—11	8— 1	10.15 w.	8.46 r.
27	C **4**	Natalii M., Pantaleona M.	14	Bonawentury B.	27	4—12	7—59	10.29 w.	10. 9 r,
28	P.	† Innocentego i Wiktora.	15	† Rozesł. Ap., Henr.	28	4—14	7—58	10.43 w.	11.83 r.
29	S.	Marty P , Olawa Kr.	16	*NMP. Szkaplerznej.*	29	4—15	7—56	11.— w.	12.58 pp.
30	**N.**	**8 po S.** *Bł. Kunegundy Kr.*	17	**7 po S.** Aleksego W.	30	4—17	7—55	11.21 w.	2.26 pp.
31	P.	Ignacego Loyoli.	18	Szymona z Lip. W.	31	4—18	7—53	11.50 w.	3.54 pp.

Zmiany księżyca.

Pierwsza kw. d. 3 o godz. 10 przed połud.
Pełnia d. 11 o godz. 2 po połud.
Ostatnia kw. d. 19 o godz. 7 rano.
Nów d. 25 o godz. 9 wieczorem.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Na początku wielkie upały we dnie i w nocy i prawie codziennie burze gradowe z piorunami, które wiele szkody narobią; do 11 pięknie, potem do 13 pochmurno i chłodno, a następnie aż do końca miesiąca deszcz.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 1, 8, 16, 22, 29 Sabaty; d. 13 Szywe-usor botamuz (post na pamiątkę oblężenia Jerozolimy); d. 25 Rozchodesz czyli 1-sze dni miesiąca Ab.

Rady dla ogrodników.

Pleć i niszczyć chwasty; niszczyć owady; podlewać drzewka, jarzyny i kwiaty. Oczkowanie w szkółkach: przyczem pamiętać, że oczka „pędzące“ oczkuje się wcześniej, oczka zaś „śpiące“ — później. Rozpinać drzewa szpalerowe. Mnożyć truskawki.

Sierpień

		Święta katolickie nowego stylu		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA Wschód	Zach.	KSIĘŻYCA Wschód	Zach.
1	W.	*Piotra Ap. w Okowach.* ☽	19	Wincentego a Paulo.	1	4—20	7—51	12.30 pn.	5.16 pp.
2	Ś.	**N. M. P. Anielskiej.** Stefana P.	20	Czesława W., Emil.	2	4—21	7—50	1.26 pn.	6.27 w.
3	C 1	Znalez. relik. św. Szczepana.	21	Praksedy P. M.	3	4—23	7—48	2.37 pn.	7.22 w.
4	P.	† ♔ Dominika W., Arystarcha.	22	† ♔ Maryi Magdal.	4	4—24	7—46	——	8. 1 w.
5	S.	*N.M.P. Śnieżnej.* Afry P.	23	Apolinarego B.	5	4—26	7—45	4.57 r.	8.28 w.
6	**N.**	**9 po S.** *Przemienie. Pań.* Syksta.	24	**8 po S.** *Kunegundy K.*	6	4—28	7—43	5.19 r.	8.47 w.
7	P.	Kajetana W., Don.	25	Jakóba Ap.	7	4—29	7—41	6.39 r.	9. 2 w.
8	W.	Cyryaka, Larga i Smaragda.	26	*Anny Matki NMP.*	8	4—31	7—39	7.56 r.	9.15 w.
9	S.	Romana M., Rustyka M.	27	Natalii M., Pantal.	9	4—32	7—37	9. 6 r.	9.27 w.
10	C 2	*Wawrzyńca M.*, Bogdana. ○	28	Innocentego i Wikt.	10	4—34	7—35	10.21 r.	9.38 w.
11	P.	† Zuzanny i Dygny P.	29	† Marty P., Olawa K.	11	4—36	7—33	11.32 r.	9.50 w.
12	S.	♔ Klary P., Hilaryi M.	30	♔ Julitty M.	12	4—37	7—31	12.44 pp.	10. 4 w.
13	**N.**	**10 po S.** Hipolita M. i Kas.	31	**9 po S.** Ignacego L.	13	4—39	7—29	1.56 pp.	10.22 w.
14	P.	† *Wig.* Euzebiusza Kap.	1	*Sier.* Piotra w Okow.	14	4—41	7—27	3. 8 pp.	10.44 w.
15	W.	**Wniebowzięcia N. M. P.**	2	*NMP. Aniel.* Stef. P.	15	4—42	7—26	4.18 pp.	11.17 w.
16	S.	Rocha W.	3	Zn. rel. św Szczep.	16	4—43	7—23	5.22 pp.	12. 2 pn.
17	C 3	Mirona, Pawła i Julianny. ☾	4	Dominika B. W.	17	4—44	7—21	6.16 w.	1. 2 pn.
18	P.	† Firmina B. W., Agapita.	5	† *NMP. Śnieżnej.* A.	18	4—46	7—19	6.57 w.	2.15 pn.
19	S.	Maryana W. i Rufina W.	6	*Przemien. Pańskie.*	19	4—48	7—17	7.27 w.	——
20	**N.**	**11 po S.** *Jacka W.*	7	**10 po S.** Kajetana W.	20	4—50	7—15	7.49 w.	3.37 r.
21	P.	Joanny Fr.	8	Cyryaka i L.	21	4—51	7—14	8. 7 w.	5. 2 r.
22	W.	Symforyana i Tymoteusza.	9	Romana M., Rustyka.	22	4—54	7—11	8.22 w.	6.28 r.
23	S.	Filipa Benicyusza W.	10	*Wawrzyńca M.* Bogd.	23	4—56	7— 9	8.36 w.	7.54 r.
24	C 4	*Bartłomieja Ap.*, Ptolom. ●	11	Zuzanny i Dygny P.	24	4—57	7— 6	8.50 w.	9.19 r.
25	P.	† Ludwika Kr. węg.	12	† Klary P., Hilaryi.	25	4—59	7— 4	9. 6 w.	10.46 r.
26	S.	Ireneusza i Zefiryna M.	13	*Wig.* Hipolita i Kas.	26	5— 1	7— 2	9.25 w.	12.14 pp.
27	**N.**	**12 po S.** Przenies. rel. św. K.	14	**11 po S.** Euzebiusza.	27	5— 2	7—	9.51 w.	1.42 pp.
28	P.	Augustyna B. W.	15	**Wnieb. NMP.**	28	5— 4	6—58	10.27 w.	3. 6 pp.
29	W.	*Śc. głow. ś. Jan. Ch.*	16	Rocha Wyzn.	29	5— 6	6—55	11.17 w.	4.20 pp.
30	S.	Róży Lim. P., Feliksa.	17	Mirona, Pawła i Jul	30	5— 7	6—53	12.22 pn.	5.19 pp.
31	C 5	Rajmunda W., Paulina. ☽	18	Firmina B. W.	31	5— 9	6—51	1.38 pn.	6. 1 w.

Zmiany księżyca.

☽ Pierwsza kw. d. 1 o godz. 12 w nocy.
○ Pełnia d. 10 o godz. 4 rano.
☾ Ostatnia kw. d. 17 o godz. 1 po południu.
● Nów d. 24 o godz. 3 rano.
☽ Pierwsza kw. d. 31 o godz. 5 po południu.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Na początku tego miesiąca rano zwykle pochmurno i mglisto, lecz dnie za to piękne i ciepłe, a w końcu miesiąca nastąpią okropne upały.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 5, 12, 19, 26 Sabaty; dnia 3 Tyszebeaw (post na pamiątkę zburzenia Jerozolimy;) dnia 24 i 25 Rozchodesz czyli 1-sze dni miesiąca Elul.

Dnie galowe.

Dnia 4 sierpnia Imieniny Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani **Maryi Teodorówny.**

Dnia 12 sierpnia urodziny Jego Cesarskiej Wysokości Cesarzewicza Następcy Tronu i Wielkiego Księcia **Aleksego Mikołajewicza.**

Rady dla ogrodników.

Też same roboty co i w lipcu, odnośnie do tępienia chwastów i owadów i do podlewania. Wzruszać ziemię w warzywie. Zasilać gnojówką drzewa, robiąc otwory w ziemi na łokieć do dwóch łokci od pnia drzewa i nalewając tam gnojówkę. Zbierać owoce letnie, warzywa. Ciąć winorośle; czynić to trzeba umiejętnie.

Wrzesień

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA Wschód	Zach.	KSIĘŻYCA Wschód	Zach.
1	P.	Idziego Opata.	19	† Maryana i Rufina.	1	5—11	6—49	2.59 pn.	6.31 w.
2	S.	† Stefana Kr.	20	Bernarda Op. D. K.	2	5—12	6—46	——	6.52 w.
3	**N.**	**13 po S.** *Poc. NMP. Joachima.*	21	**12 po S.** *Jacka Wyzn.*	3	5—14	6—44	4.19 r.	7. 8 w.
4	P.	Rozalii P.	22	Symforyana.	4	5—16	6—42	5.37 r.	7.22 w.
5	W.	Wawrzyńca Justyniani.	23	Filipa Benicyusza.	5	5—17	6—39	6.52 r.	7.33 w.
6	S.	Zacharyasza Pr., Petron.	24	*Bartłomieja Apostoła.*	6	5—19	6—37	8. 4 r.	7.44 w.
7	C 1	† *Wig.* Jana M.	25	Ludwika.	7	5—21	6—35	9.16 r.	7.56 w.
8	P.	† **Narodz. NMP.** 🌕	26	† Ireneusza i Zefir.	8	5—22	6—32	10.28 r.	8. 9 w.
9	S.	Sergiusza P. W.	27	*Przen. rel. św. Kaz.*	9	5—24	6—30	11.40 r.	8.25 w.
10	**N.**	**14 po S.** *Im. NMP.*	28	**13 po S.** Augustyna B.	10	5—26	6—28	12.53 pp.	8.45 w.
11	P.	Prota i Jacka.	29	*Ścięcie gł. św. Jana.*	11	5—27	6—25	2. 4 pp.	9.13 w.
12	W.	♔ Gwidona W.	30	Róży Lim. P.	12	5—29	6—23	3.11 pp.	9.51 w.
13	S.	Eugenii P.	31	Rajmunda W., Paul.	13	5—31	6—21	4. 8 pp.	10.44 w.
14	C 2	*Podwyż. Krzyża Świętego.*	1	*Wrz.* Idziego Op.	14	5—32	6—18	4.53 pp.	11.51 w.
15	P.	† Nikodema Kap. M. 🌗	2	† Stefana Kr. Węg.	15	5—34	6—16	5.27 pp.	1. 9 pn.
16	S.	Eufemii P. Męcz.	3	Bronisławy P.	16	5—36	6—14	5.52 pp.	2.33 pn.
17	**N.**	**15 po Św.** *NMP. Bolesnej.*	4	**14 p S.** *Joach. O. NMP.*	17	5—37	6—11	6.11 w.	——
18	P.	Józefa W.	5	Wawrzyńca.	18	5—39	6— 9	6.27 w.	4. 0 r.
19	W.	Januaryusza B. M.	6	Zacharyasza Pr.	19	5—41	6— 6	6.41 w.	5.27 r.
20	S.	† *Such. dz.* Eustachiusza M.	7	† *Wig.* Jana M., Reg.	20	5—42	6— 4	6.55 w.	6.56 r.
21	C 3	*Mateusza Apostoła.*	8	**Narodzenie NMP.**	21	5—44	6— 1	7.11 w.	8.25 r.
22	P.	† *Such. dz.* Tomasza B. 🌑	9	† Sergiusza P. W.	22	5—46	5—59	7.29 w.	9.55 r.
23	S.	† *Such. dz.* Tekli P. M.	10	Mikołaja z Tolent.	23	5—47	5—57	7.52 w.	11.26 r.
24	**N.**	**16 po S.** *Ładysława z G.*	11	**15 po S.** *Imien. NMP.*	24	5—49	5—54	8.24 w.	12.55 pp.
25	P.	Firmina B.	12	Gwidona W.	25	5—51	5—52	9.11 w.	2.14 pp.
26	W.	Cypryana i Just. P. M.	13	Eugenii P.	26	5—53	5—50	10.12 w.	3.17 pp.
27	S.	Kozmy i Damiana M. M.	14	*Podwyż. Krzyża św.*	27	5—54	5—47	11.25 w.	4. 4 pp.
28	C 4	Wacława Kr. M.	15	Nikodema K.	28	5—56	5—45	12.44 pn.	4.36 pp.
29	P.	† *Michała Arch.*	16	† Eufemii P. M.	29	5—58	5—43	2. 4 pn.	4.59 pp.
30	S.	Hieronima kapł. D. K. 🌓	17	Stygmat św. Franc.	30	5—59	5—40	——	5.16 pp.

Zmiany księżyca.

🌕 Pełnia d. 8 o godz. 5 po południu.
🌗 Ostatnia kw. d. 15 o godz. 7 wieczorem.
🌑 Nów d. 22 o godz. 4 po południu.
🌓 Pierwsza kw. d. 30 o godz. 12 w południe.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Od 1 do 3 piękna pogoda, poczem przez kilka dni chłodny deszcz, w końcu piękna pogoda aż do 27; od 27 do 30 pochmurno i deszcz.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 2, 9, 16, 23, 30 Sabaty; dnia 23 Rozchodesz czyli 1 dzień miesiąca Tyszry (Nowy rok, Roz-haczana, 5672 od stworzenia świata; d. 24 drugi dzień nowego roku uroczysty; d. 25 post. Gedali.

Dnie galowe.

Dnia 12-go września dzień galowy pierwszego rzędu.

Rady dla ogrodników.

Drzewka w szkółce czyścić, t. j. gałązki boczne jeżeli cienkie — przycinać, a jeżeli grube — wycinać zupełnie. Rozluźniać wiązadła drzewek oczkowanych. Sadzić truskawki na kwatery, zrobiwszy wprzód regulówkę; pamiętać przytem, że truskawki wymagają dobrej ziemi i mocnego nawozu. Przy końcu miesiąca zbierać wcześniejsze owoce zimowe. W pasiece należy ukończyć podkarmianie pni. W stawach nieogrodzonych należy strzedz ryby przed kradzieżą.

Październik

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA Wschód	Zach.	KSIĘŻYCA Wschód	Zach.
1	**N.**	**17 po S.** *NMP. Różańcowej.*	18	**16 po Sw.** *NMP. Boles.*	1	6— 1	5—38	3.22 r.	5.30 pp.
2	P.	Aniołów Stróżów.	19	Januaryusza B. M.	2	6— 3	5—36	4.37 r.	5.41 pp.
3	W.	Kandyda i Ewalda.	20	Eustachiusza.	3	6— 4	5—33	5.50 r.	5.52 pp.
4	S.	**Franciszka Serafickiego.**	21	† *Such. dz. Mateusza A.*	4	6— 6	5—31	5. 2 r.	6. 3 w.
5	C 1	Placyda M.	22	Tomasza B. W.	5	6— 8	5—29	8.14 r.	6.15 w.
6	P.	† Brunona.	23	† *Such. dz.* Tekli P. M.	6	6— 9	5—26	9.26 r.	6.29 w.
7	S.	Marka P. W., Justyny.	24	† *Such. dz. NMP. od w.*	7	6—11	5—25	10.39 r.	6.47 w.
8	**N.**	**18 po S.** *Wincentego Kadł.* 🌕	25	**17 po S.** *Ład. z Giele.*	8	6—13	5—22	11.51 r.	7.12 w.
9	P.	Dyonizego B. M.	26	Cypryana i Justyny.	9	6—15	5—19	1.— pp.	7.45 w.
10	W.	Franciszka Borg. W.	27	Kosmy i Damiana.	10	6—16	5—17	2.— pp.	8.31 w.
11	S.	Placydy i Zenaidy P. P.	28	Wacława Kr. M.	11	6—18	5—15	2.49 pp.	9.31 w.
12	C 2	Maksymiliana B. W.	29	*Michała Archanioła.*	12	6—20	5—12	3.27 pp.	10.43 w.
13	P.	† Edwarda Kr. W.	30	† Hieronima Kapł.	13	6—22	5—10	3.55 pp.	12. 3 pn.
14	S.	Kaliksta P. M., Ewarysta.	1	*Paź.* Remigiusza.	14	6—24	5— 8	4.15 pp.	1.28 pn.
15	**N.**	**19 po S.** Jadwigi Wd., Teresy 🌗	2	**18 po S.** *NMP. Róż.*	15	6—25	5— 6	4.32 pp.	2.55 pn.
16	P.	Martyniana i Saturn.	3	Kandyda i Ewalda.	16	6—27	5— 3	4.46 pp.	——
17	W.	Wiktora M., Małgorzaty Alac.	4	Franciszka Serafick.	17	6—29	5— 1	5.— pp.	4.22 r.
18	S.	♕ *Łukasza Ewan.*, Justa.	5	♕ Placyda M.	18	6—31	4—59	5.15 pp.	5.51 r.
19	C 3	Piotra z Alkantary.	6	Brunona.	19	6—33	4—57	5.31 pp.	7.24 r.
20	P.	† Ireny, Marty i Pauli P. P.	7	† Marka P.	20	6—34	4—55	5.52 pp.	8.58 r.
21	S.	Urszuli P. M., Hilarego Op.	8	Pelagii, Birgitty.	21	6—36	4—53	6.22 w.	10.32 r.
22	**N.**	**20 po S.** *Jana K.* 🌑	9	**19 po S.** *Wincent. Kad.*	22	6—38	4—51	7. 4 w.	11.59 r.
23	P.	Seweryna i Romana B.	10	Franciszka Borg. W.	23	6—40	4—48	8. 1 w.	1.11 pp.
24	W.	*Rafała Archan.*	11	Placydy i Zenajdy.	24	6—42	4—46	9.12 w.	2. 5 pp.
25	S.	Kryspina i Krysp. M.	12	Maksymiliana B. W.	25	6—43	4—44	10.31 w.	2.42 pp.
26	C 4	Ewarysta P. M.	13	Edwarda Kr.	26	6—45	4—42	11.52 w.	3. 7 pp.
27	P.	† Sabiny P. M., Frumencyusza.	14	† Kaliksta P. W.	27	6—47	4—40	1.11 pn.	3.25 pp.
28	S.	*Szymona i Tadeusza Ap.*	15	Jadwigi Md., Ter.	28	6—49	4—38	2.26 pn.	3.39 pp.
29	**N.**	♕ **21 po Sw.** Narcyza B. W.	16	**20 po S.** Martyniana.	29	6—51	4—36	——	3.51 pp.
30	P.	Germana i Serapiona B. 🌓	17	Wiktora M., Małgorz.	30	6—53	4—34	3.38 r.	4. 2 pp.
31	W	† *Wig.* Symfroniusza.	18	*Łukasza Ewangelisty.*	31	6—55	4—32	4.50 r.	4.12 pp.

Zmiany księżyca.

🌕 Pełnia d. 8 o godz. 5 rano.
🌗 Ostatnia kw. d. 15 o godz. 1 w nocy.
🌑 Nów dnia 22 o godz. 5 rano.
🌓 Pierwsza kw. d. 30 o godz. 8 rano.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Pochmurne i ostre powietrze aż do 10, poczem szrony i przymrozki; 17 piękne powietrze łatowe; 23 zimno, poczem piękna pogoda, od 27 aż do końca miesiąca ostry mróz.

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 7, 14, 21, 28 Sabaty; dnia 2 Jom-Kipur (sądny dzień); dnia 7, 8 Lukos (uroczyste święta szałasów); d. 9, 10, 11, 12 wolne święta; d. 13 Hoszana raba (wolne święto palm.) d. 14 Szemini-Aceres (dzień uroczysty;) d. 15 Szymchat tora (ostatni uroczysty dzień szałaszów;) dnia 22, 23 Rozchodesz czyli 1 dni miesiąca Cheszwan.

Dnie galowe.

Dnia 18 paźdz. Imieniny Jego Cesarskiej Wysokości Cesarzewicza Następcy Tronu i Wielkiego Księcia **Aleksego Mikołajewicza.**

Dnia 30 paźdz. Pamiątka cudownego ocalenia od nieszczęśliwego wypadku Ich Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana **Aleksandra III** i Jego Najdostojniejszej Rodziny.

Rady dla ogrodników.

Zbierać owoce, układać je na zimę, pakować w paki i wysyłać do miejsca przeznaczenia. Robić regulówkę, zwłaszcza pod szkółkę. Sadzić drzewa. Zasilać drzewa mierzwą. Rozmnażać porzeczki i agrest, rozdzielając stare krzaki na kilka. Przygotowywać ziarnka do siewu i siać takowe. Dołować róże. Przesadzać delikatne kwiaty i rośliny do cieplarni.

Listopad.

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.	SŁOŃCA			KSIĘŻYCA	
						Wschód	Zach.	schód	Zachód
1	Sr.	**Wszystkich Swiętych.**	19	Piotra z Alkantary.	1	6—56	4—30	6. 1 r.	4.23 pp.
2	C 1	*Dzień zad.* Jerz.	20	Ireny, Marty i Sauli.	2	6—58	4—28	7.14 r.	4.36 pp.
3	P.	† ♔ Huberta B. W., Sylwii.	21	† ♔ Urszuli P. M.	3	7—	4—26	8.26 r.	4.53 pp.
4	S.	Karola Boromeusza B.	22	Korduli i Alodyi.	4	7— 2	4—25	9.39 r.	5.14 pp.
5	**N.**	**22 po S.** *Op. NMP.*	23	**21 po S.** *Jana Kantego*	5	7— 4	4—23	10.49 r.	5.44 pp.
6	P.	Leonarda W., Feliksa. 🌕	24	*Rafała Archanioła.*	6	7— 6	4—21	11.53 r.	6.25 w.
7	W.	Nikandra i Karyny.	25	Kryspina i Kryspin.	7	7— 8	4—19	12.46 pp.	7.19 w.
8	S.	Gotfryda i Maura B.	26	Ewarysta P. M.	8	7—10	4—17	1.27 pp.	8.26 w.
9	C 2	Teodora i Oresta M.	27	Sabiny P. M.	9	7—11	4—16	1.57 pp.	9.41 w.
10	P.	† Andrzeja z Awelinu	28	† *Szymona i Tad.*	10	7—13	4—14	2.19 pp.	11. 2 w.
11	S.	Marcina B. W.	29	Narcyza B. W.	11	7—15	4—12	2.37 pp.	12.24 pn.
12	**N.**	**23 po S.** Marc. P. M., 5 br. M.	30	**22 po S.** German. i Ser.	12	7—17	4—11	2.51 pp.	1.48 pn.
13	P.	Dydaka W., Zebiny M. 🌗	31	†† *Wig.* Symfron. i Ol.	13	7—19	4— 9	3. 5 pp.	——
14	W.	Jukunda B. W., Serap. M.	1	*List.* **Wszystk. Swięt.**	14	7—20	4— 8	3.18 pp.	3.15 r.
15	S.	Leopolda W.	2	*Dzień Zaduszny.*	15	7—22	4— 6	3.33 pp.	4.44 r.
16	C 3	Edmunda B. W.	3	Huberta B. W.	16	7—24	4— 5	3.52 pp.	6.18 r.
17	P.	† Grzegorza cudotw. B.	4	† Karola Boromeus.	17	7—26	4— 3	4.16 pp.	7.89 r.
18	S.	Odona P.	5	Zacharyasza i Elż.	18	7—28	4— 2	4.52 pp.	9.29 r.
19	**N.**	**24 po S.** *Stanisława Kostki.*	6	**23 po S.** *Opieki NMP.*	19	7—29	4— 1	5.44 pp.	10.52 r.
20	P.	Feliksa Walezyusza. 🌑	7	Nikandra i Karyny.	20	7—31	3—59	6.53 w.	11.57 r.
21	W.	Alberta B.	8	Gotfryda i Maura B.	21	7—33	3—58	8.13 w.	12.41 pp.
22	S.	Cecylii P. M., Marka M.	9	Teodora i Oresta M.	22	7—35	3—57	9.37 w.	1.11 pp.
23	C 4	Klemensa P. M., Felicyt.	10	Andrzeja z Awelinu.	23	7—36	3—56	10.57 w.	1.32 pp.
24	P.	† Jana od krzyż. W.	11	† Marcina B. W.	24	7—38	3—55	12.15 pn.	1.46 pp.
25	S.	Katarzyny P. M., Erazma.	12	Marcina P., 5 br. M.	25	7—40	3—54	1.28 pn.	2.— pp.
26	**N.**	**25 po S.** Piotra P.	13	♔ **24 po S.** *Stan. Kost.*	26	7—42	3—53	2.40 pn.	2.11 pp.
27	P.	♔ Wirgiliusza B.	14	Jakunda B. W.	27	7—43	3—52	——	2.21 pp.
28	W.	Mansweta B. M. Rufa M.	15	Leopolda W.	28	7—45	3—51	3.51 r.	2.32 pp.
29	S.	Saturnina i Filemona M. 🌓	16	Edmunda B. W.	29	7—46	3—50	5. 2 r.	2.45 pp.
30	C 5	*Andrzeja Apost.*, Justyny.	17	Grzegorza cudotw.	30	7—48	3—49	6.15 r.	3.— pp.

Zmiany księżyca

🌕 Pełnia d. 6 o godzinie 5 po południu.
🌗 Ostatnia kwadra dnia 13 o godzinie 8 rano.
🌑 Nów dnia 20 o godzinie 10 wieczorem.
🌓 Pierwsza kw. dnia 29 o godzinie 3 w nocy.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza.

Od 1-go aż do 10-go z rana zimno, po południu jednakże zwykłe ciepło i pięknie; od 11-go do 13-go pochmurnie i mglisto; od 13-go do 30-go z rana mrozy, po południu prześliczna pogoda.

Święta wyznania mojżeszowego:

Dnia 5, 12, 19, 26 Sabaty; d. 2 i 3 Rozchodesz czyli 1-sze dni miesiąca Cheszwan.

Dnie galowe.

Dnia 3 listopada dzień wstąpienia na tron Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana **Mikołaja II Aleksandrowicza.**

Dnia 27 rocznica urodzin Jej Cesarskiej Mości Najjaśniejszej Pani **Maryi Teodorówny.**

Rady dla ogrodników.

Sadzić drzewa, krzewy i urządzać szkółki. Mierzwić drzewa. Ciąć winorośle i przygotowywać z nich sadzonki. Zbierać zrazy. Pod koniec miesiąca zabezpieczyć drzewa przed zającami; jeżeli trzeba okręcić pnie słomą, to nie za grubo. Pobielać drzewa. Obsypać pnie śniegiem i polewać wodą, co ubezpiecza od mrozów.

Grudzień.

		Święta katolickie nowego stylu.		Święta katolickie starego stylu.		SŁOŃCA schód	Zach.	KSIĘŻYCA schód	Zach.
1	P.	† Eligiusza B. W., Natal.	18	Odona P.	1	7—49	3—48	7.28 r.	3.10 pp.
2	S.	Bibianny P. M.	19	† Elżbiety Kr. Wd.	2	7—51	3—48	8.39 r.	3.46 pp.
3	**N.**	**1 Adw.** Franciszka Ksawer.	20	**25 po S.** Feliksa W.	3	7—52	3—47	9.42 r.	4.23 pp.
4	P.	Barbary P. M., Piotra	21	*Ofar. NMP.*	4	7—53	3—46	10.43 r.	5.13 pp.
5	W.	Sabby Op., Niceta B. W.	22	Cecylii P. M.	5	7—55	3—46	11.27 r.	6.16 pp.
6	S.	† Mikołaja B. W., Leoncyi. ○	23	Klemensa P. M., Fel.	6	7—56	3—45	12.— pp.	7.29 w.
7	C 1	*Wig.* Ambroż. B. W.	24	Jana od Krzyża W.	7	7—57	3—45	12.24 pp.	8.46 w.
8	P.	**Niep. Pocz. NMP.**	25	† Katarzyny P. M.	8	7—59	3—44	12.43 pp.	10. 6 w.
9	S.	Waleryi i Leok. P.	26	Piotra P. M., Konr.	9	8—	3—44	12.58 pp.	11.27 w.
10	**N.**	**2 Adw.** *NMP. Loretańs.*	27	**1 Ad.** Wirgiliusza B.	10	8— 1	3—44	1.10 pp.	12.49 pn.
11	P.	Damazego P. W., Sabina	28	Mansweta B.	11	8— 2	3—44	1.23 pp.	2.13 pn.
12	W.	Aleksandra M. ☾	29	Saturnina i Filomen.	12	8— 3	3—44	1.37 pp.	——
13	S.	† Łucyi P. M., Otylii P.	30	*Andrzeja Ap.*, Justyn.	13	8— 4	3—44	1.52 pp.	3.41 r.
14	C 2	Dyoskora i Herona M.	1	*Gr. †* Eligiusz. B. W.	14	8— 5	3—44	2.14 pp.	5.14 r.
15	P.	† Waleryana i Ireneusza M.	2	*†* Bibianny P. M.	15	8— 6	3—44	2.42 pp.	6.49 r.
16	S.	Euzebiusza B.	3	Franciszka Ksaw.	16	8— 7	3—44	3.25 pp.	8.19 r.
17	**N.**	**3 Adw.** Łazarza B.	4	**2 Ad.** Barbary P. M.	17	8— 8	3—44	4.28 pp.	9.36 r.
18	P.	*Ocz. NMP.* Grac.	5	Sabby Op.	18	8— 9	3—44	5.44 pp.	10.32 r.
19	W.	♔ Daryusza i Nemez. m.	6	♔ Mikołaja B.	19	8— 9	3—44	7.10 w.	11.10 r.
20	S.	† *Such. d.* Teofila i Zenona M. ●	7	*† Wig.* Ambrożego.	20	8—10	3—45	8.36 w.	11.35 r.
21	C 3	*Tomasza Apost.*	8	**Niep. Pocz. NMP.**	21	8—11	3—45	9.57 w.	11.53 r.
22	P.	† *Such. d.* Herona M., Zenona.	9	*†* Waleryi, Leokadyi.	22	8—11	3—45	11.14 w.	12. 7 pp.
23	S.	† *Wig. Such.d.* Wiktoryi P. M.	10	*NMP. Loretańsk.*	23	8—12	3—46	12.28 pn.	12.18 pp.
24	**N.**	**4 Adw.** Irminy P.	11	**3 Ad.** Damazego P.	24	8—12	3—47	1.40 pn.	12.29 pp.
25	P.	**Narodz. Chryst. Pan.**	12	Aleksandra M.	25	8—12	3—47	2.51 pn.	12.40 pp.
26	W.	**Szczepana I-go Męczennika.**	13	Łucyi P. M., Otylii.	26	8—13	3—48	——	12.52 pp.
27	S.	*Jana Ap. Ewan.*	14	*† Such. dz.* Dyoskora	27	8—13	3—49	4. 3 r.	1. 6 pp.
28	C 4	*Młodzianków Mm.* ☽	15	Waleryan. i Ireneusz.	28	8—13	3—49	5.16 r.	1.24 pp.
29	P.	† Tomasza B. Kantuar.	16	*† Such dz.* Euzebius.	29	8—13	3—50	6.28 r.	1.48 pp.
30	S.	† Eugeniusza B. W.	17	*† Such dz.* Łazarz.	30	8—14	3—51	7.37 r.	2.22 pp.
31	**N.**	**N. po N. Chr.** Sylwestra P. W.	18	**4 Ad.** *Ocz. NMP.*	31	8—14	3—52	8.38 r.	3. 8 pp.

Zmiany księżyca.

○ Pełnia dnia 6 o godzinie 4 w nocy.

☾ Ostatnia kw. dnia 12 o god. 7 wieczorem.

● Nów. dnia 20 o godzinie 5 po południu.

☽ Pie rwsza kw. dnia 28 o godz. 8 wieczorem.

Zmiany powietrza

podług 100-letniego kalendarza:

Od 1-go do 9-go zmiennie, przymrozki i deszcze; od 10-go aż do 19-go naprzemian mrozy i śniegi; od 19-go do końca miesiąca naprzemian deszcz i mrozy,

Święta wyznania mojżeszowego.

Dnia 2, 9, 16, 23, 30 Sabaty; d. 16 Chanuka (8 dni radosnych na pamiątkę zwycięstwa Machabeuszów); d. 20 i 21 Rozchodesz czyli 1-sze dni miesiąca Tewes,

Dnie galowe.

Dnia 19 Imieniny Jego Cesarskiej Mości Najjaśniejszego Pana **Mikołaja II Aleksandrowicza.**

Rady dla ogrodników.

Wykonywać te same roboty, co w listopadzie i styczniu Czyścić drzewa; zbierać zrazy. robić znaki, przeglądać owoce w przechowalniach, usuwając niezwłocznie nadpsute i chroniąc zdrowe od mrozów.

Kościół Maryawicki w roku 1910.

Radujcie się! Pan wielki narodów nadchodzi!
Radujcie się, bo prawdy wybiła godzina.

J. Słowacki.

Co rok w „Kalendarzu“ podajemy historyę naszego ruchu i naszego Kościoła. Historya ta świadczy, jak potężną i twórczą jest ta idea, która ożywiła rzesze ludu polskiego, natchnęła je do umiłowania wzniosłych ideałów, zespoliła w jeden wielki i jednolity zespół, silny bezprzykładną jednością i mocą.

Ta idea potężna i twórcza—to Maryawityzm.

Maryawityzm stworzył wśród martwoty teraźniejszego egoizmu i zwyrodnienia — społeczność żywą, opartą na najczystszym idealizmie i w nieustannym rozwoju swoim tego idealizmu coraz wyższe osiągającą stopnie.

Maryawityzm odnowił ducha swych zwolenników, znacząc pochód swój złotem poświęcenia i miłości, purpurą męczeństwa, śnieżną białością czystości.

Maryawityzm okazał się objawieniem tej Bożej, zbawczej potęgi, tej prawdy bezwzględnej, wcielającej się w życiu narodów, którą przeczuli i wyśpiewali najwięksi piewcy naszego narodu w chwilach najcięższych jego doświadczeń.

Maryawityzm stał się ostoją ducha ludzkiego, skołatanego obłudą i kłamstwem, trapionego niemoralnością i występkiem, napróżno szukającego szczęścia na tej biednej ziemi.

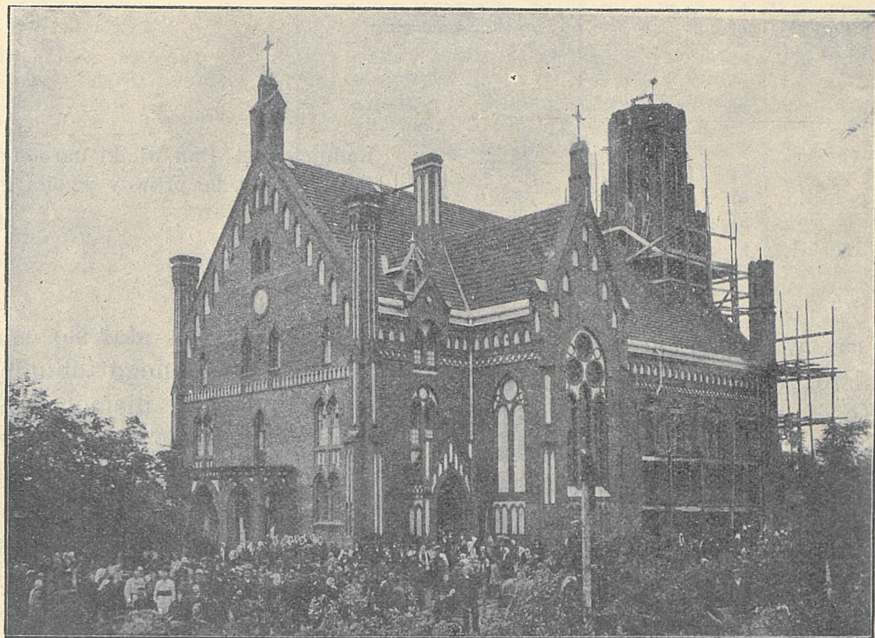
Tak. Bo Maryawityzm oparł się na niewzruszonej, granitowej podstawie—na Chrystusie i jego Ewangelii. Ewangelia jest dla Maryawityzmu prawem, kodeksem, którym się rządzi; Chrystus jest jego siłą i życiem.

To nam tłomaczy tak szybki wzrost idei maryawickiej pomimo bankructwa tylu haseł wielkich i małych; — to nam tłomaczy wytrwałość i energię maryawitów w wykonaniu szerokich planów religijno-oświatowych; to nam wreszcie tłomaczy on zapał i ofiarność ludu maryawickiego we wznoszeniu tylu kosztownych budowli i przedsiębraniu tylu pomnikowych dzieł. Ideały religijne i humanitarne napełniające ducha tego ludu, szukają dla siebie ujścia, ujawniają się nazewnątrz, tworzą organizm tryskający życiem, rozwijający się nieustannie, obejmujący coraz szersze kręgi nie tylko własnego narodu ale i obcych społeczeństw.

I cóż dziwnego, że na takim fundamencie ugruntowana i taką napełniona siłą twórczą, idea maryawicka nie cofa się przed żadnem niebezpieczeństwem? Cóż dziwnego, że karły ducha, nie zdolne objąć szerszych horyzontów, pomimo wszelkich wysiłków i prześladowań, nie mogą powstrzymać tej idei w jej tryumfalnym pochodzie? Ona jak królowa, zwycięża wszystkie przeszkody i woła z poetą:

Los mnie już żaden nie może zatrwożyć,
Jasną do końca mam wybitą drogę,
Ta droga moja: żyć, cierpieć i tworzyć—
To wszystko czynię, a więcej nie mogę. [1]

[1] Słowacki.

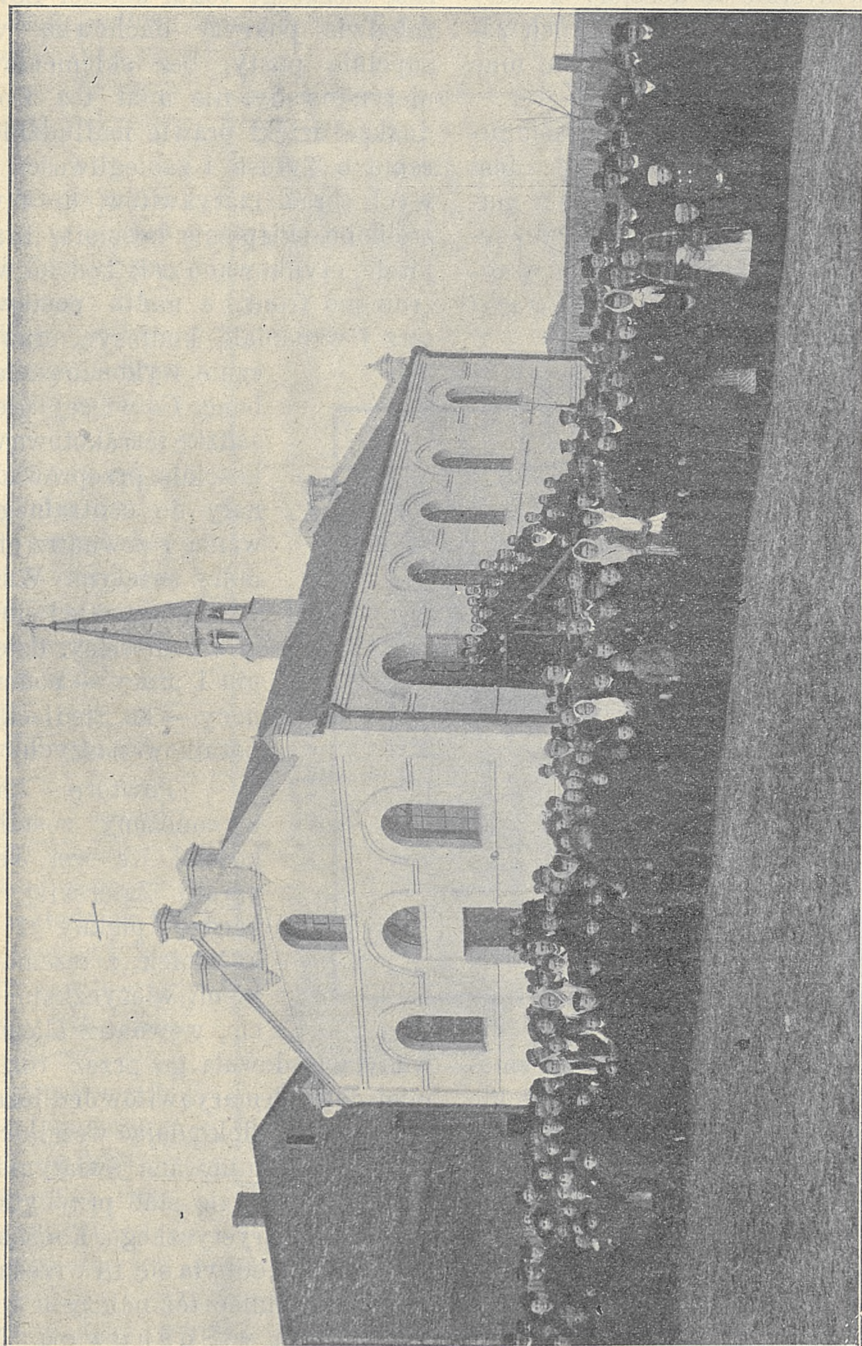
Kościół w Łowiczu (absyda).

I. Działalność i rozwój zewnętrzny.

Przystępując do skreślenia historyi Maryawityzmu w roku ubiegłym 1910, zaznaczamy na wstępie, że pragniemy oświetlić ten przedmiot wszechstronnie. Nie tylko więc przedstawimy rozwój Maryawityzmu zewnętrzny pod względem religijnym, ekonomicznym i kulturalnym, lecz nadto postaramy się skreślić obraz wewnętrznego życia naszego Kościoła.

1. Kościoły.

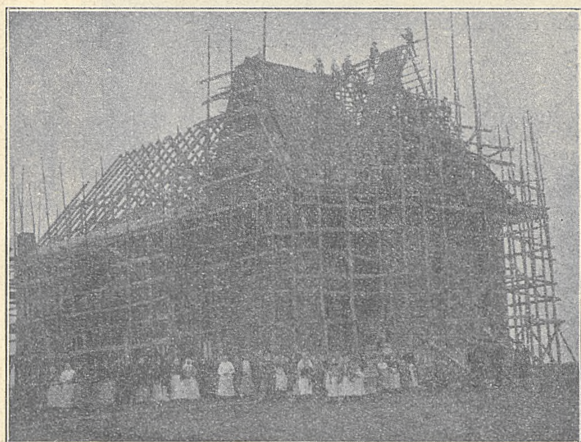
Maryawityzm —jest to przedewszystkiem społeczność religijna, oparta na Chrystusie i dążąca do zjednoczenia z Chrystusem. Stąd pierwszem staraniem tej społeczności jest posiadać własne świątynie, gdzieby się idea religijna mogła wcielać w życie jej zwolenników, gdzieby lud coraz bardziej jednoczył się z Chrystusem i między sobą.

Kościół w Sosnowcu.

W tych kilku latach ubiegłych od czasu naszego rozłamu z hierarchią rzymską (1906), już prawie wszystkie parafie maryawickie pobudowały sobie kościoły. Atoli nie wszystkie te kościoły zostały odrazu wykończone. Niektóre z nich zostały wykończone w roku ubiegłym, inne kończą się jeszcze.

Na najpierwszą wzmiankę zasługuje w tej kronice kościół w Łowiczu. Jest to jedna z najpiękniejszych świątyń maryawickich. Budowę jej rozpoczęto jeszcze w r. 1908, wykończono zaś w roku ubiegłym 1910, na dzień konsekracyi dwóch naszych Biskupów.

Budowa kościoła w Gniazdowie (par. Koziegłowy).

Styl kościoła ostrołukowy, ze smukłą, wysoko ponad gmachy łowickie wznoszącą się wieżycą pośrodku fasady, z dwiema mniejszemi wieżyczkami po bokach. Wewnątrz kościół składa się z trzech naw podzielonych dwoma rzędami okrągłych filarów. Obok presbyteryum dwie boczne kaplice tworzą kształt krzyża.

Wykończenie kościoła w Łowiczu jest owocem wielkich wysiłków miejscowego proboszcza i ludu. W przedmiocie tym tak pisał „Maryawita“ z r. 1910 Nr. 45. „Największą zasługą ks. Siedleckiego było wykończenie — na konsekracyę nowych Biskupów — maryawickiego kościoła w Łowiczu; po ludzku zdawało się to rzeczą niemożliwą. Jeszcze z wiosną, bieżącego roku, kościół Łowicki był zaledwie pokryty dachówką, wewnątrz zupełnie pusty, bez sklepienia i wcale nietynkowany, nie miał też frontu. Jednakże dzięki prawie nadludzkiemu staraniu o. Tytusa i zabiegliwości miejscowych braci maryawitów, do 4 września, zrobiono sklepienie kościoła, filary i kapitele, otynkowano cały kościół wewnątrz, zrobiono front, a nadto postawiono ołtarz i wspaniałą konfesyę, oraz artystycznie wykonaną żelazną ambonę. Co więcej, ułożono posadzkę terrakotową wewnątrz kościoła, przeprowadzono kanały do centralnego ogrzewania i zewnątrz ofugowano mury świątyni. Wszystko to wykonano zaledwie w ciągu kilku miesięcy, dzięki staraniu i pracy — podczas wielu nocy — ks. Siedleckiego i robotników naszych.“

Powtóre, kompletnie wykończony został filialny kościół we wsi Jedlicze parafii Zgierskiej. Jest to bardzo piękny i stylowy kościołek, z trzema niewielkiemi wieżyczkami na froncie, wewnątrz ślicznie malowany. Budowała go przez rok garstka miejscowych maryawitów Jedliczan, z wielkim zapałem dokładając wszelkich starań, aby ta ich umiłowana świątynia jaknajprędzej mogła się stać przybytkiem czci Jezusa Eucharystycznego. Konsekracya tego kościołka odbyła się 18 września 1910 r.

Wspomnieć też należy o wykończeniu kościoła w Sosnowcu. Niewielki ten lecz miły kościółek otynkowano zewnątrz i wymalowano wewnątrz; nadto ozdobiono go piękną wieżyczką, oraz dobudowano zakrystyę i pokój dla zakonnego brata.

Oprócz tych trzech wykończonych kościołów, znajduje się w budowie jeszcze kilka innych świątyń, jako to: w Nowomińsku, Grzmiącej i Gniazdowie.

W Nowomińsku — rozpoczętą w roku 1909 budowę kościoła—doprowadzono w r. 1910 do tego stanu, że kościół został nakryty dachem.

W Grzmiącej rozpoczęty w r. 1909 kościołek filialny parafii Brzeziny również nakryto w tym roku dachem i prawie zupełnie wykończono.

W Gniazdowie (parafia Koziegłowy) — przy nader trudnych warunkach —budują maryawici piękny i duży kościół. Budowa ta idzie o tyle łatwiej, że nasi bracia sami sobie wypalają cegłę i wapno, które kopią na swoich gruntach. Wiele pracy i nadludzkich wysiłków wkłada w to dzieło miejscowy kapłan Maryawita, O. Apolinary (M. Hieronim) Skrzypiciel, a w tej pracy snadź dzielnie pomagają mu bracia maryawici, skoro w tym roku kościół nakryto dachem. Kościół ten będzie prawdziwą ozdobą okolicy i pomnikiem gorliwości, zapału i energii garstki najuboższych mieszkańców tego odległego zakątka naszego kraju, którzy oddawszy się całkowicie idei maryawickiej, czerpią z niej dosyć zapału i mocy, aby to zbożne dzieło doprowadzić do końca.

Wspomnieć też należy, że w Łodzi przy kościele św. Franciszka z Asyżu wybudowano wieżę 70 łokci wysoką; sam zaś kościół, który nie jest jeszcze zupełnie wykończony, kończyć się będzie w latach następnych.

Kościół w Żeliszewie.

Nadto rozpoczęto budowę nowych kościołów w Jeruzalu, Pogorzeli i Woli Cyrusowej.

W Jeruzalu pobudowany był tymczasowy kościołek drewniany; obecnie rozpoczęto już budowę kościoła murowanego. W Pogorzeli (parafia Osieck) po wybudowaniu rozpoczętego

Kościół w Dąbrowie Górniczej.

w r. 1910 kościoła murowanego, dotychczasowa kaplica drewniana będzie zamieniona na ochronę i szkołę. W Woli Cyrusowej (parafia Kołacinek) już

Wymienione dotąd kościoły są murowane. W niektórych jednakże miejscowościach budują maryawici kościoły drewniane.

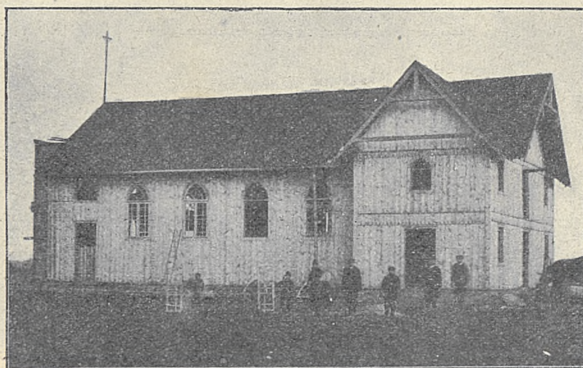
Kościółek w Pruszkowie.

założono fundament pod nowy kościół parafialny; nabożeństwa bowiem dotychczas odbywają się w kaplicy domowej. Parafianie wypalili już na nowy kościół sto tysięcy cegły, a na trzysta tysięcy, które mają być wypalone w roku 1911, nakopali gliny. Robotami kieruje O. Jan (M. Kazimierz) Kaczyński z Niesułkowa.

W Żeliszewie wybudowano wieżę drewnianą, 60 łokci wysoką, przy istniejącym już kościele drewnianym, który wewnątrz został kompletnie wykończony, wymalowany i ozdobiony nową konfesyą w stylu romańskim oraz amboną.

Wybudowano i wykończono trzy kościołki drewniane, w których się od-

Kościół w Czerwonce.

Kościół w Czerwonce.

Budowa kościoła w Prędocinie, par. Iłżeckiej. (Poświęcenie fundamentów).

Kaplica domowa w Prędocinie (parafia Iłża).

Kaplica domowa :: w Iłży. ::

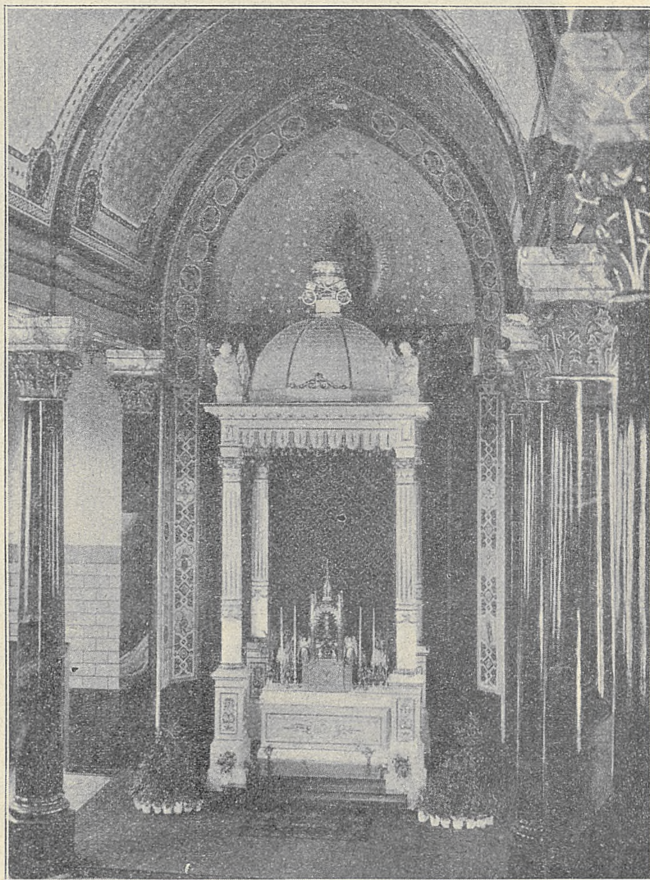
prawia nabożeństwo, a mianowicie: w Dąbrowie Górniczej, Pruszkowie i w odległym Pohoście na Białej Rusi.

Buduje się ładny kościół drewniany w Czerwonce; budowa tego kościoła jest już na ukończeniu.

Nadto rozpoczęto budowę drewnianego kościoła w parafii Iłżeckiej, gdzie roboty prowadzone są pod nadzorem miejscowego inżyniera powiatowego p. Wąsowskiego.

W niektórych parafiach, gdzie kościoły już dawniej zostały wykończone, zabrano się do wewnętrznego przyozdobienia tychże kościołów. Wspomnieliśmy wyżej o wymalowaniu kościołów w Żeliszewie i Jedliczu. Prócz tego ozdobiono pięknem malowidłem świątynie w Cegłowie i Sobótce. Zwłaszcza kościół w Sobótce odznacza się pięknem wykończeniem wewnętrznem. „Maryawita“ z r. 1910 w Nr. 44, tak opisuje malowanie tego kościoła:

„Od frontu prowadzi główne wejście do wnętrza kościoła. Tutaj uderza widza miła niespodzianka, tak rzadka u nas w Polsce, nawet po większych miastach, a tembardziej po wsiach: maryawicki kościół w Sobótce cały jest malowany w bardzo poważnym tonie. Naprzód zwracają na siebie uwagę kolumny i pilastry naśladujące do złudzenia marmur włoski jasno czerwony, kapitele wieńczące kolumny i pilastry, są doskonałem naśladowaniem starego bronzu. Dwa łuki gotyckie absydy kościoła przyozdobione są emblematami, jakie w pierwszych wiekach symbolizowały Tajemnicę Przenajświętszej Eucharystyi. Sklepienie absydy imituje niebo usiane gwiazdami, a na niem widnieje postać Apokaliptycznej „Niewiasty, obleczonej w słońce, a księżyc pod nogami jej, a na głowie jej korona z gwiazd dwunastu;“ [1]) nadto pod stopami Niewiasty znajduje się ziemia, a na niej smok, „wypuszczający za Niewiastą wodę jako rzekę; aby uczynił, żeby ją rzeka porwała.“ [2])

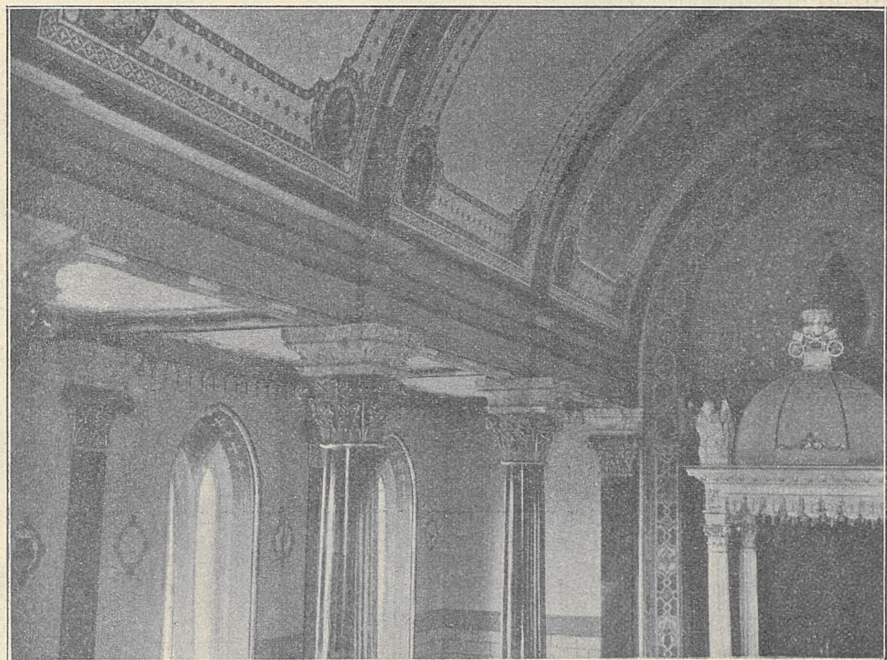

Wnętrze kościoła w Sobótce (W. Ołtarz i absyda).

„Sklepienie kościoła malowane jest w poważnym tonie koloru ciemno-kremowego, — u podstawy zaś swojej nad

[1]) Objaw. 12, 1.
[2]) Tamże 12, 15.

kolumnami, ma medaliony z wyobrażeniami wszystkich Apostołów i większych Proroków. Gzemsy, kończące u dołu sklepienie, powyżej kolumn, malowane są różnobarwnie, a wieńczy je szlak złocony. Na sufitach naw bocznych, na tle barwnych szlaków, lśnią się krzyże złocone. Barwne ściany, w tych miejscach, kościoła, dla względów praktycznych malowana jest farbami olejnemi. Dolne części ścian naśladują tafle ciemno-zielonego marmuru. Chór, który był wykończony bez zarzutu pod względem architektonicznym, po odmalowaniu wygląda wspaniale.

„Największą jednak ozdobą kościo-

Wnętrze kościoła w Sobótce (nawy boczne).

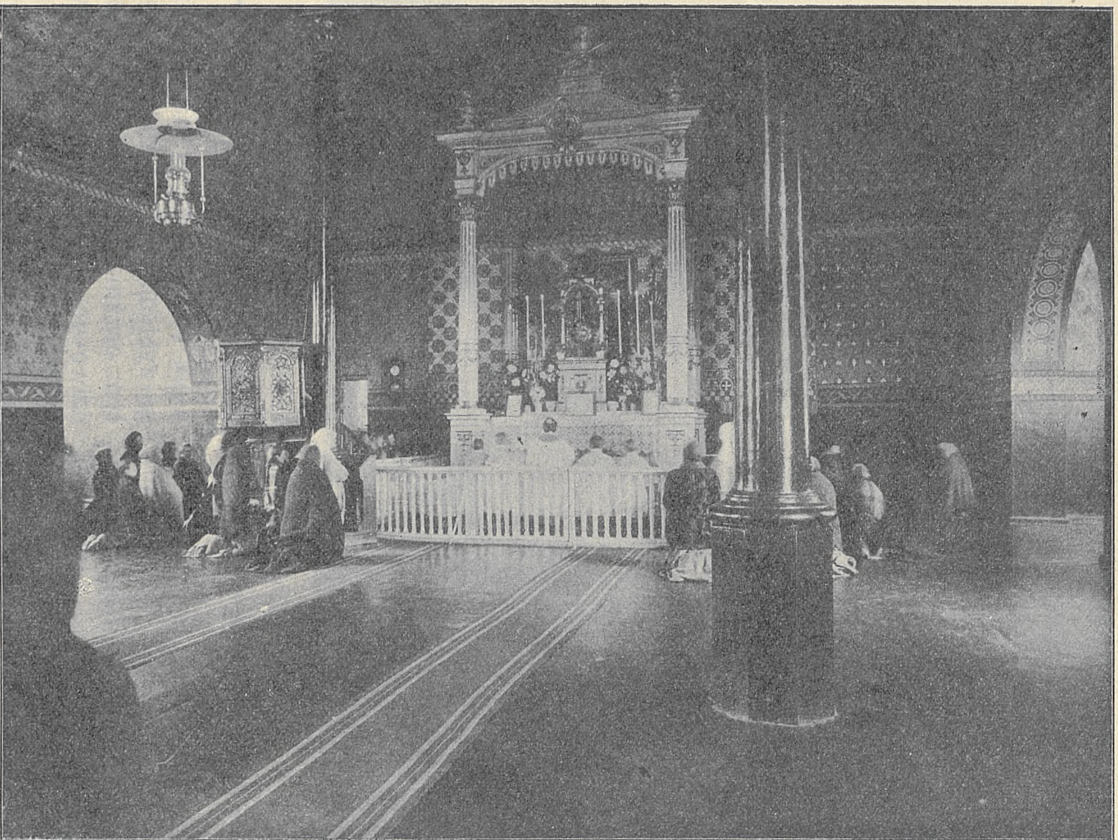
gdzie zazwyczaj po kościołach umieszczają stacye Męki Pańskiej, mają malowane symbole eucharystyczne ze Starego i Nowego Testamentu, jak: arkę Noego, gołębicę niosącą gałązkę oliwną, słup ognisty poprzedzający Żydów podczas wędrówki z Egiptu do ziemi obiecanej, kosz z chlebem rozmnożonym przez Chrystusa na pustyni i tym podobne.

„Malatura kościoła utrzymana jest dość ściśle w stylu gotyckim. Obrazy, symbole i koloryt wzięte są ze starych ksiąg liturgicznych i mszałów. Farb do malowania górnych części użyto wyłącznie mineralnych; tylko dolna część

ła—pisze dalej „Maryawita“ — jego prawdziwem uwieńczeniem, jest konfesya, czyli wspaniały, w stylu romańskim baldachim, wsparty na czterech kolumnach, wzniesiony nad ołtarzem i sięgający niemal samego sklepienia absydy.“

Podobne ołtarze, jak w Sobótce, Łowiczu i Żeliszewie, wzniesione zostały w r. 1910 — w Strykowie i Dobrej pod Łodzią.

Nie wspominamy już o innych rzeczach, służących do przyozdobienia kościołów i całości służby Bożej, jako to o dzwonach, chorągwiach, ornatach, kapach, posadzkach i t. p., które do wielu

Wnętrze Kościoła w Cegłowie.

kościołów zostały sprowadzone, że wymienimy tylko Łódź, Warszawę, Zgierz, Stryków, Żeliszew.

Nadto zaznaczyć należy, że w kilku parafiach gromadzą się materyały budowlane, aby w roku przyszłym rozpocząć budowę nowych kościołów. Parafie te są: Joniec, Grębków i Poniemuń-Fergüssa.

Przyozdobiono artystycznem malowidłem kościołów	3
Pobudowano nowych ołtarzy	5
Razem.	8

2. Budowle i posesye parafialne.

Świątynie, o których budowie mówiliśmy wyżej, są dla maryawitów źró-

Dom parafialny w Warszawie na Woli.

Tak więc ogólna statystyka za rok 1910, dotycząca budowy i ozdoby kościołów naszych, przedstawia się jak następuje:

Wykończono kościołów murowanych	3
„ „ drewnianych	1
Kończy się budowa kościołów murow.	3
„ „ „ „ drewn.	1
Wybudowano wieżę murowaną	1
„ „ drewnianą	1
Wybudowano kościołów drewnianych	3
Zaczęto budowę kościołów murowan.	3
„ „ „ drewnian.	1
Razem	17

dłem energii i życia, są sercem z którego życiodajne soki rozchodzą się po całym organizmie naszego Kościoła. I nic dziwnego; w świątyniach bowiem naszych mieszka Głowa naszego ś. Kościoła, Jezus Chrystus obecny w Eucharystyi, ten sam który powiedział: „Jam jest winny szczep, a wyście latorośle. Kto mieszka, we mnie, a ja w nim, ten wiele owocu przynosi. Jeśliby kto we mnie nie trwał, precz wyrzucon będzie.“

Że tak jest, pokazują fakta.

Maryawici nie poprzestają na budowaniu świątyń, nie upajają się fałszy-

wą dewocyą, ani zapadają w bezczynność, — ale z całą energią biorą się do wszechstronnego urzeczywistnienia zasad Ewangelii. Czerpiąc nieustannie moc ducha w żywym i ścisłym stosunku z Chrystusem, pragną oni polepszyć dolę swych braci a zwłaszcza swych dzieci — tych młodych latorośli, których wiek i zdolności, zboczeniami życia jeszcze nie przytępione, tak bardzo są podatne na działanie wzniosłych ideałów. Głównym tedy wysiłkiem maryawitów jest oświata i kultura. Ochronki dla małych dziatek, szkoły, sale zajęć, warsztaty rzemieślnicze—te i tym podobne instytucye są marzeniem tych parafii, które ich nie posiadają, jak z drugiej strony są chlubą i szczęściem tych, w których się już znajdują.

Dla pomieszczenia instytucyi oświatowych i kulturalnych potrzebne są odpowiednie lokale. I oto jest przyczyna, dla której wszystkie parafie maryawickie z takim zapałem oddają się budowie domów parafialnych. Lud maryawicki zrozumiał dobrodziejstwo oświaty, zna on doskonale dążności swoich kapłanów i całkowite ich wyrzeczenie się osobistych wygód, i dla tego chętnie idzie za ich wskazówkami i dopomaga im, nie szczędząc ofiar na cele tak wzniosłe „Nasi kapłani—pisze „Maryawita“ № 44 (w r. 1910) — nigdy nie budują dla siebie, obok kościołów, wspaniałych plebanii; ale wszędzie po parafiach wznoszą duże domy, które są własnością ludu i przeznaczone są na szkoły, ochronki dla dzieci maryawickich, zakłady rzemieślnicze lub instytucye dobroczynne. Kapłan zaś zadawalnia się jedną celką przy kościele“.

Dom parafialny w Łodzi (ul. Nawrot № 104).

W roku 1909 w wielu parafiach była rozpoczęta budowa domów parafialnych. Wykończenie tych budowli nastąpiło dopiero w roku ubiegłym.

Najpiękniejszym i najokazalszym

z tych domów jest czteropiętrowy gmach w Warszawie na Woli. Budowa tego gmachu jest nader solidna; wszystkie sufity zawieszone na belkach żelaznych i sklepieniach z cegły; kanalizacya i oświetlenie elektryczne dopełnią całości. Nie zaniedbano nic, coby nie było zgodnem z wymaganiami estetyki i hygieny. W budynku tym mieszczą się już ochronki i szkoły, a poświęcenia—przy pełnym komplecie uczniów i nauczycieli— ny 40 łokci długiej, gdzie mieści się ochronka i szkoła. W parafii Matki Boskiej N. P. (Nawrot 104) pobudowano piękną dwupiętrową oficynę przeznaczoną na ochronkę i salę zajęć dla dzieci oraz na mieszkania dla służby kościelnej.

Z wiejskich domów parafialnych, pobudowanych i wykończonych w roku ubiegłym, bezwątpienia najpiękniejszym jest dom w Sobótce. Jest to okazały

Dom parafialny w Sobótce.

dopełnił sam Najprzewielebniejszy O. Biskup w dniu 8 listopada 1910 r.

W Łodzi wybudowano domy parafialne przy wszystkich trzech naszych kościołach. W parafii ś. Franciszka z Asyżu (ul. Franciszkańska № 27) przybudowano drugą połowę istniejącej już oficyny. Roboty rozpoczęte późną jesienią r. 1909, wykończone zostały w r. 1910. W budynku tym, 50 łokci długim, mieści się między innemi pięć dużych sal wykładowych. Przeznaczone są one na ochronkę, szkoły i salę zajęć. W parafii Przenajśw. Sakramentu (Podleśna 16) wykończono budowę dwupiętrowej oficy-

dwupiętrowy budynek, o wspaniałem urządzeniu wewnętrznem, przeznaczony na ochronki, szkoły, sale zajęć i t. p. Jedna z sal — 25 łokci długa a 16 łokci szeroka — przeznaczona jest na zebrania parafialne.

Piękne również domy pobudowano w Raszewie (par. Kobylniki) i Radzymiku (par. Radzymin). Obydwa te domy w roku ubiegłym wykończone, wewnętrznem i zewnętrznem swem wykończeniem świadczą o staranności i smaku estetycznym kierowników budowy i doskonale odpowiadają swemu przeznaczeniu.

W Lesznie, gdzie kilka rodzin maryawickich zorganizowało się w ścisły związek, aby wspólnemi siłami pracować dla dobra ogółu i chrześcijańskiej oświaty, powstał w tym roku nowy, estetyczny dom parafialny, przeznaczony na zakład malarski wraz z pracownią i mieszkaniem dla malarza.

W Zgierzu rozpoczęto budowę specyalnego gmachu dla pomieszczenia zakładu stolarskiego, który bardzo szybko się rozwija. Budynek ten, 32 łokcie długi, 20 łokci szeroki i 18 wysoki, nakryto już dachem. W Wiśniewie nadbudowano piętro na domu parafialnym—w celu pomieszczenia sali zajęć i warsztatów tkackich. Nadto rozpoczęto budowę dwóch nowych domów, z których jeden przeznaczony będzie specyalnie na pomieszczenie zakładu koszykarskiego. Dotychczas postawiono sutereny i parter.

W Strykowie rozpoczęto budowę dużego piętrowego domu, 47 łokci długości, a 25 łokci szerokości.

Wymienione wyżej domy są murowane z cegły. Oprócz tego w wielu innych parafiach pobudowano domy drewniane. Z tych bezsprzecznie najokazalsze są w Cegłowie i Dobrej. Obydwa piętrowe i jednych prawie rozmiarów, stanowią prawdziwą ozdobę tych wiosek i wygodnie pomieszczą zakładające się w każdej naszej parafii instytucye kulturalne. W Dobrej ściany podłużne domu są drewniane, szczytowe zaś murowane.

Prócz tego wzniesiono mniejsze lub większe domy, stosownie do miejscowych potrzeb, w Żeliszewie, Markuszewie, Błoniu, Łaźnikach (par. Zduny), Smogorzewie i w odległych Krukach (parafii Poniemuń - Fergüssa). Zwłaszcza godną jest zaznaczenia gorliwość parafian markuszewskich. Zmarły przedwcześnie ich proboszcz, śp. O. M. Ładysław Goliński, nosił się z myślą pobudowania domu parafialnego i sam za życia nakreślił jego plan. Nie zdołał jednak zamiaru swego urzeczywistnić. Maryawici markuszewscy uważali za święty obowiązek uskutecznić budowę tego domu i tak energicznie wzięli się do dzieła, z taką

Dom parafialny w Raszewie (par. Kobylniki).

jednomyślnością pracowali, że w krótkim stosunkowo czasie wyprowadzono pod dach piękny piętrowy budynek, w którym znajdą pomieszczenie szkoła, ochrona i inne instytucye oświatowe. Również godną zaznaczenia jest ofiarność parafian poniemuńskich, tych dobrych i wytrwałych Litwinów, którzy—choć bojkotowani i prześladowani przez fanatyzm wickiego. Nie krępowany przez rzymski dogmatyzm, nie wyzyskiwany przez fałszywych opiekunów, lud ten w Maryawityzmie odetchnął swobodnie całą piersią i zrozumiał, czem jest Chrystus i Jego idea,—zrozumiał, że ta idea Chrystusowa wcielona w Maryawityzmie, zdolna jest podźwignąć wszystkie ludy, uszczęśliwić wszystkie jednostki, że więc dla

Dom parafialny w Cegłowie.

litewskiego duchowieństwa, z niezachwianą energią podążają za innymi braćmi maryawitami do słonecznej przyszłości, kędy ideały Maryawityzmu urzeczywistnione w życiu, zjednoczą wszystkie ludy w bratniej miłości pod słodkiem berłem Chrystusa.

Zaznaczamy wreszcie, że parafianie grębkowscy uchwalili w najbliższej przyszłości wznieść w Żarnówce budynek szkolny kosztem czterech tysięcy rubli.

Budowle wyżej wymienione bezwątpienia posuną o wiele naprzód sprawę oświaty i kultury wśród ludu maryatej idei nie można żałować żadnych ofiar ani poświęceń. To też te parafie maryawickie, które dla małej swej zasobności żadnej własności jeszcze nie nabyły, mieszcząc się w lokalach najętych, organizują się i nabywają posesye, aby na nich — wzorem innych parafii — wznieść kościoły i inne budowle użyteczności publicznej.

W roku ubiegłym nabyły nowe posesye następujące parafie: Żyrardów, Grodzisk, Pabianice, Dąbrowa Górnicza, Ozorków. W tych parafiach, za wyjątkiem Dąbrowy gdzie pobudowano kościołek, urządzono w nowonabytych

posesyach kaplice domowe i do nich z lokalów dzierżawionych przeniesiono parafialne nabożeństwa.

Prócz wyżej wymienionych, nabyły nowe posesye parafie: Lutkówka, Żeliszew we wsi Kotuniu, Piątek, Łódź — parafia św. Franciszka. Posesya w Lutkówce (we wsi Nosy Poniatki) przeznaczona jest pod budowę nowego kościoła, gdyż istniejący obecnie drewniany kościołek jest tylko tymczasowy. We wsi Kotuniu parafii Żeliszewskiej nabyto kilkomorgową posesyę w celu urządzenia gospodarstwa wzorowego, aby podnieść rolnictwo wśród naszych drobnych gospodarzy. W Piątku i Łodzi zakupiono posesye dla budowania domów ludowych. Posesya łódzka, tyłem przytykająca do kościoła, liczy przeszło 12 tysięcy łokci kwadratowych obszaru i cztery domy. W domach tych mieszkać będą rodziny maryawickie, które z powodu wciąż wzrastającej drożyzny mieszkań coraz bardziej się organizują w celu dania sobie wzajemnej pomocy przed wyzyskiem właścicieli kamienic.

W Wiśniewie małżonkowie Ruszplowie, wiedzeni duchem Ewangelii, podarowali na rzecz parafii osadę swoją 14 morgów ziemi liczącą. Na tej osadzie urządzone będzie gospodarstwo wzorowe i stacya doświadczalna dla podniesienia rolnictwa.

Kiedy już mowa o nowonabytych posesyach, to wspomnieć tu należy i o tych parafiach, które założyły własne cmentarze. Mianowicie założono cmentarze grzebalne: w Pabianicach, Markuszewie, Wilnie i Pohoście; poczyniono zaś starania dla założenia własnego cmentarza w Kijowie.

Budowa piekarni w Cegłowie.

Sumując dane, przytoczone w rozdziale niniejszym, otrzymamy rezultat w następujących cyfrach:

W roku 1910

Wykończono domów parafial. murow.	7
" " " drewn.	7
Rozpoczęto budowę domów par. murow.	5
" " " " drewn.	2
Nadbudowano piętro domu parafialn.	1
Razem	22
Zakupiono posesyi na rzecz parafii .	6
Zakupiono posesyi na domy ludowe .	2
Zakupiono gospodarstw rolnych . .	1
Razem	9
Założono nowych cmentarzy. . . .	4

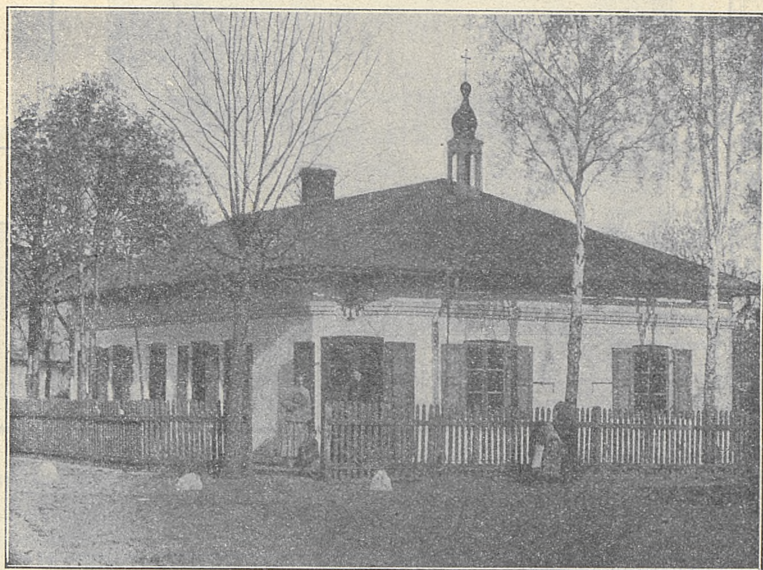
3. Domy ludowe. Parcelacya majątków ziemskich.

Kwestya mieszkaniowa w naszych—większych zwłaszcza—miastach jest dziś kwestyą pierwszorzędnej wagi, dla ludności zaś ubogiej robotniczej jest to

kwestya paląca. Tembardziej dla maryawitów, bojkotowanych i wyszydzanych przez fanatyczną ludność, kwestya ta musi być niezmiernie ważną. Tę doniosłą sprawę rozwiązują maryawickie domy ludowe.

Celem maryawickich domów ludowych jest przedewszystkiem dać ludziom czyste, widne, suche i wygodne mieszkania. Od jakości mieszkania zależy w znacznej mierze zdrowie robotnika fabrycznego, pracującego bardzo często w warunkach nader niehygienicznych,—zależy zdrowie jego dzieci. — Celem więc tych domów jest wyrwać lud ubogi, ciężko pracujący, z tych nor podziemnych i poddaszy, gdzie ich nędza i wyzysk umieściły i gdzie setki egzystencyi ludzkich tracą zdrowie i życie. Celem wreszcie tych domów jest dać każdej rodzinie robotniczej lub rzemieślniczej, utrzymującej się z pracy rąk, mieszkanie na własność —w warunkach o ile możności jak najbardziej sprzyjających, t. j. w dobranem i jednomyślnem towarzystwie współlokatorów, wraz z czytelnią, salą zebrań, kąpielami i t. p.

Każdy widzi jak ważne, jak pomnikowe, jak głęboko humanitarne i kulturalne jest takie przedsięwzięcie. Czuje to i rozumie lud maryawicki, i dla tego z niezmordowanym wysiłkiem, pomimo przeszkód i trudności wielorakich, trwa przy budowie tych domów. Owszem do kapłanów naszych coraz nowi przychodzą ludzie, częstokroć niemaryawici—rzymscy-katolicy, ewangelicy, nawet żydzi— z prośbą o pomoc w wybudowaniu dla nich takich domów, jakie już wzniesiono dla maryawitów. Jest to więc kwestya nader żywotna i na czasie.

Kaplica w Żyrardowie.

W roku ubiegłym w pięciu parafiach budowano domy ludowe. Najprzód wykończono dwa domy w Łodzi, rozpoczęte jeszcze w r. 1909. Jeden z nich znajduje się przy ulicy Franciszkańskiej № 29; okazały ten dom ma 76 łokci długości, 25 łokci szerokości i 40 łokci wysokości. Jest to dopiero trzecia część projektowanego budynku. W domu tym mieszka już 80 rodzin maryawickich.

Drugi dom ludowy w Łodzi znajduje się przy ul. Przędzalnianej № 18. Wykończono tam dom frontowy w roku 1909

rozpoczęty; a nadto w r. 1910 postawiono dwie oficyny parterowe, jedną oficynę piętrową i rozpoczęto budowę drugiej połowy domu frontowego. W domach tych mieszka już 42 rodziny maryawickie.

Maryawici warszawscy również przystąpili do budowy domu ludowego przy ul. Szarej № 10. Dom ten wraz z oficyną nakryto już dachem. Będzie to bardzo okazały czteropiętrowy budynek, z dwiema takiejże wysokości oficynami. Oprócz mieszkań znajdować się tam będą sale na ochronę, zebrania i t. p.

W Zgierzu rozpoczęto drugą połowę — wybudowanego jeszcze w r. 1909 trzypiętrowego domu.

Wreszcie zaczęto budowę domu ludowego w Lesznie. Maryawici Lesznowscy, jako przeważnie wyrobnicy znajdują się w podobnej potrzebie co do posiadania własnych mieszkań, jak i ludność wielkich miast. To też pobudowano tam duży dom dla 40 rodzin.

W taki to sposób Maryawityzm w miastach i osadach fabrycznych zaspakaja potrzeby życiowe swoich wyznawców.

Inne znów są potrzeby mieszkańców wsi. W ostatnich czasach wiele ubogich rodzin maryawickich, przeważnie parobków dworskich, zostało pozbawionych pracy i wydalonych z folwarków za swoje przekonania religijne. Inni znowu—choć nie pozbawieni pracy—żyją w warunkach nader trudnych.

Otóż pragnieniem kierowników Maryawityzmu jest, dać tym wszystkim ludziom kawałek ziemi, na którymby mogli pracować na własne utrzymanie i zaspakajać potrzeby swego ducha.

Stąd powstała myśl parcelacyi majątków ziemskich pomiędzy bezrolnych lub małaroluych włościan maryawickich. Ofert ze strony obywateli, pragnących sprzedać swoje folwarki, mieliśmy bardzo wiele. W roku jednak ubiegłym zakupiono i rozparcelowano tylko dwa majątki: Myszewko-Małoszewo w powiecie płockim i Beszyn w pow. płońskim.

Myszewko-Małoszewo—jest to 36-ścio włókowy majątek, w dobrej glebie, o trzy mile od Płocka przy szosie położony, z dworkiem wśród sadów owocowych na pięknem wzgórzu, u stóp którego przepływa strumień i ciągną się rozległe łąki. Obecnie ten majątek podzielony został na kilka kolonii, porzniętych regularnie na gospodarskie osady, na których zabudowują się powoli nowi osadnicy. Praca i życie wre na całej przestrzeni dawnych pustych obszarów.

Kaplica w Grodzisku.

Dworek wraz z dwiema włókami ziemi zakupiono na letnią kolonię dla Sióstr Maryawitek. Dawna mocno zaniedbana rezydencya szlachecka zmieniła się do niepoznania, stała się uroczem ustroniem, miejscem miłego wypoczynku. Dom mieszkalny rozszerzono i odnowiono z gruntu; pomieszczono w nim kaplicę, pracownię,

mieszkania dla Sióstr i ochronkę dla maryawickich dzieci; nadto w części oddzielonej zupełnie i nie mającej styczności z resztą domu urządzono letnie mieszkanie dla naszego Biskupa i Wikarego Generalnego, a przy nich dla braci zakonnych. Obszerny ogród doprowadzono do porządku. Kolonia ta—od chrzestnego imienia naszej Założycielki nazwana zosłała Felicyanowem.

Dom i posesya w Kotuniu (par. Żeliszew).

Drugi majątek rozparcelowany między ubogich maryawitów, nazywa się Beszyn i leży w granicach parafii Radzymin powiatu płońskiego. Majątek ten w stanie spustoszenia przed kilku laty przeszedł od obywateli Polaków w ręce zamożnych niemieckich kolonistów. Ci podniósłszy kulturę ziemi, sprzedali folwark maryawitom. Trzydzieści okolicznych rodzin maryawickich, przeważnie bazrolnych, przy pomocy swego proboszcza ks. Cz. Czerwińskiego, nabyło i podzieliło między siebie ten majątek. Aby zaś mieć pośród siebie kaplicę a w niej Chrystusa swego Pasterza w Eucharystyi, aby dać dzieciom swym dobre wychowanie i oświatę, maryawici beszyńscy nabyli 12 morgów ziemi wraz z dużym domem (dawnym dworem) na kaplicę, szkołę i ochronę. Wzruszający zaiste przykład zrozumienia potrzeby oświaty i zjednoczenia z Chrystusem.

Rzućmy okiem na treść niniejszego rozdziału i podsumujmy dane w nim zawarte.

W roku 1910

Wykończono domów ludowych . . .	2
Rozpoczęto budowę domów ludowych	4
Pobudowano oficyny przy domach ludowych	4
Razem budowli .	10
Zakupiono i rozparcelowano majątków ziemskich	2

4. Rolnictwo. Rzemiosła i przemysł. Handel.

Dążeniem kapłanów Maryawitów jest nie tylko udoskonalić duchowo i moralnie lud maryawicki, lecz nadto podnieść

go materyalnie, dać mu możność zdobycia środków egzystencyi, możność zaspokojenia wszystkich potrzeb życiowych.

Do tego celu prowadzi bezwątpienia wyrabianie w ludzie poczucia samopomocy oraz podniesienie gospodarstwa, przemysłu i rzemiosł. O środkach samopocy pomówimy w następnym rozdziale. W obecnym—o rolnictwie, rzemiosłach i przemyśle.

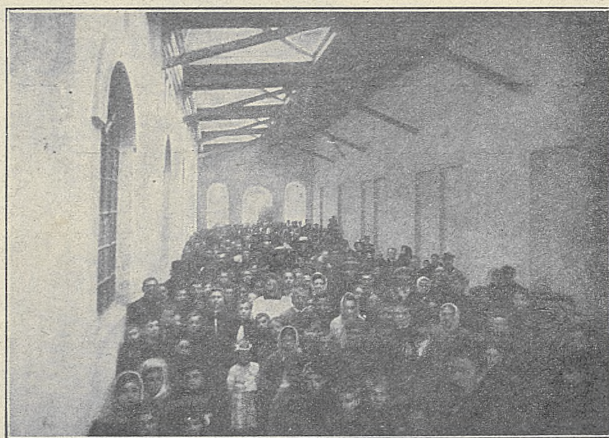
Czasy w których żyjemy, są to czasy gorączkowej pracy i zwiększonych potrzeb. Coraz wzrastająca drożyzna znacznie utrudnia życie, i trzeba zwiększyć wydajność pracy ludzkiej, aby ta wystarczyła na zaspokojenie potrzeb człowieka nowożytnego.

Nadto — ludzkość nieustannie dąży do postępu. Społeczeństwa współczesne wysilają się nad własnem udoskonaleniem we wszystkich dziedzinach. Postęp, kultura, cywilizacya obejmuje wszystkie warstwy społeczne, przedziera się do najciemniejszych zakątków. Nikt przed tym cywilizacyjnym pochodem ludzkości uchylić się nie może, jeśli nie chce zostać w tyle i być pozbawionym dobrodziejstw kultury.

Rozumieją to dobrze maryawici i dla tego na wszystkich polach pracy dążą do udoskonalenia.

Na pierwszem miejscu należy tu wymienić rolnictwo.

Kraj nasz—wyłącznie rolniczy—był niegdyś śpichrzem Europy. Dziś zubożał i ledwie dla siebie dość zboża wyprodukować może. Czyja w tem wina? Z pewnością nie ziemi, która u nas jest różnorodna i urodzajna,—ale ludzi, którzy nie umieją na niej pracować. Dzisiejsze rolnictwo nie może żyć tylko tradycyą i wspomnieniami przeszłości. Dziś rolnik powinien iść za postępem czasu, by i z małego kawałka roli mieć utrzymanie.

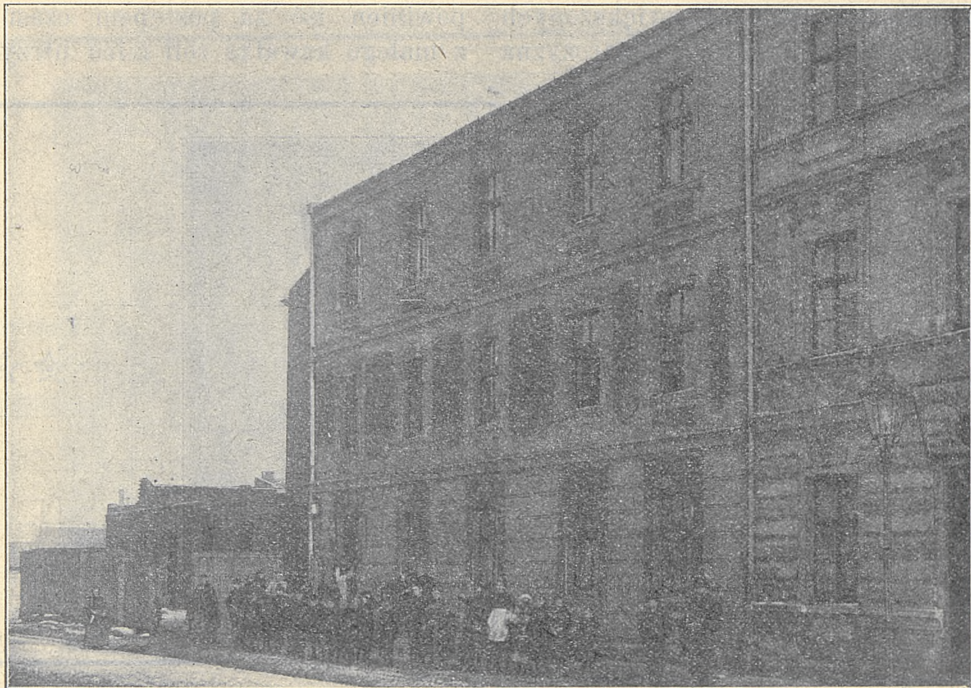
Sala zebrań w Warszawie (Wola).

To też kapłani nasi, widząc zapał naszych braci rolników w dążeniu do podniesienia rolnictwa i kultury ziemi,—pomagają im nie tylko wskazówkami i radą, ale i własnym przykładem. Oprócz bowiem artykułów rolniczych podawanych w „Wiadomościach Maryawickich,“ oprócz wskazówek w pojedynczych wypadkach, kapłani nasi—w miarę możności — starają się zaprowadzać wzorowe gospodarstwa rolne, sprowadzać narzędzia rolnicze najnowszych systemów, wreszcie stosować w praktyce nowe sposoby rolnictwa.

W dwóch parafiach — jak to wspomnieliśmy wyżej — zaprowadzono wzorowe gospodarstwa rolne: w Kotuniu parafii Żeliszewskiej i w Wiśniewie. Do

gospodarstw tych sprowadzono ulepszone narzędzia rolnicze i urządzono w nich pola doświadczalne dla wypróbowania i nauczania nowych systemów rolnictwa, jak np. systemu grządkowej uprawy zbóż.

Tendencya podobna objawia się i w innych parafiach, jak np. w Strykowie gdzie maryawici zakupują siewniki

Dom ludowy w Łodzi (Przędzalniana 18).

rzędowe maszynowe, młocarnie, — jak w Lesznie, gdzie zrzeszeni rolnicy biorą się raźno do postępowej kultury roli.

Początki te świadczą o żywem zainteresowaniu się kulturą ziemi naszych rolników i rokują rolnictwu jak najlep-zą przyszłość.

Prócz rolnictwa, znakomicie mogą podnieść dobrobyt ludu wiejskiego rzemiosła i drobny przemysł.

Lud nasz—zwłaszcza w zimie—wiele czasu marnuje, który mógłby pożytecznie użyć. Wielu też wyprowadza się do miast, nie mogąc na wsi znaleźć dostatecznego zarobku. Inni przenoszą się w zamorskie krainy—za chlebem. Wszystko to nasz poczciwy, przywiązany do swej ziemi lud, czyni z przykrością. Gdyby dać mu środki zarobkowania i zaspokojenia jego potrzeb, gdyby nauczyć go rzemiosł, wciągnąć do przemysłu, zrzeszyć i zespolić w dążeniu do wzajemnej pomocy, — z pewnością nie byłoby tyle nędzy wśród naszych wiosek, ani tyle złamanych i wykolejonych jednostek w pogoni za chlebem.

A przytem, czyż nie należy oświecać tych wiejskich biedaków, czyż nie należy dążyć do ulżenia ich doli, dźwigać ich z wiekowego zaniedbania, pomagać do poprawy ich bytu?

Czynią to kapłani nasi w miarę możności, zakładając w domach parafialnych warsztaty rzemieślnicze, budząc zamiłowanie do drobnego przemysłu i pracy.

W roku 1909 w wielu parafiach powstały warsztaty szewskie, ślusarskie, kowalskie, stolarskie, tkackie, pończosznicze—wreszcie szwalnie. W roku 1910 działalność tę zwiększono, skierowując nadto energię ludu w kierunku drobnego przemysłu. Tak więc — w Żeliszewie i Raszewie (par. Kobylniki) założono introligatornie, w Warszawie — warsztaty stolarski i ślusarski, w Cegłowie i Raszewie—kwiaciarstwo, w Gniazdowie (par. Koziegłowy) wyroby słomkowe, zwłaszcza dywany plecione ze słomy i plecionki do wyrobu kapeluszy.

W niektórych zaś parafiach poprowadzono przemysł na szerszą skalę. I tak, rozwinięto i udoskonalono zakład stolarski w Zgierzu, ślusarski w Żeliszewie i koszykarski w Wiśniewie; założono cegielnie w Woli Cyrusowej, Piątku i Gniazdowie,—piec do wypalania wapna w Gniazdowie.

Zaznaczyć też należy, że lud nasz bierze się energicznie do handlu. Mamy już zaczątek spółki zbożowej w Lesznie, gdzie zrzeszeni maryawiccy rolnicy postanowili skupować zboże w parafii i sprzedawać je potrzebującym lub handlarzom,—mamy zaczątek spółki mleczarskiej w Łaźnikach (par. Zduny),—mamy rzeźnię i masarnię w Cegłowie. Niezależnie od tego założono sklepy: w Grzmiącej, Cegłowie i Warszawie, oraz piekarnie —w Cegłowie, Łowiczu i Warszawie.

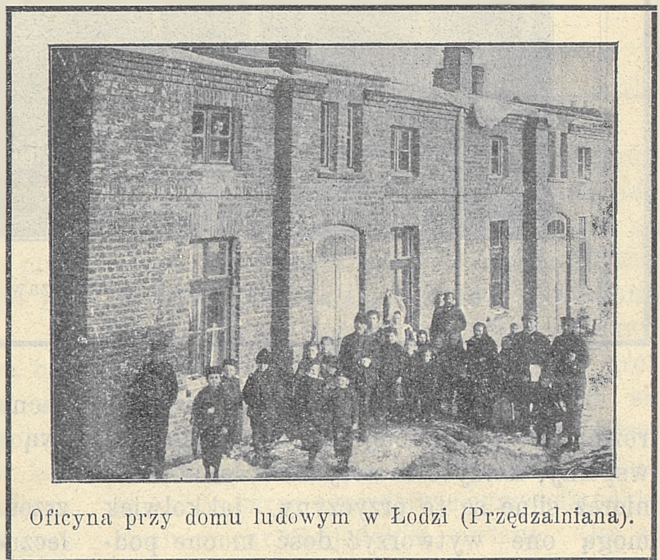
Dodajmy, że istniejące już sklepy maryawickie rozwijają się bardzo pomyślnie, zwyciężając nieraz silną konkurencyę.

Wszystko to przekonywa o zdolnościach, energii i samodzielności naszego ludu. I można mieć nadzieję, że w niedługim czasie lud ten stanowić będzie pierwszorzędną siłę ekonomiczną.

A teraz zbierzmy dane liczbowe zawarte w tym rozdziale.

W roku 1910:

Założono gospodarstw wzorowych . .	2
„ warsztatów rzemieślniczych.	2
Rozszerzono zakładów przemysłowych	3
Założono instytucyi drobnego przem.	5
„ cegielnie.	3
„ piec do palenia wapna . .	1
„ piekarnie	3
„ sklepów spożywczych . . .	3
„ rzeźnię i masarnię	1
„ spółkę mleczarską	1
„ spółkę zbożową	1
Razem . .	25

Oficyna przy domu ludowym w Łodzi (Przędzalniana).

5. Kooperatywy i zrzeszenia.

Gromada—to wielki człowiek, powiada przysłowie, ale gromada zjednoczona. Już starożytni Rzymianie mawiali: zgodą małe rzeczy wzrastają, niezgodą—wielkie się rozpadają. [1]) Rozumiemy to wszyscy, i dla tego zasadą wszelkiej akcyi społecznej jest zjednoczyć, zrzeszyć rozproszone rozbieżnością interesów osobistych jednostki i wytworzyć z nich siłę ekonomiczną.

Chodzi tylko o to, aby wynaleść punkt oparcia dla tej jedności, ośrodek tego zrzeszenia.

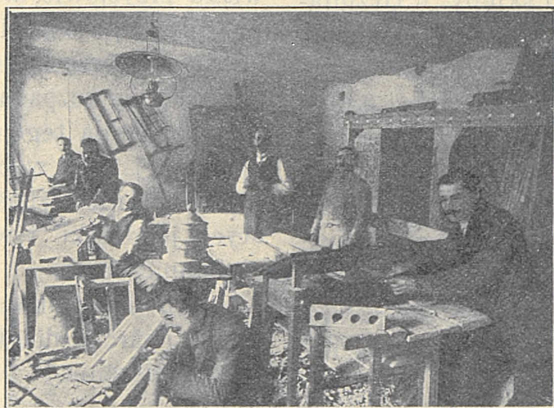
[1]) Concordia parvae res crescunt, discordia vel maximae dilabuntur

Dom ludowy w Warszawie (Szara 10).

Przyczyny zrzeszeń ludzkich bywają rozmaite. Najczęściej łączy ludzi interes wspólny, korzyść materyalna. Jakkolwiek nieraz silne są te przyczyny, jakkolwiek mogą one wytworzyć dość mocne podstawy wspólnego zjednoczenia,—to jednak nie jest to fundament trwały i niepożyty. Gdzie interes osobisty jest racyą zjednoczenia, tam tenże interes będzie łatwo racyą rozerwania.

Jedynie trwałą podstawą wszelkich zrzeszeń ludzkich i wszelkiej akcyi społecznej—jest miłość czysta i bezinteresowna, o której mówi Apostoł Paweł, że jest cierpliwa, łaskawa, że nie jest czci pragnąca, nie nadyma się, nie szuka swego.

Warsztat stolarski w Warszawie (Wola).

Warsztat ślusarski w Warszawie (Wola).

Na tej podstawie oparł swą akcyę Maryawityzm. To też cały Kościół Maryawicki jest jednem wielkiem zrzeszeniem w celu uszczęśliwienia ludzkości, a w pierwszym rzędzie tych, którzy do niego należą.

Ta miłość jednocząca ma dwa niezmiernej wagi przymioty: jest ona siłą twórczą i wolną. Jako siła twórcza, obdarzona życiem i mocą, budzi ona w koło siebie życie, tworzy organizmy żywe, oryginalne, odpowiadające potrzebom życia i jednostek, któremi rządzi. Jako znów siła wolna, nie podbija nikogo w niewolę, nie zmusza do niczego, nie narzuca niczego,—ale działa na przekonanie i ducha, wyrabia charaktery wolne, świadome swych celów i dążności. Te dwa przymioty stanowią prawdziwą potęgę i urok akcyi maryawickiej, urok którym się i obcy, na uboczu stojący ludzie oprzeć nie mogą. Urok ten bowiem odczuć musi każde serce prawdziwie chrześcijańskie, duchem chrześcijańskim owiane. Oto co

Wyroby słomkowe w Gniazdowie (par. Koziegłowy)

Piekarnia w Łowiczu.

o akcyi społecznej maryawitów pisze pewien dziennik holenderski. [1])

„Proszę bynajmniej nie wnioskować, ażeby Maryawici byli fanatycznymi idealistami, z oczyma wpatrzonemi ustawicznie w światło i zaledwie rozpoznającemi, jako słabe i nieznaczące linie, granice pomiędzy krajami i pomiędzy ludźmi. Wykazują oni przeciwnie energię praktyczną, jakiej równej nie znajdzie się w Polsce. Jednocześnie z kościołami wznoszą się z szybkością całkiem niezwykłą na Wschodzie, szkoły, ochronki dla dzieci, spółki spożywcze, warsztaty, sale dla czytelni i t. p.— wszystko świetnie zorganizowane.

„Widząc, ile już uczynili Maryawici w przeciągu zaledwie kilku lat, z trudnością daje się wierzyć, że wszystko to jest dziełem 33 kapłanów, obarczonych obowiązkami kościelnymi względem niespełna 70 parafii, odległych nieraz o wielkie przestrzenie jedna od drugiej.“

Miłość ta i duch chrześcijański jednoczący wszystkich

Orkiestra w Łowiczu.

maryawitów, objawiły się najżywiej w działalności maryawitów w Lesznie, bezwątpienia dla tego, że tam najwięcej byli ściśnieni i prześladowani ubodzy maryawici; przeszło sto rodzin usunięto z fabryk i folwarków za przekonania religijne, bojkot zaś i prześladowanie trwa tam do dziś dnia.

Chcąc tedy przyjść swym braciom z pomocą, kilka rodzin maryawickich jeszcze w r. 1909 zespoliło się w ścisły związek,

Orkiestra w Sobótce.

[1]) Nieuwe Rotterdamsche Courant.

Orkietsra w Łodzi.

Orkiestra w Lublinie.

Straż ogniowa ochotnicza w Żeliszewie.

ofiarując na dobro ogółu wszystko swe mienie i pracę. Związek ten w krótkim czasie dokonał wielkich rzeczy. W roku zeszłym przystąpiło do niego jeszcze trzy rodziny posiadające przeszło 30 morgów ziemi. Związek ów tak się umocnił na siłach, że założył już (w r. 1910) pracownię malarską, szkołę dla organistów, apteczkę domową, ambulatoryum dla chorych i opiekę lekarską dla całej parafii. A prócz tego przystąpił do budowy domu ludowego i szkoły malarskiej, i zamyśla zorganizować spółkę zbożową na szerszą skalę.

Przykład parafii Lesznowskiej znalazł naśladowców. W parafii Radzymin dwóch gospodarzy na takiż sam cel oddało swoje majątki; w Wiśniewie i Strykowie też znalazło się po jednej rodzinie z podobnym duchem ofiarności na rzecz ogółu.

Niezależnie od powyższej działalności mamy w naszym ruchu inne jeszcze objawy współdzielczości i zrzeszenia. A do tych w pierwszym rzędzie należy budowa domów udziałowych, o której mówiliśmy wyżej. Akcya w tym kierunku w r. 1910 w porównaniu do r. 1909 znacznie się zwiększyła. Oprócz bowiem istniejących już domów współdzielczych w Łodzi i Zgierzu, rozpoczęto budowę takich domów w Warszawie i Lesznie,

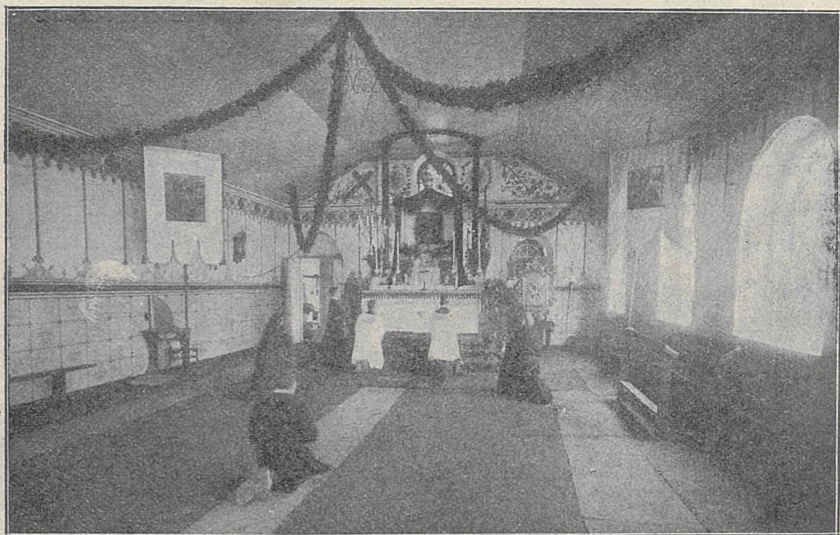
Budowa domu parafialnego w Strykowie.

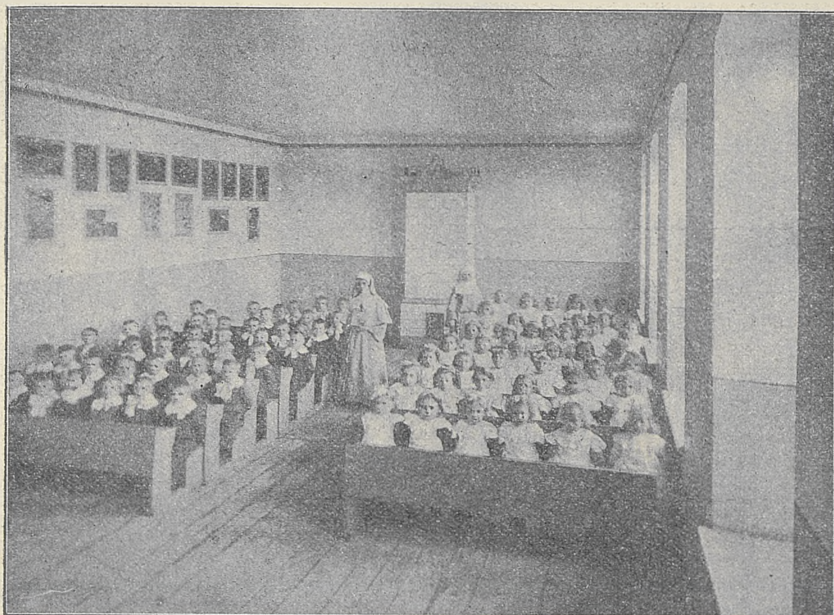
Wnętrze kościoła w Strykowie.

zamierzono budować takiż dom w Piątku i przygotowano na ten cel cegłę, wreszcie —rozszerzono działalność pod tym względem w Łodzi, nabywając jeszcze jedną posesyę na domy udziałowe.

Owocem pracy społecznej i organizacyjnej w naszych parafiach są także chóry śpiewacze. Przy wszystkich naszych kościołach zorganizowane są chóry dla wykonywania śpiewów religijnych.

Wnętrze kościoła w Sosnowcu.

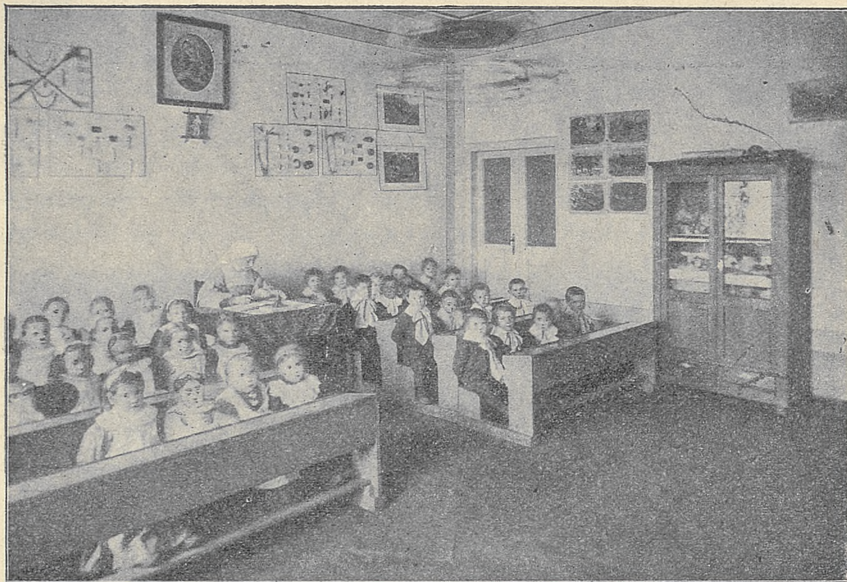
Ochronka w Łodzi w parafii św. Franciszka. (Odział starszy).

Niektóre z tych chórów są poważne liczbą i dobrze wyćwiczone.

Prócz chórów śpiewaczych w parafiach naszych organizują się orkiestry. W roku ubiegłym powstały orkiestry: w Sobótce, Łowiczu, Zgierzu, Lublinie, Żeliszewie i Warszawie. W wielu parafiach takie orkiestry już przedtem istniały;

Ochronka w Kotuniu (par. Żeliszew).

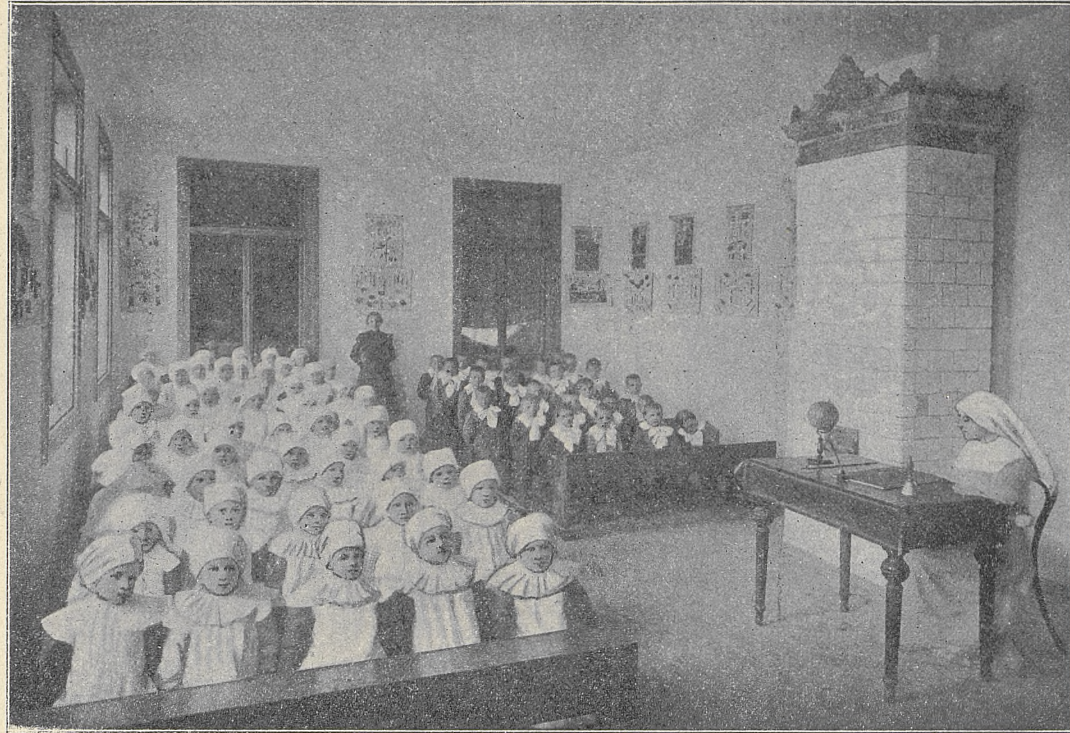
Ochronka w Łowiczu.

z pośród nich wyróżniają się dwie następujące: w Lesznie i w Łodzi.

Po wsiach, gdzie tak częste bywają pożary, gdzie domostwa ludzkie przeciwko niszczącej sile ognia niczem prawie nie są zabezpieczone,—bardzo są pożądane straże ogniowe. I o tem myślą maryawici. W roku ubiegłym zorganizowano już

Ochronka na przedmieściu Chojny w Łodzi.

Ochronka w Cegłowie.

straż ogniową ochotniczą w Żeliszewie. Jednocześnie w kilku innych parafiach przygotowują się do założenia takichże straży ogniowych.

Ale najbardziej zorganizowane—to są Towarzystwa czyli spółki pożyczkowo-oszczędnościowe. Pożyteczność takich stowarzyszeń aż nadto widoczna. Celem ich jest dać łatwy i tani kredyt drobnym rzemieślnikom, drobnym rolnikom i robotnikom, uchronić ich od wyzysku lichwiarzy, wreszcie zjednoczyć drobne kapitały dla niesienia sobie wzajemnej pomocy. Takich Towarzystw założono w roku ubiegłym sześć, a mianowicie: w Warszawie, Zgierzu, Łodzi, Strykowie, Żeliszewie i Wiśniewie. Towarzystwa zaczęły już funkcyonować, a zapał z jakim się te młode spółki biorą do dzieła, dobrze wróży o ich przyszłości.

Sumując wyżej zamieszczone dane co do akcyi społecznej i ofiarności na cele publiczne, otrzymamy następujące cyfry:

W roku 1910:

Ofiarowano na cele publiczne gospodarstw rolnych	7
Założono Towarzystw pożyczk.-oszczędnościowych	6
Razem .	13
Założono orkiestr	6
„ straż ogniową ochotniczą . .	1
Razem .	7

Szkoła w Warszawie. Klasa I.

6. Instytucye kulturalne i oświatowe.

Największą energię wykazują maryawici w zakładaniu instytucyi oświatowych i kulturalnych. Bo też oświata, ta istotna potrzeba duszy ludzkiej, leży u nas dotąd odłogiem. Pewnym kołom, robiącym interesy na ciemnocie ludu, zależało na tem, aby lud się niczego nie uczył oprócz katechizmu „Filochowskiego,“ wykładanego w najlepszym razie—przez organistę.

Prawdziwa jednak religia oświaty się nie boi. Pragnie ona kultury wszechstronnej, wznieca światło wszędzie, korzysta z każdej zdobyczy nauki. „Religia — powiada List Pasterski N. O. Biskupa Kowalskiego — któraby nie dbała o oświatę, rozwój nauk, umiejętności i kulturę swych wyznawców, ale stawiałaby im przeszkody do oświaty i postępu, świadczyłaby o braku w sobie ducha Chrystusowego. Nadto stałaby się niebezpieczną zarówno dla jednostek jak i dla całych społeczeństw.

„My więc, Bracia Kapłani, dokładajmy wszelkich starań, aby oświata i kultura szerzyły się wśród naszego ludu. Zakładajmy szkoły, ochronki dla dzieci, uczelnie i czytelnie dla starszych, aby pomiędzy Maryawitami nie było nikogo, ktoby nie umiał czytać i nie mógł korzystać ze zdobyczy wiedzy.“ [1])

Kapłani Maryawici idą za głosem swego Przewodnika i niezmordowanie niosą między lud sobie powierzony pochodnię prawdziwej oświaty.

Podstawą wychowania i oświaty są ochronki. W tych ochronkach dziecko od najpierwszej młodości przyucza się do zamiłowania porządku i nauki. Są one najlepszem przygotowaniem do szkoły, dają podwalinę dobrego wychowania.

To też ochronki zakładano przy naszych kościołach już od pierwszych dni naszej samodzielnej organizacyi, i dziś niema parafii maryawickiej, w którejby nie było ochronki, albo przynajmniej nie poczyniono o jej założenie starania.

W roku, z którego zdajemy sprawozdanie, założone zostały ochrony w następujących miejscowościach: w Felicyanowie (pow. Płocki), w Łodzi trzy, a mianowicie: przy ulicy Podleśnej № 16, przy ulicy Nawrot № 104 i na Chojnach; w Kotuniu (par. Żeliszew), w Wygodzie (par. Łowicz), w Filipowie, w Jeruzalu i Sosnowcu. Otrzymano pozwolenie na otwarcie ochron w Iłży, Gniazdowie (par. Koziegłowy). Wreszcie poczyniono starania o otwarcie ochron

Szkoła w Warszawie. Klasa II.

[1]) List Pasterski O. M. Michała, Biskupa Maryawitów, str. 24 i 25.

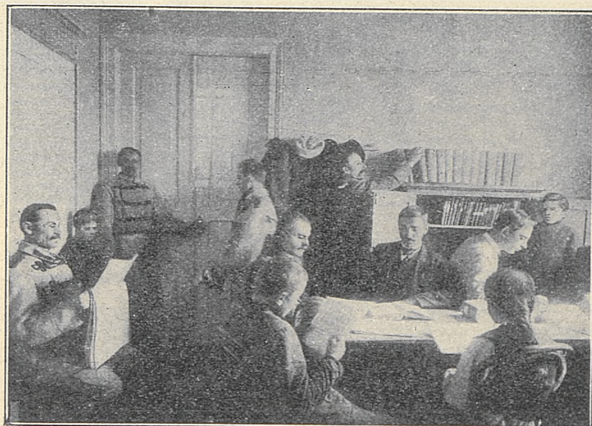
Szkoła dla analfabetów w Żeliszewie.

Szkoła w Warszawie. Sala gimnastyczna.

w Markuszewie, Błoniu, Radzyminku, Raszewie, Łyszkowicach, Sierakowicach i Arkadyi (ostatnie trzy w Księstwie Łowickiem).

Drugiem stadyum w wychowaniu i nauce dziecka jest s z k o ł a elementarna. Statut parafialny maryawicki przyznaje parafianom naszym prawo zakładania szkół i w ogóle instytucyi oświatowych. Z prawa tego parafie nasze starają się jaknajszerzej korzystać. W roku ubiegłym założono szkoły początkowe: w Łodzi cztery — przy wszystkich trzech kościołach i w Łowiczu; w Warszawie założono szkołę dwuklasową, w Zgierzu rozszerzono istniejące dwie

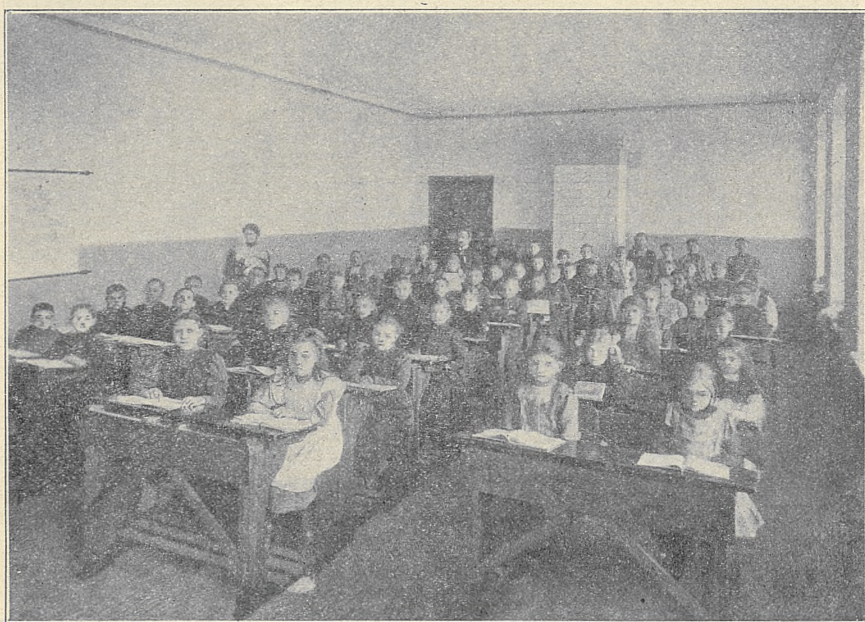
Biblioteka i czytelnia w Żeliszewie.

szkoły, dodając nowe oddziały. Wreszcie poczyniono starania u władz o zatwierdzenie szkół w Łodzi (na Chojnach i Bałutach), w Raszewie, Markuszewie, Żarnówce.

Atoli w naszym kraju, gdzie przeważny procent ludności składa się z analfabetów, nie wystarczy zakładanie szkół dla dzieci. Trzeba i starszym dać możność nauki. W tym celu kapłani nasi

Do instytucyi kulturalnych i oświatowych należy też zaliczyć sale zajęć dla dziewcząt. W salach tych dorastające dziewczęta pobierają naukę szycia, kroju i innych robót kobiecych. Sale takie otwarte są w każdym domu parafialnym. W roku zeszłym otwarto sale zajęć w Strykowie i Łodzi.

Oto jest obraz kulturalnej i oświatowej działalności maryawitów. Nie na-

Szkoła w Łodzi w parafii św. Franciszka. Sala I.

robią starania o otwarcie kursów wieczorowych dla analfabetów. Kursa takie w roku zeszłym otwarte zostały w Żeliszewie.

Żeby zaś dać ludziom umiejącym czytać przyjemną rozrywkę i możność dalszego kształcenia się, powstają w naszych domach parafialnych biblioteki i czytelnie ludowe. Takie biblioteki i czytelnie w roku 1910 otwarte zostały: w Lublinie, Żeliszewie, Cegłowie i Wiśniewie.

leży zapominać, że zakładanie wyżej wymienionych instytucyi połączone jest z niemałym nakładem materyalnym, koniecznym na urządzenie szkół i ochron i na pensye dla personelu nauczycielskiego. Tego jednak wszystkiego nie żałują maryawici, byle dać dzieciom swym lepszą oświatę, niż ta jaką sami otrzymali.

Tak więc rok 1910 pod względem oświatowym i kulturalnym da się streścić w następujących cyfrach:

Założono ochronek.	9
Otrzymano pozwolenie na założenie ochronek.	9
Założono szkół elementarnych . . .	5
Rozszerzono szkół „	2
Założono szkół dwuklasowych . . .	1
Otwarto kursa dla analfabetów . . .	1
Otwarto bibliotek i czytelni	4
Założono sal zajęć.	2
Razem .	33

Biblioteka i czytelnia w Cegłowie.

7. Hygiena i zdrowie publiczne.

Wiadomo powszechnie, jak ważne miejsce w życiu społecznem zajmuje ochędóstwo i hygiena, i jak bardzo w naszych miastach i wioskach, w życiu naszego ludu wymagania hygieny są zaniedbane. Ciemnota, zabobon, wrodzone lenistwo, długowieczna rutyna — przeszkadzają naszemu ludowi dźwignąć się z zaniedbania pod tym względem.

Lud maryawicki, otrząsnąwszy się z pod wpływu wstecznictwa, wykazał w krótkim czasie wielki postęp względem wymagań hygieny. Widać to odrazu przy zetknięciu się z maryawitami w ich życiu prywatnem—zwłaszcza w miastach. Czystość, porządek, schludność uderzają każdego.

Aby podnieść hygienę wśród ludu i uchronić go od chorób zwłaszcza zakaźnych, kapłani nasi—oprócz objaśnień o konieczności zachowania wskazań hygieny, starają się czynnie przychodzić mu z pomocą; urządzają tedy kąpiele ludowe, ambulatorya i porady lekarskie dla chorych, wreszcie zakładają przytułki dla starców i szpitale. Zakładów tych w roku ubiegłym założono kilka.

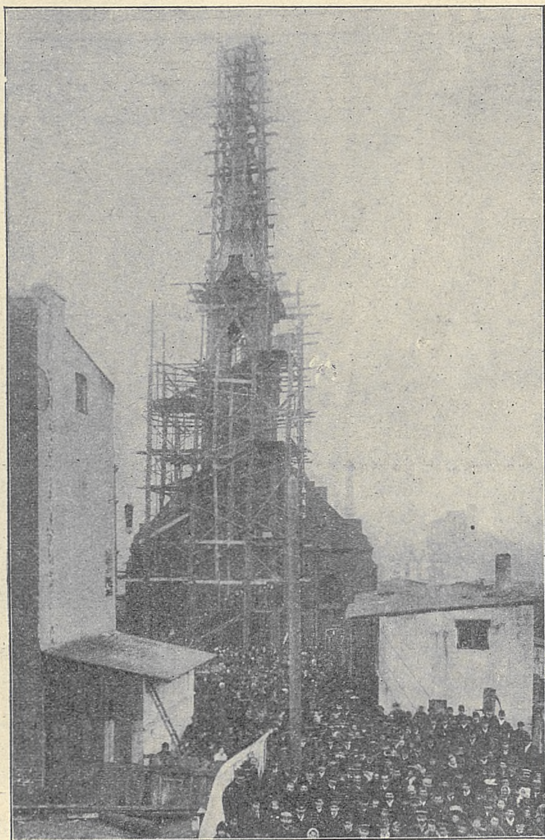
Na pierwszem miejscu wymienić należy Leszno, które zorganizowało u siebie wzorową pomoc lekarską. Założono tam mianowicie ambulatoryum dla chorych z urządzeniem i instrumentami hirurgicznymi; lekarz cztery razy na tydzień udziela porad lekarskich. Założono apteczkę domową, z której chorzy otrzymują lekarstwa bezpłatnie, Pozatem lekarz u siebie przyjmuje pacyentów, a do ciężko chorych dojeżdża. Za tę opiekę sanitarną nad całą parafią otrzymuje pensyi 50 rubli miesięcznie.

Podobneż ambulatoryum założono w Cegłowie. — W Radzyminku urządzono przytułek dla starców. W najbliższej zaś przyszłości założony będzie takiż przytułek i szpital w Wiśniewie. — Wspomnieć też należy, że lud nasz wiejski, idąc za wskazaniami hygieny, chętnie buduje studnie artezyjskie.

8. Rozwój zewnętrzny.

W rozdziale niniejszym dotkniemy sprawy zewnętrznego rozwoju Kościoła Maryawickiego.

Maryawityzm szerzy się nieustannie. Co rok przybywają nowe parafie, co rok idea maryawicka mocniej ugrontowywa się wśród mas ludowych. W miarę jak lud uświadamia się w rzeczach wiary, jak wieść o działalności i życiu kapłanów naszych rozszerza się i przedostaje do różnych zakątków państwa, w miarę tego napływają do nas prośby i wezwania o przybycie i zakładanie nowych parafii. I gdyby liczba kapłanów Maryawitów nie

Budowa wieży w Łodzi przy kościele św. Franciszka.

Rok więc ubiegły przyniósł maryawitom następujące instytucye sanitarne i dobroczynne:

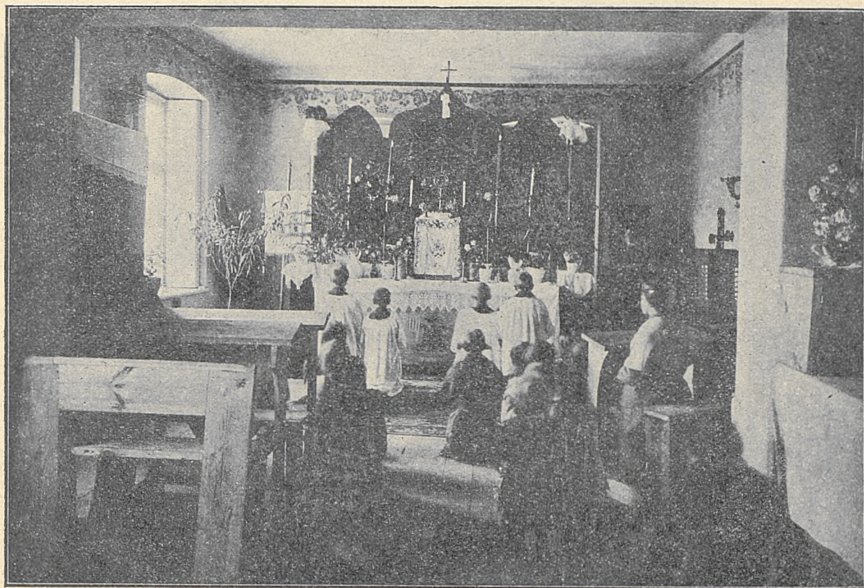
Ambulatoryów lekarskich	2
Opieka sanitarna nad parafią	1
Apteczka domowa	1
Przytułek dla starców	1
Razem .	5

była tak szczupła, z pewnością rozwój zewnętrzny zaznaczyłby się co rok pokaźną liczbą nowych parafii.

Kapłani nasi są przeciążeni pracą, mają nieraz do obsługi po trzy i cztery parafie, często bardzo jedna od drugiej odległe,—nie mogą więc wszystkim prośbom zgłaszających się zadosyć uczynić. Pomimo tego jednak w roku ubiegłym założyliśmy kilka nowych posterunków, skąd słońce prawdy ewangelicznej promieniuje na okolice i pociąga do Chrystusa dusze ludzkie.

Takimi posterunkami w kraju naszym są: Ostrowiec, Siedlce, Kijany, Chojny pod Łodzią i Felicyanów pod Płockiem.

Ostrowiec, miasto fabryczne, w gub. radomskiej, już oddawna oczekiwał przybycia Maryawitów. To też gdy przybyli poświęcić nowourządzoną kaplicę (31 Lipca 1910 r.), przyjął ich radośnie liczny zastęp ludu, który z wielkiem zainteresowaniem słuchał nauk kapłana, by się o rzeczach Bożych dostatecznie objaśnić. Na pogadankach religijnych poruszano różne kwestye, stawiano różne pytania, które o. Maryawita przystępnie tłomaczył, każdem niemal słowem zyskując Panu Jezusowi nowych czcicieli,—a wszystko toczyło się bardzo poważnie, a przytem tak swobodnie, jak gdyby wszyscy znali się już oddawna.

Wnętrze kaplicy na przedmieściu Chojny w Łodzi

„Pogadanka — pisze korespondent „Wiadomości Maryawickich“ w № 68 tego pisma—przedłużyłaby się niewiadomo dokąd, gdyby nie konieczność wyjazdu kapłanów pociągiem wieczorowym. Z żalem żegnano nas, usiłując zatrzymać choć jednego kapłana. Obowiązki jednak liczne i ważne wobec małej garstki kapłanów wołały nas w inne strony.“

W Siedlcach założono i poświęcono kaplicę 26 Lipca r. z. Jest ona w tem mieście ogniskiem skupiającem maryawitów z okolicznych wsi i miasteczek, jest dla ludu podlaskiego drogowskazem i ostoją w dążeniu do wcielenia

w życiu czystych ideałów Chrystusowej Ewangelii.

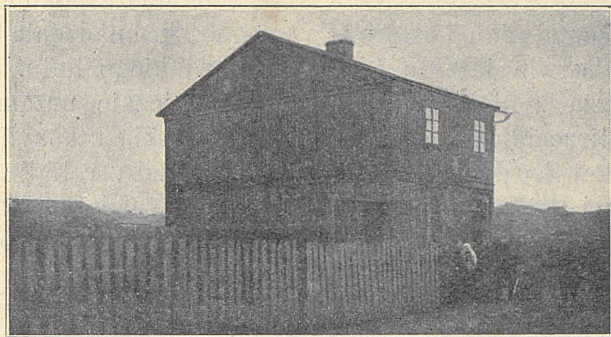
Prócz powyższych dwóch posterunków powstały w Królestwie jeszcze trzy nowe kaplice. Pierwsza z nich w Kijanach, wiosce o półtrzeciej mili od Lublina odległej; druga w Łodzi na przedmieściu Chojny. Tutaj Maryawityzm rozwija się tak pomyślnie, że przy kaplicy powstała już ochronka dla dzieci i poczyniono starania o otwarcie szkoły, a bracia maryawici zamyślają kupić na własność plac i budować kościół wraz z domem, aby tem swobodniej rozwinąć dobroczynną i oświatową działalność.

W dzień Matki Boskiej Anielskiej (2 sierpnia) r. z. otwarto kaplicę w Felicyanowie pod Płockiem. Jest to kolonia letnia dla sióstr Maryawitek, ufundowana przez naszą Założycielkę, która z iście macierzyńską troskliwością zabiega około zaspokojenia potrzeb Sióstr swego Zgromadzenia i potrzeb całego maryawickiego ludu. Kaplica w Felicyanowie, ślicznie urządzona i zaopatrzona we wszystkie utensylia kościelne, zaspakaja potrzeby religijne okolicznych włościan maryawitów, a zwłaszcza tych, którzy osiedli na świeżo rozparcelowanym majątku ziemskim Myszewko-Małoszewo.

Kaplica i posesya w Pabianicach. W ogrodzie dzieci z ochronki.

Lecz i na Litwie Maryawityzm zdobywa nowe posterunki. Wprawdzie warunki pracy kapłańskiej są tam jeszcze trudniejsze niż w Królestwie, bo zaledwie dwóch kapłanów przebywa w tym obszernym kraju, atoli lud sam garnie się do swojego Zbawcy, i lubo nieraz przez długi czas pozbawiony jest obecności kapłana, wiernie trwa przy prawdzie Bożej.

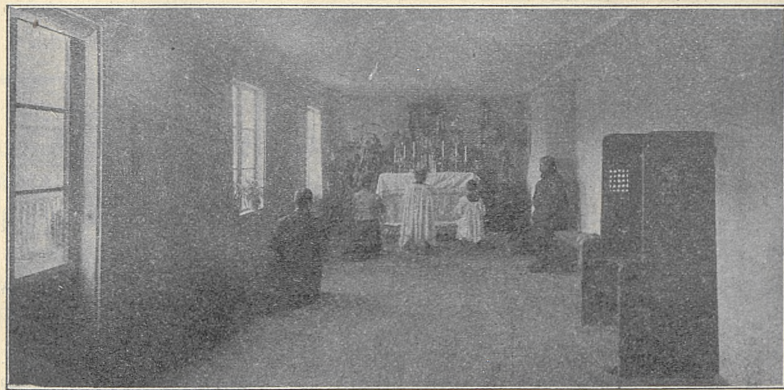

Kaplica domowa w Ostrowcu.

W roku ubiegłym założono kaplicę i nowy posterunek maryawicki w mieście Sokółce gub. grodzieńskiej. Założenie tej kaplicy odbyło się przy wielu trudnościach i przeszkodach; maryawici Sokólscy wiele musieli się nacierpieć z powodu swego pójścia za Chrystusem utajonym w Eucharystyi,—wszystko to jednak zwyciężyła moc Boża i miłość Chrystusa, który ciernistą drogę swych wybranych osładza niewymowną pociechą.

Zaraz na początku roku zeszłego założono w Wilnie kaplicę w śródmieściu. Od tej daty rozpoczyna się znaczny przyrost maryawitów w Wilnie; dotychczas bowiem do istniejących daleko po za miastem kaplic mało przychodziło osób. Kaplica mieści się przy ul. Zawalnej № 5, w lokalu obszernym i wygodnym.

Rok ubiegły zaznaczył się zaprowadzeniem Maryawityzmu na Rusi. Najpierw zaproszono naszych kapłanów do wsi Zozulińce na Wołyniu. Tam dla miejscowych maryawitów, wychodźców z naszego kraju, odprawiono nabożeństwa w dniu Bożego Narodzenia i Wielkiej nocy. Jeden z kapłanów, ks. Henryk Jarzymowski, niegdyś kapłan dyecezyi Żytomierskiej, zaproszony przez zwolenników naszych idei do Kijowa, powracając z Zozuliniec wstąpił do tego miasta

Wnętrze kaplicy w Siedlcach.

Wnętrze kalipcy w Wilnie (ul. Zawalna № 5).

i przekonał się, że znajduje się tam spora garść osób szczerze oddanych Maryawityzmowi. Ks. Jarzymowski obiecał im przyjechać do Kijowa na czas dłuższy. Jakoż w sierpniu wybrał się tam po raz wtóry, a znalazłszy ludność zorganizowaną i pragnącą przyłączyć się do naszego Kościoła, założył kaplicę. Poświęcenie tej kaplicy odbyło się w dniu 21 sierpnia z wielką uroczystością i entuzyazmem kolwiek wychodźcy nasi na niezmierzonych obszarach Cesarstwa Rosyjskiego rozsiani, dowiedzą się o Maryawitach, o ich sposobie życia, o odprawianiu Mszy Św. i innych nabożeństw w języku ojczystym, — piszą do nas listy i proszą o przybycie. Niestety, dla szczupłej liczby kapłanów, życzeniom tym zapraszających nie możemy narazie zadosyć uczynić.

Ołtarz w kaplicy w Kijowie.

licznych uczestników. Dziś założona jest tam i przez Ministeryum spraw wewnętrznych zatwierdzona parafia maryawicka.

Maryawityzm na Rusi znajduje wielu zwolenników. Zgłaszają się już do nas z Fastowa i Zdołbunowa z prośbą o założenie tam parafii. Liczne kolonie polskie rozsiane w tym kraju pragną zapoznać się bliżej z naszym ruchem i oddać się pod kierunek naszych kapłanów.

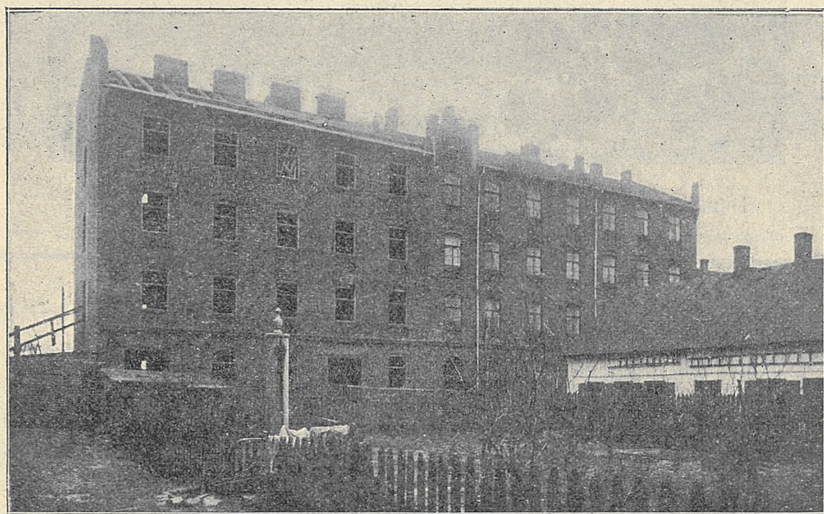
Oprócz wymienionych wyżej nowych kaplic i parafii, otrzymaliśmy z wielu innych miejscowości zaproszenie, a między innymi: z Petersburga, Inflant, gub. Kałuskiej, z Piatigorska na Kaukazie, nawet z Sachalinu. Wszędzie gdzie-

Fakta powyższe świadczą, że idea maryawicka przedostaje się coraz głębiej do słojów społecznych. Nie tylko idą za nią ci, którzy pierwsi oświadczyli się przy Chrystusie i Jego czci, nie tylko skłania się ku niej lud ubogi,—ale zwracają się do niej ludzie inteligentni, zwraca się do niej młodzież uniwersytecka, szukająca granitowej podstawy, na którejby mogła budować swą przyszłość. W roku ubiegłym dwie wycieczki młodzieży uniwersyteckiej zwiedzały zakłady maryawickie i oznajmiły się z działalnością Maryawitów. Jedna wycieczka, złożona z 25 studentów politechniki warszawskiej, zwiedzała parafie marawickie

w Łodzi i Zgierzu,—druga, składająca się z 80 studentów i słuchaczek uniwersytetu warszawskiego, zwiedzała Dom Sióstr Maryawitek w Płocku. I tu i tam uczestnicy wycieczki badali ruch maryawicki z wielkiem zajęciem i okazywali mu niekłamaną sympatyę.

Nie tylko jednak w naszym kraju Maryawityzm zyskuje sobie zwolenników. Wieść o naszym ruchu i o życiu naszego Kościoła przedostała się już za granicę, a nawet za wody oceanów. O Maryawitach piszą z życzliwością i sympatyą—nie tylko prasa zjednoczonych z nami Kościołów Staro-katolickich Holandyi, Szwajcaryi, Niemiec i Austryi, ale i gazety zupełnie nam obce. W roku ubiegłym często pisały o Maryawitach życzliwie, ze zrozumieniem naszej działalności, gazety różnych odcieni w Niemczech, Holandyi, nawet w Hiszpanii, pisały i polskie gazety w Ameryce Północnej i Południowej.

Przytoczymy tu dla przykładu wyjątki z artykułu drukowanego w czasopiśmie „Polak w Brazylii“, wychodzącem w Kurytybie w Ameryce Południowej.

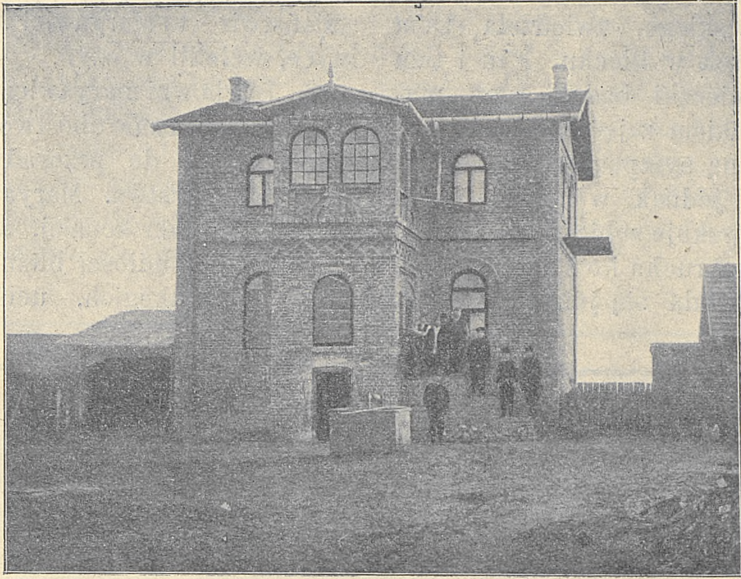

Dom ludowy w Zgierzu.

„To co socyologowie i głębocy myśliciele religijni wypowiedzieli o chrześcijaństwie—to Maryawici uosobili w praktyce, wcielili w czyn.

„Duchowni maryawiccy wyznają czynem ewangeliczne ubóstwo, zaparcie i poświęcenie aż do przesady—albo raczej aż do bohaterstwa. Maryawici duchowni są wzorem doskonałej, wszechstronnej humanitarnej miłości bliźniego. Oni nie mówią do ubogich, uciśnionych prostaczków, „cierp, pracuj, znoś prześladowanie jak baranek, trwaj w prostocie i ciemnocie, a osiągniesz królestwo niebieskie!“ Nie, oni ich oświecają, pouczają, zakładają warsztaty, ochronki, szkoły, zakłady agronomiczne, rzemieślnicze i przemysłowe, spółki handlowe, domy pracy i wszelkiego rodzaju instytucye, które los upośledzonych materyalnie polepszają, które ciemnotę prostaczków zamieniają w światło nowego zarania, które dają im skorzystać na tej ziemi, jak słodkiem jest Królestwo niebieskie zwiastowane przez Chrystusa Pana.

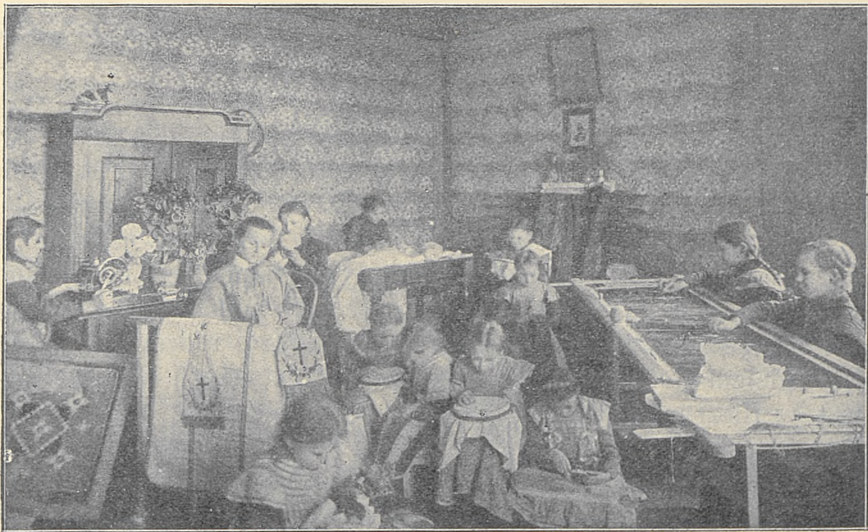
„Kilkoletnia działalność Maryawitów, objawiła — mimo szykan, oszczerstwa,

Dom parafialny w Lesznie. (Szkoła malarstwa kościelnego).

napaści i prześladowania, tak olbrzymią siłę żywotną, żę Starokatolicyzm obcych krajów: Anglii, Niemiec, Austryi, Holandyi i Szwajcaryi podał im rękę, połączył się w unię z polskim Maryawityzmem i wyświęcił na biskupa ks. Kowalskiego.

„Język narodowy zastąpił już w obrzędach maryawickich niezrozumiałą dla ludu łaciną. Tak więc Kościół Maryawitów stał się Kościołem narodowym, nie

Sala zajęć w Łodzi (Chojny).

Dom parafialny w Dobrej.

tracąc przez to swego charakteru powszechno-chrześcijańskiego, który go może kiedyś uczynić Kościołem odrodzenia, religią przyszłości.

„Niechże więc Maryawici przybędą do Parany. Serca miłujące Ojczyznę, umysły dążące do oświaty, zaintonują na ich przybycie:

„A witajże nam, witaj, miły gospodynie.“

Nawiasem dodamy, że do Parany, prowincyi Brazylijskiej w Ameryce Południowej, już dawno otrzymaliśmy zaproszenie od licznej tamtejszej kolonii polskiej. Zawsze jednak staje nam na

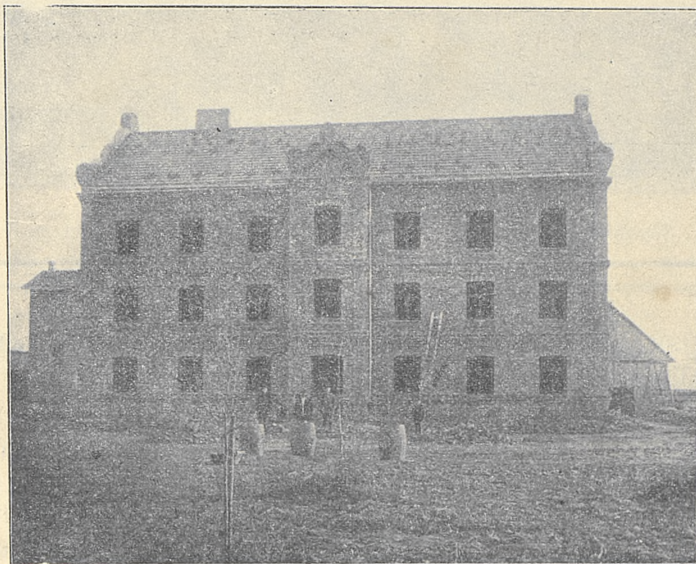

Szkoła w Dobrej.

przeszkodzie brak kapłanów i praca w kraju nad rozpoczętemi dziełami i instytucyami.

* * *

Streściliśmy w głównych rysach działalność Maryawitów w roku ubiegłym. Działalność ta ilościowo i jakościowo przedstawia się bardzo poważnie. Wykonane zostały w różnych punktach działalności Maryawitów następujące prace: 17 budowli kościołów, 8 prac odnoszących się do wykończenia i ozdoby kościołów, 22 budowle domów parafialnych, 9 nowonabytych posesyi, 4 cmentarze, 10 budowli domów ludowych, 2 majątki ziemskie rozparcelowane, 20 instytucyi drobnego przemysłu lub gospodarstwa rolnego, 13 instytucyi społecznych i współdzielczych, 7 gospodarstw rolnych ofiarowanych na cele publiczne, 33 instytucye oświatowe i kulturalne, 5 instytucyi sanitarno-hygienicznych, 8 nowych kaplic i posterunków pracy kapłańskiej. Wszystko to czyni ogólną sumę stu sześćdziesieciu trzech poważnych i pożytecznych prac i instytucyi dobra publicznego. Każdy przyznać musi, że jak na czas jednego roku—przy tak szczupłych zasobach a tak wielkich przeszkodach—jest to bardzo wiele.

Dom ludowy w Lesznie.

Często pytają się ciekawi, skąd Maryawici czerpią środki do wykonania tego wszystkiego? Dla ludzi wierzących—odpowiedź łatwa. Maryawici czerpią środki i siły dla swej działalności—w Chrystusie, który do garstki skołatanych prześladowaniami Apostołów powiedział: „Nie bójcie się, małe stadko, albowiem podobało się Ojcu waszemu dać wam królestwo. Ufajcie, jam zwyciężył świat. Kto we mnie mieszka, ten wiele owocu przynosi.“ [1])

O tym stosunku Maryawitów do Chrystusa pomówimy teraz słów parę.

1) Łuk. 12, 32; Jan 16, 33; 15, 5.

II. Życie wewnętrzne Kościoła Maryawickiego.

Kościół Boży jest to zgromadzenie ludzi wierzących w Chrystusa i uznających Go za swego Najwyższego Pasterza, Nauczyciela i Mistrza, za swą Głowę. „Jam jest Pasterz dobry—powiedział Chrystus; — jam jest droga, prawda i życie; kto za mną idzie nie chodzi w ciemności.“ [1]) „Chrystus jest Głową Kościoła.“ [2]) mówi św. Paweł; Chrystus jest „Pasterzem i Biskupem dusz naszych.“ [1]) powiada św. Piotr.

Prawda powyższa została przez Kościół rzymski sponiewierana i zaćmiona. Na tronie Chrystusa zasiedli papieże rzymscy i ogłosili się głową Kościoła. Pod ich wpływem wyrobił się system nauczania, który nie Chrystusowi lecz papieżowi przyznaje kierujące stanowisko w Kościele. Hierarchia rzymska stała się tedy

Dom ludowy w Łodzi. (Franciszkańska 29).

1) Jan 10, 11; 14, 6; 8, 12.
2) Efez 5, 23.

1) I Piotr 2, 25.

Szwalnia w Cegłowie

zgorszeniem dla świata; usunięto Chrystusa z życia ludu, a tem samem usunięto jedyną dźwignię ciążącej do zepsucia natury ludzkiej. Religia stała się systemem policyjnym, moralność—zewnętrzną formułką, Kościół—państwem świeckiem.

Maryawityzm, który jest odnowieniem ducha Chrystusowego w sercu ludu, odnowieniem Kościoła, strącił grzesznika z zajętego przezeń tronu, a przywrócił cześć Chrystusowi. Wszystko tedy w Maryawityzmie opiera się na Chrystusie. On

Sala zajęć w Żeliszewie.

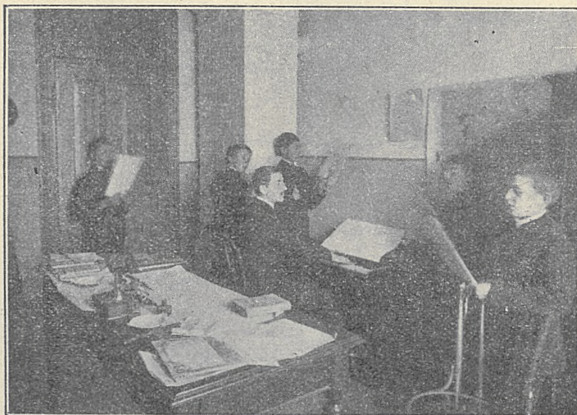
Kwiaciarnia w Cegłowie.

jest słońcem, budzącem życie w całem zgromadzeniu, On jest centrem skupiającym i jednoczącym wszystkich, On jest siłą twórczą objawiającą się we wszystkiej działalności zewnętrznej, o której mówiliśmy wyżej

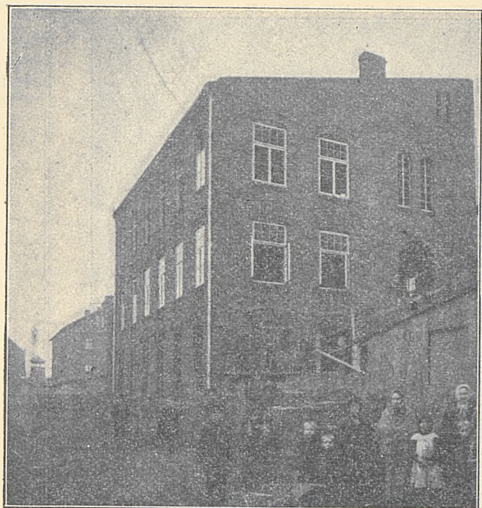
Tę zasadę trzeba mieć przed oczami, ilekroć zastanawiamy się nad życiem i działalnością Maryawitów.

1. Życie religijne.

Życie religijne w Kościele Maryawickim koncentruje się około Przenajświętszego Sakramentu. Eucharystya jest tu źródłem życia i świętości, źródłem duchowego odrodzenia każdego pojedynczego człowieka i całego społeczeństwa.

Lekcya śpiewu w Warszawie.

Dom parafialny w Zgierzu.
Zakład stolarski mechaniczny.

To też cześć Eucharystyczna w życiu prywatnem i publicznem maryawitów wywiera wpływ przeważny.

Stosunek ludu Maryawickiego do Chrystusa w Eucharystyi, objawia się najprzód w adoracyi. Adoracya czyli cześć, jest to modlitwa, której głównym celem —błaganie Chrystusa o miłosierdzie dla świata; od łaski bowiem Chrystusowej, od Jego pomocy zależy poprawa i odnowienie obyczajów w świecie. Dla tego ustawy Związku Maryawitów mówią: „Nieustająca Adoracya Ubłagania jest to Dzieło wielkiego Miłosierdzia dającego ginącemu światu, jako ostatni ratunek, Cześć Przenajświętszego Sakramentu i Pomoc Maryi.“

Każdy maryawita jest tem samem adoratorem czyli czcicielem Przenajśw. Sakramentu. Adoracya ta t. j. modlitwa przed Najśw. Sakramentem, trwa zwykle godzinę i odbywana jest w miarę możności—częściej lub rzadziej.

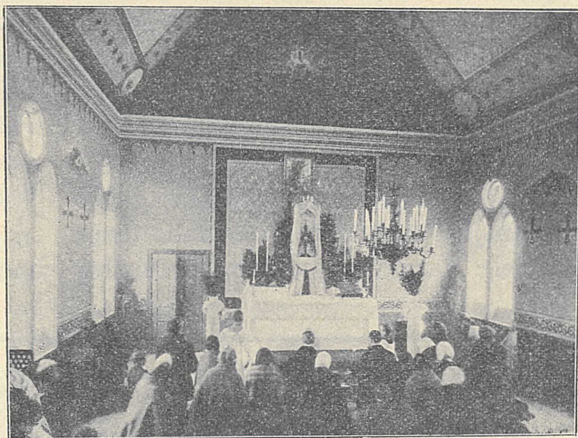
W świątyniach maryawickich od rana do nocy wystawiony jest Przenajświętszy Sakrament—jako Król i Pasterz—zasiadający codzień na tronie miłosierdzia, aby przyjmować prośby i wynurzenia swych dzieci. Z tego tronu swojego mówi On do wszystkich, a najbardziej do opuszczonych i wzgardzonych: „Pójdźcie do mnie wszy-

Kościół w Jedliczu (par. Zgierz).

scy, którzy pracujecie i obciążeni jesteście, a ja was ochłodzę.“

W wioskach bardziej oddalonych od kościoła pozakładane są kaplice domowe, w których przechowuje się Przenajśw. Sakrament, aby ułatwić wiernym obowiązek adoracyi. W większych parafiach jest takich kaplic po kilka i kilkanaście. Tam to schodzą się mieszkańcy wiosek poblizkich na słodką z Chrystusem rozmowę.

Wnętrze kościoła w Jedliczu.

Adoracya — jak wszystko u maryawitów oprócz przykazań Boskich — nie jest nakazana pod grzechem. Jest to obowiązek miłości. Miłość działa tu niepodzielnie i sprawuje, że tron Chrystusa zawsze jest otoczony wieńcem dusz miłujących.

Ten rodzaj modlitwy niesłychanie rozwija ducha i wyrabia charaktery. Nie jest to bowiem bezmyślne odmawianie pacierzy, nie jest to rozstrajająca nerwy kontemplacya „z przyłożeniem zmysłów“,—ale jest to wejście w żywy stosunek z Chrystusem, jest to zrozumienie, czem jest Chrystus w życiu Kościoła i każdej jednostki, jest to poczucie solidarności z całą ludzkością, którą się ratuje i dźwiga z upadku. Maryawici na adoracyi nie przytępiają sobie umysłów, nie zapadają w bezmyślny stan fałszywej dewocyi,—ale przeciwnie, krzepią siły swego ducha, nabywają energii do pracy dla własnego i ludzkości szczęścia, wychodzą z niej bardziej podniesieni moralnie, sposobniejsi do czynu i poświęcenia dla dobra bliźnich, niż kiedy na nią wchodzili. A ileż to smutków

Ochronka w Łodzi w parafii św. Franciszka. (Oddział młodszy.)

i cierpień, które są udziałem każdego człowieka, ileż zawodów i ran serdecznych —goi i zabliźnia ta adoracya?... Ilu skołatanym jednostkom powraca pokój i swobodę, ilu cierpiącym moralnie—otuchę i szczęście?...

Adoracya tedy Przenajświętszego Sakramentu jest podstawą życia religijnego w Kościele Maryawickim, wprowadza bowiem każdego wyznawcę Maryawityzmu w bezpośredni i żywy stosunek z Chrystusem. Atoli nie ogranicza się ta adoracya na owej wspomnianej wyżej godzinie modlitwy w obecności Chrystusa,—ale przenika o wiele głębiej, towarzyszy człowiekowi we wszystkich jego sprawach codziennych, buduje tron Chrystusowi w tajnikach ludzkiego serca i tam Mu składa nieustanne hołdy miłości, a tak—obejmuje i ożywia całe życie człowieka umysłowe, religijne i społeczne.

Punktem kulminacyjnym czci eucharystycznej jest Komunia Św. Komunia Św. prawdziwie i doskonale jednoczy człowieka wierzącego z Chrystusem. „Kto pożywa mego Ciała i pije moją krew, we mnie mieszka a ja w nim"—powiedział Chrystus. To też w czasach gorącej wiary i miłości chrześcijanie codzień przyjmowali Komunię Św. Świadczą o tem dzieje początków Chrześcijaństwa.

Maryawici jako oparci na fundamencie czci i miłości ku Chrystusowi i na Nim budujący wszelkie budowanie swoje, starają się przyjmować Komunię Św. jak najczęściej. Komu czas i obowiązki pozwalają, przyjmuje Ciało Pańskie codzień; kto nie może komunikować codzień, czyni to w niedzielę i święta, albo rzadziej, stosownie do miary wewnętrznej pobożności. W główniejsze zaś uroczystości, a zwłaszcza w dzień Zmartwychwstania Pańskiego, wszyscy łączą się z Chrystusem w Eucharystyi. Liczba Komunii Św. rozdawanych w kościołach maryawickich jest bardzo wielka, i z pewnością przekracza dwa miliony rocznie. Większe parafie, jak Cegłów, Wiśniew,

Szkoła w Łodzi w parafii św. Franciszka. Sala II.

Łódź, Zgierz, mają do roku po dwieście tysięcy komunikujących. Dowodzi to, że życie Kościoła Maryawickiego opiera się wyłącznie na Chrystusie i zjednoczeniu z Nim, że Maryawityzm powraca do ideałów pierwszych wieków Kościoła.

W kościołach maryawickich codzień odprawiają się trzy uroczyste nabożeństwa: z rana wystawienie Przenajświętszego Sakramentu, poczem w stosownej dla ludu godzinie Msza Św. uroczysta, wreszcie wieczorem Nieszpory, po których następuje schowanie Przenajświętszego Sakramentu. W niedzielę i święta nabożeństwo odprawia się podług przyjętego w naszym kraju zwyczaju.

Niektóre święta maryawici obchodzą ze szczególną uroczystością. Takiemi są: Zmartwychwstanie Pańskie, Zesłanie Ducha Św., Boże Ciało i Boże Narodzenie. We wszystkie te święta o ile możności wierni starają się zjednoczyć z Chrystusem w Komunii Św. Aby zaś kapłani mieli czas na słuchanie Spowiedzi i inne prace kapłańskie przy napływie tak licznym ludu do kościołów, bracia maryawici sami zrzekają się poświęcenia pokarmów wielkanocnych w swych domach, a przynoszą takowe do poświęcenia do kościołów. Jest to dowód wielkiego uświadomienia religijnego, które ważniejsze rzeczy przekłada nad mniej ważne lubo osobiście sprawiające przyjemność.

Szczególnie uroczyście obchodzony bywa dzień Bożego Ciała. W ten dzień Maryawici starają się przed całym światem zadokumentować swoją cześć i miłość dla swego Najwyższego Pasterza, w Eucharystyi obecnego. We wszystkich kościołach naszych w dniu tym urządzane bywają uroczyste procesye, w których Przenajświętszy Sakrament obnoszony bywa po ulicach wiosek i miast do specyalnie na ten cel przystrojonych ołtarzy. Procesye te są wielką manifestacyą uczuć religijnych ludu maryawickiego i ściągają tysiące pobożnych.

Sala zajęć w Łodzi (ul. Podleśna 19).

Prócz powyższych uroczystości dla Maryawitów szczególnie drogie są uroczyste

dni: św. Franciszka z Asyżu (dnia 4-go października) jako Patryarchy i założyciela zakonów Franciszkańskich i Matki Boskiej Anielskiej (d. 2 sierpnia) jako dnia zawiązku Zgromadzenia kapłanów Maryawitów. Ze szczególną też miłością obchodzi nasz lud wszystkie święta Matki

Kościół Maryawicki w roku ubiegłym—przez konsekracyę dwóch nowych biskupów—zyskał pełność hierarchii. Odtąd ma on zapewniony byt hierarchiczny, ma możność szerzenia i przedłużenia kapłaństwa w następne wieki, ma trwałą podstawę swojego istnienia.

Sala zajęć w Strykowie.

Bożej, a zwłaszcza dzień poświęcony uczczeniu Jej Nieustającej Pomocy (niedziela przed św. Janem Chrzcicielem).

Oto są główniejsze rysy życia religijnego u Maryawitów. Bije ono mocnem tentnem, ożywia wszystkie sprawy jednostki i ogółu, jednoczy wszystkich z Chrystusem i między sobą nierozdzielnym węzłem, jest środkiem, duszą, dźwignią wszystkich prac naszych.

2. Duchowieństwo.

Pisząc o duchowieństwie maryawickiem, najprzód zaznaczyć musimy jego urządzenie hierarchiczne.

Trwałość ta jednak nie zależy wyłącznie od faktu posiadania biskupów, lecz od wewnętrznej doskonałosci, od wewnętrznego życia biskupów i kapłanów, od stopnia ich naśladowania Chrystusa.

„List Pasterski“ Najprzewielebniejszego naszego O. Biskupa, pisząc o konsekracyi pierwszego Biskupa Maryawickiego, wyraża się pod tym względem w następujący sposób: „Hierarchia naszego Kościoła nie przestanie być i nadal wyłącznie zakonną, opartą na Pierwszej Regule św. Franciszka z Asyżu, według Ustaw Kapłanów Maryawitów Nieustającej Adoracyi Ubłagania.“ A dalej: „Reguła

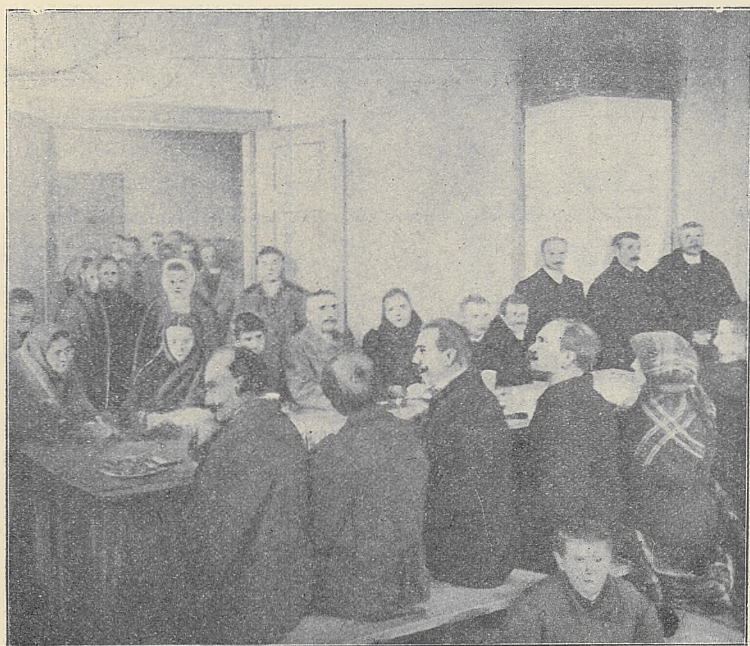
udzieli naszemu Kościołowi niepożytej trwałości i mocy i pozwoli mu skutecznie pracować nad urzeczywistnieniem Królestwa Bożego na ziemi." [1])

Widzimy więc, że duszą i siłą wewnętrzną duchowieństwa maryawickiego jest Reguła św. Franciszka. I nic dziwnego; ta bowiem Reguła jest streszczeniem Ewangelii. Zawiera ona wszystkie zasadnicze prawa i przepisy życia, jakie Chrystus zostawił swoim Apostołom. Ta Reguła uczy posłuszeństwa i pokory—cnót, które przedewszystkiem Zbawiciel zalecał swym uczniom,—uczy doskonałego ubóstwa i wyrzeczenia się dóbr doczesnych,—uczy miłości i poświęcenia dla chwały Bożej i dobra bliźnich.

Ta też Reguła, na której oparte jest życie biskupów i kapłanów maryawickich, tłomaczy nam ich stosunek do ludu. Kapłani nasi w stosunku do wiernych starają się być naśladowcami Chrystusa,

[1]) „List Pasterski" str. 7.

spełnić wszystkie zalecenia swego Boskiego Mistrza. „Maryawita" opisując konsekracyę biskupów maryawickich, tak pisał o ich obowiazkach: [1]) „Biskup nie powinien dążyć do panowania w Kościele Bożym, ale powinien stać się sługą wszystkich, spełniać swój obowiązek z zaparciem się i bezinteresownością, poświęcając się na wszelkie trudy i cierpienia dla dobra dusz. Tego żądał od biskupów św. Piotr, kiedy do nich pisał: „Paście trzodę Bożą, ktora jest między wami, doglądając nie poniewolnie, ale dobrowolnie wedle Boga; ani dla sprosnego zysku, ale z dobrej woli; ani jako panujący nad księżmi, ale wzorem będąc trzody z chęci." [2]) Stanowisko biskupa wymaga o wiele większej pokory i zaparcia się, aniżeli stanowisko kapłana. Biskup powinien naśladować Najwyższego Kapłana i Biskupa dusz naszych—Chrystusa,

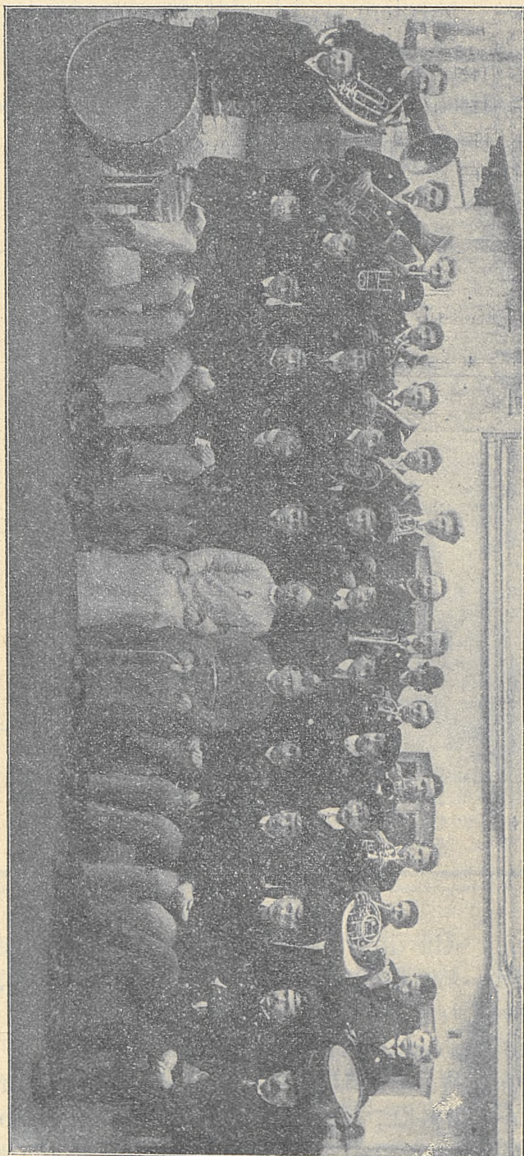
Jadłodajnia w Cegłowie.

1) „Maryawita" z r. 1910 № 50 str. 797.

2) I Piotr. 5, 2. 3.

który powiedział o sobie: „Syn Człowieczy nie przyszedł aby mu służono, ale aby służył.“ [1])

Życie kapłanów Maryawitów, jako oparte na Regule św. Franciszka, jest ściśle zakonne. Mieszkanie kapłana składa się z niewielkiej celi, przy kościele nad zakrystyą, tuż obok Przenajświętszego Sakramentu urządzonej. Obsługuje go brat zakonny, który też jednocześnie jest zakrystyanem.

Wycieczka studentów w Łodzi w towarzystwie orkiestry łódzkiej.

Kapłani Maryawici ściśle przestrzegają przykazania Chrystusa: „Nie miejcie złota ani srebra, ani pieniędzy w trzosach waszych. Darmoście wzięli, darmo dawajcie.“ [1]) Wszystkie tedy posługi religijne, wszystkie prace dla dobra bliźnich—kapłani nasi wykonywają darmo, jedynie z miłości, polegając zupełnie na Opatrzności Bożej co do zaspokojenia swoich potrzeb doczesnych. To też lud, patrząc na życie i prace swoich przewodników duchownych, sam pamięta o ich potrzebach materyalnych.

Dzień kapłana maryawickiego podzielony jest między modlitwę i pracę. Oprócz modlitw prywatnych i nabożeństw w kościele, oprócz słuchania Spowiedzi i udzielania Sakramentów Św. — kapłani nasi kierują robotami przy wznoszeniu różnych budowli, są katechetami w szkołach, wreszcie wyjeżdżają do innych parafti dla służenia tam swym bliźnim. Każdy bowiem kapłan obsługuje po kilka parafii.

Praca kapłańska nie ogranicza się tylko na spełnianiu obowiązków powołania kapłańskiego w kościele. Kapłan Maryawita — od czasu do czasu (zwykle co miesiąc) objeżdża całą swą parafię, odprawia w kapliczkach wioskowych Mszę Św., udziela wiernym Komunii Św., słucha Spowiedzi tych, którzy do kościoła przyjść nie mogą.

Niezależnie od tych prac—kapłani biorą czynny udział w wydawaniu pism peryodycznych i innych dzieł, drukowanych w naszej drukarni. Ten sam duch

[1]) Mat. 10, 45.

[1]) Mat. 10, 8. 9.

Posesya i dom ludowy w Łodzi przy ul. Smugowej.

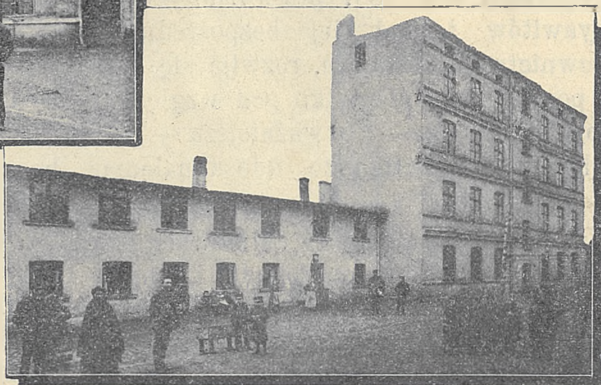
miłości i apostolstwa, którym ożywione są prace pasterskie naszych kapłanów, odbija się i w pracach ich literackich. Z jakim zaś skutkiem, piszą „Wiadomości Maryawickie“ z r. 1909 w № 5:

„Maryawita“ jest apostołem czci Przenajświętszego Sakramentu i tego Miłosierdzia Bożego, któregośmy dostąpili. Przedostaje się on wszędzie, pomimo przeszkód, jakie napotyka ze strony katolickiego duchowieństwa. Apostoł ten zdołał już stworzyć kilka parafii Maryawickich. Nadto otrzymujemy wiele listów zbiorowych z prośbą o założenie parafii —w tych miejscowościach, do których tylko nasz „Maryawita“ zdołał się przedostać.“

Wszystkim tym pracom kapłanów Maryawitów odpowiada wzajemność ludu, który szczerze współczuje wszystkim zamiarom i pracom swoich przewodników duchownych i w miarę możności

Oficyna przy domu ludowym w Łodzi (ul. Smugowa).

Oficyny przy domu ludowym w Łodzi (ul. Smugowa).

przychodzi im z pomocą. Skutkiem tej wzajemności wytworzyła się między kapłanem a ludem tak ścisła jedność, że prawdziwie o każdej parafii maryawickiej da się powiedzieć, co Pismo Św. mówi o pierwszych chrześcijanach: „a mnóstwa wierzących było serce jedno i dusza jedna.“ [1])

3. Zgromadzenie Sióstr Maryawitek.

W życiu naszego Kościoła bardzo ważne stanowisko zajmuje Zgromadzenie

Ochronka w Warszawie na Woli. (Sala I).

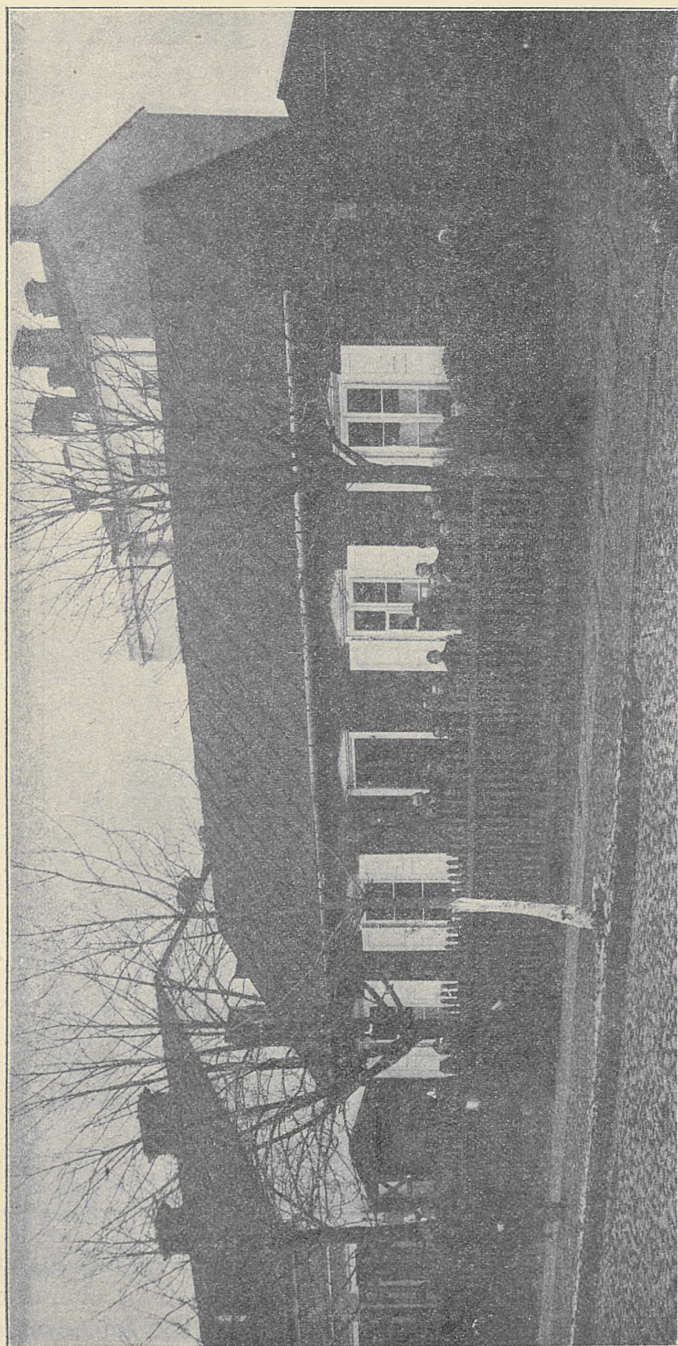
Sióstr Maryawitek. Zgromadzenie to, założone jeszcze w r. 1887 przez Założycielkę Maryawitów i pod jej bezpośredniem kierownictwem zostające, rozwija się bardzo pomyślnie — nie tylko pod względem liczby Sióstr, ale — co ważniejsza — pod względem wewnętrznego udoskonalenia.

Siostry Maryawitki — od pierwszych lat swojego istnienia — zajmowały się pracą kulturalną w ochronach i innych instytucyach wychowawczych. Od czasu zaś powstania naszej organizacyi kościelnej, praca ta niepomiernie się zwiększyła. Obecnie—wszystkie ochronki maryawickie, wszystkie sale zajęć w domach parafialnych, oraz znaczna część szkół elementarnych—znajdują się pod ich kierunkiem. Z klasztoru Sióstr Maryawitek w Płocku wychodzą maryawickie ochroniarki, nauczycielki, i instruktorki do sal zajęć, oraz wszystkie instrukcye i wskazówki kulturalne. Duszą i kierowniczką tych wszystkich dzieł, jest nasza Założycielka Marya Franciszka.

Prócz pracy nad wychowaniem i oświatą, Siostry Maryawitki oddają się innym zajęciom. Domy ich są przybytkami pobożności i pracy, którą zarabiają na własne utrzymanie i na opatrywanie potrzeb ubogich.

Życie Sióstr Maryawitek, jakkolwiek bez rozgłosu oddają się one cichej pracy i obowiązkom swego powołania, poczyna zwracać uwagę szerszych warstw społeczeństwa. Do głównego Domu Sióstr w Płocku często zaglądają turyści z wyższych warstw społecznych, by przypatrzeć się życiu i pracy jego mieszkanek. Pewna autorka, która w roku zeszłym zwiedzała

[1]) Dz. 4, 32,

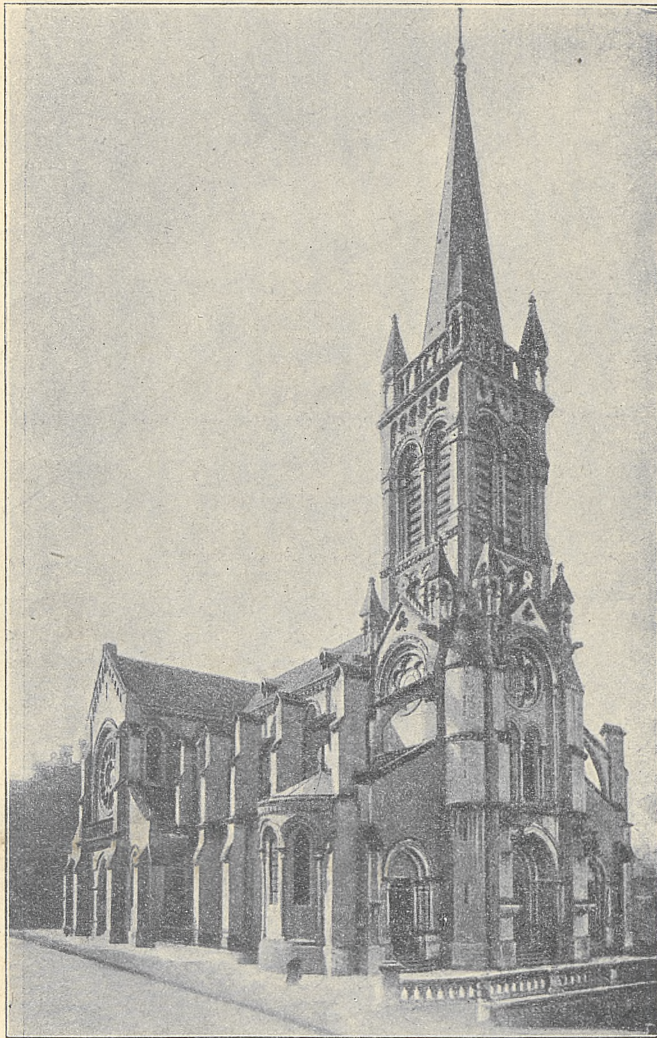

Dom w Siedlcach, gdzie się mieści kaplica.

klasztor Sióstr w Płocku i przemieszkała tam dni kilka, tak opisuje swoje wrażenia w jednem z pism zagranicznych.

„Zanimeśmy się zetknęli z mieszkańcami, uderzyła już naszą uwagę atmosfera cichej pracy, nakształt brzęczenia pszczół podczas gorącego południa, lub też odgłosu wiejskiego kołowrotka.

„U Maryawitów idealizm słowiański połączył się z energią i wytrwałością zachodnią. Wszyscy wiedzą, z jaką trudnością przychodzi zwykle współdzielczość dla usposobienia Polaków, którzy wydają przedewszystkiem doskonałych solistów, lecz bardzo rzadko dobrą orkiestrę. Pod tym względem Zgromadzenie w Płocku może służyć jako pouczający przykład dla swoich rodaków.“

Kościół katedralny Chrześcijańsko-Katolicki w Bernie.

W dalszym ciągu swojego opisu autorka daje taką charakterystykę naszej Założycielki i Zgromadzenia Sióstr.

„Wyczułam odrazu, że należy ona do charakterów szczególnie silnych i umiejących w zupełności panować nad sobą. Stojąc na stopie przyjacielskiej zażyłości z resztą mieszkańców domu, jest

Wnętrze kościoła w Egmond aan zee w Holandyi.

ona jednak widocznym ośrodkiem, istotną „Matką“, kierującą wszystkiem bez okazywania kiedykolwiek pośpiechu albo też despotyzmu. Zresztą całe Zgromadzenie robi wrażenie pracowitej i szczęśliwej rodziny, gdzie porządek i swoboda zgadzają się w sposób zadziwiający. Obejście się wszystkich, młodych i starych, cechuje braterskość, której nie można sobie wyobrazić bez wspólnego zapału dla ogólnej idei i przebytych wspólnie razem przeciwieństw.“

W takiej atmosferze i pod taką Przewodniczką wychowują się i kształcą Siostry Maryawitki. To też praca ich wśród ludu maryawickiego przynosi zbawienne owoce, a przykład ich pracowitego, pełnego zaparcia się i poświęcenia życia—pobudza tych, nad którymi pracują, do naśladowania.

Siostry oprócz głównego Domu w Płocku posiadają filie w parafiach maryawickich. Niektóre z tych filii są dosyć liczne, jak np. w Łowiczu, Zgierzu, Łodzi, Cegłowie. Wszystkich Sióstr Zgromadzenie liczy przeszło 120.

Wielki Ołtarz w kościele w Dobrej.

4. Lud.

Lud maryawicki od czasu utworzenia samodzielnej organizacyi kościelnej, uczynił wielki postęp na drodze religijnego i społecznego rozwoju. W życiu

jego zauważyć się daje wiele pięknych i podniosłych cech.

Przedewszystkiem podnieść należy wiarę i miłość dla wzniosłych ideałów Chrystusowych, dla Boga. Tej wiary i miłości, posuniętej aż do zaparcia siebie, aż do bohaterstwa, lud nasz liczne dał dowody w tym krótkim okresie czasu. Dość tu wspomnieć krwawe prześladowania i pogromy, odbieranie kościołów, pozbawianie pracy i ostatnich środków do życia—za przekonania religijne. Wszystkie te próby nasi bracia maryawici wytrzymali z prawdziwem męstwem i chrześcijańskiem zaparciem się siebie.

Druga cecha ludu Maryawickiego—to jedność i miłość wzajemna. Dowodem tego liczne i pomnikowe prace, owe piękne kościoły, domy, szkoły, spółki—w tak krótkim czasie wzniesione i zorganizowane. Wszystko to byłoby niemożliwe bez jedności i jednomyślności w działaniu. Ta jedność wzajemna ludu z kapłanami da się jedynie wytłomaczyć działaniem łaski Bożej. Jest to ten Duch Święty, którego Ojciec Niebieski rozlał w sercach swych wiernych, Duch Chrystusowy, który ożywia wszystkich, urabiając całą społeczność i każdego człowieka z osobna na modłę doskonałości Chrystusowej.

I nic dziwnego, że widzimy tak bezprzykładną jedność w naszym ludzie. Jedność tę sprawuje Komunia Święta, do której lud garnie się z zapałem pierwszych chrześcijan.

„Przez ten Boski Sakrament—czytamy w Liście Pasterskim naszego N. O. Biskupa — wchodzi do dusz ludzkich życie Boskie... A jak życie Boskie, którem żyje Trójca Przenajświętsza, jest życiem miłości i jedności najdoskonalszej, tak i to życie, które wprowadza do dusz naszych Zbawiciel przez Sakrament Eucharystyi, polega na istotnej miłości Boga i bliźniego; a zatem musi tworzyć jedność doskonałą.“ [1])

Wyrazem jedności, jaka panuje w Kościele Maryawickim, jest życie religijne i społeczne w naszych parafiach. Zarząd parafią pod względem majątkowym, oświatowym i społecznym, t. j. zarząd funduszami kościelnymi i instytucyami utworzonemi w parafii—na mocy ustawy parafialnej, wypracowanej przez kapłanów Maryawitów, a zatwierdzonej przez ministeryum, należy do ludu. Sprawy rozstrzygają się większością głosów na zebraniu ogólnem, na którem prawo głosu mają zarówno mężczyźni jak i kobiety.

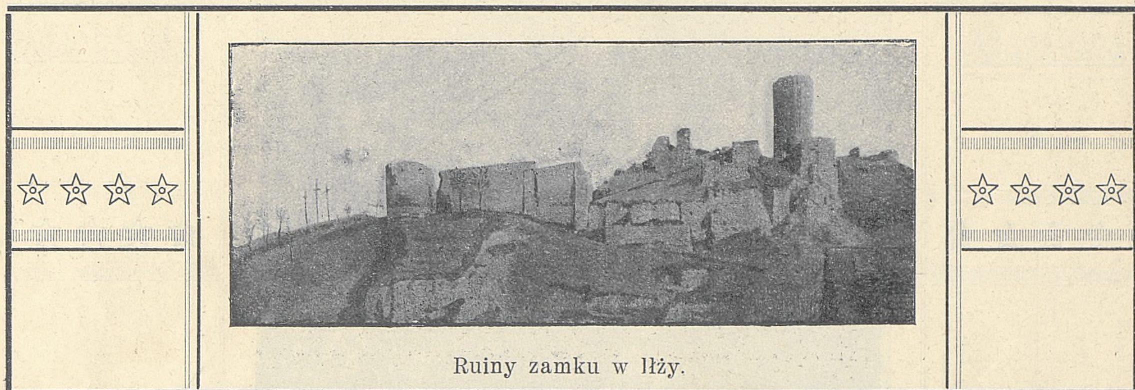
Ochronka w Warszawie na Woli. (Sala II).

1) List Pasterski, str. 13.

Ustawa ta wiele przyczyniła się do uspołecznienia i uświadomienia ludu. Lud maryawicki czuje się dziś bezpośrednio zainteresowanym swoją parafią, jej dobrem materyalnem i moralnem. Bierze on czynny udział w zakładaniu i organizowaniu instytucyi społecznych i oświatowych, dba o ich utrzymanie i rozwój, dąży wytrwale zarówno do doskonałości chrześcijańskiej, jak i do postępu i kultury.

Zwłaszcza zaś godnym zaznaczenia jest zapał, z jakim lud nasz garnie się do oświaty i kultury ducha. Wszystkie szkoły, które zakładamy, są przepełnione, a jeszcze wiele dzieci czeka na otwarcie nowych. Starsi, nieraz siwizną pokryci ludzie, ze łzami proszą o zakładanie kursów dla analfabetów, bo się chcą uczyć czytać. Pisma maryawickie w tysiącach egzemplarzy rozchodzą się po naszych wioskach, do głuchych zakątków, do których przedtem nie docierała żadna gazeta. Niezależnie od tego inne gazety zyskują sobie czytelników wśród maryawickiego ludu. Biblioteki i czytelnie, o których zakładanie wszędzie nasi bracia proszą, przepełnione czytającymi.

Ten zapał do oświaty i postępu wydaje błogie owoce. Rolnicy udoskonalają swoje gospodarstwa, rzemieślnicy—rzemiosła, a wszyscy okazują chęć do zrzeszania się w stowarzyszenia i spółki, by wspólnemi siłami budować dobrobyt kraju. Jednocześnie szerzy się abstynencya od napojów alkoholowych i zamiłowanie do pracy, a z nimi wszystkie dobrodziejstwa religii i kultury, które tak są potrzebne dla szczęścia ludzkości, a które tak nieubłaganie niweczy pijaństwo i próżnowanie.

Ruiny zamku w Iłży.

Kończymy nasz opis. Przed oczami czytelnika przesuwały się kolejno wymowne cyfry i obrazy z życia religijnego i społecznego Maryawitów. Statystyka ta zewnętrznego rozwoju i wewnętrznego stanu naszej społeczności religijnej przekonywa każdego nieuprzedzonego człowieka, utwierdza w tem przekonaniu każdego maryawitę,—że Maryawityzm jest wielkiem dziełem, dziełem Bożem, istotnie uszczęśliwiającem tych, którzy do niego przystają. Nad dziełem tem roztacza się szczególna opieka Opatrzności, dzięki której — przy nikłych środkach dają się osiągnąć tak wielkie rezultaty.

W Maryawityzmie działa Chrystus, wciela się w życie Jego Ewangelia. Wszystko też co jest w tem dziele wzniosłego i doskonałego, wszystkie prace religijne, kulturalne i oświatowe, cały ten postęp cywilizacyjny, który w ciągu lat paru zdołał tyle pchnąć naprzód oświatę setek tysięcy ludu—są to hymny pochwalne na cześć Chrystusa Odnowiciela ludzkości.

Konsekracya Biskupów.

Dzień 4 Września 1910 r. pozostanie na zawsze w pamięci i sercach współczesnych maryawitów. Pamięć o tym dniu przejdzie w następne pokolenia, zostanie on na zawsze zapisany w dziejach Maryawityzmu. W tym dniu Kościołowi naszemu przybyło dwóch nowych biskupów: O. Roman Marya Jakób Próchniewski, Magister św. Teologii, Wikaryusz Generalny Związku Maryawitów, i O. Leon Marya Andrzej Gołębiowski, Mag'ster św. Teologii, Kustosz okręgu Łódzkiego. Przez ich konsekracyę Kościoł nasz otrzymał pełność hierarchii, podstawę przyszłego kapłaństwa

Na kapitule Generalnej, odbytej dnia 20 Maja 1910 r, zgromadzeni kapłani Maryawici pod przewodnictwem Najprzewielebniejszego naszego Ojca Biskupa, Jana Maryi Michała Kowalskiego, potwierdzili dokonany w roku 1907 wybór na biskupów pomocniczych (koadjutorów) wspomnianych dwóch naszych kapłanów i zadecydowali ich konsekracyę w tym jeszcze roku. O takiem postanowieniu, które zapadło ze względu na potrzeby naszego Kościoła, Najprzewielebniejszy nasz O. Biskup zawiadomił wszystkich Biskupów Starokatolickich, prosząc ich jednocześnie — według zwyczaju Kościoła Starokatolickiego — o zgodę na konsekracyę Elektów i uczestnictwo w akcie konsekracyjnym. Wszyscy Najdostojniejsi Biskupi aprobowali wybór Elektów i wyrazili swoją zgodę na ich konsekracyę; nie wszyscy jednak przyrzekli wziąć w niej udział. Jednym praca we własnych Kościołach, drugim nadwątlone zdrowie nie pozwoliły przybyć do Polski. Tylko dwaj biskupi z Holandyi: Arcybiskup Utrechtu Gerard Gul i Biskup Haarlemu J. J. van Thiel, przyrzekli mimo starszego wieku i dalekiej podróży, przyjść z pomocą siostrzanemu Kościołowi i przybyć do nas, by wziąć udział w konsekracyi.

Biskup van Thiel, dzięki miłości jaką darzy nasz Kościół, chciał dłużej pobyć wśród nas i naszego ludu a zwłaszcza chciał bliżej poznać naszą Założycielkę, przeto przybył do Polski już na miesiąc przed uroczystościami konsekracyjnemi. Towarzyszyli mu w podróży dwaj kapłani Kościoła Holenderskiego, rektor seminaryum w Amersfoort ks. Franciszek Kenninck, i proboszcz z Egmond aan zee, ks. van Vlijmen. Ci jednak, po paru tygodniach spędzonych wśród nas i po zwiedzeniu kilku naszych parafii, gdzie byli przyjmowani przez lud ze szczególną miłością, powrócili do kraju, nie czekając uroczystości konsekracyjnych.

Najdostojniejszy arcybiskup Utrechtu, J. E. Gerard Gul, przybył do Płocka

Konsekracya biskupów. Odnowienie ślubów.

18-go sierpnia. Obaj dostojnicy Kościoła Holenderskiego zamieszkali w skromnych pokoikach przy kaplicy maryawickiej, zajmowanych stale przez naszego Ojca Biskupa, jego Wikarego i braci zakonnych.

Niezwykle wzruszające było przywitanie Biskupów Holenderskich z Matką Założycielką naszego Kościoła. Ta niewiasta, zniesławiona i znienawidzona przez społeczeństwo polskie, prześladowana i wyklęta przez głowę hierarchii rzymskiej i całą hierarchię—za śmiałość żądania reformy stanu duchownego, witała w progach swego klasztoru ludzi poważnych wiekiem, nauką i cnotą, którzy przybyli oddać cześć jej życiu

i zapoczątkowanemu przez nią dziełu. Witali ją oni ze łzami wzruszenia, zaznaczając swoją wdzięczność dla Boga, że dał im „łaskę poznać osobiście istotę zniesławioną wobec świata całego — za obronę prawdy Chrystusowej i zasad Ewangelii w życiu ludzkiem“. Radość ich i uznanie dla Założycielki naszej były tem większe, gdy poznali prace i ducha kierowanych przez nią Sióstr Maryawitek. „Kościół rzymski — powtarzali sobie — nie był godzien posiadać dusz tak czystych, tak oddanych Bogu i tak pełnych Ducha Bożego... Duch Matki ujawnił się w duchu Sióstr... Jaka praca, jakie poświęcenie, a nadewszystko jaki pokój i czystość życia nieskalana odbija się na twarzach Sióstr... Tylko potworna złość rzymskiego kleru i jego nienawiść do cnoty mogły zniesławić te istoty niewinne...“

Po kilku dniach pobytu w Płocku, czcigodni Biskupi z naszym Ojcem Biskupem, Wikarym Generalnym i braćmi zakonnymi udali się na parotygodniowy pobyt i odpoczynek do Felicyanowa, położonego o dwadzieścia wiorst od Płocka.

Tymczasem zbliżał się dzień konsekracyi nowych Biskupów. Powrócono z Felicyanowa do Płocka, by następnie wyruszyć do prastarego Łowicza, niegdyś rezydencyi polskich prymasów, który — ze względu na łatwość komunikacyi — obrano na miejsce uroczystości konsekracyjnych. W piątek 2 września wyjechała z Płocka Założycielka nasza, a z nią dużym omnibusem kilkanaście Sióstr Maryawitek. Nazajutrz w Sobotę z rana, 3 września, Najdostojniejsi Biskupi Holenderscy, Biskup Kowalski, ks. Antoni Absenger delegat Biskupa Ed. Herzoga ze Szwajcaryi, ks. Mikołaj Prins proboszcz z Haarlem w Holandyi, i kilku naszych braci zakonnych wyruszyli parostatkiem z Płocka do Włocławka, by następnie stamtąd koleją żelazną udać się do Łowicza. Zaledwie stanął pociąg w Łowiczu i nasi podróżni wyszli na peron, otoczył ich zastęp maryawitów w strojach księżackich, w białych sukmanach i suto przystrojonych wstęgami czarnych kapeluszach, — i witał serdecznie. Ze stacyi wyruszono do kościoła maryawickiego powozami, które długim rzędem ciągnęły po nierównym polskim bruku, powożone przez woźniców w strojach księżackich.

Przed drzwiami kościelnemi miejscowy proboszcz, ks. Siedlecki, i delegaci od ludu, — według zwyczaju polskiego — podali Biskupom, przybranym w szaty

Dom parafialny w Błoniu.

pontyfikalne — chleb i sól i klucze kościelne, a następnie wprowadzili ich do kościoła. Tutaj w krótkiej przemowie ks. Siedlecki wytłomaczył ludowi cel przybycia dostojnych gości i krótką historyę Starokatolickiego Kościoła w Holandyi: następnie w kilku słowach wypowiedzianych po łacinie przywitał Biskupów zagranicznych, dziękował im za miłość ku naszemu Kościołowi Maryawickiemu i prosił o modły za nami i błogosławieństwo. Poczem Najdostojniejsi Biskupi udzielili zgromadzonym błogosławieństwa i po krótkiej modlitwie udali się do przygotowanych dla siebie mieszkań tuż obok kościoła.

Tu spotkała ich miła niespodzianka: zastali dwóch jeszcze kapłanów holenderskich, przybyłych na konsekracyę; byli to: ks. van Harderwijk i ks. Wijker.

Przez całe popułudnie w sobotę trwał napływ ludu maryawickiego. Kompanie, ze swymi duszpasterzami na czele, z rozwiniętemi chorągwiami, przy śpiewie religijnym, ciągnęły jedne za drugiemi z różnych stron Polski. Przybyły kompanie z parafii: Piątek, Jeruzal, Pepłowo, Raszewo, Radzyminek, Lipińskie i z innych Płockiej kustodyi. Przybyła też kompania Litwinów z różnych maryawickich parafii ze swojem Kustoszem, O. Antonim Hrynkiewiczem. Biedni ci ludzie, strudzeni podróżą, doznali nieludzkiego obchodzenia się ze strony służby kolejowej, wyznania rz.-katolickiego. Wagon, którym jechali, przeznaczony specyalnie dla nich, ze stacyi Warszawa-Petersburg na stacyę Warszawa-Wiedeń, był prowadzony linią obwodową czternaście godzin i odczepiono przytem wagon na noc w polu, wyższa zaś służba kolejowa wyszydzała przekonania religijne naszych pątników...

Przed wieczorem w Sobotę naszemu Ojcu Biskupowi ks. Kowalskiemu, przedstawił się naczelnik powiatu Łowickiego, p. Bidiłowicz, i wręczył oficyalnie powinszowanie od pełniącego w tym czasie obowiązki Generał Gubernatora Warszawskiego, p. Essena, z zawiadomianiem, że Generał-Gubernatora podczas konsekracyi oficyalnie reprezentować będzie delegowany, p. Bazyli syn Jana Tiażelnikow, naczelnik wydziału do spraw obcych wyznań na Królestwo Polskie. Jakoż tego jeszcze wieczoru przybył z Warszawy p. Tiażelnikow i zaraz złożył wizytę naszemu Biskupowi i Matce Założycielce.

Z Soboty na Niedzielę 4 września, od północy aż do późnego rana wszystkimi pociągami zjeżdżały się kompanie

Ochronka w Błoniu.

maryawitów z parafii Warszawskich, Cegłowskiej, Wiśniewskiej, Żyrardowskiej Łódzkich, Pabianickiej, Zgierskiej, Dobrzyńskiej, Strykowskiej, Niesułkowskiej, Sobótkowskiej, Gniazdowskiej, Sosnowieckiej, Lesznowskiej, Błońskiej, Lubelskich i innych, prowadzone przez naszych kapłanów. Na stacyi w Łowiczu formowały się procesyonalnie i przy dźwiękach maryawickich ludowych orkiestr lub przy śpiewie religijnych pieśni, dążyły pieszo przez miasto do maryawickiej świątyni.

W niedzielę, 4 września, o godzinie 10-ej, z rana, wielotysięczne tłumy ludu napełniły naszą świątynię Łowicką, reszta rozpostarła się na obszernych placach przed kościołem. W presbiteryum, po stronie Ewangelii, otoczona Siostrami zakonnemi, zajęła przygotowane dla siebie miejsce Założycielka nasza, Marya Franciszka. Był to dla niej dzień radosny: za chwilę miała oglądać konsekracyę dwóch nowych biskupów Kościoła, któremu dała początek i którego nie przestaje być duszą, otaczając go macierzyńską troskliwością i ciepłem macierzyńskiego serca.

W presbiteryum, od strony głównej nawy kościoła, zajęli swe miejsca przedstawiciele Starokatolickiego Kościoła: ks. Antoni Absenger, proboszcz z Biel w Szwajcaryi, delegat Biskupa E. Herzoga, następnie księża Holenderskiego Kościoła— Mikołaj Prins, proboszcz z Haarlem, Piotr Jan van Hardervijk, proboszcz ze Schiedam, i Korneliusz Wijker, proboszcz z Amersfoort. Nieco dalej zajęli miejsca delegat Warszawskiego Generał-Gubernatora p. Tiażelnikow, Naczelnik powiatu Łowickiego p. Budiłowicz i inni przedstawiciele władz miejscowych. Wszyscy oczekiwali rozpoczęcia obrzędu konsekracyjnego.

Szkoła w Łowiczu.

Zauważyć należy, że konsekracya biskupa jednego lub wielu, według ustaw Kościoła Maryawickiego, dokonywa się na żądanie kleru i ludu tej kustodyi, do której należy wybrany, oraz za zgodą Kapituły Generalnej kapłanów Maryawitów, Ministra Generalnego i większości biskupów Katolickich, pozostających w jedności z Kościołem Maryawitów. Konsekracyi winni dokonywać, co najmniej, trzej biskupi. Głównym konsekratorem powinien być sam Minister Generalny, o ile jest biskupem, lub inny biskup Maryawicki, wyznaczony przez niego. Na uroczystość konsekracyjną powinien być wyznaczony dzień niedzielny lub

świąteczny, żeby mogli uczestniczyć w niej wierni.

Obrzęd konsekracyi naszych Elektów zaczął się o godzinie $10^1/_2$ z rana, i odbył się w języku ojczystym, tylko Biskupi Współkonsekratorzy odczytywali odpowiednie miejsca po łacinie z pontyfikału rzymskiego.

Ze względu na wspaniałość tego obrzędu uważamy za rzecz stosowną przytoczyć go szczegółowo.

W oznaczonej godzinie, poprzedzani przez kleryków asystujących, dyakonów i mistrza ceremonii, O. M. Dominika Skolimowskiego, wyszli z zakrystyi przed Wielki Ołtarz Najdostojniejszy nasz Biskup, Jan Marya Michał Kowalski, ubrany pontyfikalnie w ornat, mitrę, z pastorałem drewnianym w ręku, Najdostojniejszy Arcybiskup Utrechtu Gerard Gul i N. Biskup Haarlemu Jakób Jan van Thiel, ubrani w kapy białe i w mitrach na głowie. Przed Wielkim Ołtarzem Biskupi, zdjąwszy mitry, wraz z całą asystą, przyklękli i oddali pokłon Chrystusowi, utajonemu w Przenajświętszym Sakramencie. Następnie główny Konsekrator, wziąwszy mitrę na głowę, wszedł przed Ołtarz i zasiadł na przygotowanem dla niego faldistoryum (rodzaj taburetu); obok niego, po obu stronach, zasiedli Biskupi Współkonsekratorzy, również mając mitry na głowach. Ceremonia zaczęła się od przyjęcia delegatów tak ze strony ludu, jak kleru, którzy prosili Konsekratora o konsekracyę Elektów.

Trzej kapłani Maryawici delegowani od kleru kustodyi Płockiej, na czele grupy delegatów od ludu z tejże kustodyi, przystąpili do Ołtarza i uklęknąwszy przed Przenajświętszym Sakramentem, zwrócili się do Konsekratora z prośbą o błogosławieństwo, w słowach:

Błogosław Ojcze.

Konsekrator siedząc błogosławił ich znakiem krzyża i mówił przytem:

Niech Pan zawsze nas strzeże i nami rządzi i niech nam udzieli radości niebios Ten, który w Eucharystyi pośród nas króluje.

Wtedy delegowani wstali, a Konsekrator zapytał ich:

Bracia najmilsi, czego żądacie?

Na co delegowani odrzekli:

Żeby Pan i Bóg nasz dał nam pasterza.

Konsekrator: Którego z kapłanów chcecie mieć pasterzem?

Delegowani: Maryę Jakóba (Próchniewskiego).

Kons: Cóż wam się w nim podobało?

Deleg: Skromność, pokora, cierpliwość i inne cnoty.

Kons: A macie dokument elekcyjny?

Deleg: Mamy.

Kons: Przeczytajcie.

Ojciec Marya Jan Przyjemski odczytał rzeczony dokument, który brzmiał, jak następuje:

Dokument elekcyi Ojca Maryi Jakóba na biskupa pomocniczego Kościoła Katolickiego Maryawitów.

Kapituła Generalna OO. Maryawitów, odbyta w mieście Płocku, dnia 20 maja, roku bieżącego, pod prezydencyą swego Ministra Generalnego, mając na względzie Chwałę Bożą i zbawienie dusz, obrała na biskupa pomocniczego (coadiutorem) Ojca Maryę Jakóba, uznając w Elekcie męża roztropnego, ozdobionego cnotami miłości bliźniego, czystości, wstrzemięźliwości i łagodności, podobającego się we wszystkiem Bogu i ludziom.

Na dowód autentyczności niniejszego dokumentu podpisani: (tutaj następowały podpisy kapłanów Maryawitów).

Po odczytaniu dokumentu i podpisów, Konsekrator odpowiedział:

Bogu dzięki.

Po tych słowach delegowani z kustodyi Płockiej odstąpili, a zbliżyli się delegowani z kustodyi Łódzkiej, prosząc o konsekracyę dla Kustosza Łódzkiego, O. Maryi Andrzeja Gołębiowskiego; na czele tej delegacyi był O. Marya Gabryel

Krakiewicz, proboszcz z Sobótki, on też odczytał dokument elekcyjny.

Ceremonia powyższa jest przywróceniem starożytnego zwyczaju, z pierwszych wieków chrześcijaństwa, zwanego w pontyfikale rzymskim „scrutinium serotinum“ (badanie wieczorne), pozostawionego w tej księdze jako archaizm bez znaczenia, który przypomina dawne czasy, kiedy kandydatów na biskupów wybierał i prosił o konsekracyę dla nich lud z duchowieństwem danej dyecezyi. Obecnie kandydatów na biskupów, w Kościele Rzymskim, obiera kapituła kanoników, potwierdzają wybór rządy świeckie, które następnie traktują z papieżem o prekonizacyę wybranych. „Badanie wieczorne“ zastąpiła dzisiaj — nie mająca literalnie nic wspólnego z Chrystusem i ideą Jego— przysięga elekta na wierność papieżowi.

Ale wróćmy do naszej konsekracyi.

Po odczytaniu dokumentu elekcyi O. M. Andrzeja, wszyscy delegaci odeszli od Ołtarza, a Biskupi Współkonsekratorzy wprowadzili z zakrystyi przed Konsekratora obu Elektów, ubranych w kapy. Gdy zbliżyli się od Ołtarza, wszyscy oddali cześć Przenajświętszemu Sakramentowi; poczem Biskupi wstali, pierwszy zaś z Elektów, M. Jakób, klęcząc poprosił Konsekratora o błogosławieństwo, mówiąc:

Błogosław Ojcze.

Na co Konsekrator odpowiedział: Światło ze Światłości Ojca niechaj was swoją świętą jasnością oświeci.

Lud odpowiedział: Amen.

Następnie Arcybiskup Gul zwrócił się do Konsekratora ze słowami:

Czcigodny Ojcze, Święta Matka Kościół Katolicki żąda, abyś na tych oto kapłanów obowiązek biskupstwa włożył. [1])

Ochronka w Łodzi przy kościele Przenajświętszego Sakramentu. (Dzieci przed domem obok kościoła).

Konsekrator, zwracając się do Biskupów Asystentów, zapytał: A czy wiecie, że godni są tego?

Obaj biskupi odrzekli: O ile ułomność ludzka pozwala wiedzieć, wiemy i jesteśmy przekonani, że są godni.

Konsekrator: Bogu dzięki.

Po tych słowach Konsekrator, zwracając się do klęczących między Biskupami Asystentami Elektów, zapytał każdego z nich z osobna:

Najmilszy bracie N., czy chcesz przyjąć na siebie odpowiedzialny przed Bogiem i ludźmi obowiązek pasterski?

---

[1]) Słowa te i inne były mówione przez Biskupów w łacińskim języku.

Na co każdy z Elektów: Czcigodny Ojcze, współbracia moi wybrali mię, choć niegodnego, na swego pasterza, przeto uczyń, Ojcze, ze mną, jak ci Duch Święty natchnie.

Konsekrator: Czy będziesz miał dosyć sił, aby odpowiedzieć godnie wybraniu swemu?

Elekt: Mam nadzieje w Bogu, że przez włożenie rąk twoich udzieli mi Duch Święty tej mocy, jaka jest potrzebna do pasterzowania w Kościele Bożym.

Konsekr: Jakie posiadasz święcenia i jaki obowiązek zajmujesz w Kościele Świętym?

Elekt: Ja brat Marya Jakób posiadam święcenia kapłańskie, zajmuję obowiązek Wikarego Generalnego (a O. M. Andrzej — Kustosza Łódzkiego) w Kościele Maryawickim.

Konsekr: Które Księgi Pisma Świętego czytają się w twym Kościele?

Na to pytanie każdy z Elektów wymienił wszystkie Księgi Starego Testamentu, według Wulgaty, jak również Nowego Testamentu.

Konsekr: Znasz kanony Starożytnego Kościoła i Ustawy Maryawickie?

Elekt: Naucz mię ich Ojcze.

Po tej odpowiedzi, Elekci — dotąd klęczący na stopniach Ołtarza — powstali i usiedli, między Biskupami Asystentami, na przygotowanych stołkach naprzeciw Konsekratora. Wtedy Konsekrator, siedząc w mitrze, rozpoczął pytać Elektów o zasady wiary w następujący sposób.

Konsekr: Starożytne ustawy Ojców Kościoła pouczają i zalecają, ażeby ten, kogo obrano na biskupa, przedtem zanim zostanie pokonsekrowany, był wypytany ze wszelką miłością o wiarę w Przenajświętszą Trójcę, jak również i o to, co dotyczy obowiązków właściwych biskupiemu urzędowi; gdyż konieczną jest rzeczą pamiętać na słowa św. Pawła: na nikogo nie wkładaj rąk rychło, i na to, żeby elekt wiedział jak ma się zachować w Kościele Bożym. Konieczną też jest rzeczą, aby bez nagany byli ci, co kłaść mają na niego ręce biskupie.

Potem Konsekrator, zwracając się do każdego Elekta z osobna, pytał ich:

Konsekrator: Dla tej więc samej powagi starożytnej i polecenia, zapytujemy was, najmilsi Bracia, z całą miłością czy rozum swój, o ile będziecie w stanie, zechcecie poddawać pod wyrok i orzeczenie Pisma Świętego?

Elekci, każdy z osobna, powstając nieco, dawali po kolei odpowiedzi:

Elekt: Tak z całego serca chcę we wszystkiem poddawać rozum mój orzeczeniom Pisma Świętego i wyroków Jego we wszystkiem słuchać.

Konsekrator: Czy przyrzekacie słowem i przykładem nauczać lud podług tego, co wy rozumiecie z Pisma Świetego?

Elekt: Przyrzekam.

Konsekrator: Czy przyrzekacie podania Ojców Kościoła, wyroki Soborów Powszechnych ze czcią przyjmować, nauczać i zachowywać?

Elekt: Przyrzekam.

Konsekrator: Czy przyrzekacie strzedz obyczajów swych od wszelkiego złego i, o ile zdołacie, za Bożą pomocą, do wszelkiego dobrego je stosować?

Elekt: Przyrzekam.

Konsekrator: Czy przyrzekacie zachować czystość i wstrzemięźliwość za Bożą pomocą, oraz tych cnót nauczać?

Elekt: Przyrzekam.

Konsekrator: Czy przyrzekacie bezinterosowne oddanie się Sprawie Bożej i chronienie się sprośnego zysku?

Elekt: Przyrzekam.

Konsekrator: Czy przyrzekacie pokorę i cierpliwość w sobie zachowywać i innych tak nauczać?

Elekt: Przyrzekam.

Konsekrator: Czy przyrzekacie uprzejmość, miłosierdzie i miłość dla ubogich, pielgrzymów i wszystkich w potrzebie będących?

Elekt: Przyrzekam.

Konsekrator: Według ustaw Kościoła Maryawickiego każdy kapłan i biskup Maryawicki, obowiązany jest złożyć uroczyste śluby zakonne. Czy chcecie, Bracia, teraz te śluby odnowić?

Elekt: Pragnę je odnowić i zaraz złożyć w twe ręce, Ojcze.

Tutaj każdy z Elektów odnowił śluby w następujący sposób:

Ja Brat Marya Jakób (względnie M. Andrzej) ślubuję i obiecuję Bogu Wszechmogącemu, który jest obecny przedemną w Przenajświętszej Hostyi, Najświętszej Maryi Pannie, błogosławionemu Ojcu Franciszkowi, Wszystkim Świętym i Tobie Ojcze, przez cały czas życia mego zachować I ą Regułę Braci Mniejszych św. Ojca Franciszka, żyjąc w posłuszeństwie, bez własności, w czystości i szerzeniu czci Przenajświętszego Sakramentu, według ustaw Zgromadzenia Kapłanów Maryawitów Nieustającej Adoracyi Ubłagania.

Po tych słowach Konsekrator odpowiedział: Tych wszystkich i innych cnót niech wam udzieli Pan, i niech was strzeże i umacnia we wszelkiej łasce swojej.

Lud dodał: Amen.

Następnie Konsekrator znowu zaczął pytać Elektów, a każdy z nich zosobna dawał odpowiedzi.

Konsekrator: Czy wierzycie według rozumienia i zdolności waszej w Przenajświętszą Trójcę, Ojca, Syna i Ducha Świętego, jednego Boga Wszechmogącego i w całe Bóstwo w Przenajświętszej Trójcy, współistniejące, współistotne, współwieczne, jednej Woli, Władzy i Majestatu, Stwórcę wszystkich stworzeń, od którego, przez którego i w którym są wszystkie rzeczy widzialne i niewidzialne, materyalne i duchowe, na niebie i na ziemi?

Elekt: Zgadzam się i tak wierzę.

Konsekrator: Czy wierzycie, że każda Osoba Trójcy Przenajświętszej jest jednym, prawdziwym, zupełnym i doskonałym Bogiem?

Elekt: Wierzę.

Konsekrator: Czy wierzycie w samego Syna Bożego, Słowo Boże od wieków z Ojca zrodzone, współistotne, współwszechmocne i współrówne we wszystkiem Ojcu w Bóstwie; narodzonego w czasie z Ducha Świętego z Maryi zawsze Dziewicy, z duszą rozumną, mającego podwójne Narodzenie — wieczne z Ojca, a doczesne z Matki, w Boga i człowieka prawdziwego, mającego dwie natury, doskonałego, nie przysposobionego, nie pozornego, lecz w Jednego i Jedynego Syna Bożego, w dwóch i z dwóch natur, lecz w jednej

Kościół i dom parafialny w Raszewie. (Parafia Kobylniki).

pojedyńczości Osoby, niecierpiętliwego i nieśmiertelnego co do Bóstwa, którego zaś Człowieczeństwo dla nas i dla naszego zbawienia cierpiało prawdziwie na ciele i pogrzebane, trzeciego dnia prawdziwem ciała zmartwychwstaniem zmartwychwstało. Który czterdziestego dnia po Zmartwychwstaniu w ciele, i z ciałem, z duszą, w których zmartwychwstał, wstąpił do nieba i siedzi na prawicy Ojca; stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych, by oddać każdemu podług jego uczynków, dobrych lub złych?

Elekt: Zgadzam się i we wszystko tak wierzę.

Konsekrator: Czy wierzycie w Ducha Świętego, zupełnego i doskonałego, prawdziwego Boga, od Ojca i od Syna pochodzącego, współrównego, współistotnego, współwszechmocnego i współwiecznego we wszystkiem Ojcu i Synowi?

Elekt: Wierzę.

Konsekrator: Czy wierzycie, że w Trójcy Przenajświętszej niema trzech Bogów, lecz jeden Bóg, wszechmogący, wieczny, niewidzialny i niezmienny?

Elekt: Wierzę.

Konsekrator: Czy wierzycie, że jest jeden, święty, powszechny i apostolski Kościół, w którym jest jeden Chrzest prawdziwy i prawdziwe odpuszczenie wszystkich grzechów?

Elekt: Wierzę.

Konsekrator: Czy odrzucacie wszystkie błędy, przeciwne temu świętemu powszechnemu Kościołowi?

Elekt: Odrzucam.

Konsekrator: Czy wierzycie, że prawdziwe ciało, które nosicie, zmartwychwstanie, i w żywot wieczny?

Elekt: Wierzę.

Konsekrator: Czy wierzycie, że autorem Ksiąg Nowego i Starego Testamentu, Proroków i Apostołów jest sam Pan i Bóg Wszechmogący?

Elekt: Wierzę.

Poczem Konsekrator zwrócił się do Elektów ze słowami: Ta wiara niech się wam przyczyni przez Pana do prawdziwej i wiecznej szczęśliwości, najmilsi bracia w Chrystusie.

Wszyscy obecni odpowiedzieli: Amen.

Następnie Konsekrator, zdjąwszy mitrę, rozpoczął—jak zwykle — pontyfikalną Mszę Świętą. Biskupi zaś Współkonsekratorzy odprowadzili Elektów do bocznych ołtarzy, gdzie po zdjęciu Elektom kap, akolici ubrali ich do Mszy Świętej. Włożono im na piersi krzyże biskupie i stuły w ten sposób, że zwieszały się z ramion. Elekci rozpoczęli również Mszę Świętą i odczytali ją od początku aż do „Alleluja“, czyli do ostatniego słowa Graduału, —przyczem nie zwracali się do ludu na słowa: „Pan z wami“, jak to czyni się w zwykłej Mszy Świętej, ale odczytywali wszystko zwróceni twarzami do ołtarza.

Po skończeniu Graduału, Konsekrator podszedł przed środek ołtarza do faldistorium i usiadł na niem, wziąwszy mitrę na głowę; Biskupi zaś Asystenci przyprowadzili Elektów do Konsekratora. Po oddaniu czci Przenajświętszemu Sakramentowi, Biskupi Asystenci z Elektami usiedli na swoich miejscach, jak przed Mszą Świętą. Wtedy Konsekrator, siedząc na faldistoryum, rzekł do Elektów:

Konsekrator: Do biskupa należy sądzić, tłomaczyć, konsekrować, udzielać Sakramentu Kapłaństwa, Chrztu i Bierzmowania.

Po tych słowach wszyscy powstali, a Konsekrator rzekł do ludu:

Módlmy się, bracia najmilsi, aby ze względu na pożytek Kościoła, łaskawość Wszechmogącego Boga obdarzyła hojnością swej łaski tych wybranych. Przez Chrystusa Pana naszego.

Lud odpowiedział: Amen.

Następnie Konsekrator i Biskupi Asystenci uklękli — Konsekrator przed faldistoryum, Biskupi Asystenci na najniższym stopniu ołtarza—i zaczęli odmawiać Litanię do Wszystkich Świętych. Podczas Litanii Elekci leżeli krzyżem, mając głowy oparte na pierwszym stopniu ołtarza; cała asysta klęczała.

Po słowach: Abyś wszystkim wiernym zmarłym i t. d., Konsekrator powstał i zwrócony do leżących krzyżem Elektów, trzymając pastorał w lewej ręce i czyniąc nad Elektami znak krzyża, mówił:

Abyś tych obecnych wybranych błogosławić raczył.

Gdy Konsekrator mówił te słowa i błogosławił znakiem krzyża Elektów, Biskupi Asystenci, klęcząc na swoich miejscach, czynili to samo.

Po ostatniem błogosławieństwie, Konsekrator znowu ukląkł i odmówił Litanię do końca.

Z pobytu zagranicznych gości.
Kapłani Holenderscy: Ks. Kenninck, rektor seminaryum w Amersfoort, i ks. van Vlijmen, proboszcz w Egmond aan zee, w Łodzi.

Lud odpowiedział: Ciebie prosimy, wysłuchaj nas, Panie.

Konsekrator: Abyś tych obecnych wybranych błogosławić i poświęcić raczył.

Lud: Ciebie prosimy, wysłuchaj nas, Panie.

Konsekrator: Abyś tych obecnych wybranych błogosławić, poświęcić i pokonsekrować raczył.

Lud: Ciebie prosimy, wysłuchaj nas, Panie.

Po Litanii wszyscy powstali. Konsekrator stanął przed faldistoryum, mając mitrę na głowie, zwrócony twarzą do Elektów; przed nim uklękli Elekci. Wtedy Konsekrator wziął otwartą księgę Ewangelii i zwróciwszy ją literami na dół, przy pomocy Biskupów Asystentów, włożył ją na kark i ramiona pierwszego Elekta. Jest to symbol, wskazujący Elektowi, że obowiązkiem jego, jako biskupa, ma być dźwiganie brzemienia Ewangelii — w głoszeniu jej wiernym i w wypełnianiu jej zasad własnem życiem. Jeden z kapelanów

Elekta, klęcząc za nim podtrzymywał księgę Ewangelii na jego ramionach, dopóki nie została mu wręczona.

Potem nastąpiła istotna część konsekracyi: włożenie rąk i udzielenie naprzód pierwszemu Elektowi pełności kapłaństwa. Konsekrator, a po nim Biskupi Asystenci, wkładali obie ręce na głowę Elekta, mówiąc przytem; Weźmij Ducha Świętego.

Włożenie ksiąg Ewangelii, włożenie rąk i wymówienie słów: Weźmij Ducha Świętego, powtórzono tak samo nad drugim Elektem. Poczem Konsekrator, zdjąwszy mitrę, stojąc zwrócony do klęczących przed nim Elektów, modlił się:

Wysłuchaj, Panie, błagania nasze i udzieliwszy tym sługom Twoim łaski kapłańskiej, zlej na nich moc Twego błogosławieństwa (tutaj Konsekrator zrobił znak krzyża). Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa Syna Twojego, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego Bóg.

Następnie Konsekrator, wciąż zwrócony do Elektów, rozłożywszy ręce jak podczas modlitwy, śpiewał tonem prefacyi, a lud odpowiadał:

Konsekrator: Po wszystkie wieki wieków.

Lud: Amen.

Konsekrator: Pan z wami.

Lud: I z duchem Twoim.

Konsekrator: W górę serca.

Lud: Mamy wzniesione do Pana.

Konsekrator: Dzięki składajmy Panu Bogu naszemu.

Lud: Godną i sprawiedliwą jest rzeczą.

Konsekrator: Zaprawdę godną i sprawiedliwą, słuszną i zbawienną jest rzeczą, żebyśmy Tobie zawsze i wszędzie dzięki składali, Panie Najświętszy, Ojcze Wszechmogący, Wiekuisty Boże, któryś słudze Swemu Mojżeszowi rozkazał wybranego Aarona wśród świętych ofiar ubrać w mistyczne szaty duchowne, ażeby godności biskupiej nie zalecała nam okazałość szat tego świata, lecz świetność cnót chrześcijańskich. A zatem tym sługom Twoim, których do posługowania pełności kapłaństwa wybrałeś, udziel prosimy Cię, Panie, tej łaski, aby co te szaty wyrażają, to obecnie jaśniało w ich obyczajach i czynnościach. Uzupełnij w kapłanach Twoich szczyt Twego posługowania i rosą niebieskiego namaszczenia racz ich uświęcić.

Po tych słowach, Konsekrator, zwróciwszy się twarzą do ołtarza i przyklęknąwszy na oba kolana, zaintonował hymn: Przybądź Duchu Stworzycielu. Podczas pierwszej strofy hymnu Biskupi Współkonsekratorzy, Elekci i cała asysta również klęczeli; po prześpiewaniu jej wszyscy powstali. Wtedy Konsekrator, wziąwszy mitrę na głowę, usiadł na faldistoryum i, umoczywszy wielki palec prawej ręki w świętych Olejach „Krzyżma," namaścił głowę pierwszego z Elektów, którzy zbliżyli się ku niemu i przyklękli na oba kolana. Namaszczając koronę głowy naprzód w formie krzyża, a następnie całą koronę, Konsekrator mówił przytem:

Niech będzie namaszczona i pokonsekrowana głowa twoja w urzędzie biskupim.

Następnie, czyniąc trzykroć znak krzyża nad głową Elekta, Konsekrator dodał:

W Imię Ojca i Syna i Ducha Świętego.

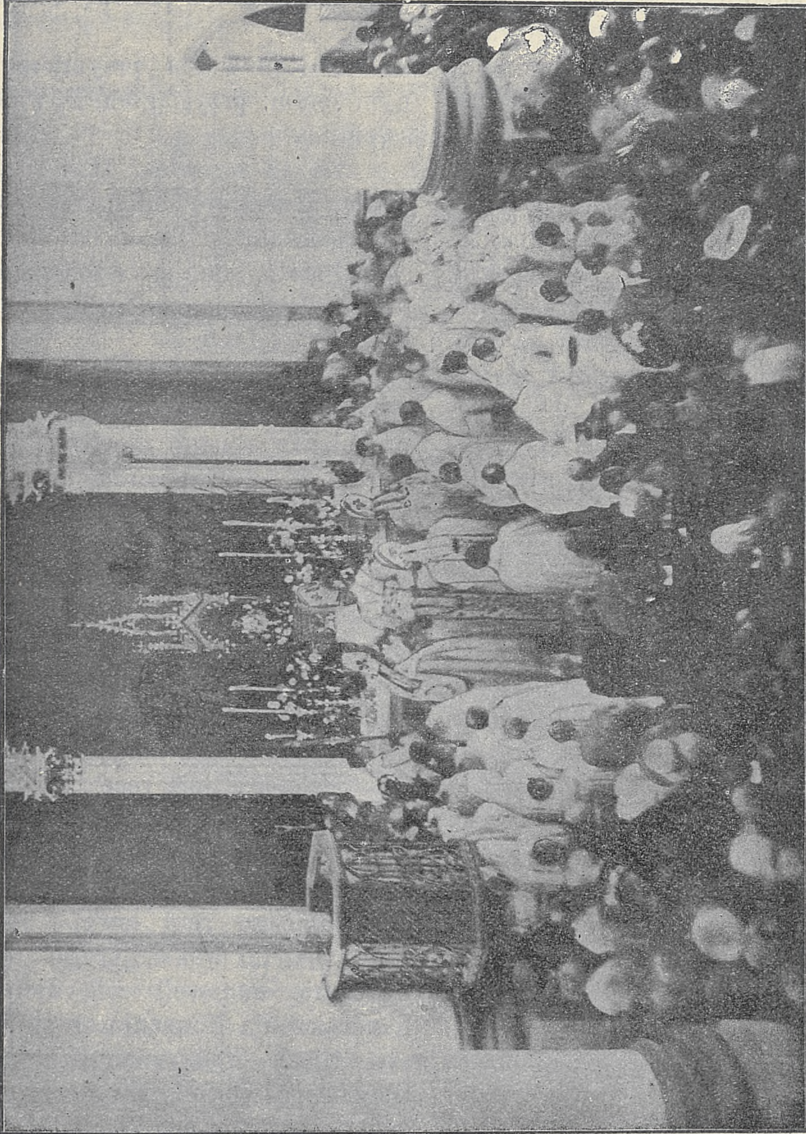
Lud odpowiedział: Amen.

Poczem Konsekrator rzekł do Elekta: Pokój tobie.

Elekt zaś wspólnie z ludem odpowiedział: I z duchem twoim.

W podobny sposób Konsekrator namaścił głowę drugiego Elekta. Podczas namaszczenia głów obu Elektów, chór śpiewał aż do końca hymn do Ducha Świętego.

Po skończeniu przez chór hymnu, Konsekrator zdjął mitrę, powstał ze swego miejsca i mając ręce rozłożone znowu w tonie prefacyi śpiewał nad Elektami, klęczącymi u jego stóp następującą modlitwę:

Konsekracya Biskupów. Włożenie mitr na głowy Konsekrowanych.

To święte Krzyżmo, Panie, niech obficie wyleje się na ich głowy, aby moc Ducha Twojego napełniła ich wewnętrznie i otoczyła zewnętrznie. Niech w nich obfituje stałość wiary, czystości, miłości, szczerości i pokoju. Z daru Twojego niech będą ich nogi umocnione do apostołowania pokoju, do głoszenia Ewangelii miłości. Daj im, Panie, posługowanie pojednania w słowie i czynach, w mocy znaków i rzeczy przedziwnych. Niech mowa ich i nauka nie będą w przekonywających słowach ludzkiej mądrości, ale w okazywaniu ducha i prawdy. Daj im, Panie, klucze Królestwa Niebieskiego, ażeby nie chełpili się z władzy, ale używali jej do budowania, a nie do burzenia Bożego Kościoła. Cokolwiek zwiążą na ziemi, niech będzie związane i w niebie, a cokolwiek rozwiążą na ziemi, niech będzie rozwiązane i w niebie. Którym zatrzymają grzechy, niech będą zatrzymane; którym odpuszczą, i Ty im odpuść. Niech będą wiernymi i roztropnymi sługami, których stanowisz, Panie, nad rodziną Twoją, aby dawali jej pokarm czasu słusznego i każdego człowieka uczynili doskonałym. Niech będą w pieczołowitości nie leniwi, niech będą duchem pałający, niech znienawidzą pychę, a ukochają pokorę i prawdę, i niech nigdy jej nie opuszczą, pochwałami albo bojaźnią zwyciężeni. Niech nie biorą ciemności za światłość, ani światłości za ciemność, niech nie nazywają złego dobrem, ani dobrego złem. Daj im, Panie, biskupstwo do podtrzymywania w Kościele Twoim ludu im powierzonego. Bądź im powagą, bądź im władzą, bądź im mocą. Pomnóż dla nich błogosławieństwo (tutaj Konsekrator uczynił znak krzyża nad Elektami) i łaskę Twoją, ażeby z twego daru zdolni byli do uproszenia zawsze Miłosierdzia Twojego i z Twojej łaski mogli być pokornymi. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa Syna Twojego, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego Bóg po wszystkie wieki wieków.

Lud: Amen.

Następnie chór zaczął śpiewać psalm 88 my:

Miłosierdzia Pańskie na wieki wysławiać będę: od narodu do narodu opowiadać będę usty swemi prawdę Twoją.

Rzekłem bowiem: Miłosierdzie na wieki będzie ugruntowane; na niebiosach utwierdziłeś prawdę Twoją o którejś rzekł:

Postanowiłem przymierze z wybranym moim: przysiągłem Dawidowi, słudze swemu.

Że aż na wieki utwierdzę nasienie twoje; a zbuduję od narodu do narodu stolicę twoją.

Przeto, Panie, wysławiają niebiosa dziwy Twoje: i prawdę Twoją w zgromadzeniu świętych.

Albowiem któż na niebie przyrównany może być Panu: kto podobny jest Panu między synami mocarzy?

I w zgromadzeniu świętych wielki jest Bóg: a potężny ponad wszystkich, którzy są około Niego.

Chwała Ojcu... Jak była na początku i t. p.

Podczas śpiewu psalmu, Konsekrator zasiadł na faldistoryum, wziął mitrę na głowę i pierwszemu z Elektów, który ukląkł przed nim, namaścił Olejem Krzyżma Świętego obie ręce rozłożone, prowadząc w kształcie krzyża wielkim palcem prawej ręki dwie linie—od wielkiego palca prawej ręki Elekta przez dłonie do wskazującego ręki lewej i od wielkiego tejże ręki do wskazującego ręki prawej; następnie namaścił całe dłonie. Podczas namaszczenia Konsekrator mówił:

Niech będą namaszczone te ręce Olejem poświęconym i Krzyżmem uświęcenia; jak namaścił Samuel Dawida króla i proroka, tak niech będą namaszczone i pokonsekrowane.

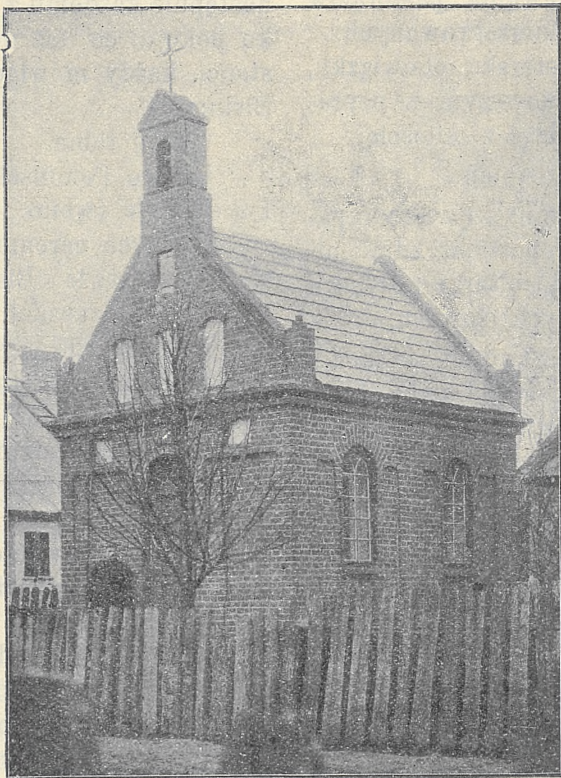
Poczem Konsekrator, czyniąc trzykroć znak krzyża nad rękoma Elekta, mówił:

W Imię Ojca, i Syna i Ducha Świętego, czyniąc wyobrażenie krzyża świętego Zbawiciela Naszego Jezusa Chrystusa

który odkupił nas od śmierci i do królestwa niebieskiego przyprowadził; wysłuchaj nas Najświętszy Ojcze, Wszechmogący wieczny Boże, i spraw, abyśmy uprosili to, o co błagamy. Przez Chrystusa Pana naszego.

Lud odpowiedział: Amen.

W podobny sposób Konsekrator namaścił ręce drugiego Elekta.

Kaplica w Żarnówce (par. Grębków).

Po skończeniu psalmu, Konsekrator wytarł palec, a następnie powstawszy wziął pastorał do ręki i mając wciąż mitrę na głowie, modlił się nad obu Elektami.

Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który was raczył podnieść do godności biskupiej, Sam niech was przeniknie Krzyżmem i płynem mistycznego namaszczenia i niech was zapłodni obfitością duchowego błogosławieństwa (tutaj Konsekrator uczynił znak krzyża nad Elektami), aby cokolwiek pobłogosławicie, było pobłogosławione, a cokolwiek poświęcicie, było poświęcone, a włożenie rąk, albo dotknięcie palców pokonsekrowanych niech wszystkim przyczynia się do zbawienia.

Lud odpowiedział: Amen.

Obaj Pokonsekrowani, po otrzymaniu konsekracyi rąk, złożywszy je odeszli na swoje miejsca, przed stopniami ołtarza, Konsekrator zaś, zdjąwszy mitrę i zwróciwszy się twarzą do ołtarza, poświęcał w następujący sposób leżące na ołtarzu pastorały.

Konsekrator: Módlmy się. Jako podporę słabości ludzkiej racz, Boże, pobłogosławić (w tem miejscu Konsekrator uczynił znak krzyża) te laski, aby to, co zewnętrznie przedstawiają, wewnętrznie

w obyczajach tych sług Twoich sprawowały. Przez Chrystusa Pana naszego.

Lud odpowiedział: Amen.

Po modlitwie, Konsekrator skropił pastorały wodą święconą, następnie usiadł na faldistoryum, wziął mitrę na głowę i każdemu z Pokonsekrowanych podał jego pastorał. Pokonsekrowani, klęcząc przed Konsekratorem i mając dłonie złączone, wzięli od niego podane sobie pastorały między wskazujące i środkowe palce; Konsekrator podczas podawania pastorałów mówił do każdego z Pokonsekrowanych:

Weźmij laskę pasterską obowiązku, abyś był pobożnie stanowczym w poprawianiu występków, sądząc z miłością.

Lud odpowiedział: Amen.

Po wręczeniu Pokonsekrowanym pastorałów, Konsekrator powstał, zdjął mitrę i zwróciwszy się do ołtarza poświęcił pierścień w następujących słowach:

Módlmy się. Stwórco i Zachowawco rodzaju ludzkiego, Dawco łaski duchownej, Szafarzu zbawienia wiecznego, spuść, Panie, błogosławieństwo Swoje (w tem miejscu Konsekrator uczynił znak krzyża) na ten pierścień, aby ten, kto będzie nosił ten znak wiary świętej, otrzymał pomoc w cnocie niebieskiej obrony do żywota wiecznego. Przez Chrystusa Pana naszego.

Lud odpowiedział: Amen.

Poczem Konsekrator skropił pierścień wodą święconą, następnie usiadł na faldistoryum, wziął mitrę na głowę i każdemu z Pokonsekrowanych, którzy zbliżyli się do niego i przyklękli przed nim, włożył ten sam pierścień na palec pierścieniowy prawej ręki, mówiąc przytem:

Weźmij pierścień, znak wiary w Tego, który jest kamieniem węgielnym Kościoła, abyś na tym kamieniu ugruntowany, strzegł zawsze świętego Kościoła Bożego.

Lud odpowiedział: Amen.

Po włożeniu Pokonsekrowanym pierścienia, Konsekrator, przy pomocy Biskupów Asystentów, bierze księgę Ewangelii z ramion naprzód pierwszego Pokonsekrowanego i podaje mu też księgę zamkniętą, mówiąc przytem:

Weźmij Ewangelię, a idź i opowiadaj ją ludowi tobie powierzonemu. Mocen jest bowiem pomnażać w tobie łaskę swoją Ten, który żyje i króluje na wieki wieków.

Lud odpowiedział: Amen.

To samo powtórzył Konsekrator i względem drugiego Pokonsekrowanego; następnie każdemu z nich udzielił pocałunku pokoju; co też uczynili Biskupi Asystenci, każdy mówiąc przytem do nowych Biskupów:

Pokój tobie.

Na co Pokonsekrowani odpowiadali: I z duchem twoim.

Po tych ceremoniach nowi Biskupi, w towarzystwie Biskupów Asystentów, powrócili do swoich ołtarzy, gdzie kapelani ich wytarli im głowy ośrodkiem chleba i płótnem, oraz umyli im ręce. W tym czasie Konsekrator odczytał pocichu, a Dyakon odśpiewał uroczyście przeznaczoną na dzień konsekracyi biskupiej Ewangelię; następnie sam Konsekrator odczytał Wierzę i Ofiarowanie. To samo uczynili, przy swoich ołtarzach, nowi Biskupi.

Po odczytaniu Ofiarowania, Konsekrator usiadł na faldistoryum i wziął mitrę na głowę, nowi zaś Biskupi wraz z Biskupami Asystentami podeszli do niego i uklęknąwszy przed nim każdy, ofiarowali mu po dwie zapalone świece, po dwa bochenki chleba i po dwie ampułki napełnione winem, poczem ucałowali rękę Konsekratora.

Niegdyś Melchizedech, figura Chrystusa, ofiarował Abrahamowi — praojcu ludu wybranego — podobną ofiarę z chleba i wina, która proroctwem i figurą była przyszłej Ofiary Przenajświętszego Sakramentu. I tutaj nowo pokonsekrowani Biskupi składają w ofierze swemu Konsekratorowi rzeczy symbolizujące główny cel, dla którego otrzymali pełność Kapłaństwa Chrystusowego; urząd bowiem i charakter biskupi ustanowiony został przez

Chrystusa dlatego, by do końca świata utrzymywać w Kościele stan kapłański, którego głównem zadaniem jest sprawowanie Niekrwawej Ofiary i rozdawanie ludowi wiernemu pod postaciami chleba i wina — Ciała i Krwi Pańskiej.

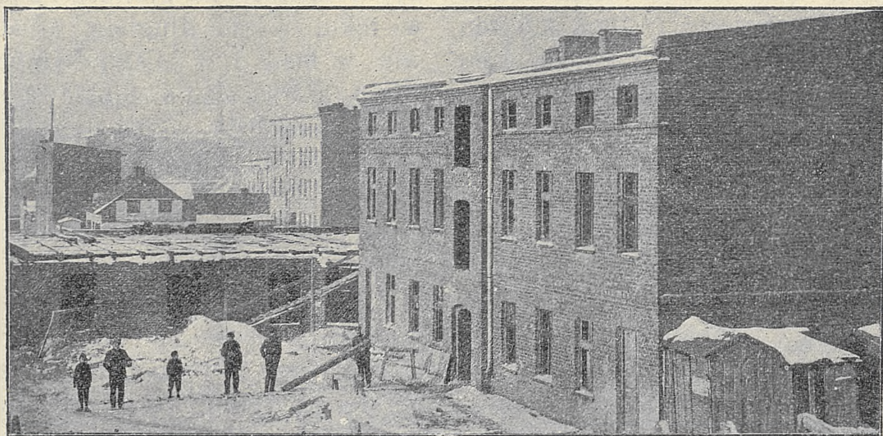
Po przyjęciu darów od nowych Biskupów, Konsekrator zdjął mitrę, powstał, podszedł do środka ołtarza i w dalszym ciągu odprawiał uroczystą Mszę Świętą. Nowi Biskupi również zbliżyli się do Oł- z nowych Biskupów pocałunku pokoju, mówiąc do każdego:

Pokój z tobą.

Nowokonsekrowani Biskupi odpowiadali: I z duchem twoim.

Poczem Konsekrator udzielił — pocałunku pokoju i Biskupom Współkonsekratorom w podobny sposób, jak nowokonsekrowanym.

Po udzielaniu pocałunku pokoju, Konsekrator odczytał następne dwie modli-

Oficyna przy domu ludowym w Łodzi. (Przędzalniana 18).

tarza, pierwszy stanął obok Konsekratora od strony „Listu“, drugi zaś od strony „Ewangelii“, Biskupi Asystenci stanęli na przedostatnim stopniu Ołtarza, każdy obok swego Pokonsekrowanego i w ten sposób wszyscy za Konsekratorem odprawiali Mszę Świętą, począwszy od ofiarowania Hostyi i Kielicha z Winem.

Dla Konsekratora i nowych Biskupów przygotowano tylko jedną Hostyę i Wino w jednym Kielichu. Mszę Świętą odprawiano bez żadnych zmian, jak zwykle, aż do pierwszej Modlitwy przed Komunią Świętą.

Po odmówieniu tej modlitwy, która — jak wiemy — zaczyna się od słów: „Panie Jezu Chryste, któryś rzekł Apostołom Twoim“... Konsekrator udzielił każdemu twy przed Komunią Świętą i odmówiwszy zwykłe słowa poprzedzające samą Komunię, jedną część Hostyi Przenajświętszej złożył ze czcią na korporale, drugą zaś spożył. Po przyjęciu Przenajświętszego Ciała, przyjął część krwi Przenajświętszej, a następnie udzielił Komunii Świętej stojącym obok siebie nowym Biskupom; naprzód rozdzielił pozostałą połowę Hostyi Przenajświętszej na dwie części i dał je nowo konsekrowanym, a potem dał im z Kielicha Krew Przenajświętszą; nowi Biskupi przyjęli Komunię Świętą — stojąc obok Konsekratora. Po nowych Biskupach przystąpili do Komunii Biskupi Assystenci i komunikowali również pod dwiema postaciami.

Następnie komunikowali wszyscy obecni kapłani; poczem Konsekrator wraz

z nowymi Biskupami odprawił Mszę Świętą aż do uroczystego błogosławieństwa w biskupiej Mszy Świętej. Błogosławieństwa ludowi udzielił sam tylko Konsekrator; poczem zdjął własną mitrę i zwróciwszy się do ołtarza poświęcił leżące na nim dwie mitry dla nowych Biskupów— w następujący sposób:

Módlmy się. Panie Boże, Ojcze Wszechmogący, którego dobroć wspaniała i moc niezmierzona, od którego wszelki datek najlepszy i dar doskonały pochodzi i upiększenie całej ozdoby, racz pobłogosławić (tu uczynił Konsekrator znak krzyża) i poświęcić (w tem miejscu to samo) te mitry tych sług twoich, które się kładą na głowy Biskupów. Przez Chrystusa Pana naszego.

Lud odpowiedział: Amen.

Następnie Konsekrator skropił mitry wodą święconą, zwrócił się do ludu, zasiadł na faldistoryum, wziął na głowę mitrę i przy pomocy Współkonsekratorów włożył każdemu z osobna nowemu Biskupowi mitrę poświęconą przed chwilą, mówiąc nad każdym z nowokonsekrowanych:

Wkładamy, Panie Boże nasz, na głowę tego Biskupa hełm prawdy i miłości, aby nim ozdobiony, stał się podobny Mojżeszowi słudze Twemu, którego twarz z powodu rozmowy z Tobą naznaczyłeś najjaśniejszymi rogami Twej światłości i prawdy. Przez Chrystusa Pana naszego.

Lud odpowiedział: Amen.

Następnie, klerycy asystenci ustawili dwa faldistorya, przy samym ołtarzu, po jednej i po drugiej stronie Konsekratora, dla nowych Biskupów. Poczem Konsekrator wziął pierwszego z nich pod prawą ręką, a Biskup van Thiel—pod lewą i posadzili go na faldistoryum stojącem po stronie „Listu“, to samo uczynił Konsekrator, przy pomocy arcybiskupa Gula, z drugim nowo-pokonsekrowanym Biskupem; potem obu nowym Biskupom dał pastorały do ręki. Gdy w ten sposób usiedli nowo konsekrowani, przyobleczeni w szaty pontyfikalne, Konsekrator z Biskupami Assystentami, zszedł ze stopni ołtarza, zdjął mitrę i zaintonował, na podziękowanie Bogu za dwóch nowych współpracowników, uroczyste „Ciebie Boga chwalimy,“ które wszyscy nasi kapłani, dyakoni, klerycy śpiewali do końca.

Podczas śpiewu „Ciebie Boga chwalimy“, Biskupi Współkonsekratorzy dali znak do powstania nowym Biskupom i towarzysząc im poprowadzili ich przez kościół między lud maryawicki. Nowokonsekrowani, przybrani w strój pontyfikalny, w mitrach na głowach i z pastorałami w ręku, wśród długiego szpaleru dziewic w bieli i z liliami symbolem czystości, która winna zdobić życie biskupa,—przechodzili wśród licznych tłumów i udzielali im błogosławieństwa. Powróciwszy do ołtarza usiedli na swoich faldistoryach, a tymczasem kończono śpiew: „Ciebie Boga chwalimy.“

Po skończeniu hymnu, Konsekrator przeszedł nieco na stronę Ewangelii i zwróciwszy się do ludu, zaczął następującą Antyfonę, wersety i modlitwę:

Konsekr: Niech się wzmocni ręka Twoja i podwyższy prawica Twoja; sprawiedliwość i sąd przygotowane stolicy Jego.

Chwała Ojcu i Synowi i Duchowi Świętemu. Jak była na początku...

Konsekr: Panie wysłuchaj modlitwę moją.

Lud: A wołanie moje niech do Ciebie przyjdzie.

Konsekr: Pan z wami.

Lud: I z duchem twoim.

Konsekr: Módlmy się. Boże wszystkich wiernych Pasterzu i Rządco, wejrzyj łaskawie na tych sług Twoich, którzy z woli twej przewodniczyć w Kościele mają; daj im, prosimy, aby słowem i przykładem przyświecali tym, którym przewodniczyć będą, żeby razem z trzodą sobie powierzoną przyszli do żywota wiecznego. Przez Chrystusa Pana naszego.

Lud: Amen.

Po modlitwie, Konsekrator zwrócił się do ołtarza i stanął po stronie Ewangelii, nie biorąc mitry na głowę; przy nim tuż stanęli Biskupi Assystenci również bez mitr; nowi zaś Biskupi powstali ze swych miejsc i po usunięciu faldistoryów, podeszli naprzód pierwszy a potem drugi, do środka ołtarza, mając mitry na głowach i z pastorałem w ręku, i udzielili po raz pierwszy uroczystego błogosławieństwa ludowi. Kreśląc znak krzyża na piersiach, mówili każdy z nowych Biskupów:

Nowopokonsekrowany: Niech będzie Imię Pańskie błogosławione.

Lud z duchowieństwem odpowiadał: Odtąd i aż na wieki.

N. pokons.: Pomoc nasza w Imieniu Pana (przyczem nowy Biskup przeżegnał się znakiem krzyża).

Lud z duch: Który stworzył niebo i ziemię.

Potem podnosząc i łącząc ręce, nowo-pokonsekrowany mówił: Niech was błogosławi Wszechmogący Bóg,—następnie zwrócił się do ludu, żegnał go trzykrotnie i mówił przytem:

Ojciec, i Syn, i Duch Święty.

Lud z duchowieństwem odpowiedział: Amen.

Po udzieleniu błogosławieństwa przez nowokonsekrowanych Biskupów, Konsekrator, stojący dotąd u stopni ołtarza, odstąpił nieco na stronę Ewangelii i twarzą zwrócił się w stronę „Listu“,—biskupi Assystenci podeszli ku niemu i stanęli przy nim, mając mitry na głowach. Nowi zaś Biskupi, mając mitry na głowach i z pastorałem w ręku, podeszli również do ołtarza od strony „Listu“, zwrócili się twarzami do Konsekratora i—każdy z osobna—oddawszy mu ukłon, mówili: Żyj długie lata.

Konsekrator udzielił im pocałunku pokoju i to samo powtórzyli za nim Biskupi Współkonsekratorzy. Następnie Konsekrator, obok niego dwaj nowi Biskupi, wszyscy trzej w mitrach i z pastorałami

Ochronka w Łodzi przy Kościele Przenajświętszego Sakramentu. (Podleśna 16).

w ręku, oraz Biskupi Assystenci, mający mitry na głowach, zwrócili się ku stronie Ewangelii i jak zwykle w każdej Mszy Świętej, odczytali ostatnią Ewangelię według św. Jana; poczem Biskupi Assystenci i dwaj nowi Biskupi zeszli przed stopnie ołtarza i tutaj stanęli, Konsekrator zaś przeczytał do nowokonsekrowanych następujące upomnienie—według pontyfikału.

Umiłowanym Braciom naszym i Współbiskupom Jakóbowi i Andrzejowi pozdrowienie w Panu.

Ponieważ Kapituła Generalna Kościoła Maryawickiego jednozgodnie was obrała na biskupów pomocniczych tegoż Kościoła i do nas tu przywiodła prosząc, abyśmy was pokonsekrowali; więc przy pomocy Bożej, polegając na jej świadectwie i na waszem sumieniu, jako też mając na względzie dobro Kościoła, pokonsekrowaliśmy was na biskupów przez włożenie na was rąk naszych. Teraz więc, Bracia najmilsi, wiedzcie, żeście przyjęli na siebie wielki ciężar trudu, jakim jest rządzenie duszami, i zadośćuczynienie potrzebom ludu wiernego, stać się najmniejszym ze wszystkich i sługą wszystkich i z powierzonego sobie talentu w dniu sądu zdać rachunek. Albowiem jeśli Zbawiciel nasz mówi: Nie przyszedłem aby mi służono, ale służyć; i duszę swą położył za owce swoje; jako daleko bardziej my, niepożyteczni słudzy Najwyższego Ojca rodziny Kościoła Świętego, powinniśmy dokładać starań, abyśmy owce Pańskie, przez Najwyższego Pasterza Chrystusa nam powierzone, do owczarni Pańskiej przy pomocy łaski Bożej, zdrowe i bez zmazy przywiedli,

Upominamy tedy miłość waszą, abyście zachowali nieskalaną i nienaruszoną wiarę waszą, o którą na początku waszej konsekracyi was pytaliśmy; albowiem wiara fundamentem jest wszystkich cnót. Jakkolwiek wiemy, że jesteście wyćwiczeni w Piśmie Świętem i w ustawach kanonicznych, wszakże w krótkości do was przemówię.

Gdy będziecie udzielali święcen, patrzcie, abyście na nikogo rychło ręki nie wkładali, żebyście nie stali się uczestnikami cudzych grzechów; niewstrzemięźliwym albo nałogowym święceń nie udzielajcie, ani też neoficie, aby jak mówi Apostoł, nadęty pychą nie wpadł w zasadzkę dyabelską; ale tych w Kościele świętym starajcie się święcić, którzy będąc dojrzałego wieku według Boga i ludzi wierny wiedli żywot i nadal takowy starają się prowadzić. A tego wam się strzedz należy, jako trucizny zaraźliwej, aby chciwość nie opanowała waszych serc, ażebyście nie upadli w symonię, którą tak potępia na wszelki sposób Zbawiciel nasz. Pomnijcie, żeście darmo wzięli, darmo więc dawajcie, albowiem według orzeczenia Proroka, kto porzuca chciwość i otrząsa swe ręce od wszelkiego zysku, ten będzie mieszkał na wysokości, a wyżyny skał umocnieniem jego, dany mu będzie Chleb, wody jego wierne będą, króla w ozdobie oglądają oczy jego.

Samych siebie pokornymi i czystymi zachowajcie. Do mieszkania waszego niech nie wchodzą niewiasty. Z dziewicami poświęconemi Chrystusowi albo wcale nie obcujcie, albo wszystkie jednakowo miłujcie w Chrystusie; nie ufajcie przeszłej swej cnocie, albowiem nie jesteście ani od Samsona mocniejsi, ani od Dawida świętsi, ani też możecie być od Salomona mędrsi. A jeżeli wypadnie wam wizytować klasztor żeński, nie wchodźcie tam sami, ale w towarzystwie, abyście nie podlegli niesławie, gdyż potrzeba, aby biskup był bez nagany; i miał świadectwo dobre od wszystkich; aby nikt się nie zgorszył z niego.

Pilnie głoście słowo Boże ludowi wam powierzonemu; łagodnie, wyraźnie, o ile rosą niebieską będziecie przejęci, przepowiadać go nie zaniedbujcie.

Często czytajcie Pismo Święte, a nawet o ile to być może, niech księgi te zawsze będą w rękach i w sercach waszych. Czytanie zaś Pisma Świętego

niech będzie przerywane modlitwą; w niej jak w zwierciadle niech się przegląda dusza wasza, aby to co jest w niej jeszcze nienaprawione, zostało naprawione, a co piękne, aby jeszcze więcej przyozdobione było. Nie zaniedbujcie nauki, abyście mądrze uczyli innych, obejmując tę, która według nauki jest, wierną mowę, abyście mogli kazać według zdrowej nauki i tych, którzy się sprzeciwiają, pokonać. Trwajcie w tych naukach, których nauczyliście jedno drugie uzupełnia, aby ani nadmierna kara zbytnio ich nie zasmucała, ani też zbytnia pobłażliwość, nie niweczyła karności.

W karceniu zachowajcie tę zasadę, abyście osoby miłowali, a występki i wady karcili. Bądźcie gościnnymi. Miejcie miłosierdzie nad biednymi, o ile wam możności i sił starczy. Bądźcie pasterzami sierot. Uciśnionym przychodźcie z pomocą. Tym zaś, którzy uciskają bliźnich,

Krajobraz holenderski.

się i które zostały wam zwierzone jako słowa Boskiej szczodrobliwości. Bądźcie zawsze gotowi zadośćczynić potrzebom innych. Niech uczynki wasze nie zawstydzają słów waszych; aby gdy w kościele będziecie kazać, nie zarzucił wam kto milcząc: Dlaczego sami nie czynicie tego, co innym czynić zalecacie?

Życie więc wasze niech będzie bez nagany; niech będzie regułą życia dla waszych kapłanów; niech w niem poprawiają to co nie jest jeszcze dostatecznie naprawione; niech patrząc na życie wasze, poznają co mają kochać; niech widzą co mają naśladować, ażeby przykładem waszym wszyscy byli pobudzani do gorliwego życia według wiary. Niech będzie godną pochwały wasza troska o podwładnych. Nauczajcie ich z łagodnością, poprawiajcie z roztropnością. Gniew niech będzie łagodzony łaskawością, łaskawość niech będzie zapalona żarliwością; niech sprzeciwiajcie się ze stanowczością. Niech was żadne pochlebstwa i powodzenia nie wynoszą, a przeciwności nie zniechęcają.

Niech Trójca Przenajświętsza was, Bracia najmilsi, strzeże od wszego złego i wspomaga w dobrem, abyście godnie odpowiedziawszy wybrańsťwu waszemu, zasłużyli usłyszeć z ust Najwyższego Pasterza i Biskupa dusz ludzkich, te słowa: Dobrzeć sługo dobry i wierny, gdyżeś nad małem był wiernym, nad wielą cię postanowię. Wnijdź do wesela Pana Twego.

Po odczytaniu powyższego upomnienia, Konsekrator zwrócił się do ludu i w pełnej namaszczenia przemowie wskazał na doniosłość obecnej chwili w życiu naszego Kościoła „Przybywa nam dwóch nowych Biskupów, Kościół nasz zyskuje pełność hierarchii, co daje mu możność szerzenia kapłaństwa Chrystusowego po całym świecie—a tem samem możność szerzenia czci Przenajświętszego Sakramentu.“

Jednocześnie wskazał Konsekrator, jakie przymioty powinny zdobić biskupa. Powinien on przedewszystkiem być rzecznikiem i siewcą miłości. Miłość Boga i bliźniego ma być główną treścią jego życia, głównem zadaniem jego apostolskiej pracy. Cnota i wszelkie dążenie do jej urzeczywistnienia—znaleźć w nim powinny naturalnego obrońcę. Powinien się on sprzeciwiać występkowi i niemoralności.

Aby spełnić to wzniosłe zadanie szerzenia miłości i pokoju, biskup powinien odznaczać się wysoką doskonałością życia, głównie zaś zaparciem się siebie i nieposzlakowaną czystością obyczajów.

Obrzęd konsekracyi dopełniany w języku ojczystym, wywarł na obecnych nader podniosłe wrażenie. Wzniosłe ceremonie pełne symbolicznego znaczenia, udział ludu w wyborze biskupów, powaga, wzniosłość, prostota modlitw i przemówień — przenosiły uczestników tego pierwszorzędnego w dziejach naszego Kościoła faktu w pierwsze wieki chrześcijaństwa. Wzruszenie opanowało wszystkich. Konsekrowani ze łzami w oczach przyjmowali obowiązki, jakie na nich konsekracya biskupia wkładała.

Zaznaczyć też należy, że Dostojny Konsekrator dopełniał tego wzniosłego obrzędu, z właściwą sobie mocą i swobodą. Wszystkie słowa modlitw i poświęceń, wszystkie przemówienia — wypowiedziane były z takiem namaszczeniem i z taką siłą przekonania, że pozostawiły niezatarte wrażenie.

Po skończonym obrzędzie konsekracyi wstąpił na stopnie ołtarza jeden z Biskupów Asystentów, Najdostojniejszy J. J. van Thiel, biskup z Haarlem, by przemówić do zgromadzonego ludu. Dostojny ten pasterz Kościoła Holenderskiego, kierując się miłością, która wszystko czyni dla urzeczywistnienia ideałów zjednoczenia i miłości, pomimo swego podeszłego wieku nauczył się jezyka polskiego o tyle, że nie tylko czyta nasze pismo, ale z okazyi swego do nas przybycia napisał i wygłosił mowę, by wobec zgromadzonego tak licznie ze wszystkich zakątków Polski ludu zaświadczyć swoją wiarę w Boski początek Maryawityzmu i swoją miłość dla naszego Kościoła. Mowa ta, wypowiedziana z nadzwyczajnem przejęciem, wywołała podziw i łzy wśród obecnych. Przytaczamy ją w całości.

„Najmilsi Bracia i Siostry!

„Łaska wam i pokój od Boga Ojca naszego i Pana Jezusa Chrystusa“. (Ef. I, 3).

„Przybyliśmy do was w Imię Boże, aby wziąć udział w konsekracyi dwóch Elektów Biskupów, wielce szanownych i ukochanych przyjaciół naszych. Przybyliśmy, aby własnemi oczyma oglądać i uszyma słyszeć wielkie sprawy Ducha Świętego, jakie dzieją się między wami i aby z wami wspólnie w Bogu się radować.

„Wasz wielebny Biskup i kilku waszych Ojców, będąc w Holandyi, już wiele nam opowiedzieli o prawdziwie katolickim ruchu Maryawitów w Polsce. Wiadomości te napełniły serca nasze radością. Ale kilkudniowy nasz pobyt w klasztorze w Płocku i obcowanie z Matką Założycielką Maryawitów, jak również z Siostrami, Ojcami i Braćmi, napełnił serca nasze jeszcze większą radością.

„Patrząc na to wszystko, co Bóg pośród was czyni, przypominamy sobie słowa Chrystusa: „Błogosławione oczy, które widzą, co wy widzicie.“ (Łuk. X, 23). Widzimy u was wszędzie Ducha Świętego, ducha miłości Chrystusowej, ducha prawdziwej pobożności.

„Bez wątpienia, Najmilsi Bracia, Pan Bóg rozpoczął dobrą sprawę i możemy powiedzieć z błogosławionym Pawłem Apostołem: „Mamy ufność, że Ten który począł w was dobrą sprawę, wykona ją aż do dnia Chrystusa Jezusa“ (F. I, 6). „Wam darowane jest dla Chrystusa nie tylko, abyście weń wierzyli, ale żebyście też dla Niego cierpieli.“ (Ibid, 29).

„Tymczasem „proszę Boga, aby miłość wasza więcej i więcej obfitowała w umiejętności i wszelakiem zrozumieniu:

abyście doświadczali, co jest pożyteczniejszego, żebyście byli szczerymi i bez obrażenia na dzień Chrystusów, napełnieni owocem sprawiedliwości przez Jezusa Chrystusa, ku sławie i chwale Bożej." (Ib. I, 9 — 11).

„A więc, najmilsi Bracia, pomoc nasza w Imieniu Pana Jezusa, który mówił do uczniów Swoich: „Ja jestem z wami po wszystkie dni aż do skończenia świata". (Mat. XXVIII, 20). On Sam jest osobiście z nami w Przenajświętszym Sakramencie. Tak, Bracia, starajcie się jednoczyć z Chrystusem w Komunii Świętej. Komunia Święta jest źródłem mocy, jest źródłem miłości, miłości Boga i bliźniego.

„Życzymy wam, abyście byli naśladowcami Pana Jezusa i pamiętali na te słowa świętego Jana Apostoła: „Kto mówi, że w Nim mieszka, powinien, jako On postępował, i sam postępować". (I. J. 7. II, 6.)

„W końcu „Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa i miłość Boża, i społeczność Ducha Świętego niech będzie z wami wszystkimi. Amen." (II Kor. XIII).

Po tem przemówieniu Dostojny Pasterz udzielił zgromadzonym błogosławieństwa w języku polskim.

Następnie udzielił błogosławieństwa ludowi drugi Współkonsekrator, Najdostojniejszy arcybiskup Utrechcki G. Gul. Błogosławieństwo to pasterzy Kościoła Holenderskiego było widomym znakiem tej jedności, jakiej dokonał między dwoma bratnimi Kościołami Chrystus, Najwyższy Pasterz dusz ludzkich i Opoka, na której jest zbudowany Kościół Boży.

Po błogosławieństwie Biskupów asystentów zbliżył się do ołtarza W. ks. Antoni Absenger proboszcz z Biel w Szwajcaryi, delegat Najdostojniejszego biskupa Szwajcarskiego J. E. Ed. Herzoga. Ks. Absenger, będąc z urodzenia Czechem, dobrze włada językiem polskim; zwrócił się przeto do zebranego ludu z serdeczną, pełną prostoty i namaszczenia przemową, aby w imieniu swego biskupa i całego Kościoła Szwajcarskiego okazać radość z powodu tak wielkiej uroczystości i zaznaczyć bratnią jedność z naszym Kościołem. Mowę tę przytaczamy w dosłownem brzmieniu.

„Najmilsi Bracia i Siostry!

„Upłynął już rok od tej chwili, kiedyśmy z powodu odbytego kongresu Starokatolickiego w Wiedniu, otrzymali także i w Szwajcaryi radosną nowinę: Maryawici w Polsce założyli przy pomocy Boskiej swój własny Kościół, niezależny od Rzymu. Potem, dochodziły do nas coraz to nowe wiadomości, świadczące, jak wielką jest Łaska, którą Bóg udzielił Waszemu Dziełu. I ostatecznie, nasz Najprzewielebniejszy Ksiądz Biskup, jako też i cały Kościół Staro-katolicki w Szwajcaryi, otrzymali zaproszenie na przyjęcie udziału w tej wielkiej uroczystości—konsekracyi dwóch Najprzewielebniejszych Ojców Biskupów.

„Doznaliśmy przeto podobnego uczucia, jak owa niewiasta z Ewangelii, która znalazłszy znowu swój grosz, który była straciła, zwołuje przyjaciółki i sąsiadki mówiąc: „Radujcie się ze mną, albowiem znalałam grosz, którym była stracila."

„Zapewne i Wy jesteście przekonani, moi drodzy przyjaciele, że zrywając z Rzymem, odnaleźliście napowrót zgubiony grosz—którym jest wolność Synów Bożych w Jezusie Chrystusie. I my więc cieszymy się razem z Wami z tego powodu z całego serca.

„Lecz niestety, nasz Najprzewielebniejszy ksiądz Biskup nie mógł przyjechać na tę uroczystość, i polecił mi wyrazić w Jego Imieniu Najprzewielebniejszej Matce Maryi Franciszce, Najprzewielebniejszym Biskupom, Ojcom, Siostrom, jako też i całemu ludowi Maryawickiemu nasze najszczersze życzenia. Przybyliśmy więc tutaj nie tylko, ażeby się z Wami radować z tak widocznych skutków błogosławieństwa Boskiego, lecz także, ażeby Wam podziękować za okazanie tak wielkiego męstwa w prześladowaniach, jakie cierpicie.

„Pragniemy też się uczyć od Was, jak powinno się pracować nad urzeczywistnieniem Królestwa Bożego wśród wszystkich narodów. Niech Bóg błogosławi Wam i nam w Jezusie Chrystusie Panu naszym. Amen."

Mowy te przybyłych do nas z dalekich krajów cudzoziemskich gości swoją treścią, swoją serdecznością, swoim polskim językiem przekonywały wszystkich, że gdzie jest duch Chrystusowej miłości, tam jest prawdziwe zjednoczenie serc i umysłów w pokoju Bożym, i że Maryawityzm, którego zadaniem jest szerzenie miłości i życia Chrystusowego wśród ludzi, najprostszą drogą prowadzi do zjednoczenia ludów w jedną wspólną rodzinę Bożą. Sprawdzały się w rzeczywistości słowa naszego O. Biskupa, wypowiedziane w Liście Pasterskim: „Religia Chrystusowa zawsze jest pełną ducha miłości, pokoju i tolerancyi. Prawdziwy chrześcijanin ogarnia miłością wszystkich ludzi bez względu na ich religijne przekonania, bez względu na ich narodowość i stanowisko społeczne". [1])

Po skończonem nabożeństwie nastąpiła uroczysta procesya z Najświętszym Sakramentem. Wzięli w niej udział biskupi, kapłani i lud. Wszyscy z miłością i czcią otaczali swego Dobrego Pasterza, źródło świętości i kapłaństwa, słońce, około którego grupuje się i rozwija życie chrześcijańskie.

O godzinie 4 ej po południu odprawione zostały uroczyste Nieszpory, na których obecni byli dostojni goście zagraniczni i nowokonsekrowani biskupi. Po Nieszporach zaczęły się rozchodzić kompanie. Lud maryawicki, uszczęśliwiony i podniesiony na duchu, powracał do swoich zagród z pieśnią na ustach, z nadzieją tryumfu prawdy Bożej w sercu.

Na drugi dzień po konsekracyi, to jest 5 września, Założycielka nasza w towarzystwie Sióstr zakonnych, Najdostojniejszy nasz O. Minister Generalny — Biskup Kowalski, Arcybiskup Gul, Biskup van Thiel, nasi nowi Biskupi, kapłani zagraniczni i kilkunastu naszych kapłanów udali się koleją z Łowicza do Kutna, by stamtąd wyruszyć następnie do odległej o cztery mile Sobótki. Celem tej wycieczki i innych, które miały nastąpić po Sobótce, było zaznajomienie gości zagranicznych z naszą pracą parafialną; chcieliśmy dać im poznać, co zdołali uczynić dla ludu w ciągu zaledwie czterech lat kapłani nasi, dzięki naszemu rozdziałowi z Rzymem, — chcieliśmy dać im poznać nasz lud i jego ducha.

Pociąg z Łowicza przyszedł do Kutna o godzinie 12, minut 24. W Kutnie zastaliśmy dwadzieścia pojazdów oczekujących nas przy stacyi kolejowej. Natychmiast rozmieszczono się na pojazdach i długim szeregiem wyruszyliśmy do Sobótki. O godzinie 4-ej po południu byliśmy u kresu podróży. Kilkutysięczne tłumy maryawitów z chorągwiami i krzyżem, mając na czele miejscowego proboszcza ks. Krakiewicza, oczekiwały nas przed frontem wspaniałego kościoła. Biskupi przywdzieli szaty pontyfikalne i zbliżyli się do ludu. Wtedy jeden z parafian przywitał, w imieniu wszystkich, dostojnych gości i podał im na tacy chleb i sól, oraz klucze kościelne; po czem Najdostojniejszy nasz O. Minister Generalny, Biskup Kowalski, zaintonował „Niechaj będzie pochwalony Przenajświętszy Sakrament" i procesyonalnie udaliśmy się do kościoła. Gdy lud skończył śpiew religijny, miejscowy proboszcz od ołtarza powitał w serdecznych słowach mowy ojczystej swoich Przełożonych, a następnie w języku łacińskim zwrócił się do Biskupów zagranicznych i podwładnego im duchowieństwa, dziękując im za przybycie do swej parafii, akcentując w swej przemowie ich miłość braterską ku nam i prosząc Biskupów o błogosławieństwo dla zgromadzonego ludu, oraz o modlitwę za swoją parafię. Po przemowie ks. Krakiewicza Najdostojniejszy Biskup Kowalski rozpoczął uroczyste Nieszpory, po

---

[1]) List Pasterski, str.19.

których przemówił do zgromadzonego ludu, podnosząc w swej przemowie potrzebę czci i miłości dla Chrystusa utajonego w Przenajświętszym Sakramencie, jak również potrzebę zespolenia serc wszystkich wiernych w Jego Boskiem Sercu. Następnie przemówił po łacinie do zagranicznych Biskupów, zaznaczając, że parafia Sobótkowska pierwsza uznała posłannictwo naszej Założycielki, pierwsza dowiedziała się o naszym rozłamie z hierarchią rz.-katolicką, pierwsza poszła za naszym przykładem i dotąd nie przestaje przodować innym w miłości dla Chrystusa i swych kierowników duchownych, oraz w duchu poświęcenia dla dobra swych braci. Następnie dostojny Celebrans udzielił zgromadzonym błogosławieństwa; co także uczynili Arcybiskup Utrechtu, Biskup z Haarlem i świeżo konsekrowani nasi biskupi.

Po nieszporach wszyscy dostojni goście udali się do nowowzniesionego parafialnego domu, gdzie w ogromnej sali, przeznaczonej na odczyty dla parafian, przygotowano skromny posiłek. W czasie obiadu Biskup z Haarlem, Jakób J. van Thiel, przemówił do zgromadzonych, zaznaczając zasługi miejscowego proboszcza we „wzniesieniu wspaniałej świątyni“ i w „troskliwości o kulturalne wychowanie młodego pokolenia, czego dowodem jest budowa ogromnego dwupiętrowego domu, który przeznaczono na szkoły, ochrony dla dzieci i działy rękodzielnicze.“

Następnego dnia, o godzinie 10-ej, celebrował pontyfikalną Mszę Świętą, w języku łacińskim, Najdostojniejszy Biskup van Thiel. Po Mszy Świętej wygłosił po polsku krótką przemowę do zgromadzonych, w której zaznaczył dodatnie wrażenie, jakie wyniósł z obcowania z Matką Założycielką, z naszymi kapłanami i z ludem wiernym; zakończył swoją przemowę serdecznym życzeniem postępu i rozwoju dla naszego Kościoła, oraz życzeniem błogosławieństwa Bożego dla parafian.

Około godziny dwunastej znowu zajechały te same pojazdy i wszyscy wyruszyliśmy do Kutna, by następnie podążyć koleją do Warszawy.

Z Sobótki nasi dostojni goście wywieźli jaknajlepsze wrażenia. Zgromadzenie na uroczystość około 6,000 maryawitów, piękny kościół, dwupiętrowy dom parafialny, popisy dziatwy wychowywanej przez SS. Maryawitki, kilkaset osób przystępujących w czasie Mszy Świętej do Komunii, serdeczność, prostota i miłość cechująca parafian Sobótkowskich,—wszystko to świadczyło o żywotności ruchu naszego, o chrześcijańskim duchu wśród maryawitów.

Do Kutna przybyliśmy o godzinie wpół do trzeciej,—o trzeciej zaś wyruszyliśmy pociągiem do Warszawy. O godzinie 7-ej minut 40, byliśmy w stolicy kraju.

Z dworca udaliśmy się na ulicę Karolkową, gdzie znaleźliśmy odpoczynek w ogromnym domu parafialnym, wzniesionym niedawno z przeznaczeniem na szkoły, ochrony dla dzieci maryawickich, warsztaty tkackie, sale konferencyjne i na inne działy rękodzielnicze i oświatowe.

Następną parafią, która miała przyjąć dostojnych Gości, był Cegłów, położony w powiecie Nowo-Mińskim, guberni Warszawskiej. Z rana, w środę, 7 września, udaliśmy się z ul. Karolkowej na Pragę, by stąd koleją Brzeską wyruszyć do Cegłowa. W Cegłowie (przystanek drogi warszawsko-brzeskiej), na stacyi spotkało nas dziwnie miłe i nieoczekiwane przyjęcie. Staraniem miejscowego proboszcza, księdza Wiechowicza, od stacyi kolejowej do kościoła maryawickiego usypano całą drogę piaskiem — od stacyi aż do kościoła ustawiono po obu stronach drogi szpaler z kilku tysięcy maryawitów, którzy wpuścili między siebie dostojnych Gości, następnie zamknęli za nimi szpaler; w miarę zaś jak Założycielka nasza z Siostrami zakonnymi, Biskupi i duchowieństwo posuwali się naprzód, szpaler zacieśniał się i for-

mując procesyę dążył za nimi ku kościołowi. Porządek zachowany był nadzwyczajny; podziwialiśmy wzorową, a niewymuszoną karność morza ludzi—pomni jak to za czasów „prawowiernych“ nie podobna było utrzymać porządku wśród zgromadzonych tłumów,—pomni jak ten sam lud polski—zgromadzony na odpustach—łamał parkany i balustrady przed ołtarzem, a księdza z konfesyonałem ciągał po kościele; ani wymysły ojców duchownych, ani nawet szturchańce nie były w stanie utrzymać go w karności. Dzisiaj ten lud odrodzony moralnie, stał się kulturalnym, delikatnym w obejściu, ujmującym, cechuje go pewna dystynkcya,—pokój ducha odbija się na całem jego postępowaniu.

U wejścia na cmentarz kościelny, Najdostojniejsi Biskupi i całe duchowieństwo przywdzieli szaty kościelne. Najdostojniejszy nasz Minister Generalny zaintonował „Niechaj będzie pochwalony“ i procesya ruszyła do kościoła. Tutaj miejscowy proboszcz w słowach pełnych miłości przywitał przybyłych, a następnie zwrócił się po łacinie do Biskupów Holenderskich, obecnych podwładnych im kapłanów i delegata Biskupa Herzoga, ks. Absengera, — podniósł w przemowie ich zasługi dla sprawy Chrystusowej, ich miłość ku nam i życzenie, by wspólna praca z nimi dla Chrystusa zacieśniała coraz bardziej — między nimi a nami — węzeł miłości braterskiej.

Sumę uroczystą celebrował pierwszy raz pontyfikalnie nowy Biskup, Ojciec Marya Andrzej Gołębiowski. Kazanie wygłosił ks. Furmanik.

W czasie Sumy i po nabożeństwie przystąpiło około 3,000 ludu do Stołu Pańskiego, a kilkaset osób do Sakramentu Bierzmowaula.

Po Sumie najdostojniejsi Biskupi udzielili zgromadzonym uroczystego błogosławieństwa i wraz z duchowieństwem udali się na zgotowane im przyjęcie.

Po skromnym posiłku czekały nas miłe niespodzianki. Udaliśmy się wszyscy wraz z Założycielką naszą i Biskupami do nowowzniesionego piętrowego parafialnego domu. Przejście to—ze trzydzieści kroków od kościoła—trwało przeszło godzinę, bo lud cisnął się zewsząd do rąk Założycielki naszej i ze łzami wdzięczności całował je; podobnież Biskupów zagranicznych i naszych. W domu parafialnym odbyły się popisy dzieci z ochronki i ze szkoły. Śpiewały maleństwa niemal artystycznie różne pieśni polskie, deklamowały monologi i dyalogi,—ale co szczególna, jedna z wiejskich dziewczątek zadeklamowała na cześć Kościoła Holenderskiego wiersz po niemiecku i wręczyła jego tekst Arcybiskupowi Gulowi, druga zaś po francusku, wręczając następnie wiersz Biskupowi van Thielowi. Potem dostojni goście rozdali dzieciom słodycze. Ta krótka chwila wśród niewinnej i rozwiniętej dziatwy była dla nas prawdziwą ucztą duchową; była drogą zapłatą dla Założycielki naszej, która sianie ziarna cnoty i wiedzy w duszach swego narodu rozpoczęła we łzach i moralnem męczeństwie.

O godzinie czwartej odprawiono Nieszpory, na których byliśmy wszyscy obecni, a wieczorem odprowadzani przez tysiące ludu, przy świetle ogni bengalskich, żegnani ze łzami miłości, udaliśmy się z powrotem do Warszawy.

Stan moralny ludu naszego w Cegłowie, sposób wychowania miejscowej dziatwy, porządek i czystość tak w kościele jak w ochronie i pracowniach rękodzielniczych, świadczą o wielkiem błogosławieństwie Bożem miejscowemu proboszczowi i jego owocnej pracy.

Do Warszawy przybyliśmy dość późno wieczorem i udaliśmy się na ulicę Karolkową, gdzie przygotowano dla nas nocleg. Nazajutrz, czyli 8 września, w uroczystość Narodzenia Najświętsaej Maryi Panny, w kaplicy maryawickiej przy ulicy Karolkowej, o godzinie pół do jedenastej celebrował pierwszą sumę pontyfikalną nowokonsekrowany Biskup, O. Marya Jakób Próchniewski. Po sumie, na którą zebrało się około dziesięciu tysięcy maryawitów warszawskich, wygłosił Celebrans naukę na

temat: „Jam jest Droga, Prawda i Żywot“, wskazując w Chrystusie, utajonym w Sakramencie Ołtarza, jedyną moc odrodzenia ludzkości, jedyną rękojmię zbratania ludów i założenia na ziemi Królestwa Bożego. Następnie powiedział słów kilka po polsku biskup van Thiel; wszyscy obecni biskupi udzielili ludowi pasterskiego błogosławieństwa i udali się do domu parafialnego. W przejściu maryawici witali Założycielkę naszą ze łzami wzruszenia i wdzięczności, dziękując jej za wyprowadzenie z „niewoli ducha i niewoli materyalnej“, w jakiej pozostawali będąc pod jurysdykcyą hierarchii rzymskiej. Wyrazy „nasza Matka ukochana“... wciąż słychać było wśród zwartych szeregów ludu, wszyscy cisnęli się do jej rąk, całowali je czcią i polecali się jej modlitwom...

O godzinie 4-ej po południu wszyscy, oprócz ks. Absengera, który po sumie wyjechał na dworzec wiedeński, by podążyć do Granicy, udaliśmy się do naszego kościoła przy ulicy Szarej, gdzie celebrował Nieszpory Najdostojniejszy nasz O. Biskup Kowalski. Po nieszporach wygłosił naukę

Szkoła w Warszawie. Klasa przygotowawcza.

Biskup Gołębiowski, i po krótkiej rozmowie z parafianami, którzy tutaj jak na Karolkowej, cisnęli się do Matki Założycielki, powróciliśmy na ulicę Karolkową, by odpocząć przed dalszą podróżą, która nas czekała nazajutrz.

D. 9 września z rana o godzinie 8 ej, wyjechaliśmy koleją kaliską do Strykowa, dokąd przybyliśmy o godzinie wpół do pierwszej. Na stacyi kolejowej czekały na nas pojazdy, więc udaliśmy się niezwłocznie do maryawickiego kościoła. Na szosie Zgierskiej,—kto zna Stryków, — wyszła na nasze spotkanie procesya z chorągwiami. Biskupi przywdziali szaty pontyfikalne, powitali zgromadzonych i przy pieniach religijnych oraz akompaniamencie miejscowej parafialnej orkiestry, otoczeni ludem, udali się do kościoła. Tutaj miejscowy proboszcz, o. Leon Miłkowski, powitał Dostojnych Gości w serdecznem przemówieniu i prosił Biskupów o błogosławieństwo dla swego ludu. Po nim przemówił Najdostojniejszy nasz Biskup, O. M. Michał Kowalski o czci należnej Chrystusowi w Przenajświętszym Sakramencie i zna-

czeniu jej dla ducha ludzkiego; Biskupi udzielili zgromadzonym pasterskiego błogosławieństwa i wszyscy udaliśmy się do domu parafialnego na posiłek. Po obiedzie odbyły się popisy dziatwy maryawickiej z ochrony i szkoły parafialnej, pozostających pod kierunkiem SS. Maryawitek; obejrzano nowo-budujący się murowany dom parafialny i następnie wyruszyliśmy do sąsiedniej maryawickiej parafii Niesułkowa.

Niesułkowianie spotkali również procesyonalnie dostojnych Gości, a jeden z parafian, Ludwik Łuczak, w imieniu ludu, powitał Matkę Założycielkę, naszego O. Ministra Generalnego i innych Gości wcale udatnym wierszem własnej kompozycyi, w którym głównie podniósł zasługi Założycielki naszej w dziedzinie moralnego i kulturalnego odrodzenia ludu w Polsce. Następnie udaliśmy się do kościoła, gdzie powitał przybyłych miejscowy proboszcz ks. Jan Kaczyński, poczem rozpoczęto uroczyste Nieszpory, które celebrował nasz Minister Generalny Biskup Kowalski. Zaznaczyć należy, że wcale nieźle śpiewał je mieszany chór miejscowy, złożony z pięćdziesięciu osób. Po nieszporach, krótkiej przemowie Celebransa i procesyi, podczas której rzęsiście oświetlono cmentarz koscielny ogniami sztucznymi, udaliśmy się do domu parafialnego na wieczerzę. Tutaj zgromadził się liczny zastęp parafian, serdecznie rozmawiał z Dostojnymi Gośćmi, a chór miejscowy wykonywaniem czterogłosowych motywów polskich uprzyjemniał nam drogie chwile z naszym ukochanym ludem...

Nazajutrz, to jest 10 września, o godzinie 10 zrana, odprawił pontyfikalną Mszę Świętą Najdostojniejszy nasz O. Biskup Marya Michał. Po Mszy Świętej przemówił w serdecznych słowach o potrzebie oparcia naszego życia, przyszłości i rozwoju naszej sprawy na Chrystusie Utajonym w Przenajświętszym Sakramencie i na wzajemnej miłości, która nas wszystkich zespolić powinna. Następnie wszyscy Biskupi udzielili ludowi pasterskiego błogosławieństwa, odprawiono uroczystą procesyę z Przenajświętszym Sakramentem, i po skromnem śniadaniu, zebrawszy rzeczy podróżne, wyruszyliśmy do poblizkiej parafii — Dobra.

W Dobrej oczekiwało nas około tysiąca maryawitów, którzy witali nas serdecznie ze swoim proboszczem, ks. Pawłem (M. Dominikiem) Skolimowskim, na czele. Udaliśmy się do kościoła. Po krótkiej modlitwie przed Panem Jezusem, utajonym w Tajemnicy Ołtarza, przemówił do zgromadzonych nasz O. Minister Generalny, udzielił im błogosławieństwa, co po nim uczynili inni Biskupi i wszyscy udaliśmy się do domu parafialnego, który pobudowano niedawno z przeznaczeniem na szkołę, obszerniejszą od istniejącej — ochronkę dla dzieci maryawickich i inne działy kulturalne. Tutaj czekał nas obiad, podczas którego dziatwa nasza z ochrony popisywała się śpiewami, deklamacyą monologów i dyalogów, a miejscowa orkiestra ludowa wykonywała wcale nieźle łatwiejsze utwory. W Dobrej zabawiliśmy krótko, bo czekała nas jeszcze droga do Zgierza.

Posileni i nieco wypoczęci około godziny wpół do piątej wyruszyliśmy do Zgierza. Po parugodzinnej jeździe na tle nieba zabarwionego różowo zachodzącem słońcem, ujrzeliśmy sylwetki kominów fabrycznych; jeszcze kilkanaście minut i wjeżdżaliśmy już ulicą Maryawicką do dzielnicy Przybyłów, gdzie znajduje się nasz kościół na wzgórzu, duży murowany dom parafialny przeznaczony na szkoły, ochrony i warsztaty tkackie,—gdzie znajduje się własna elektrownia, dostarczająca oświetlenia dla kościoła, domu parafialnego, domów współdzielczych dla maryawitów robotników i dostarczająca siły do poruszania własnych maszyn stolarskich. Wszystko to stanęło dzięki zabiegliwości miejscowego proboszcza, ks. Józefa Pągowskiego.

Przy domu parafialnym spotkał nas, co najmniej, dziesięciotysięczny tłum maryawitów Zgierskich; podano dostojnym

Gościom chleb i sól; zagranicznych Biskupów przywitał mową niemiecką jeden z maryawitów; Biskupi przywdzieli szaty pontyfikalne i procesyonalnie ruszyliśmy do kościoła. Tutaj od ołtarza powitał przybyłych miejscowy proboszcz i rozpoczęto uroczyste nieszpory, które—jak zwykle—celebrował Najdostojniejszy nasz O. Minister Generalny, Biskup Kowalski. Po Nieszporach przemówił po niemiecku Biskup van Thiel, zaznaczając w swej mowie Boskie pochodzenie Maryawityzmu, świętość powołania Matki Założycielki i prawdziwie Boskie skutki zapoczątkowanego przez nią Dzieła. Lud podniesiony na duchu i szczęśliwy, odprowadził nas po nabożeństwie do domu parafialnego, gdzie spotkały Dostojnych Gości — deklamacyami i śpiewem—dzieci ze szkół i ochronek maryawickich. Nazajutrz obejrzano wszystkie instytucye i pracownie maryawickie, oraz domy współdzielcze dla maryawitów i około godziny wpół do 10-ej wyruszono elektrycznym tramwajem do Łodzi.

Był to dzień 14 Września. Wyznać należy, że Łódź ukoronowała wszystko, co z podróży naszej zaznaczyliśmy dotychczas. Nasza Założycielka za wszystkie potwarze, zniewagi i nienawiść—ze strony rz. katolików — miała tutaj sowitą nagrodę z serc miłujących. Począwszy od stacyi tramwajowej, przez wszystkie ulice, aż do Franciszkańskiej zaległy tłumy ludu—głowa przy głowie. Na stacyi czekały na nas landa, w które wsiadłszy ruszyliśmy do naszego kościoła. Jechaliśmy—na prośby ludu — stępa, gdyż dziesiątki tysięcy zgromadzonych chciały widzieć swoją Dobrodziejkę i Matkę duchowną. Najmniej pięćdziesiąt tysięcy ludu zaległo ulice, wszyscy z entuzyazmem witali naszą Matkę. Porządek utrzymywała policya piesza i konna; poprzeczne ulice zamknęły oddziały konne; była to zasługa miejscowego policmajstra p. Riezanowa. Z balkonów zwieszały się wieńce i dywany. Tłumy ludu zachowały się wzorowo. Ten wjazd cichej Zakonnicy, która stanęła w obronie czci Bożej i praw ludzi wydziedziczonych, był dla niej prawdziwie tryumfalnym pochodem. Ani potwarze rzymskich katolików, ani zniewagi ulicy, ani nienawiść żywiołów zdeprawowanych nie zdołały zabić w sercach dziesiątków tysięcy maryawitów uczucia czci i wdzięczności dla niej. Witano ją ze łzami wzruszenia; zgotowano jej wjazd królewski. „Żadna królowa nie wjeżdża tak tryumfalnie do swego miasta, nie jest witana z takim entuzyazmem tysięcy ludu, jak wasza Matka“... — powtarzał Biskup van Thiel.

U wejścia w bramę naszej posesyi na Franciszkańskiej zarzucono nas kwiatami. W kościele powitał nas miejscowy Kustosz, Biskup Gołębiowski. Sumę odprawił Arcybiskup Gul, po której wygłosił po niemiecku wspaniałą przemowę. „Przyszliśmy do was uczyć się wiary i moralności“, — mówił Dostojny Arcypasterz, — „zaparlibyśmy się wiary, gdybyśmy nie wyznali, że Dzieło wasze ma Boski początek, że z wami Bóg i zwycięstwo Jego prawdy“... Po sumie udaliśmy się do domu parafialnego, gdzie przygotowano dla nas posiłek i odpoczynek.

W Łodzi zabawiliśmy kilka dni; zwiedziliśmy wszystkie nasze kościoły: na ulicy Podleśnej i Nawrot; zwiedziliśmy drukarnię, ochronę, nowozbudowane szkoły i domy familijne dla naszych parafian. Był to dla nas miły, prawdziwie wśród rodziny, wypoczynek, gdyż zaznaczyć należy, że szczególną cechą Łodzian-Maryawitów jest miłość dla Założycielki naszej, O. Biskupa Kowalskiego, naszych kapłanów i wzajemna miłość między sobą.

Z Łodzi wyjechaliśmy do Warszawy, skąd po paru dniach wypoczynku — nasi Goście zagraniczni powrócili do Płocka, a następnie nagleni obowiązkami, wyjechali za granicę; z początku Najdostojniejszy Arcybiskup Gul z księżmi van Hardervijk'em i Vijker'm, a po dziesięciu dniach wyjechał Biskup van Thiel z ks. Prins'em. Poważny zawsze i napozór

chłodny Arcybiskup nie mógł powstrzymać się od łez, żegnając nas, Siostry zakonne, a zwłaszcza Matkę M. Franciszkę. Przejeżdzając statkiem około posesyi Sióstr Maryawitek, zdjął kapelusz i ze łzami w oczach powtórzył: „Żegnaj miejsce świętych; niech ci błogosławi Bóg, niech kieruje pracą wybranych"... Podobne pożegnanie było i z B. van Thiel'em.

Dostojni nasi Goście wyjechali pełni najlepszych wrażeń, sowicie wynagrodzeni za swoje zaufanie, z jakiem przyjęli nas w roku zeszłym na Kongresie Wiedeńskim.

WIZYE.

Gdy noc przychodzi w śnieżnych skier dyademie
I jasne gwiazdy rozpala na niebie,
Gdy sen strudzoną ukołysze ziemię —
Wówczas, o Chryste, modlę się do Ciebie.

Wiatr za oknami zawodzi i jęczy,
A ja, wpatrzona w mroźnej nocy ciemnie,
Rajskie ogrody widzę w blaskach tęczy —
I nowa wiosna znów zakwita we mnie.

Idziesz... a kwiaty kornie się kołyszą,
Jak kadzielnice wonne, srebrno-białe...
Równie, objęte zadumą i ciszą,
Swych zbóż poszumem głoszą Twoją Chwałę.

Hymn dziękczynienia rwie piersi ptaszęce,
Nad Twoją głową lśnią kręgi świetliste...
Ku tej światłości ja wyciągam ręce,
Mdleje z zachwytu i modlę się, Chryste!

To znów rozlane widzę w bezkres fale,
A po nich depczą Twoje stopy krwawe...
I głąb, przed chwilą hucząca zuchwale
Wnet uciszona, zda się wzdycha: „Ave"!...

O, Chryste, Chryste, co idziesz głębiną
Przez namiętności ludzkich wielkie morze
Patrz, z ócz mych gorzkie łzy pokuty płyną...
Zabierz mnie z sobą w tę promienną zorzę!...

J. M.

KOŚCIÓŁ KATOLICKI MARYAWITÓW.

BISKUP — Najprzewielebniejszy Ojciec Jan Marya Michał Kowalski, Magister Teologii, Administrator wszystkich parafii Maryawickich w Państwie Rosyjskiem, Minister Generalny Związku Maryawitów.

BISKUPI-KOADJUTORZY: Przewielebny O. Roman Marya Jakób Próchniewski, Magister Teologii, Wikary Generalny.
Przewielebny O. Leon Marya Andrzej Gołębiowski, Magister Teologii, Kustosz Łódzki.

PARAFIE i DUCHOWIEŃSTWO.

KRÓLESTWO POLSKIE.

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
		Gubernia Kaliska.			
1	**Anusin** powiat Łęczycki	Filia parafii Piątek. Kaplica domowa.	Ochronka (urządza się).	Obsługuje ks. Cz. Kahl z Piątku.	
2	**Grabów** powiat Łęczycki	Kaplica w Kadzidłowie. Nabożeństwo odprawia się w Sobótce, i w kaplicy w Kadzidłowie.	Ochronka w Kadzidłowie.	Proboszcz ks. Tomasz (Marya Gabryel) Krakiewicz, Magist. Teolog.	Poczt. i tel. w miejscu
3	**Małachowice** powiat Łęczycki	Kościół murowany w Małachowicach, gdzie odprawiają się nabożeństwa.		Ks. Czesław (Marya Polikarp) Kahl.	Poczt. i tel. Piątek
4	**Mazew** powiat Łęczycki	Kaplica w Zieleniewie. Nabożeństwo odprawia się w Sobótce i w kaplicy domowej we wsi Zieleniew.		Ks. Tomasz Krakiewicz.	Poczt. i tel. Grabów
5	**Ozorków** powiat Łęczycki	Kaplica domowa w Ozorkowie, u. Maszkowska w posesyi parafialnej. Tamże odprawiają się nabożeństwa.	Dom parafialny i posesya.	Ks. Czesław Kahl.	Poczt. i tel. w miejscu
6	**Piątek** powiat Łęczycki	Kościół murowany w Piątku. Tamże odprawiają się nabożeństwa i stale mieszka kapłan.	Dwa domy parafialne drewniane. Ochronka. Sklep spożywczy. Piekarnia.	Ks. Czesław Kahl.	Poczt. i tel. w miejscu
7	**Sobótka** powiat Łęczycki	Kościół w Sobótce, murowany, wewnątrz bogato malowany. Tamże odprawiają się nabożeństwa i stale mieszka kapłan.	Dom parafialny murowany, duży i piękny. Ochronka. Sala zajęć.	Ks. Tomasz Krakiewicz.	Poczt. i tel. Grabów. Stacya kol. Krośniewice

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telergaf, kolej.
		Gubernia Lubelska.			
8	**Chmiel** powiat Lubelski	Filia par. Lubelskiej. Kapl. domowa w Chmielu, gdzie co miesiąc odprawia się nabożeństwo.		Obsługuje ks. Stanisław Szokalski z Lublina.	Lublin
9	**Kijany** powiat Lubartowski	Filia par. Lubelskiej. Kaplica domowa w Stoczku; nabożeństwo odprawia się co miesiąc.		Ks. Stanisław Szokalski.	Lublin.
10	**Lublin**	1. Parafia Przenajśw. Sakramentu na przedmieściu Czwartek. Kaplica w domu Listosa, gdzie odprawiają się nabożeństwa.	Sklep spożywczy, ul. Lubartowska № 711.	Ks. Stanisław (Marya Fidelis) Szokalski.	Lublin; skrzynka pocztowa № 54.
11	**Lublin**	2. Parafia Matki Boskiej N. P. na przedmieściu Czechówka. Kościół murowany; w dolnem piętrze zakłady oświatowe. Kaplica na Piaskach (wieś Wrotków).	Ochronka. Szkoła elementarna Kursa dla analfabetów. Biblioteka i czytelnia. Szwalnia i sala zajęć.	Ks. Stanisław Szokalski.	Lublin; skrzynka pocztowa № 54.
12	**Markuszew** powiat N.-Aleks.	Kościół drewniany, we wsi Łany tuż pod Markuszewem.	Buduje się dom parafialny drewniany. Ochronka (urządza się).	Wakuje. Obowiązki proboszcza spełnia ks. St. Szokalski z Lublina.	P. Kurów Tel. i kolej Klementowice st. kol. Nadwiśl.
		Gubernia Łomżyńska.			
13	**Kadzidło** powiat Ostrołęcki	Kościół drewniany we wsi Długi-Kąt; nabożeństwa odprawiają się co miesiąc.		Ks. Władysław Zbirochowicz. Mieszka w Górce Powielińskiej p. Smogorzewo.	Poczt. i tel. Kadzidło, kolej Ostrołęka
		Gubernia Piotrkowska.			
14	**Brzeziny** powiat Brzeziński	Kaplica dom. w Brzezinach. Nabożeństwo odprawia się co czwartek i w 1-szą niedzielę każdego miesiąca.		Ks. Roman Gostyński z Żyrardowa. Obsługuje ks. Jan Kaczyński z Niesułkowa.	Poczt. i tel. w miejscu kolej Koluszki

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
15	**Dąbrowa Górnicza** powiat Będziński	Kościół drewniany w Dąbrowie, ul. Fabryczna.	Posesya i dom parafialny murowany.	Ks. Jan Modrzejewski; mieszka w Goździe par. Okrzeja.. Parafię obsługuje kapł. ze Sosnowca.	Poczta, tel. i kolej w miejscu
16	**Dobra** powiat Brzeziński	Kościół murowany w Dobrej. Kaplice domowe we wsiach: Kiełmina, Moskule Stare, Ługi.	Dom parafialny. Ochronka. Szkoła elementarna	Ks. Paweł (M. Dominik) Skolimowski, Licencyat Teologii. Mieszka w Łodzi przy Redakcyi „Wiadomości Maryawickich". Parafię obsługuje ks. J. Miłkowski ze Strykowa.	Poczt. i kol. Stryków, tel. Zgierz
17	**Grzmiąca** powiat Brzeziński	Filia parafii Brzeziny. Kościół murowany. Nabożeństwa odprawiają się co środę, w niedziele i święta w Niesułkowie.	Sklep spożywczy.	Obsługuje ks. J. Kaczyński z Niesułkowa.	Poczt. i tel. Brzeziny
18	**Jedlicze** powiat Łódzki	Filia parafii Zgierz. Kościół murowany. Nabożeństwa odprawiają się co środę; w niedziele zaś co miesiąc.		Obsługuje ks. J. Pągowski ze Zgierza.	Zgierz
19	**Kochanówek** powiat Łódzki	Filia parafii Zgierz. Kaplica domowa.		Obsługuje ks. Edward Marks z Łodzi.	Poczt., tel. i kolej w Łodzi
20	**Kołacinek** powiat Brzeziński	Kościół buduje się w Woli Cyrusowej. Tamże kaplica, w której się odprawiają nabożeństwa.	Ochronka. Cegielnia. W Woli Cyrusowej jest klasztor SS. Maryawitek, przy nim sanatoryum dla chorych Sióstr	Ks. Roman (M. Cyryl) Żmudzki. Mieszka w Sosnowcu. Parafię obsługuje ks. J. Kaczyński z Niesułkowa.	Poczt. i tel. Brzeziny, kolej — Rogów
21	**Koziegłowy** powiat Będziński	Kościół murow. (buduje się) w Gniazdowie. Tamże kaplica drewniana, gdzie się odbywają nabożeństwa i mieszka stale kapłan. Kaplica domowa w Koziegłowach.	Ochronka (urządza się). Wyroby słomkowe. Cegielnia. Wypalanie wapna.	Ks. Apolinary (M. Hieronim) Skrzypiciel.	Poczta w miejscu, telegraf Gniazdów (pograniczny), kolej Myszków.

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
22	**Łódź**	1. Parafia św. Franciszka z Asyżu. Kościół murowany, ul. Franciszkańska 27.	Dom parafial. murowany. Szkoły ludowe dwie Ochronki dwie. Drukarnia. Redak. „Maryawity“ i „Wiadomości Maryawickich“ Dom ludowy, Franciszkańska 29. Dom ludowy, Smugowa 10. Towarzystwo poż.-oszczędnościowe.	Biskup-koadjutor, Kustosz Łódzki, o. Leon Marya Andrzej Gołębiowski, Mag. Teologii. Wik.: Feliks (M. Mateusz) Szymanowski. Przy tym kościele mieszka ks. Paweł Skolimowski.	Poczt., tel., kolej w miejscu. Skrzynka pocztowa № 13
23	**Łódź**	2. Parafia Przenajśw. Sakramentu. — Kościół murowany, ul. Podleśna № 16.	Dom parafialny. Ochronka. Szkoła elementarna.	Ks. Henryk (Marya Fabian) Jarzymowski, Mag. Teol	Poczt., tel., kolej w miejscu
24	**Łódź**	3. Parafia Matki Boskiej N. P. Kościół murowany ul. Nawrot 104.	Dom parafialny. Ochronka. Szkoła elementarna. Dom ludowy, ulica Przędzalniana 18.	Ks. Edward (Marya Serafin) Marks.	Poczt., tel., kolej w miejscu
25	**Łódź-Chojny** powiat Łódzki	Filia parafii M. B. N. P. w Łodzi. Kaplica w domu wynajętym; tam też odprawiają się nabożeństwa.	Ochronka. Szkoła elementarna (organizuje się).	Obsługuje ks. Ed. Marks	Poczt., tel., kolej w miejscu
26	**Niesułków** powiat Brzeziński	Kościół murowany we wsi Lipka, tuż obok Niesułkowa. Kaplice we wsiach: Nowostawy Górne i Dolne, Dąbrówka Duża i Mała, Poćwiardówka.	Dom parafialny. Ochronka w Lipce. Ochronka w Niesułkowie. Sala zajęć. Sklep spożywczy.	Ks. Jan (Marya Kazimierz) Kaczyński. Wik.: Dyakon Franciszek (Marya Alojzy) Gromulski.	Poczt. i tel. Brzeziny kolej — Stryków
27	**Pabianice** powiat Łaski	Kaplica w domu własnym przy ul. Polnej.	Dom parafialny i posesya. Ochronka.	Ks. Henryk Jarzymowski. Mieszka w Łodzi.	Poczt., tel., kolej w miejscu
28	**Poczesna** powiat Częstochowski	Kościół drewniany we wsi Starcza.		Ks. Apolinary Skrzypiciel. Mieszka w Gniazdowie (par. Koziegłowy).	P. Częstochowa (Starcza gm. Renkszowice) T. i k. Poraj
29	**Skoszewy** powiat Brzeziński	Nabożeństwo odprawia się w Niesułkowie i w kaplicy domowej w Anielinie.		Ks. Jan Kaczyński z Niesułkowa.	Poczt. i tel. Brzeziny. Kolej — Stryków

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
30	**Sosnowiec** powiat Będziński	Kościół murowany na Pogoni ul. Maryacka.	Ochronka.	Ks. Wacław Żebrowski z Warszawie. Zastępuje go przeważnie ks. R. Żmudzki.	Pocz., tel., kolej w miejscu
31	**Stryków** powiat Brzeziński	Kościół murowany.	Dom paraf. murow. (buduje się). Ochronka. Szkoła. Sala zajęć, Tow. pożycz.-oszędnośc.	Ks. Józef (Marya Leon) Miłkowski	Poczt. tel., kolej w miejscu,
32	**Zgierz** powiat Łódzki	Kościół murowany.	3 domy paraf. mur, dwa domy ludowe, 2 ochronki, 5 szkół, sala zajęć, zakład stolarski, ślusarski, elektrownia, Tow. P.-O., przytuł.starc.	Ks. Józef (Marya Wawrzyniec) Pągowski.	Poczta, tel. i kolej w miejscu

Gubernia Płocka.

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
33	**Felicyanów** powiat Płocki	Filia parafii Płockiej. Kaplica domowa, gdzie stale odprawiają się nabożeństwa.	Klasztor SS. Maryawitek. Ochronka. Buduje się duży dom murowany na pomieszczenie szkoły i t. p. instytucyi.	Obsługuje proboszcz płocki.	Poczta Bodzanów, tel. Płock
34	**Kobylniki** powiat Płocki	Kościół murowany w Raszewie; tamże mieszka kapłan. Kaplice murowane we wsiach: Bielice, Kobylniki, Rembowo.	Dwa domy parafialne — murowany i drewniany. Sala zajęć. Introligatornia. Kwiaciarnia. Sklep spożywczy. Ochronka i szkoła (urządza się).	Ks. Kazimierz (Marya Jan) Przyjemski, Magister Teologii	Poczt. i tel. Wyszogród. (g. Płocka(
35	**Płock**	1. Parafia Przenajśw. Sakramentu. Kaplica parafialna przy ul. Dobrzyńskiej, gdzie się odprawiają nabożeństwa.	Ochronka.	Rezydencya Najprzewieleb. O. Biskupa, J. M. M. Kowalskiego. Proboszcz: Przewielebny O. Roman M. Jakób Próchniewski, Biskup-Koadjutor Maryawitów. Wikary: Dyakon Wacław (M. Bartłomiej) Przysiecki.	Poczt. i tel. w miejscu

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
36	**Płock**	2. Klasztor (Dom Główny) Sióstr Maryawitek od Nieustającej Adoracyi Ubłagania. Kaplica domowa.	Pracownia robót kościelnych. Hafty artystyczne i malowanie obrazów kościelnych. Warsztaty tkackie. Wyroby trykotowe, słomkowe. Bieliźniarnia.	Kapelan Przew. O. Biskup R. M. J. Próchniewski.	Poczta i telegraf w miejscu
37	**Święcieniec** powiat Płocki	Kościół murowany w Pepłowie, gdzie mieszka kapłan. Kaplica domowa w Stanowie.	Dom parafialny murowany. Ochronka. Szkoła.	Ks. Ludwik (Marya Alfons) Ryttel, Kustosz Płocki. Wikary Dyakon Klemens (M. F.) Feldman	Poczta Bodzanów, t. Płock, st. żeglugi na Wiśle: Kępa

Gubernia Radomska.

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
38	**Iłża** powiat Iłżecki	Kościół drewniany w Prędocinie (buduje się). Kaplice domowe: w Prędocinie i Iłży. Nabożeństwa odprawiają się co miesiąc.	Ochronka (urządza się).	Ks. St. Szokalski. Mieszka w Lublinie.	Poczt. i tel. w miejscu, kolej: Wierzbnik
39	**Ostrowiec** powiat Opatowski	Parafia się organizuje. Nabożeństwo odprawia się w kaplicy domowej.		Obsługują kapłani z kustodyi Warszawskiej i Łódzkiej.	Poczt., tel., i kolej w miejscu

Gubernia Siedlecka.

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
40	**Czerwonka** powiat Węgrowski	Kościół drewniany buduje się. Nabożeństwa odprawiają się w kaplicy domowej w Sólkach. Kaplica murowana w Strupiechowie.		Ks. Franciszek (Marya Anioł) Miazga. Mieszka w Żarnówce (parafia Grębków).	Poczta Kałuszyn
41	**Grębków** powiat Węgrowski	Kościół drewniany w Żarnówce, gdzie mieszka kapłan. Tamże kaplica. Kaplice domowe w wioskach: Grębków, Kózki, Trzcianka, Sinołęka, Groszki, Trzebucza, Leśnogóra, Wąsy, Kaźmierzów, Jaworek, Cierpięta.	Dom parafialny drewniany. Ochronka. Sala zajęć, szwalnia. Sklep spożywczy. Gospodarstwo rolne.	Ks. Franciszek (Marya Anioł) Miazga.	„

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
42	**Okrzeja** powiat Łukowski	1. Parafia Przenajśw. Sakramentu. — Kościół drewniany we wsi Gózd; tamże stale mieszka kapłan.	Dom parafialny. Ochronka. Warsztaty tkackie. Pończoszarnia. Szwalnia.	Ks. Jan (Marya Ignacy) Modrzejewski.	Pocz. Żelechów, gm. Kłoczew, tel. i kolej Leopoldów (kol. Nadwiślańska)
43	**Okrzeja** powiat Łukowski	2. Parafia Matki Boskiej N. P. Kościół drewniany we wsi Grabów-Szlachecki.		Ks. Jan Modrzejewski.	„
44	**Osieck** powiat Garwoliński	1. Parafia Przenajw. Sakramentu. Kościółek drewniany we wsi Pogorzel. Tamże buduje się kościół murowany.		Ks. Jan Modrzejewski.	„
45	**Osieck** powiat Garwoliński	2. Parafia Matki Boskiej N. P. Kościół murowany we wsi Gocław.		Ks. Jan Modrzejewski.	„
46	**Siedlce**	Parafia się organizuje. Kaplica w domu przy ul. Stodolnianej № 404 Nabożeństwo odprawia się co wtorek.		Obsługuje ks. Jan Nowakowski z Żeliszewa.	Poczt., tel. i kolej w miejscu
47	**Skórzec** powiat Siedlecki	Kościół murowany we wsi Dąbrówka Stany. Nadto drewniany kościołek we wsi Piróg.		Ks. Jan Nowakowski. Mieszka w Żeliszewie.	Poczt., tel., kolej Broszków st. kolei Teresp.
48	**Wiśniew** powiat Węgrowski	Kościół murowany.— Kilkanaście wiejskich kaplic.	Trzy domy parafialne. Prócz tego dwa domy się budują. Dwie ochronki. Warsztaty tkackie. Szwalnia. Koszykarstwo. Zakład kowalski. Gospodarstwo wzorowe. Sklep spożywczy. Kąpiele ludowe. Tow. pożyczkowo-oszczędnościowe.	Ks. Wawrzyniec (M. Franciszek) Roztworowski, Kustosz Podlaski.	Poczt. Kałuszyn, kol. Nowomińsk.

№	Parafia lub filia.	Kościół kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
49	**Żeliszew** powiat Siedlecki	Kościół drewniany, ozdobiony wieżą, wewnątrz malowany.	W Żeliszewie: dom parafialny. Ochronka. Sala zajęć. Kursa dla analfabetów. Biblioteka i czytelnia. Towarzystwo poż.-oszczędnościowe. Zakład kowalsko-ślusarski. Introligatornia. Sklep spożywczy. Straż ogniowa ochotnicza. W Kotuniu: dom parafialny. Ochronka. Gospodarstwo wzorowe.	Ks. Jan (Marya Wincenty) Nowakowski.	Poczta telegraf i kolej Broszków (kolej Terespolska)

Gubernia Suwalska.

№	Parafia lub filia.	Kościół kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
50	**Filipowo** powiat Suwalski	Kaplica parafialna w Filipowie, gdzie odprawiają się nabożeństwa i mieszka stale kapłan. Kaplica domowa w Tabałówce; nabożeństwa raz na miesiąc.	Dom parafialny. Ochronka.	Ks. Józef (Marya Antoni) Hrynkiewicz, Kustosz Litewski.	Poczt. i tel. w miejscu, kolej—Suwałki
51	**Głobele** p. Władysławowski	Filia parafii Poniemuń-Fer. Kaplica domowa.		Obsługuje ks. Ant. Tułaba.	
52	**Karaliszki** p. Władysławowski	Filia parafii Poniemuń-Fer. Kaplica domowa.		„	
53	**Poniemuń-Fergüssa** p. Władysławowski	Kaplica we wsi Kruki, gdzie się odprawiają nabożeństwa parafialne. Nadto kaplica we wsi Szoriszki.	Dom parafialny.	Ks. Antoni (Marya Feliks) Tułaba. Mieszka w Wilnie.	Poczt. i tel. Wilki g. Kowieńska
54	**Szilerawa** p. Władysł.	Filia parafii Poniemuń-Fer.		Obsługuje ks. A. Tułaba.	

Gubernia Warszawska.

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf. kolej.
55	**Arkadya** (Bednary) p. Łowicki	Filia parafii Łowickiej. Kaplice domowe w Arkadyi i Mysłakowie.	Ochronka (zakłada się).	Obsługuje Ks. St. Siedlecki z Łowicza.	
56	**Błonie** powiat Błoński	Kościół drewniany w Błoniu.	Dom parafialny drewniany. Ochronka (zakłada się).	Ks. Roman Żmudzki. Mieszka przeważnie w Sosnowcu. Zastępuje go proboszcz z Leszna.	Poczt., tel. i kolej w miejscu
57	**Cegłów** powiat N.-Miński	Kościół murowany, wewnątrz malowany. Kaplica murowana w Pełczance; kaplice: w Mieni (trzy), w Rudnikach, Skwarnem, Rososzy.	Dwa domy parafialne. Ochronka. Sala zajęć. Szwalnia Kwiaciarnia. Warsztaty dla chłopców: stolarski, szewcki. Warsztaty dla dziewcząt: tkacki, pończoszniczy. Biblioteka i czytelnia. Ambulatoryum dla chorych. Sklep spożywczy i galanteryjny. Jadłodajnia. Rzeźnia i masarnia.	Proboszcz ks. Bolesław (Marya Łukasz) Wiechowicz, Kustosz Warszawski. Mieszka w Warszawie. Wikary: Ks. Józef (Marya Stanisław) Szymanowski.	Poczta zw.: Cegłów, kolej: Cegłów, posyłki: N.-Mińsk, telegraf: Mrozy
58	**Długa Kościelna** powiat N.-Miński	Kościół murowany. Nabożeństwo odprawia kapłan z Cegłowa.		Ks. B. Wiechowicz. Mieszka w Warszawie.	Poczt. i tel. N.-Mińsk
59	**Gąbin** powiat Gostyński	Kościół drewniany we wsi Lipińskie.	Dom parafialny.	Ks. Ludwik Ryttel. Mieszka w Pepłowie (parafii Święcieniec).	Poczt. i tel. Gąbin
60	**Grodzisk** powiat Błoński	Kaplica w domu parafialnym.	Dom parafialny, ogród.	Ks. Roman (M. Augustyn) Gostyński. Mieszka w Żyrardowie.	Poczt., tel. i kolej w miejscu

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
61	**Jakubów** powiat N.-Miński	Nabożeństwa odprawiają się w kaplicy domowej — i w kościele w Wiśniewie.		Ks. Wawrzyniec Roztworowski z Wiśniewa.	Poczt., tel. i kolej N.-Mińsk
62	**Jamno** powiat Gostyński	Kościół drewniany we wsi Wólka.		Ks. Ludwik (M. A.) Ryttel. Mieszka w Pepłowie par. Święcieniec.	Poczt. i tel. Sanniki gub. Warsz.
63	**Jeruzal** powiat Skierniewicki	Kościół drewniany we wsi Wólka Jeruzalska. Rozpoczęto budowę nowego kościoła.	Dom parafialny drewniany. Ochronka. Przytułek dla starców i kalek.	Ks. Zenon (Marya Karol) Suchoński.	Poczt., tel. i kolej Skierniewice
64	**Joniec** powiat Płoński	Nabożeństwo odprawia się w kaplicy domowej w Lisewie. Kaplica w Pilitowie.		Ks. Czesław (Marya Maciej) Czerwiński. Mieszka w Radzyminku par. Radzymin.	Poczt. i tel. Płońsk
65	**Kałuszyn** powiat N.-Miński	Nabożeństwo odprawia się w kaplicy domowej.	Zakład kowalski.	Ks. Wawrzyniec Roztworowski. Mieszka w Wiśniewie.	P. Kałuszyn, tel. i kolej Mrozy
66	**Kiczki** powiat N.-Miński	Nabożeństwa odprawiają się w kaplicy domowej w Kiczkach. Nadto kaplice: w Piasecznie, Skupiu, Zielniku.		Ks. B. Wiechowicz. Mieszka w Warszawie. Obsługują kapłani z Cegłowa.	Poczt. i tel. N.-Mińsk
67	**Krośniewice** p. Kutnowski	Nabożeństwa odprawiają się w kaplicy domowej w Kajewie.	Ochronka (zakłada się).	Ks. Tomasz Krakiewicz. Mieszka w Sobótce.	Poczt., tel. i kolej w miejscu
68	**Leszno** powiat Błoński	Kościół drewniany Kaplice domowe we wsiach: Białuty Kolonia, Plewniak, Czarnów, Wilkowa Wieś, Powązki.	Dwa domy parafialne. Dom ludowy. Ochronka. Szwalnia. Sala zajęć. Warsztaty tkackie. Introligatornia. Zakład malarski. Organizuje się szkoła malarstwa kościelnego. Część fachową prowadzi p. Józef Wierzchnicki.	Ks. Adam (Marya Bazyli) Furmanik.	Poczt., tel. i kolej Błonie

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
			Szkoła gry organowej — organizuje się pod dyrekcyą p. Pawła Wilczyńskiego. Apteka. Ambulatoryum dla chorych. Opieka lekarska nad parafią. Spółka zbożowa (organizuje się). Gospodarstwo rolne. Związek gospodarczy o trzy gospodarstwa powiększony. Pszczelnictwo. Sklep udziałowy.		
69	**Lutkówka** powiat Błoński	Kościół drewniany we wsi Nosy Poniatki. Kaplica domowa w Mszczonowie.	Dom paraf. murowany i posesya rolna. Ochronka.	Ks. Jan (M. K.) Kaczyński. Mieszka w Niesułkowie. Zastępuje go ks. Z. Suchoński z Jeruzala.	Poczt. i teł. Mszczonów
70	**Łowicz** powiat Łowicki	Kościół murow., świeżo wykończony, przy ul. Glinki. Kaplice domowe we wsiach: Golińskie, Zielkowice (dwie), Urbańszczyzna, Wygoda, Otolice, Popów, Strzelcew, Bobrowniki (dw.); Skrzeszewy (w par. Żychlin).	Dom paraf. i posesya rolna. Ochronka w Łowiczu. Ochronka w Wygodzie (urz. się.) Szkoła. Piekarnia. Tamże: Klasztor SS. Maryawitek, ulica Glinki; w nim: Warsztaty tkackie, Szwalnia, Pończoszarnia.	Ks. Stanisław (Marya Tytus) Siedlecki.	Poczta, tel. i kolej w miejscu
71	**Łyszkowice** (Pszczonów) p. Łowicki	Filia parafii Łowickiej. Kaplica domowa.	Ochronka zakłada się.	Obsługuje ks. St. Siedlecki z Łowicza.	Poczta w miejscu
72	**Nowo-Mińsk** powiat N.-Miński	Kościół murowany buduje się. Kaplica w Waleryanowie i Choszczówce.		Ks. B. Wiechowicz. Mieszka w Warszawie. Parafię obsługują kapłani z Cegłowa.	Poczta, tel. i kolej w miejscu

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
73	**Ostrowy** powiat Kutnowski	Filia parafii Krośniewice. Kaplica domowa.		Obsługuje ks. T. Krakiewicz ze Sobótki.	P..tel. i kol. Krośniewice
74	**Pruszków** powiat Warszawski	Filia parafii Warszawskiej Przenajśw. Sakramentu. Kościółek drewniany.		Obsługuje ks. R. Gostyński z Żyrardowa.	Poczta, tel. i kolej w miejscu
75	**Radzymin** powiat Płoński	Kościół murowany w Radzyminku. Kaplice domowe: we Wroninie i Woźnikach.	Dom parafialny. Ochronka (urządza się). Przytułek dla starców. Parcelacya majątku Beszyn między ubogich włościan.	Ks. Czesław (Marya Maciej) Czerwiński.	Poczt. i tel. Płońsk
76	**Siennica** powiat N.-Miński	Kaplice murowane: Zglechów, Krzywica, Łękawica. Kaplica domowa w Siodle.		Ks. Bolesław Wiechowicz. Obsługują kapłani z Cegłowa.	Poczta, tel. i kolej N.-Mińsk
77	**Sierakowice** (Bełchów) p. Łowicki	Filia parafii Łowickiej Kościołek drewniany.	Ochronka (zakłada się).	Ks. St. Siedlecki z Łowicza.	Poczta, tel. i kolej Łowicz
78	**Smogorzewo** powiat Pułtuski	Kościół drewniany we wsi Górka.	Dom parafialny drewniany.	Ks. Władysław Zbirochowicz.	Poczta, tel. i kolej Nasielsk
79	**Skierniewice** powiat Skierniewicki	Filia parafii Łowickiej. Kaplica domowa w Skierniewicach. Kaplica we wsi Mokra Lewa.		Ks. St. Siedlecki z Łowicza.	Poczta, tel. i kolej w miejscu
80	**Warszawa**	1. Parafia Przenajśw. Sakramentu na Pradze, Skaryszewska 12. Kaplica murowana. — Kaplica na Bródnie.		Ks. Wacław Żebrowski. Mieszka tu zazw. ks. Bolesław Wiechowicz.	Telefon 147.29
81	**Warszawa**	2. Parafia Przenajw. Sakramentu, ul. Szara 8. Kościół murowany (buduje się). Kaplice: w Jeżówce, Sielcach i na Powązkach.	Domy ludowe. 5 szkół miejskich, dla maryawitów.	Ks. Wacław Żebrowski.	Telefon 169.90

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
82	**Warszawa**	3. Parafia Matki Boskiej N. P. na Woli, Karolkowa 2. Kaplica murowana.	Duży czteropiętrowy dom parafialny. Ochronki 2. Szkoły 3. Warsztaty: stolarski, ślusarski. Piekarnia. Sklep spożywczy.	Ks. Wacław Żebrowski. Wikary: Ks. Józef (Marya Czesław) Poradowski	Telefon 143.70
83	**Zduny** powiat Łowicki	Kościół drewniany w Łaźnikach, gdzie się odprawiają nabożeństwa.	Dom parafialny w Łaźnikach. Ochronka. Sala zajęć. Spółka mleczarska (organizuje się).	Ks. St. Siedlecki z Łowicza.	Poczt., tel. i kolej Pniewo (W. W.)
84	**Zyck** powiat Gostyński	Kościół drewniany w Świniarach, gdzie się odprawiają nabożeństwa		Ks. Ludwik Ryttel. m. w Peplowie.	
85	**Żyrardów** powiat Błoński	Kaplica w własnej posesyi pod lasem.	Dom i ogród owocowy.	Ks. Roman (Marya Augustyn) Gostyński.	Poczt., tel. i kolej w miejscu

Litwa i Ruś.

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
		Gubernia Grodzieńska.			
86	**Sokółka** powiat Sokólski	Parafia się organizuje. Kaplica w domu prywatnym.		Ks. Antoni Tułaba. Mieszka w Wilnie. Przyjeżdża do Sokółki peryodycznie.	Poczt., tel. i kolej w miejscu
		Gubernia Kijowska.			
87	**Kijów**	Kaplica w domu wynajętym, ul. Bulwarno-Kudrjawskaja № 8.		Ks. Henryk Jarzymowski. Mieszka w Łodzi; od czasu do czasu przyjeżdżają i inni kapłani.	Poczt., tel. i kolej w miejscu

№	Parafia lub filia.	Kościół, kaplice, nabożeństwo.	Domy, instytucye, zakłady.	Proboszcz lub jego zastępca.	Poczta, telegraf, kolej.
		Gubernia Kowieńska.			
88	**Kowno**	Kaplica w domu prywatnym przy ul. Adama Mickiewicza № 3. Tam się odprawiają nabożeństwa.		Ks. Antoni (M. Feliks) Tułaba z Wilna.	Poczt., tel. i kolej w miejscu
		Gubernia Wileńska.			
89	**Pohost** powiat Wilejski	Parafia się organizuje. Ludność białoruska. Kościołek drewniany, gdzie się odprawiają nabożeństwa.		Obsługuje ks. Antoni Tułaba z Wilna.	Poczt., tel. i kolej Dołhinowo powiat Wilejski
90	**Wilno**	Kaplica w domu przy ul. Zawalnej № 5. Tam się odprawiają nabożeństwa parafialne. Nadto kaplica przy ul. Betleemskiej № 38.		Ks. Antoni Tułaba. Często przyjeżdżają do pomocy inni kapłani	Poczt., tel. i kolej w miejscu

Najprzewielebniejszy Konsekrator, Ojciec Jan M. Michał Kowalski,
Biskup Kościoła Katolickiego Maryawitów.

J. E. Gerard Gul Arcybiskup Utrechtu pierwszy Współkonsekrator.

Przewielebny O. Roman M. Jakób, Biskup-Koadjutor Maryawitów,
Wikary Generalny Związku Maryawitów.

Przewielebny O. Leon M. Andrzej, Biskup-Koadjutor Maryawitów,
Kustosz Łódzki.

Wizytacya Biskupów w Sobótce. Celebra J. E. Biskupa van Thiel'a.

Wizytacya Biskupów w Łodzi. Kazanie Najprzewielebniejszego O. Biskupa Kowalskiego przed kościołem św. Franciszka.

KOŚCIOŁY STARO-KATOLICKIE
W EUROPIE i AMERYCE.

Holandya.

1. Arcybiskupstwo Utrechckie.

Arcybiskup:
J. Exc. M-r. Ks. Gerard Gul, Utrecht, Mariaplaats 19.

Sufragan:
J. Exc. M-r Ks. Mikołaj B. P. Spit, Biskup z Deventer, Rotterdam, Binnenweg 21.

Kapituła Metropolitalna.

Prezes:
J. Exc. Ks. Gerard Gul, Arcybiskup Utrechcki.

Dziekan:
Ks. J. A. van Beek, proboszcz z Rotterdamu.

Sekretarz:
Ks. J. M. van Beek, prob. z Leyden.

Członkowie:
Ks. J. H. Berends, profesor i proboszcz z Hagi.
Ks. C. Deelder, proboszcz z Utrechtu.
Ks. F. Kenninck, Rektor Seminaryum z Amersfoort.
Ks. P. M. Rinkel, proboszcz z Utrechtu.
Ks. G. C. van Schaik, proboszcz z Hilversum.
J. Exc. Ks M. B. P. Spit, Biskup z Deventer, w Rotterdamie.

Seminaryum Arcybiskupie w Amersfoort.
(Muurhuizen 68).

Rektor:
Ks. profesor Franciszek Kenninck.

Profesorowie:
Ks. J. H. Berends.
Ks. Dr prawa A. G. van der Bergh.

Prefekci:
Piotr J. van Buuren.
Arie H. Guddee.

Parafie i księża.

A) Geldrya.

Arnheim: Proboszcz ks. Engelber Lagerwey z Dordrechtu.

Cuilenburg (Kuilenburg): prob. ks. Jakób van der Oord, Barkenmarkt.

B) Północna Holandya.

Hilversum: prob. ks. Gerard Krystyn van Schaik, Melkpad 46.

C) Południowa Holandya.

Delft: prob. ks. Willibrord Bonifacy Copper, Bagijnenhof 25.

Dordrecht: prob. ks. Engelbert Lagerwey, Voorstraat 86.

Gouda: prob. ks. Wilhelm G. Th. Gol, Gouwe C. 174.

Haga: prob. ks. Jan Herman Berends; Juffrouw Idastraat 13.

Leyden: prob. ks. Jan Marcin van Beek, Hooigracht 27.

Oudewater: prob. ks. Jan Fryderyk van Wijk, Markt B. 230.

Rotterdam: prob. J. Exc. ks. Mikołaj B. P. Spit, Binnenweg 21; prob. ks. Jan Albert van Beek, Oppert 107; wik. ks. Ksaw. E. Gouard.

Schiedam: prob. ks. Piotr Jan van Hardewijk, Dam 30.

Schoonhoven: prob. ks. Jan Franc. van Wijk, Wal 356.

D) Utrecht.

Amersfoort: prob. ks. Korneliusz Wijker, Zand.

Utrecht: prob. ks. Korneliusz Deelder, Mariahoek 9; prob. ks. Piotr de Graaff, Achter Klarenburg 96; prob. ks. Piotr Michał Rinkel, Bemuurde Weerd M. 55.

E) Pruska prowincya Schleswig-Holstein.

Nordstrand: proboszcz ks. Wilhelm Jan de Wrij.

2. Biskupstwo Haarlemskie.

Biskup:

J. Exc. M-r Ks. D-r Jakób van Thiel, Haarlem, Bakenessergracht 35.

Parafie i księża.

Północna Holandya.

Aalsmeer: prob. ks. Arnold Bartłomiej Dievenbach, Oosteinde 130.

Amsterdam: prob. ks. Gerard Diependaal, Brouwersgracht 134; prob. ks. Engelbert Wijker, Barndesteeg 4; wik. ks. Korneliusz G. van Riel.

Egmond aan Zee: prob. ks. Henryk T. J. van Vlijmen, Voorstraat 103,

Enkhuizen: prob. ks. Henryk Piotr Dievenbach, Breedstraat 425.

Haarlem: prob. ks. Mikołaj Prins, Bakenessergracht 33.

Helder: prob. ks. Piotr Józef Jans, Langestraat 66.

Krommenie: prob. ks. Bernard Jan Jans, Noorder Hoofdstraat.

Ymuiden: prob. ks. Gerard van der Poll, Bloemstraat.

Zaandam: prob. ks. Lambert Rinkel, Papenpad 12.

Szwajcarya.

Kościół Chrześcijańsko-Katolicki.

Biskup:

J. Exc. M r ks. D-r Edward Herzog, Bern, Kirchenfeld, Willadingweg 39.

Wikaryusz Biskupi:

Ks. Ksawery Fischer, prob. z Aarau.

Kancelarya Synodalna.

Prezes:

Ks. Karol Weckerle, proboszcz z Bazylei.

Wiceprezes:

Emil Baumer, urzędnik okręg. z Rheinfelden.

Sekretarze:

Ks. Hans Richterich, prob. z Genewy.
Józef Fleury, kupiec z Binningen.

Skrutatorzy głosów:

Ks. Walter Herzog, prob. z Laufen.
Konstanty Eger, kapitalista z Genewy.

Rada Synodalna.

Prezes:

Dr. med. Adolf Christen, lekarz z Olten.

Wiceprezes:

Ks. Seb. Burkart, prob. z Rheinfelden.

Sekretarz:

Ks. Karol Gilg, proboszcz z Zurychu.

Członkowie:

J. Exc. ks. Biskup.
Jan Burri, prezes sądu w Lucernie.
Ks. Dr Alfons Chrétien, prob. z Genewy.
Emil Frey-Vogt, dyrektor banku z Bazylei.
Henryk Huber, urzędnik kolejowy z Olten.
Melchior Maggion, wyższy radca w S. Gallen.

Supplenci:

Ks. Ksawery Stocker, prob. z Möhlin.
Fritz Schwegler, urzędnik z Bernu.

Kasyer:

Ks. Emil Meier, proboszcz z Olten.

Archiwista i Statystyk:

Ks. Alfred Kramis, prob. z Trimbach.

Fakultet katolicko-teologiczny na Uniwersytecie w Bernie.

Profesorowie zwyczajni:

J. Exc. Ks. Dr. Edward Herzog, profesor egzegezy Nowego Testamentu.
Ks. Eugeniusz Michaud, profesor historyi i dogmatyki.
Ks. Dr. Adolf Thürlings, profesor dogmatyki, etyki i liturgiki.
Ks. Dr. Filip Woker profesor historyi kościelnej i prawa kanonicznego,

Profesor nadzwyczajny:

Ks. Dr, Jakób Kunz profesor egzegezy Starego Testamentu i Teologii pasterskiej.

I. Kanton Aargau.

Synod Kantonalny.

Kancelarya.

Prezes:

G. Reimann, pisarz Sądu Wyższego z Aarau.

Wiceprezes:

Ks. Ksawery Stocker, prob. z Möhlin.

Sekretarz:

Ks. Albert Willi, proboszcz z Hellikon.

Skrutator głosów:

Józef Arnold Müller z Obermumpf.

Komitet.

Prezes:

Ks. Ksawery Fischer, prob. z Aarau.

Wiceprezes:

Emil Baumer, urzęd. okręg. z Rheinfelden.

Sekretarz:

Ks. Seb. Burkart, proboszcz z Rheinfelden.

Członkowie:

Jakób Ruoss, dyrektor fabryki z Niederlenz.

Wunderlin, nauczyciel z Möhlin.

Parafie i księża.

Aarau: prob. ks. Ksawery Fischer; prezes: adwokat G. Reimann, pisarz Sądu Wyższego z Aarau.

Kaiseraugst (z Pratteln): ks. Karol Józef Fischer; prezes: Jan Adam Luetzelschwab, podstarości.

Lenzburg (z Brugg): prob. ks. Jan Burkart; prezes: Jakób Ruoss, dyrektor fabryki z Niederlenz.

Magden: prob. ks. Ignacy Schultheiss; prezes: Franciszek J. Buergi, podstarości.

Möhlin: prob. ks. Ksawery Stocker; prezes: Wunderlin, nauczyciel.

Obermumpf-Wallbach: prob. ks. Jan Rudolf Burkart z Wallbach; prezes: Rudolf Kaufmann pocztmistrz z Wallbach.

Olsberg: prob. ks. Bernard Kerbisser; prezes: Józef Buergi, wyższy radca.

Rheinfelden: prob. ks. Sebastyan Burkart; prezes: Emil Baumer, urzędnik okręgowy.

Wegenstetten-Hellikon-Zuzgen: prob. ks. Albert Willi z Hellikon: prezes: Gustaw Hasler włościanin z Hellikonu.

II. Kanton Bazylea.

Miasto.

Bazylea: 1. Prob. ks. Karol Weckerle, Friedensgasse 40; 2. Prob. ks. Adolf Cüry, Klingental 13; emeryt ks Paulin Gschwind, Richen; prezes: Emil Frey-Vogt, dyrektor banku, Albanring 158.

Prowincya.

Allschwil: prob. ks. Gotfryd Raeber; prezes: Jakób Vogt-Kuestner, kupiec.

Binningen: proboszcz ks. Dr Aloizy Führer, Bruderholzstr. 128; prezes: Józef Grellinger-Faller, kupiec win.

II. Kanton Bern.

Komisya Chrześcijańsko-Katolicka.

Prezes:

Ks. Piotr César, prob. z St. Immer.

Sekretarz:

Gustaw von Burg, redaktor z Laufen
Arnold Ecabert, fabrykant z St. Immer;
Ks. Walter Herzog, prob. z Laufen.
Adwok. Kaiser Ritter, dyrektor z Biel.
Ks. Dr Jakób Kunz, prof, z Bernu.

Parafie i księża.

Bern: prob. ks. Werner Seiler; Wikaryusze ks. Achilles W. Bailly i ks. Dr. Karol Rieger, Metzgergasse 12; ksiądz bez obowiązków: Walter von Arx; prezes: E. Buser, naczelnik biura statystyki handlowej; w *Burgdorf* prezes: Józef Lang, buchalter; w *Thun* prezes: Adolf Off, profesor gimnazyum, (patrz także kanton Fryburski).

Biel (z Boezingen, Moutier, Neuenstadt i Reuchenette): prob. ks. Antoni Absenger, Seevorstadt 83; wikaryusz: ks. Paweł Greuin, Oberer Kanalweg 28; prezes: Adw. Kaiser-Ritter, dyrektor.

Laufen (z Zwingen i Grellingen): prob. ks. Walter Herzog; prezes: Gustaw von Burg, redaktor; w *Münster* (Jura)-*Schwaendi* prezes: E B. Bohrer ze Schwaendi.

St. Immer: proboszcz ks. Piotr César; prezes: Arnold Ecabert, fabrykant.

IV Kanton Fryburg.

Fryburg: zawiaduje prob. z Bernu; prezes: Albert Zeindler-Haller.

V. Kanton Genewa.

Komitet Synodu kantonalnego.

Prezes:

Jakób Fleutet, dyrektor kasy oszczędności z Genewy.

Wiceprezes:

Ks. D-r Alfons Chrétien, proboszcz z Genewy.

Sekretarz:

Ks: Jan Pisteur, proboszcz z Genewy.

Kasyer:

Jerzy Vertrand, profesor z Genewy.

Prezes honorowy:

Konstanty Eger, kapitalista z Genewy.

Adres: Bâtiment Electoral (Côté de la Plaine), Genève

Parafie i księża.

Carouge: prob. ks. Juliusz Jacquemin, Place du Marché 16; prezes: Jan Vuarchet, radca miejski: rue de Veyrier 12.

Genewa: Francuska parafia: prob. ks. Alfons Chrétien, rue de Villereuse 16 i ks. John Pisteur, rue du Conseil général 8; prezes: Jakób Fleutet, rue Petitot 8.

Niemiecka parafia:

Proboszcz ks. D-r Hans Richterich, rue Carteret 1.

Księża Emeryci:

Juliusz Coffignal Villa l'Evêque, Avenue d'Aïre 7.

Piotr Fischer, Villa des Cytises, Boulevard du Pont d'Arve.

Gustaw Gaspard, Rue de Pâquis 46.

Piotr Lafitte, Avenue du Mail 26. Plainpalais.

Ludwik Masson, rue Lombard 4.

Szczepan Paychère, rue St.-Leger 2.

Jan Piotr Rieu, rue Petitot 2. w *Meyrin* prezes: Eugeniusz Dubois; w *Versoix-Collex-Bossy* prezes: T. Rukstuhl.

Lancy: prob. ks. Wincenty Steiger; prezes: K. Bertrand, syn; w *Chêne-Bourg* prezes: L. Viennet; w *La Plaine* prezes: M. Pauchard.

VI. Kanton Lucerna.

Luzerna: prob. ks. Ad. Kazimierz Schnyder, Museggstr. 15; prezes: Burkard Leu, inżynier, Winkelriedstr. 19; w *Emmenbrücke-Gerliswil* prezes: J. Gilg, majster z Rothen; w *Grosswangen* prezes: Antoni Huber z mechanicznej cegielni; w *Kriens* (z Obernau i Horw) prezes; Jan Jerzy Büttler, starszy majster (Patrz także Tessino i Uri).

VII. Kanton Neuenburg.

Chaux-de-Fonds: prob. ks. Albert Rais. rue de la Chapelle; wikaryusz: ks. Józef Wagner; prezes: Adolf Chassot.

VIII. Kanton Schaffhausen.

Schaffhausen (z Neuhausen, Neunkirch, Buchthalen, Basadingen i Feuerthalen): prob. ks. Franc. Löffler, Goldsteinstr. 5; prezes: Frey, sekretarz urzędu celnego.

IX. Kanton Solothurn.

Komitet Synodu kantonalnego.

Prezes:

Dr. Adolf Christen, lekarz z Olten.

Parafie i księża.

Grenchen: prob. ks. Józef Walker; prezes: T. Steinmann, nauczyciel okręgowy.

Olten (z Wangen): prob. ks. Emil Meier, Hirschenplatz; prezes: D-r Adolf Christen, lekarz.

Schönenwerd (z Gretzenbach): prob. ks. Karol Richterich; prezes: D-r Wiktor Käser. lekarz; w *Nieder-Gösgen* prezes: Arnold Wyser, ślusarz,

Solothurn (z Niedergerlafingen i Kriegstetten): prob. ks. Arnold Bobst, Lorettostr. 352; kapłan bez zajęć; ks. Józef Meier; prezes: Otmar Meyer-Dietchi, profesor; w *Oberdorf - Langendorf* prezes: Propst, nauczyciel.

Starrkirch-Dulliken (z Zofingen, Brittnau i Reiden): prob. ks. Andrzej Sauer; prezes: Andrzej Wyss, radca kantonalny.

Trimbach (z Aarburg'em): prob: ks. Alfred Kramis; prezes: Jakób Huffschmid, sędzia pokoju.

X. Kanton S. Gallen.

St. Gallen (z Rorschach, Schönenwegen - Straubenzel, Teufen i Unzwil): prob. ks. Wilhelm Heim, Rosenberg, Dufourstr. 77; prezes: Otton Zillig, inspektor szkół, Wienerbergstr. 21.

XI. Kanton Tessino.

Zawiaduje proboszcz z Luzerny: *Bellinzona* prezes: Fryderyk Müller, majster z gazowni; w *Chiasso* prezes A. von Arx, obywatel.

XII. Kanton Uri.

Zawiaduje proboszcz z Luzerny: w *Erstfeld* prezes: August Hofman-Herzog, telegrafista z kolei.

XIII. Kanton Waadt.

Lausanne-Montreux-Bevey: Zastępca prob. ks. Paweł Greuin z Biel, Oberer Kanalweg 28; prezes: Emil Meyer z Lozanny.

XIV. Kanton Zürich.

Winterthur: prob. ks. Henryk Komment, Adlestr. 38; prezes: Robert Herzog kupiec z Seuzach; w *Oerlikon* prezes: E. Bürgi, sędzia pokoju.

Zürich (z Thalwil i Schlieren) 1 prob. ks. Karol Gilg, IV, Clausiusstr. 41; 2 prob. ks. Ludwik Alfons Saladin, I, Glockengasse 18; 3 prob. ks. Otton Strütt, III., Auwandstr. 48; prezes: Werner Fleury, profesor.

Do kleru chrześcijańsko-katolickiego w Szwajcaryi należą jeszcze:

Ks. Julian Launais, redaktor w ajencyi telegraficznej Wolffa, Berlin-Gr.-Lichterfelde, Victoriastr. 9.

Ks. Feliks Carrier, Paris-Auteuil, Rue de la Source 21.

Niemcy.

Kościół Staro-Katolicki.

Biskupstwo katolickie Starokatolików w Państwie Niemieckiem.

Biskup:

J. Exc. M-r Ks. Józef Demmel, Bonn, Schumannstrasse 49.

Reprezentacya Synodalna.

I Prezes:

J. Exc. ks. Biskup.

II Prezes:

Dr. Józef Ständer, tajny radca rządowy, profesor w Godesberg.

Duchowni:

Ks. D-r Jerzy Moog, proboszcz z Erefeld.

Ks. F. Lefarth, proboszcz z Witten.

Świeccy:

Ernest Licht, radca sądowy z Kolonii.

Dr. Ludwik Schultz, radca sądowy

Członkowie nadzwyczajni.

Duchowni:

Ks. E. Bodenstein proboszcz z Karlsruhe.

Ks. A. Gatzenmeier, proboszcz z Monachium.

Świeccy:

J. Exc. Dr. Wincenty Czerny, tajny radca dworu, profesor i dyrektor instytutu z Heidelbergu.

Adolf Leichtle, architekt i właściciel dóbr z Kempten.

Kancelarya Biskupia.

Bonn, Schumannstrasse 49; № skrzynki pocztowej 7741.

Dyrektor i kasyer:

R. Hering, radca buchalteryjny.

Sekretarz i registrator:

Eugeniusz Bauer.

Biskupi seminaryjski konwikt.

Bonn, Lennéstr. 30.

Regens:

Ks. D-r Rudolf Keussen, profesor filozofii.

Profesorowie:

Ks. D-r Karol Kehrmann, profesor historyi.

Ks. D-r Jerzy Moog, profesor egzegezy.

Ks. D-r Fryderyk Mühlhaupt, profesor teologii.

Biskupi konwikt dla chłopców.

Bonn, Lennéstrasse 30.

Regens:

Ks. D-r Rudolf Keussen, profesor.

Filozoficzno-propedeutyczne seminaryum.

(dla wykształcenia kleryków starokatolickich przy Uniwersytecie w Bonn)

Zarząd:

Ks. D-r Leopold Karol Goetz, profesor nadzwyczajny.

Assystentura:

niezajęta.

Egzaminatorzy Synodalni.

Kanoniści:

Ernest Licht, radca sądowy z Kolonii.
D-r Ludwik Schultz, radca sądowy z Haagen.

Teologowie:

Ks. D-r Kehrmann.
Ks. D-r Keussen.
Ks. D r Mühlhaupt
wszyscy trzej z Bonn.
Ks. D-r Moog z Erefeldu.

Sąd Synodalny.

Prezes:

D-r Ludwik Schultz, radca sądowy, adwokat z Hagen.

Wiceprezes:

Kacper Wassermeyer, tajny radca sądowy, adwokat z Bonn.
Fryderyk Nachtsheim, radca Sądu wyższego Ziemiańskiego z Kolonii.

Adwokat Synodalny.

Ernest Licht, radca sądowy, adwokat z Kolonii.

Ławnicy, Księża:

H. Bommer, proboszcz z Kolonii.
F. Dittrich, proboszcz z Pforzheim.
W. Erb, proboszcz z Offenbach.
F. Jaskowski, proboszcz z Düsseldorf.
W. Kremmel proboszcz z Wiesbaden.
J. Moog prob. z Dortmund.
Mühlhaupt prof. z Bonn.

Świeccy:

Alojzy Bender fabrykant z Mannheim.
Teodor Groll, kapitalista z Düsseldorfu.
Karol Niederstein, kapitalista z Bonn.
Karol Roitzheim, kupiec z Bonn.
Alfred Rothmund z Durlach.
Teodor Schoppe kupiec z Bonn.
Eugeniusz Wissler z Heidelbergu.

A) Prusy.

Komitet Okręgowy na Hessen-Nassau.

Prezes:

Ks. Wiktor Erb, proboszcz z Offenbach.

Członkowie:

Henryk Gilbert, fabrykant z Offenbach,
Hörkens, radca kancelaryjny z Darmstadtu.
Walenty Klimm, majster stolarski z Offenbachu.
Paweł Rhom, pisarz z Wiesbademu.
Ernest Weil, inspektor budowlany z Offenbach.

Komitet Okręgowy dla prowincyi Reńskiej.

Prezes:

Engelbert Rustorff, radca kancelaryjny z Kolonii.

Sekretarz:

Ks. Hermann Bommer, proboszcz z Kolonii.

Członkowie:

Teodor Grol z Düsseldorfu.
Ks. D-r Karol Kehrmann, profesor z Bonn.
Ernest Licht, radca sądowy z Kolonii.

Komitet okręgowy na Westfalię.

Prezes:

Lauff, sekretarz sądowy z Herne, około Bochum.

Członkowie:

Ks, Paweł Engel, proboszcz z Bochum.
Egon Haehling von Lanzenauer, major z Dortmundu.
August Hehr, zawiadowca stacyi kolejowej z Witten.
Jerzy Wennekendonk, kupiec z Essen.

Parafie i księża.

Berlin: proboszcz i prezes: ks. August Traubinger, S. 16, Schäferstrasse 11; zastępca prezesa Karol Zohlen, kupiec, W. 15, Fasanenstr. 42.

Bielefeld: proboszcz i prezes: Ks. Paweł Heuschen, Oerlinghauserstrasse 11; zastępca prezesa: Henryk Maksym. Stahel, fabrykant, Engerscherstr., 37; w *Herford*, prezes: Franc. Lang, krojczy, Hollandstr. 19, w *Lippstadt* prezes: Walter Lucas, kupiec, Kappelstr. 18.

Bochum: proboszcz i prezes: ks. Paweł Engel, Pieperstr. 38; w *Duisburg* prezes: Konrad Rheins, kupiec.

Bonn: proboszcz i prezes: ks. D-r Fryderyk Mühlhaupt, Schumannstr. 45; zastępca prezesa: Karol Niederstein, kapitalista.

Breslau (Wrocław): proboszcz i prezes: ks. D-r Walter Herberg, VIII, Forckenbeckstrasse 4; wikaryusz: ks. Hieronim Banasz, Blücherstrasse 16; zastępca prezesa: pułkownik Kirsch.

Coblenz (Koblencya): proboszcza niema: prezes: D-r Walter Petri, Markenbildchenweg 29; w *Boppard* prezes: Maks Mallmann, kupiec; w *Caub* prezes: Franc, Strobel, kupiec win.

Cöln (Kolonia), nad Renem: proboszcz i prezes: ks. Hermann Bommer, Jülicherstr. 28, w *Aachen* zastępca prezesa: Fryderyk Herbst, profesor w szkole wyższej. Maria-Theresia Allee.

Krefeld: proboszcz i prezes: Ks. D-r Jerzy Moog, Dreikönigstrasse 52; zastępca prezesa: D-r Józef Gobbers właściciel fabryki, St. Autonstrasse 179 e; przedstawiciel parafii Fritz Keussen, kupiec.

Dortmund: prob. i prezes: ks. Józef Moog, Kronenstr. 43; w *Camen* prezes: Ernest Kieslich, górnik, Nordstrasse 24.

Düsseldorf: prob. i prezes: ks. Fryderyk Jaskowski, Parkstrasse 14; zastępca prez. Teodor Groll, kapitalista.

Essen (Ruhr): prob. i prezes: ks. Maks Rachel, Bornstr. 4; zastępca prez. Göbel, naczelnik biura.

Frankfurt (nad Menem): prob. i prezes: ks. Artur Kamiński, Morgensternstr. 41; zastępca prez. Fryderyk Michelis, profesor gimnazyum, Falkensteinerstr. 1; w *Cassel* prez.: Fritz Berger, Hafenstr. 6; w *Hanau* prez. D-r F. Schäfer, profesor; w *Hoechst* prezes: Piotr Schindling, kupiec, Taunusstr. 15; w *Oberursel* prez. Antoni Kessler senior, tokarz.

Gottesberg: prob. i prezes: ks. Adolf Tobias; w *Waldenburg* prez. August Plaschke kraw. z Weisstein.

Hagen: prob. i prezes ks Wilhelm Thelen; zastęp. prez. D r Ludwik Schultz, radca sądowy; w *Attendorn* prez. J. Plange.

Hirschberg: prob. niema; księża emeryci: Aloizy Soukup i Piotr Harnau w Cunnersdorf; prezes Paweł Borsucki; w *Sagan* prez. Hugo Köhler, buchalter; w *Sorau* prezes Karol Thomas, fabrykant.

Katowice: proboszcz i prez. ks. Karol Müller, Wilhelmsplatz 9; zastępca prez. Oskar Polka, mleczarz z Brynowa; w *Gliwicach* (Gleiwitz) prezes Karol Luppa, pomocnik zawiadowcy stacyi.

Królewiec (Königsberg): prob. i prez. ks. D-r Walther Küppers, Luisenallee 15; w *Braniewie* (Braunsberg): prez. Seeman, inspektor szkół okręgowych; w *Gdańsku* (Danzig) prezes D-r Königsbeck tajny radca rządowy w Zoppot, Danzigerstr. 17; w *Wystruciu* (Insterburg) prez. Ferdynand Wagner, siodlarz. Reformierte Kirchstr. 15.

Neisse: zastępca prob. i prezes ks. Hieronim Banasz z Wrocławia, Blücherstr. 16; zastępca prez. R Schmikalla, radca kancelaryjny, Winterfeldstr. 4.

Saarbrücken : prob. i prez. ks. Karol Józef Klotz, Gutenbergstr. 23; zastępca prez. Klemens Hillebrand.

Wiesbaden: prob. i prezes ks. Wilhelm Krimmel, Schwalbacherstr. 2.

Witten (Ruhr): prob. i prezes ks. Franc. Lefarth, Körnerstr.; prez. August Hehr. naczelny zawiadowca stacyi, radca buchalteryjny.

B) Baden.

Biskupi Komisarze egzaminacyjni

dla inspekcyi nauki religii w Wielkiem ks. Badeńskiem.

Komisaryat I (na parafie: Baden-Baden, Freiburg, Furtwangen, Gütenbach, Heidelberg, Ladenburg, Mannheim, Offenburg, Pforzheim, Säckingen, Schwetzingen, St. Blasien): proboszcz miejski ks. Bodenstein z Karlsruhe.

Komisaryat II (na parafie: Baltersweil, Blumberg, Bühl, Epfenhofen, Fützen, Hohenthengen, Kommingen, Lottstetten, Messkirch, Mundelfingen, Nordhalden, Sauldorf, Schwaningen, Singen, Stühlingen, Thiengen, Zell): proboszcz miejski ks. Schirmer z Konstancyi.

Komitet prowincyonalny.

Prezes:

Ks. D-r Maciej Menn, prob. z Freiburga.

Buchalter:

Händel, radca miejski z Karlsruhe.

Członkowie:

Ks. Emil Bodenstein, prob. z Karlsruhe.
Emil Delisle, z Fryburga.
Fryderyk Stähle, dyrektor z Fryburga.

Biblioteka publiczna.

Bibliotekarz:

Proboszcz ks Bodenstein z Karlsruhe.

Czytelnia:

Karlsruhe, Herzstr. 1, otwarta co niedziela, w południe od 11 do 1

Parafie i księża.

Baden-Baden: proboszcz i prezes ks, Rudolf Kundt, Eichstr. 7; zastępca prez. Emil Meyer, bankier, Kreuzstr. 5; w *Bühl* prezes Ignacy Hoerth; w *Steinbach* prezes Fryderyk Kühn, właściciel fabryki.

Baltersweil: prob. i prezes ks. Franc. Stiller; zastępca prez. M. Winkler burmistrz z Berwangen; w *Bühl* prez. Edward Bernhard, gosp. z Dettighofen; w *Hohenthengen* prezes Floryan Boller, właściciel cegielni; w *Jestetten* prezesa niema.

Blumberg: prob. i prez. ks. Leopold Schmidt; w *Epfenhafen* prez. Hugo Gleichauf; w *Fützen* prez. Franciszek Röthenbacher, burmistrz; w *Kommingen* prezes Tadeusz Santer, gospodarz.

Freiburg (Brysgowia): prob. i prez. ks. D r Maciej Menn, Thurnseestr. 39; zast. prez. C. J. Hülsmann.

Furtwangen: prob. i prez. ks. Karol Franz. Lindenstr. 248; zastępca prez. Robert Siedle, fabrykant; w *Gütenbach* prezes Maks Scherzinger, gospodarz wiejski.

Heidelberg: prob. i prez. ks. Fryderyk Seyfried, Brückenstr. 6; zastępca prez. Gustaw Holzer, profesor, właściciel cegielni, Landstrasse 51; w *Rohrbach* prezes Henryk Balmann, sztukator.

Karlsruhe: prob. i prezes ks. Emil Bodenstein, Herzstr. 1; emer. ks. Wilhelm Rieg, Durlacher Allee 19; zast. prezesa Siefart, radca leśny, profesor w wyższej szkole, Karlstr. 89; w *Durlach-Bruchsal* prez. Alfred Rothmund, Durlach, Palmeienstr. 10; w *Rastatt* prezes Fr. Haselwander.

Konstancya: prob. i prezes ks. Wilhelm Schirmer, Schützenstr. 21; wikar. ks. Fryderyk Grzechowiak, Mainaustr 13; zast. prezesa Edward Delisle.

Latenburg: prob. i prezes ks. Robert Steinsiepe; zast. prez. Piotr Eckes, sekretarz poczty; w *Schwetzingen* prezes Hermann Hassler, fotograf i radca okręgowy.

Mannheim: prob. i prezes ks. Paweł Christian, L. W. 7; zastępca prezesa starosta Karol Eckhard, Victoriastr. 26.

Messkirch: prob. i prezes ks. Franc. Ksaw. Wagner; zast. prezesa Albert Roth, kontroler kas oszczędnościow.

Mundelfingen: prob. i prezes ks. Maks Kopp; zastępca prezesa Jerzy Walz, fotograf; w *Billingen* prezes Ferdynand Rothweiler, kupiec, Niederestr. 51.

Offenburg: prob. i prezes ks. Edmund Kreusch, Friedrichst. 62.

Pforzheim: prob. i prezes ks. Franciszek Dittrich; zastępca prezesa Henryk Buhlinger, inspektor dóbr wielkiego księcia, Zähringerallee 23.

Säckingen: prob. i prezes ks. Wendelin Drescher; zastęp. presesa Henryk Stienen, właściciel farbiarni; w *Thiengen* prezes Rupert Schalk.

Sauldorf: prob. i prezes ks. Aloizy Oberle; zast. prezesa Gebhard Martin, włościanin.

Singen: prob. i prezes ks. August Leuthner; w *Lottstetten* prezes Marek Kübler, włościanin z Nack.

Stühlingen: zastępca prob. i prezes ks. Walter Frey; zastęp. prez. Marcin Mayer, dyrektor kasy oszcz.; w *Schwaningen* prezes Herman Stadler.

Wal shut prob. i zast. ks. Antoni Hamp; zast. prez. Piotr Böhler, stolarz.

Zell nad W.: prob. i prezes ks. Wojciech Kundt; zast. prezesa Jakób Bernauer, fabrykant; w *Lörrach* prez. Adolf Sprich, majster; w *St. Blasien* prez. Aleksander Kreutzer, brukarz.

C) Bawarya.

Parafie i księża.

Augsburg: prob. i prezes ks. D r Otton Steinwachs, A 21 Maximilianstr.; duchowny bez obow. ks. Antoni Bullinger, profesor w Dillingen; prezes Juliusz Zenger, ces. sędzia we Friedbergu; w *Schweinfurt* prezes Marcin Vollnhals, właściciel browaru; w *Würzburgu* prezes Józef Helbig, drukarz, Amalienstr. 8.

Frankfurt (nad Menem): zawiaduje prob. w *Aschaffenburg*, gdzie prez. Jakób Sulzer, maszynista, Gradbacherstr.

Kaiserslautern: proboszcz ks. Henryk Meissner, Benzinoring 52: prezes Karol Schuster, kupiec, Ludwigstr.; w *Dürkheim* prezes J. Dülk, król. nadworny dostawca; w *Landau* prezes F. Schmitz, dyrektor banku: w *Zweibrücken* prezes Sebastyan Moerz, Hauptstr. 7:

Kempten: prob. ks. Erwin Kreuzer, M 85, Ludwigstr.; prezes Adolf Leichtle, L 3 Poststr.; w *Immenstadt* prez. niema; w *Memmingen* prez. Baptysta Schrepfer, inspektor fabryczny. Bauerntanzgasse 121.

Mannheim: zawiaduje probostwami: w *Frankenthal-Roxheim*, gdzie prez. Józef Engelmann, inspektor, Frankenthal, Minna Karcherplatz 48; w *Ludwigshafen*, gdzie prezes Karol Eswein, radca handlowy, dyr. banku, Ludwigstr. 44; *Neuhofen-Reingönnheim* prez. Ignacy Main, urzędnik kolejowy z Neuhofen.

Monachium: prob. ks. Antoni Gatzenmeier, Sonnenstr. 22; kapłan bez obowiązków: ks. D-r Johann Friedrich, profesor uniwersytetu, Tannstr. 17; prez. Roman Wiedemann, właściciel fabryki, Residenzstr. 15; w *Reichenhall* prez. Gruber, sekretarz. Willa Bergfried, Tivolistr. 3.

Norymberga: prob. ks. Józef Pribyl, Läufergasse 28; emer. ks. Wilhelm Römer, Wirthstr. 29; prezes Robert Haas, właśc. fabryki, Sulzbacherstr. 47; w *Erlangen* prezes Marcin Grimps, sekretarz, Puchtaplatz 11; w *Kulmbach* prez. F. Rambauer, kupiec z Kressenstein.

Passawa: prob. ks. Gottfried Reinckens, Innstr. 6; prez. Franc. Ksawery Rehaber, radca magistratu, Michaeligasse 113; w *Ratyzbonie* (Regensburg) prezes Franc. Roth, techn. kolejowy, L 43 Landshuterstr.

D) Hessya.

Parafie i księża.

Hessloch: prob. i prez. ks. Maks. Ulmann; zastęp. prezesa Maurycy Hahn, burmistrz; w *Darmstadt* prezes Fryderyk Weidmann, Rossdörferstr. 41; w *Moguncyi* prezes D-r Aleksander Struve, tajny radca sądowy; Grosse Bleiche 36; w *Worms* prezes D-r Karol Stephan, radca sądowy, Andreasstr.

Offenbach: prob. i prezes ks. Wiktor Erb, Domstr. 72; zastępca prezesa Henryk Müller, fabrykant, Bismarckstr. 63.

E) Saksonia.

Lipsk (Leipzig): zawiaduje proboszcz z Berlina; prezes Benno Konnegen, księgarz, Reudnitzerstr. 21.

F) Wirtenberg.

Stuttgart: zawiaduje prob. z Pforzheim; prezes K. Müller, nadleśny ze Schwaigern pod Heilbronn.

G) Alzacya-Lotaryngia.

Strassburg: zawiaduje prob. z Offenburg w Badenii; prez. D-r Ferdynand Hüttemann, dyrektor gimnazyum, z Strasburga-Neudorfu, St. Urban 45 c.

Do kleru niemieckiego należy jeszcze: ks. D-r Adolf Thürlings, profesor Uniwers. w Bernie, Gerechtigkeitsgasse 8).

Austrya.

Kościół Staro-Katolicki.

Administrator Dyecezyi.

J. Exc. ks. Amandus Czech, prob. z Warnsdorf, Döllingerstr.

Rada Synodalna.

Członkowie zwyczajni.

1. Prezes:
Administrator dyecezyi.

2. Prezes:
Ks. Franciszek Mach, c. kr. profesor w Cieszynie.

Duchowni:
Ks. Józef Theussl, prob. z Arnsdorfu.
Drugie niezajęte.

Świeccy:
Hermann Michel, dyrektor fabryki w Schönlinde.
Justyn Rieger, aptekarz z Warnsdorf.

Członkowie nadzwyczajni.

Duchowni:
Ks. Ignacy Deprida, proboszcz z Dessendorf.
Ks. Aloizy Paschek, proboszcz z Ried.

Świeccy:
D-r Ludwik Klekler, lekarz z Wiednia.
Hermann Otto, mieszka prywatnie w Wiedniu.

Syndyk:
D-r Karol Herrmann, adw. z Warnsdorf.

Egzaminatorowie Synodalni.

Świecki:

Gerard Benesz, architekt z Wiednia.

Duchowni:

Ks. Ferk z Schönberga na Morawach.
Ks. Mach, profesor z Cieszyna.
Ks. Paschek, proboszcz z Ried.
Ks. Schindelar, prob. z Wiednia.

A) Czechy.

Parafie i księża.

Arnsdorf pod Haida: prob. ks. Józef Theussl; prezes Franciszek Christoph, malarz na szkle; w *Blottendorf* prezes Franc, Ludwig, malarz; w *Kaaden* prezes Wenzel Klardney, właściciel piekarni; w *Krima* prezes Franc. Pilz; w *Meistersdorf-Ulrichsthal* prezes Ottton Kneippe, urzędnik z fabryki; w *Röhrsdorf* prezes Antoni Schneider, mal. na szkle; w *Schwaz-Hostomitz* prez. Antoni Fiedler, burmistrz i posiadacz nieruchomości w Hostomitz pod Cieplicami; w *Steinschönau* prez. Józef Pfützner, fotograf.

Dessendorf-Tiefenfach (płaskowzgórze Iser): prob. ks. Ignacy Deprida; wikar. ks. Franc. Morawic; prezes Henryk Rossa, buchalter.

Gablonz: prob. ks. Hermann Meitz, Döllingerstr. 4; wikar. ks. Herbert H. Hirst; prezes Emil Schuster, fabrykant, Augasse; w *Josephsthal-Maxdorf* prez. Robert Seibt z Maxdorfu; w *Reichenbergu* prez. Teodor Stradal, inżynier geom.

Schönlinde: zastępca prob. ks. Robert Tüchler; prezes Jan Hampf; w *Losdorf-Falkendorf* prez. Józef Hietel, majster budowlany z Falkendorf; w *Rumburg* prez. Ferdynand Sattler; w *Cieszynie-Bodenbach*, kapłani nie mający obowiązk. duszp.: ks. Franc. Mach, c. król. prof.; ks. Fryderyk Wiesender, urzędnik na kolei; prez. Józef Mauermann, urzędnik fabryczny z Cieszyna.

Warnsdorf: proboszcz ks. Amandus Czech, Biskup-Nominat, Döllingerstr.; katecheta: ks. Emil Mochman; wikar. ks. Rudolf Kysilka; prezes Herman Rampfel; w *Grottau-Dönis* prezes Rob. Feix z Grottau, Rathausgasse 48; w *Niedergrund* prezes Ryszard Richter, właściciel fabryki.

Parafie czeskie.

Praga: 1 prob. ks. Wacław J. Rab, *Winohrady* Chodsgasse 81; 2 prob. ks. Emil Dluhy-Pokorny; kapłani bez obowiązków: ks. D-r Franc. Loskot; ks. Józef Perina, Winohrady, Kliepergasse 6; prez. Franc. Mikolasek, Karolinenthal, Karlsgasse 10.

B) Morawy.

Friedland (nad Morawą): prob. ks, Karol Erhart; prez. Franc. Niesner, burmistrz; w *Bergstadt* prezes Karol Markt; w *Dittersdorf* prez. Jan Siersz, właściciel tartaku; w *Irmsdorf* prezes Gustaw Weiser, fabrykant; w *Ołomuńcu* (Olmütz) prezes Berthold Andreas, piekarz z Neugasse; w *Römerstadt* prezes Wilhelm Januszka, zecer; w *Zechitz* prezes Józef Güttler, włościanin.

Schönberg Morawski: Prob. ks. Józef Ferk, Aulichhof, Meierhofgasse; prezes Maurycy Harrer, dyrektor kasy oszczęd. Parkgasse 4; w *Reitendorf* prez. Ewald Wanke; w *Wiesenberg* prez. Antoni Gabriel, blacharz.

Berno (Brünn): zawiaduje proboszcz z Wiednia; prez. Karol Wilhelm Richter, fabrykant, Arnoldgasse 9.

C) Szląsk.

Bogumin (Oderberg): zawiaduje proboszcz z Friedlandu; prez. Józef Schreier. Neubau 358.

D) Dolna Austrya.

Wiedeń: prob. ks. Wojciech Schindelar, III, Salmgasse 11; kapłani bez obowiązków: ks. J. Aigner; emer.; ks. Juliusz Wolf, XVIII, Leitermayergasse 43; kancelarya: St. Salvator (stary ratusz), I, Wiplingerstr. 8; prezes Gerard F. Benesch, VI, Mariahilferstr. 41.

E) Górna Austrya.

Ried: proboszcz ks. Aloizy Paschek; prezes Józef Hüber, właściciel hotelu; w *Linz* prez. Hans Narowetz, Gürtelstr. 9.

F) Salzburg.

Salzburg: prob, ks. Wilhelm Hossner; Moosstr. 2; prez. Ignacy Kuczera, redaktor, Moosstr. 2; w *Kleinmünchen* prezesa niema.

G) Styrya.

Graz: prob. ks. Karol Gross, Rösselmühlgasse 57; kancelarya: Schulgasse 1; prezes K. Hoida, właściciel domu, Zwerggasse 14; w *Bruck* (nad Murem) prezes F. Koller, urzędnik; w *Eisenerz* prezes J. Aigner, majster; w *Leoben-Donawitz* prezes Bernard Thornton z Leoben; w *Preding* prezes Maciej Stöffer; w *Voitsberg* prezes Maciej Markl, sztygar.

H) Karyntya.

Celowiec (Klagenfurt): zastępca proboszcza ks. Maksymilian Eichinger; prezes Leopold Mistelberger, drukarz, Alter Platz 30.

Do kleru austryackiego starokatolickiego Kościoła należy jeszcze ks. Geza Takats, na studyach w Bernie (szwajcarskim).

Francya.

Kościół Katolicki Galikański.

Pod rządami Jego Excelencyi Arcybiskupa Utrechckiego.

Paryż: proboszcz ks. Jerzy August Volet, rue de la Colonie 68; prezes E. Pestel, Avenue des Gobelins 44.

Ameryka.

Kościół Katolicki Polsko-Narodowy.

Biskup.

J. Exc. Ks. Biskup Franciszek Hodur w Scranton, Pa.

Parafie.

1. *Adams* (Massachusetss).
2. *Baltimore* (Maryland).
3. *Bayonne* (New-Jersey).
4. *Bridgeport* (Connecticut).
5. 6. 7. 8. *Chicago* — posiada 4 parafie.
9. *Chicopee* (Mass.),
10. *Dulnith* (Minnesota).
11. *Duryea* (Pensylwania).
12. *Fall River* (Mass.).
13. *Jersey City*.
14. *Lowell* (Massachusetss).
15. *Nanticoke* (Pansylwania).
16. *Passuic* (New-Jersey).
17. *Port Ambay* (New-Jersey).
18. *Plymouth* (Pensylwania).
19. *Priesburg* (Pensylwania).
20. *Scranton* (Pensylwania).
21. *Shamokin* (Pensylwania).
22. *Webster* (Massachusetss).
23. *Wilkes Barre* (Pensylwania).

POMOC DORAŹNA

w wypadkach zasłabnięcia zwierząt domowych.

Zwierzęta domowe stanowią w gospodarstwie nie tylko kapitał, który należy chronić od utraty, ale i siłę roboczą, która w razie zmniejszenia powoduje straty w gospodarstwie. Nadto są to towarzysze codziennych trudów człowieka, któremu za pożywienie i opiekę wiernie służą nie tylko pracą, ale i mlekiem, wełną, a nawet własnem mięsem.

To też każdy gospodarz dobrze rozumiejący swój interes, dba o zdrowie inwentarza. Jedną tylko przeszkodę napotykają nasi gospodarze w hodowli inwentarza, a tą jest nieznajomość sposobów leczenia zwierząt w razie nagłych zasłabnięć.

Korzystają z tej nieznajomości różni znahorzy i owczarze i narażają ludzi na wielkie straty.

Przeto podajemy tu kilka rad praktycznych co do pierwszej pomocy w wypadkach nagłych zasłabnięć zwierząt domowych.

1. Ciała obce.

Zdarza się często, że do organizmu zwierzęcia dostaje się ciało obce, które sprawia ból, a nawet czyni zwierzę niezdolnem do pracy.

a) Ciało obce w oku. Do oka mogą się dostać źdźbła słomy, pył z kwiatów, wapna, pręcików roślin kwiatowych i t. p. Poznać to można po łzawieniu oka, unikaniu światła, zaczerwienieniu i bólu. Należy odwinąć dolną powiekę i wyjąć znajdujący się tam przedmiot obcy końcem chusteczki, pędzelkiem lub zwilżonym w wodzie palcem. Wapno wymyć wodą z cukrem. Gdyby tu nie można było znaleść ciała obcego, to odwinąć powiekę górną, uchwyciwszy takową za rzęsy i odwróciwszy na małym palcu lewej ręki. Dla ochłodzenia gorączki przykładać zimną wodę. Gdyby coś tkwiło w samem oku, nie wyjmować, ale wezwać weterynarza.

b) Ciało obce w skórze. Najczęściej wbijają się w skórę drzazgi, igły, szkło, gwoździe. Jeżeli przedmiot sterczy z rany, uchwycić go silnie palcami lub szczypcami i wyciągnąć, poczem ranę przemyć lekkim roztworem karbolu ($3^0/_0$) lub sublimatu (1:1000 gr.) i zasypać jodoformem.

Gdyby przedmiot znikł pod skórą, nie wyjmować go, ale opatrzyć ranę i zostawić ją w spokoju.

c) Ciało obce w podeszwie. Często się trafia u koni przy nieumiejętnem kuciu lub w biegu, gdy zwierzę natrafi na ostry przedmiot (kamień, gwóźdź). Objawia się utykaniem (kulawizną) i zaognieniem kopyta w miejscu zranienia. Należy natychmiast wyjąć obcy przedmiot. Gdy ranka jest niewielka, można po opatrzeniu nogi oraz założeniu podkowy z podeszwą, używać zwierzęcia do pracy. W razie większej rany, lub zwłaszcza uszkodzenia strzałki kopytowej, zaprzestać pracy i wezwać weterynarza.

d) Ciało obce w uchu. Do ucha zwierzęcia dostać się może robak lub owad i stać się przyczyną choroby. Nie rzadko też dzieci dozorujące bydło na pastwisku, wrzucają z rozpusty do uszu zwierząt kamyczki, groch, źdźbła słomy, guziki i t. p. Zwierzę w tym wypadku zwiesza chore ucho, potrząsa głową, okazuje niepokój. Najlepsza pomoc w takim wypadku jest — przestrzykiwanie ucha ciepłą wodą, a jeżeli w uchu jest owad, to ciepłą oliwą. Nie należy wyjmować obcych ciał z ucha szczypcami, szpilką ani żadnem innem narzędziem, bo to łatwo może spowodować uszkodzenie bębenka lub pogłębienie wrzuconego tam przedmiotu. Trzeba wezwać specyalistę.

e) Ciała obce w strzykach wymienia. Często niesumienni handlarze wkładają krowom w strzyki ziarnka pszenicy, aby wymię miało pełniejszy wygląd. Często robią to samo pastuchy ze swawoli. Trzeba chory strzyk posmarować oliwą i lekko przez naciskanie palcami—wyprowadzić obcy przedmiot nazewnątrz. Nie można zapuszczać wewnątrz żadnych przyrządów, np. szpilek itp. W razie niemożności wydostania obcego ciała, wezwać specyalistę.

2. Zwichnięcie stawu.

Zwichnięcie stawu bywa zupełne i niezupełne. Jeżeli jest zupełne, kość całkowicie wyskakuje ze stawu, przyczem bardzo często rozdzierają się mięśnie (ściągna) a czasem i skóra nazewnątrz. Staw staje się zupełnie nieruchomy natomiast ruch uwydatnia się w innem zupełnie miejscu. Jest to stan bardzo niebezpieczny. Zwichnięcie niezupełne czyli nadwichnięcie nie powoduje wyskoczenia kości ze stawu, jest raczej nadwerężeniem ścięgien stawowych, silnem wstrząśnieniem kości, które ze stawu nie wystąpiły.

Przyczyny tej choroby są: złe stąpnięcie, potknięcie się lub upadnięcie przy pracy, uderzenie i t. p.

Objawia się ta choroba kulawieniem, a po paru godzinach silnem opuchnięciem chorego miejsca.

Pozostawić zwierzę w zupełnym spokoju i nie używać go do pracy. Robić zimne okłady na choro miejsce, — najlepiej z gliny rozrobionej zimną wodą i octem. Po wyleczeniu, przez dłuższy czas nie używać zwierzęcia do pracy, gdyż choroba się powtórzy. Nie naprawiać samemu zwichnięcia, ale wezwać specyalistę. W razie rozdarcia skóry założyć opatrunek. W razie gorączki dać na przeczyszczenie (sól glauberska, olej rycynowy i t. p.) Jeżeli skóra w miejscu zwichniętem została przedarta, najlepiej zwierzę przeznaczyć na zabicie; można też amputować nogę, wezwawszy do tej czynności weterynarza.

3. Złamanie kości.

Przy złamaniu kości, złamana część przybiera inny kształt, wydłuża się lub się kurczy, staje się bezwładną, puchnie, czasem skóra w miejscu złamania pęka i następuje krwotok. Za dotknięciem ręką w złamanem miejscu czuć trzeszczenie kości.

Przyczyną złamania bywa zazwyczaj zewnętrzne (mechaniczne) uszkodzenie, jak np. upadek, uderzenie, niezręczny skok i t p.

Przy udzielaniu pierwszej pomocy należy uważać, aby odłamki kości nie przebiły skóry, bo wtedy choroba się komplikuje i bez odjęcia złamanej kończyny zazwyczaj nie da się usunąć. Brać zatem bardzo ostrożnie złamaną nogę i obydwoma rękoma lekko pociągnąć ku sobie. Przy pomocy drugiego człowieka wyciągnąć mocno złamaną nogę i gdy jest naprostowana założyć opatrunek. Opatrunek tymczasowy robi się tak: owinąć złamaną nogę watą, flanelą, konopiami, mchem i t. p; obłożyć ze wszystkich stron, łubkami, t. j. deszczułkami, w braku takowych gałęziami, korą i t. p.; owiązać łubki sznurkiem, taśmą, paskiem i t. p. U wielkich zwierząt złamaną nogę wyciąga się w ten sposób, że jeden nałożywszy pętlę na koronę kopyta ciągnie w jedną stronę, a drugi zawiązawszy drugą pętlę pod pachę, ciągnie w przeciwną stronę.

4. Rany, krwotoki.

Gdy zwierzę w jakikolwiek sposób zostało zranione, czy to przez skaleczenie się, odparzenie uprzężą, uderzenie, czy przez pokąsanie, postrzał i t. p., należy przedewszystkiem zatamować krew, Chcąc krew zatamować, trzeba ułożyć — jeżeli to możliwe—zranioną część ciała wysoko; przycisnąć ranę czystym palcem, watą lub gazą; robić okłady z lodu, byle tylko nie zamrozić krwi; zalać ranę spirytusem, olejkiem terpentynowym i t. p. Nadto jeżeli krwotok jest spowodowany pęknięciem żyły, to należy ścisnąć mocno część ciała poniżej rany, jeżeli zaś jest z powodu pęknięcia tętnicy (krew jasno-czerwona), to ścisnąć powyżej rany. Nigdy zaś nie tamować krwi hubką lub pajęczyną.

Zatamowawszy krew, należy oczyścić ranę i jej okolice, wymywszy najprzód dobrze ręce. Oczyszcza się ranę za pomocą przemywania i przestrzykiwania płynami antyseptycznymi, cz. przeciwgnilnymi, a mianowicie: wodą karbolową (3%), wodą lysolową (2%), wodą sublimatową (1%), a gdy tych środków niema, to czystą wodą przegotowaną.

Po oczyszczeniu rany należy założyć opatrunek, a mianowicie: posypać ranę proszkiem jodoformowym; pokryć ją gazą jodoformową złożoną poczwórnie; położyć na to grubą warstwę waty aptecznej (odtłuszczonej;) na to wszystko nałożyć bandaż płócienny i pozostawić zwierzę w spokoju. Jeżeli nie ma czystych bandaży, lepiej pozostawić ranę otwartą, niż zawiązać ją brudnemi szmatami.

5. Odęcie.

Choroba ta zdarza się u zwierząt przeżuwających. Przyczyną jej jest albo spożycie wielkiej ilości paszy, zwłaszcza spleśniałej i zepsutej, albo spożycie paszy szybko wytwarzającej fermentację w żołądku, jak np. koniczyna młoda, szczególnie czerwona, wyka, lucerna, esparceta (wogóle rośliny motylkowe), trawy kwaśne, nać kartoflana, rzepak i t. p.

Objawy odęcia są: posmutnienie, niepokój, wygórowanie lewego boku wzmagające się z każdą chwilą, przyśpieszone oddychanie z otwieraniem pyska.

Środki doraźne są następujące: Zaprzestać karmienia paszą odymającą; przeprowadzać chore bydle po dziedzińcu; włożyć do pyska powrósło ze słomy posmarowane dziegciem, wyciągać od czasu do czasu język; nacierać ściany brzuszne w okolicy lewej słabizny, zmoczywszy wprzód skórę spirytusem kamforowym lub terpentynowym; polewać chłodną wodą lub wprowadzić do wody.

Wewnętrznie — co kwadrans dawać wódkę, wodę wapienną, lekki ług z popiołu, świeży sproszkowany węgiel drzewny. Przy zadawaniu dawek wewnętrznych podnieść głowę zwierzęcia do góry; gdy przyjmować nie chce, zaprzestać dawanie.

W cięższych wypadkach odęcia, gdy powyższe środki nie pomagają, należy zapuścić do żołądka specyalną rurkę przełykową (Monro'a), w ostatecznym razie przekłuć ścianę brzuszną i pierwszy żołądek (żwacz), wyczyściwszy wpierw miejsce przekłucia i narzędzie (trójgraniec). Najlepiej wezwać weterynarza.

6. Udławienie.

Udławienie jest wówczas, gdy w przełyku utkwi twarda część pokarmu np. marchwi, buraka, kartofla, owocu,—lub jakieś ciało obce w pokarmie się znajdujące np. gwóźdź, igła, kawałek drzewa.

Przy udławieniu następuje niepokój, ślinienie, wymioty, krztuszenie się (u psów), zaprzestanie jedzenia, wyciąganie głowy i szyi naprzód, trwożliwy i szklany wyraz oczu, duszność, przyśpieszone oddychanie, otwieranie pyska i t. p.

Przedewszystkiem należy zbadać ręką, gdzie utkwiło obce ciało, czy na początku przełyku, czy w środku, czy też przy końcu. (Przełyk w początku mieści się nad tchawicą, a potem zbacza na lewo).

Jeżeli ciało obce utkwiło przy wejściu do przełyku, to należy roztworzyć pysk zwierzęcia za pomocą specyalnego przyrządu zwanego wziernikiem (rozwieraczem), wsunąć prawą rękę zeskupionymi palcami do gardzieli i chwycić sterczący przedmiot, — a jednocześnie ktoś drugi powinien z zewnątrz popychać ciało ku wyjściu do pyska. Rozwieracz powinien być silnie umocowany w pysku zwierzęcia, aby nie wypadł, bo w takim razie ręka operującego uległaby zmiażdżeniu.

Jeżeli zaś przedmiot obcy utkwił głębiej, to wówczas trzeba wlać przez pysk oliwę do przełyku — i czekać 12 do 24 godzin (gdy niema nic groźnego); przez ten czas uwięziony w przełyku przedmiot może za pomocą zwilżenia wpaść sam do żołądka. Można też próbować rozmiażdżyć ciało obce za pomocą uciskania nazewnątrz.

W razie ostatecznym wezwać weterynarza z instrumentami do przecięcia przełyku.

Uwagi.

Podajemy tu kilka wiadomości dotyczących życia zwierząt domowych.

Normalna ilość tętna (pulsu) i oddechów na minutę:

Koń	38— 40 . .	7—10
Osieł	45— 50 . .	10—12
Bydło	40— 50 . .	10—15
Owca, koza . .	70— 80 . .	15—20
Świnia	70— 80 . .	10—15
Pies	85—100 . .	10—15
Kot	115—140 . .	15—24

Czas ssania.

Źrebię (koń, osieł) . .	12—16	tygodni
Cielę	10—12	„
Jagnię	12—16	„
Koźlę	8—10	„
Prosię	6— 8	„
Szczenię	4— 6	„
Kocię	4— 6	„

Temperatura w stajni powinna wynosić 15 stopni ciepła podług Celsyusza; nie powinna zaś być niższą od 12^0 C., a wyższą nad 18^0 C. Stajnia powinna być widna i zaopatrzona w dobrą wentylacyę.

Apteczka domowa.

W każdem gospodarstwie powinny się znajdować główniejsze środki lecznicze, aby mieć możność udzielenia doraźnej pomocy chorym zwierzętom. Podajemy tu spis lekarstw, kwalifikujących się do apteczki domowej.

Nazwa polska.	Nazwa łacińska.
*! Aloes [1]	Aloë
Ałun	Alumen
Amoniak	Ammonia
Anyżek pospolity	Fructus Anisi vulgaris
Chloran potasowy	Ferrum sesquichloratum
Chlorek żelazowy (t. zw.: krople żelazne)	Kali chloricum
Dermatol (prosz. przeciwgnilny)	Dermatolum
*! Eter	Aether
Gaza odtłuszczona (do opatrunku)	Tela hydrophila
Gliceryna	Glicerinum
Gorczyca	Semen Sinapis
Jodoform (prosz. przeciwgnilny)	Jodoformium
Kalomel	Hydrargyrum chloratum
Kamfora	Camphora
Kminek	Fructus Carvi
Kora dębowa	Cortex Querci
Kreolina (płyn przeciwgnilny antiseptyczny)	Creolinum
Kwas borowy	Acidum boricum
Kwas garbnikowy	Acidum tannicum
*! Kwas karbolowy	Acid. carbolicum liquefactum

Nazwa polska.	Nazwa łacińska.
Kwas siarkowy	Acid. sulfuricum
Kwss solny	Acid. hydrochloricum
Lniane nasiona	Semina Lini
Lysol (płyn przeciwgnilny antiseptyczny)	Lysolum
Magnezya palona	Magnesia usta
Nadmanganian potasu	Kali hypermanganicum
Ocet	Acetum
Olej lniany	Oleum
Olej terpentynowy	Oleum Terebinthinae
Olejek gorczyczny	Oleum Sinapis
Olejek rącznikowy	Oleum Ricini
Oliwa	Oleum Olivarum
*! Opium (makowiec)	Opium
Rumianek pospolity	Flores Chamomillae vulgaris
Saletra (azotan potasowy)	Kalium nitricum
*! Siarkan miedziowy	Cuprum sulfuricum
Ślaz	Radix Althaeae
Sól glauberska	Natrium sulfuricum
Spirytus kamforowy	Spiritus camforatus
*! Sublimat (środek przeciwgnilny antiseptyczny chlorek rtęciowy)	Pastilli Hydrargyri bichlorati corrosivi
Szałwia	Folia Salviae
Tytoniu liście	Folia Nicotianae
Waselina	Vaselinum
Wata karbolowa	Gossypium carbolisatum
Węglan sodowy	Matrium carbonicum
Woda wapienna.	Aqua Calcis.

[1] Lekarstwa oznaczone *! są trujące i nie wolno ich wydawać aptekarzowi bez recepty weterynarza!

Informacye.

Opłaty stemplowe.

PROŚBY i PODANIA. Na prośby do gubernatorów, naczelników powiatu, straży ziemskiej i wogóle do władz administracyjnych, nakleja się marka za kopiejek 75 i na odpowiedź proszącemu dołącza się marka za kopiejek 75. Marki mogą być naklejane na prośbę i wolno jest napisać na nich datę podania prośby.

DOKUMENTY. Dokumenty, dołączone do tych podań, powinny mieć markę takąż na każdym arkuszu.

PODANIA O POZWOLENIA NA OTWARCIE FABRYK, GORZELNI i t. p. Podania o otwarcie gorzelni, krochmalni i innych fabryk, powinny mieć dwie marki po rub. 1 kop. 25, dokumenty do nich markę takąż.

PODANIA DO WÓJTÓW GMIN. Podania do wójtów gmin wolne są od marki.

PODANIA WOLNE OD STEMPLA. Podania na **IMIE NAJWYŻSZE**, skargi do naczelnika kraju i guberni, prośby dotyczące powinności wojskowej, świadectwa lekarskie, wydawane osobom wezwanym do sądu, jako świadkom lub ekspertom; świadectwa lekarskie, wydawane do sądów gminnych; świadectwa lekarskie, wydawane uczniom i studentom; plenipotencye do sądów gminnych i sądów pokoju.

PLENIPOTENCYE i PEŁNOMOCNICTWA. Plenipotencye ogólne, do odbioru rzeczy i pieniędzy; pełnomocnictwa do zarządu i kredytowe powinny mieć markę za rub. 1 kop. 25.

UMOWY BEZ OZNACZENIA SUMY. Umowy bez oznacaenia sumy—marka za rub. 1 kop. 25.

KOPIE AKTÓW. Jeżeli akt pisany był na papierze rublowym i wyższym, to kopia powinna mieć markę za rub. 1.

Jeżeli na niższym, to kopia powinna być napisana na takim samym papierze, lub marka naklejona takiej samej ceny.

KWITY i POKWITOWANIA. Kwity i pokwitowania do rb. 5 wolne są od stempla; wyżej—powinny mieć markę za kopiejek 5 i na niej podpis otrzymującego pieniądze.

ŚWIADECTWO NA PRZEWÓZ OKOWITY. Swiadectwa na przewóz okowity powinny mieć markę za kop. 15.

KSIĄŻECZKI KREDYTOWE. Książeczki kredytowe, wydawane z handlów, dla zapisywania w nich branych towarów, marka kop. 16.

KSIĄŻECZKI KAS POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWYCH UDZIAŁOWE. Książeczki Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, w których zapisuje się udział członka, marka kop. 15.

KSIĄŻECZKI OSZCZĘDNOŚCI. Książeczki oszczędności wszystkie wolne są od stempla.

ŚWIADECTWA STANOWIENIA. Świadectwa stanowienia zwierząt domowych, gdy opłata jest większa niż rb. 5, powinny mieć markę za kopiejek 5.

WOLNE OD OPŁATY STEMPLOWEJ. Umowy prywatne o najem robót wiejskich, książeczki robotnicze wiejskie i służbowe, rachunki oficyalistów gospodarcze, dowody asekuracyjne bydła i zasiewów, prośby o utworzenie towarzystw rolniczych, składów narzędzi rolniczych, składów nasion i instytucyi rolnych. Swiadectwa myśliwskie i prośby o ich wydanie. Prośby o zwrot niewłaściwie zapłaconych podatków. Prośby i skargi do zarządu poczt i telegrafów jako reklamacye o nieotrzymanie korespondencyi lub opóźnienie.

Waga korca.

W handlu przyjęta jest następująca waga korca:

Pszenicy	242	funty
Żyta	232	„
Jęczmienia	202	„
Owsa . . . . . 140 lub	160	„
Gryki	202	„
Grochu, wyki, bobiku łubinu i t. p.	260	„
Rzepaku	210	„
Nasienia koniczyny, lucerny, przelotu	250	„
Saradeli	160	„
Tymotki	180	„
Ziemniaków 280, czasem	240	„
Buraków i marchwi	300	„

Korespondencya telegraficzna wewnętrzna.

1) Opłata za depesze korespondencyi wewnętrznej składa się: a) ze stałej opłaty za depeszę i b) z zapłaty za każdy wyraz. 2) Stala opłata za depesze wynosi: a) od korespondencyi w granicach Rosyi europejskiej i azyatyckiej za każdy telegram po 15 kop.: b) od korespondencyi w granicach Wielkiego Księstwa Finlandzkiego za każdy telegram po 12 i pół kop. metal (50 penni). 3) Opłata wyrazowa wynosi niezależnie od odległości: a) od korespondencyi w granicach Rosyi azyatyckiej za każde słowo 5 kop.; b) od korespondencyi, przechodzącej z Rosyi europejskiej do azyatyckiej i odwrotnie, za każdy wyraz 10 kop.; c) ad korespondencyi miejskiej za każdy wyraz 1 kop.;

d) od korespondencyi w granicach Wielkiego Księstwa Finlandzkiego za każde słowo po 2 i pół kop. metal (10 peni); e) od korespondencyi, przechodzącej z granic Wielkiego Księstwa Finlandzkiego do innych części Cesarstwa lub odwrotnie, opłata wykazana jest w punktach a) i b) tego ustępu.

Za zawiadomienie o doręczeniu telegramu adresatowi pobiera się od wysyłającego telegram opłatę dodatkową od depeszy po 15 kop. i wyrazową za 10 słów.

Opłaty telegraficzne zewnętrzne.

Za telegramy zewnętrzne opłaca się od wyrazu.

Do Austryi i Węgier	rub.	—	kop.	11
„ Anglii	„	—	„	22
„ Niemiec	„	—	„	11
„ Danii	„	—	„	15
„ Rumunii	„	—	„	8
„ Francyi	„	—	„	15
„ Szwajcaryi	„	—	„	17
„ Ameryki środkowej . . .	„	—	„	51
„ Ameryki południowej . .	„	—	„	41

Taksa dla rejentów.

1. ZA SPORZĄDZENIE AKTU należy się rejentowi:

Za akty na sumę do rb. 500 .	rb 2	oraz 1/10 % (10 kop. od 100 r.) od sumy aktu.
„ „ powyżej 500 do rb. 1000	„ 3	
„ „ powyżej 1000 rb. . . .	„ 4	

2. ZA SPORZĄDZENIE AKTU, w którym cena przedmiotu nie może być określona, wynagrodzenie rejenta obliczonem zostaje jak do aktów na rb. 1,000.

3. ZA PROTESTY WEKSLÓW należy się rejentowi:

gdy suma nie przewyższa rb. 500, kop. 50.
gdy suma przewyższa rb. 500, rb. 1 oraz 1/10 % (10 kop. od 100 rb.) od sumy wekslowej, bez względu na sumę.

4. ZA POŚWIADCZENIE KOPII:

za pierwszy arkusz kop. 25.
„ następne po „ 10.

5. ZA POŚWIADCZENIE PODPISU 10 k.

6. ZA CZYNNOŚCI POZA DOMEM, oprócz powyższego, należy się rejentowi:

w stolicach (t. j. w Petersburgu i Moskwie) rb. 2.
w miastach gubernialnych rb. 3.
w miastach powiatowych i powiatach rb. 4.

Jarmarki.

GUBERNIA WARSZAWSKA.

Powiat Warszawski. Warszawa. Jarmark na wełnę od dnia 15 czerwca, trwający przez d. 3.—Kontrakty na ś. Jan Chrzciciel.

Jabłonna. Jarmarków 6, we czwar. po Oczyszczeniu N. P. Maryi, po ś. Wojciechu, po ś. Antonim, po ś. Jakóbie, po ś. Michale i po ś. Łucyi.

Nowy Dwór. Jarmarków 6, we środy: po Nawróceniu ś. Pawła, po ś. Józefie, po ś. Serwacym, po ś. Henryku, po ś. Nikodemie, po ś. Marcinie.

Piaseczno. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Niedzieli Starozapustnej, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Jakóbie, po ś. Michale, po Wszystkich Św., po ś. Łucyi.

Okuniew. Targi: Latem od 1 kwietnia do 1 października co tydzień w czwartki; reszta część roku też w czwartki co 2 tygodnie, po 1 i 15 każdego miesiąca. Jarmarki: poniedziałek po Przew. Niedz., we wtorki: przed Nowym Rokiem now. st., przed Bożem Ciałem, przed św. Rochem, przed ś. Michałem i po ś. Mikołaju.

Powiat Radzymiński. Radzymin. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Dorocie, po ś. Joachimie, po ś. Januaryuszu, po Wnieb. N. M. P., po ś. Remigiuszu, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Jadów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3-ch Królach, po ś. Helenie we środę po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po ś. Józefie Kalasantym, po Narodzeniu N. P. Maryi, po ś. Karolu Boromeuszu.

Powiat Nowomiński. Nowo-Mińsk. Jarm. 2, w poniedziałki: po Niedzieli Białej, przed Ziel. Świątkami.

Karczew. Jarmarków 6, w poniedziałki: po św. Walentym, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Trójcy, po ś. Bartłomieju, po Wszystkich Świętych, po ś. Łucyi.

Siennica. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3-ch Królach, po Niedz. Kwiet., we wtorek po ś. Stanisł., w poniedziałki: po Nar. N. M. P., po ś. Jadwidze, po Wszystkich Św.

Kałuszyn. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po ś. Macieju, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Bartłomieju, przed ś. Szymonem i Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Kołbiel. Jarmarków 6, we środy: przed ś. Karolem, po ś. Wincentym Fereryuszu, po ś. Trójcy, po ś. Michale, po ś. Marcinie, po Niepokalanem Poczęciu N. P. Maryi.

Stanisławów. Jarmarków, 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po Niedzieli Środop., po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Mateuszu, po ś. Marcinie, po ś. Łucyi.

Powiat Grójecki. Grójec. Jarmarków 6, we czwartki: po ś. Walentym, po ś. Marku, po ś. Annie, przed ś. Idzim, po ś. Jadwidze, przed ś. Michałem.

Tarczyn. Jarmarków 6, w poniedziałki: przed Niedz. Starozap., przed Niedz. Kwietnią, przed ś. Jakóbem, przed ś. Michałem, przed Wszystkimi Świętymi, przed ś. Łucyą.

Mogielnica. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach; po Niedzieli Kwietniej, po Zielonych Swiątkach, po Wnieb. N. P. M., po ś. Franciszku Seraf., po ś. Elżbiecie.

Góra Kalwarya. Jarmarków 4, we środy: po 3-ch Królach, po Wielkiejnocy, po Zielonych Świątkach, po Bożem Ciele.

Czersk. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, przed ś. Janem Chrzcicielem, po ś. Jakóbie Apostole, po ś. Michale, przed ś. Szymonem i Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Warka. Jarmarków 6, we środy, po Oczyszczeniu N. P. N., po niedzieli Środop., po ś. Stanisławie, po ś. Tekli, po ś. Leonardzie, po Niepokal. Poczęciu N. P. Maryi.

Powiat Błoński. Grodzisk. Jarmarków 5, w poniedziałek po Niedz. Zap., we wtorek po ś. Wojc., w poniedz.: po ś. Annie, po ś. Marcinie. przed ś. Tomaszem Apost.

Błonie. Jarmarków 6, we wtorki: po Oczyszczeniu N. P. Maryi, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Trójcy, po ś. Augustynie. po ś. Łukaszu, po ś. Katarzynie.

Nadarzyn. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Trzech Królach, po Niedzieli Środop., po ś. Annie, po Podwyższeniu ś. Krzyża, po ś. Leonardzie, po ś. Łucyi.

Mszczonów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Nawróceniu ś. Pawła, po ś. Marku, przed ś. Janem Chrzc., po ś. Bartłomieju, po ś. Michale, po Niepokal. Poczęciu N. P. Maryi.

Wiskitki. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Józefie, po ś. Stanisławie, po Bożem Ciele; po Wniebowzięciu N. P. Maryi, po śś. Kosmie i Damianie, po Wszystkich Świętych.

Powiat Skierniewicki. Skierniewice. Jarmarków 6, we czwartki: po 3-ch Królach, po Niedzieli Środop., we środę ś. przed Filipem i Jakóbem, we czwartki: po ś. Jakóbie Apostole, po ś. Franciszku Seraf., po ś. Elżbiecie.

Powiat Łowicki. Łowicz. Jarmarków 6, w poniedziałek po Niedzieli Starozap., we wtorek po Niedzieli Kwietniej, na ś. Jana Chrzciciela trzy dni trwać mający, w poniedziałek po Wniebowzięciu N. P. Maryi, na ś. Mateusza 8 dni trwać mający, w poniedziałek po ś. Andrzeju.

Bielawy. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Józefie, przed ś. Filipem, po Nawiedzeniu N. P. M., przed ś. Szymonem i Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Sobota. Jarmarków 6, we czwartki: po 3-ch Królach, w Wielki Czwartek, we czwartek po Zielonych Swiątkach, we środę po ś. Wicie, po ś. Bartłomieju, po Wszystkich Swiętych.

Bolimów. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po ś. Kazimierzu, po ś. Urbanie, po ś. Annie, po Narodzeniu N. P. Maryi, po ś. Marcinie.

Powiat Sochaczewski. Sochaczew. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Prysce czyli po dniu 18 stycznia, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Wojciechu, po Zielonych Swiątkach, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Urszuli.

Iłów. Jarmarków 6, we czwartki: po ś. Walentym, po 40 Męczennikach, po ś. Bazylim, przed ś. Idzim, po ś. Jadwidze, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Powiat Gostyński. Gostynin. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Weronice, po ś. Gertrudzie, po ś. Stanisławie, po ś. Jakóbie, po ś. Andrzeju, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Gombin. Jarmarków 6, we wtorki: 1 przed Niedz. Zapustną, 2 przed Niedz. Palmową, 3 przed Wniebowstąpieniem Pańskiem, 4 po Bożem Ciele, 5 po Narodzeniu N. P. Maryi, i 6 przed ś. Mikołajem, oraz w każdy czwartek.

Osmolin. Jarmarków 6, we wtorki po ś-tej Agnieszce, po ś. Kazimierzu, po ś. Jakóbie Apostole po ś. Stanisławie, po ś. Kandydzie, czyli po d. 3 Października i po ś. Marcinie.

Kiernozia. Jarmarków 5, we wtorki: po 3-ch Królach, po Oczyszczeniu N. P. M., po ś. Małgorzacie, po Podwyższeniu ś. Krzyża, po Niepok. Poczęciu N. P. M.

Powiat Kutnowski. Kutno. Jarmarków 6, we czwartki: przed ś. Walentym, po Niedzieli Srodop., przed ś. Filipem i Jakóbem, na Zielone Swiątki 10 dni trwający, zaczynać się ma od wtorku, we czwartek przed ś. Franciszkiem Seraf., po ś. Elżbiecie.

Dąbrowice. Jarmarków 6, we czwartek, po 2 Niedzieli Postu Suchą zwanej, we wtorek po ś. Stanisławie, we czwartki: przed Bożem Ciałem po N. P. M. Snieżnej, po ś. Jadwidze, po Niepok. Poczęciu N. P. M.

Krośniewice. Jarmarków 6, w poniedziałek po Oczyszczeniu N. P. M., we wtorki. po ś. Józefie, po ś. Antonim, po ś. Michale, po ś. Marcinie, po niedzieli 3 Adwentu.

Żychlin. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po ś. Grzegorzu, we wtorek po ś. Wojciechu, w poniedziałki: po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Mateuszu, przed ś. Szymonem i Judą.

Powiat Włocławski. Włocławek. Jarmarków 6, we czwartki: po 3 Królach, po ś. Janie Bożym, we wtorek po ś. Stanisławie, we czwartki: po ś. Dominiku, przed Narodzeniem N. P. M., po ś. Leonardzie.

Brześć. Jarmarków 6, we wtorki: po Nowym Roku, po ś. Walentym, przed ś. Stanisławem, po ś. Józefie Kalasantym, po ś. Stefanie, po Wszystkich Swiętych.

Kowal. Jarmarków 6, we środy: po ś. Wojciechu, przed ś. Janem Chrzcicielem, po ś. Jakóbie Apost., po Narodzeniu N. P. M., po ś. Urszuli, przed ś. Mikołajem.

Lubraniec. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Błażeju, po Niedz. Kwiet., we wtorek po ś. Julii, w poniedziałki: po ś. Aleksym, po ś. Piotrze i Emilu, po ś. Leonardzie.

Chodecz. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Oczyszczeniu N. P. M., we wtorek po ś. Józefie, w poniedziałki: przed ś. Filipem i Jakóbem, po ś. Dominiku, po ś. Jadwidze, po ś. Teresie, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Przedecz. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Walentym, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Antonim, przed ś. Wawrzyńcem, po ś. Łukaszu, przed ś. Mikołajem.

Lubień. Jarmarków 6, w poniedziałek po 3-ch Królach, we wtorek po Niedzieli Przew., w poniedziałki: po ś. Trójcy, po ś. Bartłomieju, po Wszystkich Swięt., po ś. Łucyi.

Powiat Nieszawski. Nieszawa. Jarmarków 6, we wtorki, po ś. Fabianie i Sebastyanie, po ś. Józefie, przed ś. Janem, po ś. Bartłomieju po ś. Michale, po ś. Marcinie.

Osięciny. Jarmarków 5, we środę po 3 Królach, w 1-szy wtorek m-ca Kwietnia, w 1-szy poniedziałek m-ca Lipca, w 3-ci poniedziałek m-ca Września, w 3-ci poniedziałek m-ca Października.

Piotrków. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, 1-ej niedzieli postu, w piątek przed Niedzielą Kwietnią, w poniedziałki: po Wniebowstąpieniu, po ś. Jakóbie, po Wszystkich Swiętych.

Powiat Pułtuski. Pułtusk. Jarmarków 5, we wtorki: po 3 Królach, po ś. Józefie, po Zielonych Swiątkach, po Narodzeniu N. P. M., we czwartek po ś. Jadwidze.

Nasielsk. Jarmarków 6, we wtorki: po Niedzieli Srodop., po ś. Wojciechu, po ś. Jakóbie, po ś. Michale, po Wszystkich Swiętych, po Niepok. Poczęciu N. P. M.,

Serock. Jarmarków 4, w 1-szy wtorek po ś. Mateuszu, we środy: po 3 Królach, po ś. Kazimierzu, po ś. Piotrze i Pawle.

Wyszków. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Apolonii, po ś. Grzegorzu, po ś. Antonim, po Przemienieniu Pańskiem, po ś. Justynie, po ś. Łucyi.

Powiat Płoński. Płońsk. Jarmarków 6, we wtorki: po Niedzieli Kwietniej, po Zielonych Swiątkach, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Bartłomieju, po Wszystkich Swiętych, po Niepokalanem Poczęciu N. P. M.

Sochocin. Jarmarków 6, we środy: po ś. Błażeju, po ś. Stanisławie, przed ś. Janem Chrzcicielem, we czwartki: po ś. Dominiku, po Podwyż. ś. Krzyża, po ś. Klemensie.

Zakroczym. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Pawle Pustelniku, po św. Katarzynie Seneńskiej, po ś. Maryi i Marcelim, po ś. Kunegundzie, po Nar. N. P. M., po ś. Marcinie.

Czerwińsk. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po ś. Wojciechu, po ś. Małgorzacie, po Narodz, N. P. M,, przed ś. Szymonem i Judą, po ś. Marcinie.

Nowe Miasto. Jarmarków 6, w poniedziałek po Niedzieli Wstępnej, we czwartek przed Niedzielą Kwietnią, we środę przed Wniebowstąpieniem Pańskiem, we czwartek po ś. Rochu, w poniedziałek po Nar. N. P. M., we czwartek po ś. Jadwidze.

GUBERNIA KALISKA.

Powiat Kaliski. Kalisz. Jarmarków 6, we wtorki: po Oczyszczeniu N. P. M., przed ś. Markiem, d. 19, 20 i 21 maja trzydniowy na wełnę, przed ś. Idzim, po ś. Jadwidze, po ś. Marcinie.

Chocz. Jarmarków 6, we wtorki: przed ś. Filipem i Jakóbem, po ś. Bartłomieju, po ś. Jadwidze, po ś. Marcinie.

Stawiszyn. Jarmarków 6, w poniedziałki: po

3 Królach, po Niedzieli Środop., po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po ś. Bartłomieju, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Koźminek. Jarmarków 6, we środy: po ś. Agnieszce, po ś. Grzegorzu, po ś. Piotrze i Pawle, przed ś. Wawrzyńcem, po Narodzeniu N. M. P., przed Wszystkimi Swiętymi.

Błaszki. Jarmarków 5, we wtorki: po Oczyszczeniu N. M. P., po Przewodniej Niedzieli, po ś. Antonim, po ś. Rochu, po ś. Michale, po ś. Katarzynie.

Opatówek. Jarmarków 6, we czwartki: po ś. Dorocie, po ś. Piotrze i Pawle, po Narodzeniu N. M. P., po ś. Łukaszu, po Wszystkich Swiętych, po Niepok. Poczęciu N. M. P.

Staw. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Macieju, po ś. Stanisławie, po ś. Jakóbie, przed ś. Idzim, po ś. Jadwidze, po Wszystkich Swiętych.

Powiat Słupecki. Słupca. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Niedzieli Srodop., przed Zielonymi Swiątkami, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Mateuszu, po ś. Katarzynie.

Pyzdry. Jarmarków 6, we czwartki: po 3 Królach, po ś. Teofilu, czyli po d. 5 marca, we środę po ś. Stanisławie, we czwartek po Nawiedzeniu N. M. P., po ś. Michale, po Wszystkich Swiętych.

Kazimierz. Jarmarków 6, w poniedziałek po 3 Królach, we wtorki: po ś. Józefie, po ś. Wojciechu, w poniedziałki: przed ś. Janem Chrzcicielem, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Marcinie,

Zagorów. Jarmarków 6, w 2-gie środy: po 13 stycznia, 13 marca, 13 maja, 13 lipca, 13 września i listopada.

Kleczew. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Piotrze i Pawle, przed ś. Idzim, po ś. Łukaszu. po ś. Andrzeju Apostole,

Wilczyn. Jarmarków 6, w poniedziałek przed niedzielą Zapustną, we środy: przed Wielkanocą, przed Zielonemi Swiątkami, przed ś. Jakóbem, w poniedziałek przed ś. Michałem, we środę przed Bożem Narodzeniem.

Skulsk. Jarmarków 3, w poniedziałki: po Oczyszczeniu N. M. P., przed ś. Janem Chrzcicielem, po Wszyskich Swiętych.

Powiat Koniński. Konin. Jarmarków 6, we środy: po 3 Królach, po ś. Albinie Biskupie po ś. Teodorze, po ś. Remigiuszu, po Wszystkich Swiętych, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Golina. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Niedzieli Zapustnej, przed Wielkanocą, przed Zielonemi Swiątkami, przad ś. Wawrzyńcem, przed ś. Marcinem, przed Bożem Nar.

Slesin. Jarmarków 6. we czwartki: po ś Walentym, po niedzieli Kwietniej, przed ś. Filipem i Jakóbem, po ś. Jakóbie Apost. po śś. Aniołach Stróżach, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Rychwał. Jarmarków 6. we wtorki: po Niedzieli Starozapustnej, przed Wielkanocą, po ś. Trójcy, po ś. Bartłomieju, po Wszystkich Święt., przed Bożem Narodzeniem.

Tuliszków. Jarmarków 6, we środy: przed Oczyszczeniem N. M. P., przed niedzielą Srodop., przed ś. Mateuszem, przed Wszystkimi Swiętymi, przed Niepokalanem Poczęciem N. M. P.

Władysławów. Jarmarków 6, we środy: przed ś. Józefem, po Wniebowstąpieniu Panskiem, przed ś. Piotrem i Pawłem, przed ś. Bartłomiejem, przed Wszystkimi Swiętymi, przed ś. Barbarą.

Powiat Kolski. Koło. Jarmarków 6, we wtorki: po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Srodop., po ś. Stanisławie, po Podwyższeniu św. Krzyża, przed ś, Szymonem i Judą, po ś. Katarzynie.

Brudzew. Jarmarków 6, we wtorki: po św. Konstancyi, przed Wielkanocą, po ś. Stanisławie, po Przemienieniu Pańskiem, po ś. Franciszku Borg., przed Bożem Narodzeniem.

Kłodawa. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Srodop., po ś. Wojciechu, po ś. Jakóbie, przed ś. Idzim, po ś. Klemensie.

Grzegorzew. Jarmarków 6, we środy: po św. Agnieszce, po ś. Józefie, po ś. Wojciechu, po św. Małgorzacie, po ś. Jadwidze, przed ś. Barbarą.

Dąbie. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Grzegorzu, po ś. Stanisławie B., po ś. Jakóbie Apostole, po ś. Jadwidze, po ś. Marcinie, po s. Łucyi.

Izbica. Jarmarków 6, we środy: po 3 Królach, po s. Kazimierzu, po ś. Stanisławie, po Narodzeniu N. M, P., po ś. Franciszku Borg., przed ś. Mikołajem.

Babisk. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po ś. Janie Bożym, po ś. Zofii, po ś. Małgorzacie, po Narodzeniu N. M. P., po ś. Teodorze.

Brdów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Pawle Pust., po ś. Kazimierzu, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po Nawiedz: N. M. P., po ś. Michale, po ś. Marcinie.

Sompolno. Jarmarków 6, we środy: po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Kwietniej, po Zielonych Swiątkach, przed ś. Janem, po Podwyższeniu ś, Krzyża, przed Bożem Narodzeniem.

Powiat Łęczycki. Łęczyca. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Franciszku a Paulo, po św. Aleksandrze Bisk., czyli po dniu 4 czerwca, po ś. Aleksym, czyli po d. 17 lipca, po ś. Jadwidze, po św. Katarzynie, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Grabów. Jarmarków 6, we czwartki: po 3-ch Królach, po Niedzieli Srodop., po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Michale, po Wszyst. Swięt., po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Parzęczew. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Zwiastowaniu N. M. P., przed ś. Janem Chrzcicielem, po Przemienieniu Pańskiem, po ś. Michale, po Wszystkich Swiętych.

Ozorków. Jarmarków 6, we środy: po Oczyszczeniu N. M. P., przed Wielkanocą, przed ś. Janem Chrzcicielem, przed Wniebowzięciem N. M. P., po ś. Michale, po ś. Andrzeju z Awelinu.

Piątek. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Agnieszce, po ś. Kazimierzu, po Niedzieli Kwiet., po ś Trójcy, po ś. Kośmie i Damianie, po ś. Andrzeju Apostole.

Poddębice. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po ś. Józefie, po ś. Stanisławie, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Tekli, po ś. Marcinie.

Powiat Turecki. Turek. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Kwietniej, po Bożem Ciele, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Łukaszu, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Warta. Jarmarków 6, we czwartki: po Nawróceniu ś. Pawła, przed Wielkanocą, we środę przed ś. Stanisławem, we czwartki: po Nawiedzeniu N. M. P., po ś. Franciszku Serafickim, po ś. Łucyi.

Uniejów. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Macieju, po Niedzieli Przewodniej, po Zielonych Swiąt-

kach, przed ś. Wawrzyńcem, po ś. Michale, po ś. Andrzeju.

Dobra. Jarmarków 6, w poniedziałki. po ś. Walentym, po niedzieli Przewodniej, po ś. Trójcy, po ś. Mateuszu, po Wszystkich Świętych, przed s. Tomaszem.

Pęczniew. Jarmarków 6, w środy: po Nowym Roku, po 40-tu męczennikach, po ś. Izydorze Oraczu, po ś. Małgorzacie, po Narodzeniu N. M. P., przed świętą Katarzyną.

Powiat. Sieradzki. Sieradz. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po ś. Józefie, po ś. Stanisławie, po ś. Annie, po Wszystkich Świętych, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P .

Złoczew. Jarmarków 6, we czwartki: po 3-ch Królach, we wtorki: po ś. Zofii, po ś Antonim, we czwartki: po N. M. P. Szkaplerznej, po Wniebowzięciu N. M. P., po Wszyst. Świętych.

Burzynin. Jarmarków 6, we środy; po 3 Królach, po ś. Macieju, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Bartłomieju, po ś. Łukaszu.

Szadek. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Walentym, po Niedzieli Kwietniej, po Zielonych Świątkach, po ś. Jakóbie przed ś. Szymonem Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Zduńska Wola. Jarmarków 6, we wtorki: po Niedzieli Środopustnej, po ś. Wojciechu, po ś. Tekli, po ś. Janie Kapistranie, po ś. Klemensie, przed ś. Wiktoryą.

Powiat Wieluński. Wieluń. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Agnieszce, po Niedzieli Białej, po Zielonych Świątkach, po Nawiedz. N. M. P., po ś. Michale, przed s. Barbarą.

Lututów. Jarmarków 6, we wtorki: przed ś. Franciszkiem Salezym, po ś. Józefie, po ś. Urbanie, po ś. Annie, po ś. Mateuszu, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Wieruszew. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Agacie, we wtorek po ś. Wojciechu, w poniedziałki: po s. Piotrze i Pawle, po ś. Bartłomieju, przed ś. Szymonem i Judą, przed Bożem Narodzeniem.

Bolesławiec. Jarmarków 6, w poniedziałki: po N. M. P. Gromnicznej, po Wielkiejnocy, po ś. Trójcy, po ś. Małgorzacie, po ś. Mateuszu, po ś. Łucyi.

Praszka. Jarmarków 6, w poniedziałek po ś. Grzegorzu, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po ś. Jakóbie, po Narodzeniu N. M. P., po ś. Katarzynie, przed ś Tomaszem Apostołem.

Działoszyn. Jarmarków 2, we czwartki: po 3 Królach, przed ś. Tomaszem Apostołem.

GUBERNIA PIOTRKOWSKA.

Powiat Piotrkowski. Piotrków. Jarmarków 4, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałki: przed ś. Janem Chrzcicielem, po ś. Jakóbie Apostole, po ś. Marcinie.

Wolborz. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Kazimierzu, po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po ś. Piotrze i Pawle, po ś Rochu, po ś. Jadwidze, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Sulejów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Agnieszce, po ś. Grzegorzu, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałek: po Wniebowzięciu N. M. P. po Podwyższeniu ś. Krzyża, po ś. Leonardzie.

Rozprza. Jarmarków 6, we czwartki: po 3-ch Królach, po Niedzieli Środopostnej, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po Narodzeniu N. M. P., po ś. Bartłomieju, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P,

Bełchatów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Niedzieli Środopustnej, przed ś. Stanisławem, we wtorek po ś. Erazmie, w poniedziałki: przed Narodzeniem N. M. P., po śś. Aniołach Stróżach, we wtorek przed Wigilią Bożego Narodzenia.

Grocholice. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Niedzieli Kwietniej, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po N. M. P. Szkaplerznej, przed ś. Bartłomiejem, po Wszystkich Świętych.

Kamińsk. Jarmarków 6, we środy: po Oczyszczeniu N. M P., po ś. Józefie, przed ś. Filipem i Jakóbem, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Franciszku Serafickim, przed ś. Tomaszem Apost.

Powiat Brzeziński. Brzeziny. Jarmarków 6, we czwartki: po św. Pawle Pustelniku, po ś. Grzegorzu, we środę przed Znalezieniem ś. Krzyża, we wtorki: po ś. Annie, po Podwyższeniu ś-go Krzyża, po ś. Katarzynie.

Stryków. Jarmarków 6, we czwartki: po ś. Macieju, przed Wielkanocą, przed ś. Wawrzyńcem, po s. Michale, po ś. Marcinie, przed ś. Teofilem.

Główno. Jarmarków 6, po 3-ch Królach, po Oczyszczeniu N. M. P., po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po ś. Jakóbie, przed ś. Idzim, po ś. Katarzynie.

Będków. Jarmarków 6, po ś. Agnieszcze, po ś. Józefie, przed Znalezieniem ś. Krzyża, po św. Bartłomieju, przed ś. Szymonem i Judą, po ś. Katarzynie.

Ujazdów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Oczyszczeniu N. M. P., po ś. Grzegorzu, po ś. Trójcy, przd, ś. Wawrzyńcem, po ś. Franciszku Serafickim, po ś. Łucyi.

Tomaszów. Jarmarków 6, we wtorki: po Oczyszczeniu N. M. P., po ś. Franciszku a Paulo, po ś. Aleksandrze B. czyli po 4 Czerwcu, po Przemien. Pańskiem, po ś. Justynie, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Jeżów. Jarmarków 6, we środy: po 3 Królach, po ś. Benedykcie, po ś. Stanisławie, po Przemienieniu Pańskiem, po ś. Michale, po ś. Andrzeju.

Powiat Rawski. Rawa. Jarmarków 6, we wtorki po ś. Macieju, przed Niedzielą Kwietnią, po ś. Piotrze i Pawle, po N. M. P., przed ś. Szymonem i Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Biała. Jarmarków 4, we środy: po ś. Wojciechu, po ś. Jakóbie, po Podwyższeniu ś. Krzyża, przed ś. Barbarą.

Nowe Miasto. Jarmarków 6, we wtorki: po Oczyszczeniu N. M. P., po ś. Kazimierzu, po ś. Małgorzacie, przed ś. Wawrzyńcem, po ś. Tekli, po ś. Marcinie.

Inowłódz. Jarmarków 3, w poniedziałek przed ś. Filipem i Jakóbem, we wtorek po ś. Juwencyuszu, czyli po dniu 20 (1) Czerwca, w poniedziałek przed ś. Szymonem i Judą.

Powiat Łódzki. Łódź. Jarmarków 6, we wtorki: przed Oczyszczeniem N. M. P., przed Niedzielą Kwietnią, przed ś. Antonim, przed ś-ym Hipolitem, przed s. Szymonem i Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Kazimierz. Jarmarków 5, w poniedziałek po ś. Agnieszce, we wtorek po ś. Józefie, w poniedziałki: przed ś. Janem Chrzcicielem, po Narodzeniu N. M. P., po ś. Marcinie.

4

Aleksandrów. Jarmarków 6, w piątki: po ś. Walentym, przed Niedzielą Kwietnią, przed Zielonemi Świątkami, po ś. Bartłomieju, po ś. Rafale, przed Wigilią Bożego Narodzenia.

Zgierz. Jarmarków 6, we środy: po ś. Pawle Pustelniku, po ś. Longinie, po ś. Zofii, po ś. Henryku, po ś Nikodemie, po ś. Leopoldzie

Konstantynów. Jarmarków 6, w piątki: przed Niedzielą Kwietnią, przed Zielonymi Świątkami, przed ś. Ignacym Lojolą, przed Wniebowzięciem N. M. P., przed ś. Michałem, przed Bożem Narodzeniem.

Tuszyn. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Oczyszczeniu N. M. P., po niedzieli Kwietniej, po Bożem Ciele, po Wniebowzięciu N. M. P. po ś. Franciszku Serafickim, przed Bożem Narodzeniem.

Rogów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Pawle Pustelniku, po ś. Grzegorzu, we wtorki: po ś. Wojciechu, po ś. Pankracym, po ś. Rochu, po ś. Marcinie.

Powiat Łaski. Łask. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Kwietniej, po Zielonych Świątkach, po Nawiedz. N. M. P., po Wniebowzięciu M. M. P., po ś. Michale.

Widawa. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Niedzieli Zapustnej, po 3-ej Niedzieli postu trwający 6 dni, we wtorek po Zielonych Świątkach, w poniedziałki: po ś. Małgorzacie, po ś. Marcinie, po 3-ej Niedzieli Adwentu.

Szczerców. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Agatonie i Wilhelmie, po ś. Józefie, po ś. Urbanie, po s. Jakóbie, po Narodzeniu N. M. P., po Wszystkich Świętych.

Lutomiersk. Jarmarków 6, we środy: po ś. Błażeju, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Bartłomieju, po ś. Jadwidze, przed ś. Barbarą.

Pabianice. Jarmarków 6, w poniedziałek po ś. Agnieszce, we wtorek po ś. Józefie, w poniedziałki: po ś. Alojzym, przed ś. Wawrzyńcem, we wtorki, przed ś. Szymonem i Judą, przed. ś. Tomaszem Apostołem.

Powiat Nowo-Radomski. Radomsk. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, w 1-szy poniedziałek Wielkiego Postu, po Niedzieli Kwietniej, we wtorek po ś. Małgorzacie, w poniedziałki: po Podwyższeniu ś. Krzyża, po ś. Andrzeju Apostole.

Pajęczno. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Kwietniej, we wtorek po ś. Antonim, w poniedziałki: po Wniebowzięciu N. M. P., po Narodzeniu N. M. P., po ś. Leonardzie.

Brzeźnica. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Walentym, po Niedzieli Kwietniej, po Wniebowstąpieniu Pańskiem, przed ś. Wawrzyńcem, po ś. Mateuszu, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Pławno. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Wielkiejnocy, po Bożem Ciele, po ś. Jakóbie Apostole, po Narodzeniu N. M. P., po ś. Marcinie.

Koniecpol. Jarmarków 6, w poniedziałek po ś. Agnieszce, we wtorek po ś. Józefie, w poniedziałki: po ś. Trójcy, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Michale, po ś. Marcinie Biskupie.

Powiat Częstochowski. Częstochowa. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Agnieszce, po Niedzieli Kwietniej, we środy: po Zielonych Świątkach, po ś. Michale, po ś. Łucyi.

Krzepice. Jarmarków 6, w poniedziałki: po s. Dorocie, po Niedzieli Srodopustnej, we wtorek po Zielonych Świątkach, w poniedziałki po N. M. P.

Kłobucko. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po s. Józefie, po s. Stanisławie, po s. Małgorzacie, po s. Michale, po s. Marcinie.

Mstów. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po s. Wojciechu, przed s. Janem Chrzcicielem, po Wniebowzięciu N. M. P., przed s. Szymonem i Judą, przed s. Tomaszem.

Przyrów. Jarmarków 6, we wtorki: po s. Dorocie, po Niedzieli Kwietniej, po s. Zofii, po s. Annie, po s. Michale, po s. Łucyi.

Olsztyn. Jarmarków 2, we wtorki: po Niedzieli Srodop., po s. Stanisławie.

Janów. Jarmarków 6, we srody; ostatnią m-ca lutego, m-ca kwietnia, przed s. Piotrem i Pawłem m-ca sierpnia, m-ca października, przed Wigilią Bożego Narodzenia.

Powiat Będziński. Będzin. Jarmarków, 6, we środy: po 3 Królach, po Niedzieli Srodopostnej, po s. Wojciechu, po s. Piotrze i Pawle, po Narodzeniu N. M. P., po Wszyst. Sw.

Siewierz. Jarmarków 6, w poniedziałki: po s. Macieju, po Niedzieli Kwietniej, przed s. Janem Chrzcicielem, po Narodzeniu N. M. P., po s. Łukaszu, przed Bożem Narodzeniem.

Koziegłowy. Jarmarków 6, we czwartki: po 3-ch Królach, po s. Grzegorzu, po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po s. Małgorzacie, po s. Mateuszu, po s. Marcinie.

Żarki. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Suchej, na s. Stanisław od 1 do 8 maja, po s. Piotrze i Pawle, przed s. Idzim, po Wszystkich Swiętych.

Mrzygłód. Jarmarków 4, we srody: po s-tej Agnieszce, po Wielkiejnocy, po s. Maryi Magdalenie, po s. Franciszku Serafickim.

Włodowice. Jarmarków 6, we czwartki: po Nawróceniu s. Pawła, po Niedzieli Głuchej, we srodę po s. Stanisławie, we czwartki: po s. Małgorzacie, po s. Mateuszu, po s. Łucyi.

Czeladź. Jarmarków 6, we srody: przed s-tą Agnieszką, po s. Józefie, po s. Stanisławie, po s. Annie, po s. Mateuszu. po s. Marcinie.

Modrzejów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po s. Kazimierzu, po s. Leonie, przed s. Janem Chrzcicielem, po Wniebowzięciu N. M. P., po s. Andrzeju.

GUBERNIA RADOMSKA.

Powiat Radomski. Radom. Jarmarków 2, na s. Jan Chrzciciel trwający dni 5, i od dnia 9 września trwający dni 3.

Białobrzegi. Jarmarków 6, we srody: po s-ym Walentym, po s. Marku Ewangeliście, przed s-ym Janem Chrzcicielem, po s. Rochu, po s. Łukaszu, po s. Łucyi.

Wyśmiorzyce. Jarmarków 6, w poniedziałki: po s. Antonim Opacie, po s. Grzegorzu, we wtorek po s. Janie Nepomucenie, w poniedziałek: po s. Małgorzacie, po s. Tekli, po s. Łazarzu.

Jedlińsk. Jarmarków 6. w poniedziałek po 3 Królach, we wtorki: po s. Józefie, po s. Wojciechu, w poniedziałki: po s. Idzim, po s. Franciszku Serafickim, po D. Zadusznym.

Przytyk. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Kazimierzu, po Niedzieli Kwietniej, przed ś. Filipem i Jakóbem, po Bożem Ciele, po Podwyższeniu ś-go Krzyża, przed Bożem Narodzeniem,

Wolanów. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Zwiastowaniu N. M. P., po ś. Stanisławie, po Nawiedzeniu N. M. P., po Narodzeniem N. M, P., po Wszystkich Swiętych.

Wierzbica. Jarmarków 6, we wtorki: po s-ym Walentym, po ś. Wojciechu, po ś. Antonim, po Przemienieniu Pańskiem, po ś. Łukaszu, po ś-tej Łucyi.

Skaryszew. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Niedz. Wstępnej trzy dni trwający, po Niedzieli Przewodniej, po ś. Jakóbie Apostole, po ś. Bartłomieju, przed s. Szymonem i Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Jastrząb. Jarmarków 6. w poniedziałki: po ś. Agnieszce, po ś. Józefie, po ś. Stanisławie, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Tekli, po ś. Andrzeju.

Powiat Kozienicki. Kozienice. Jarmarków 6, we czwartki: po ś. Agnieszce, po Niedzieli Białej, we środę przed ś. Janem Chrzcicielem, we czwartki: po ś. Bartłomieju, po ś. Łukaszu i po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Magnuszew. Jarmarków 3, w poniedziałki: po ś, Michale, przed s. Szymonem i Judą, przed ś-ym Tomaszem Apost.

Ryczywół. Jarmarków 6, we wtorki: przed ś. Franciszkiem Salezym, po ś. Józefie, po ś. Witalisie., przed ś. Idzim, po ś. Karolu Boromeuszu, po ś. Łucyi.

Głowaczew. Jarmarków 2, we wtorki: po Niedzieli Kwietniej i przed ś. Wawrzyńcem.

Sieciechów. Jarmarków 6, w poniedziałki; po ś. Pawle, po s. Walentym, we wtorki: po s. Stanisławie, po ś. Antonim, w poniedziałk: po Wniebowzięciu N. M .P.

Gniewoszew. Jarmarków 4, we wtorki: po ś. Józefie, po Nawiedzeniu N. M. P., po ś. Wojciechu, po Zielonych Swiątkach. po Narodzeniu N. N. P., przed ś. Tomaszem.

Granica. Jarmarków 6, we wtorki. po 3-ch Królach, po Oczyszczeniu N. M. P., po ś. Wojciechu. po Zielonych Swiątkach, po Narodzeniu N. M. P., przed ś. Tomaszem.

Janowiec. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Agnieszce, po ś. Walentym, we wtorek po ś-ym Stanisławie Bisk. w poniedziałki: po ś. Małgorzacie, po ś. Łukaszu, po ś. Stanisławie Kostce.

Zwoleń. Jarmarków 6, we czwartki: po 3-ch Królach, po niedzieli Kwietniej, przed Bożem Ciałem, po Przemienieniu Pańskiem, po Podwyższeniu ś. Krzyża, po ś. Katarzynie,

Powiat Iłżecki. Iłża. Jarmarków 6, we wtorki: po Oczyszczeniu N. M. P., po Zwiastowaniu N. M. P., po ś. Stanisławie, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Jadwidze, Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Wąchock. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po 2-ej Niedzieli postu, po ś. Wojciechu, po ś. Małgorzacie, po s. Michale, po ś. Elżbiecie.

Wierzbnik. Jarmarków 3, we środy: po Niedzieli Srodopostnej, po Zielonych Swiątkach, po ś. Michale.

Grabowiec. Jarmarków 6, we wtorki: po ś-tej Weronice, po ś. Lambercie, po ś. Zofii, po N. M. P. Szkaplerznej, po Narodzeniu N. M. P. podł. st. kal., po Wszystkich Swiętych.

Sienno. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po ś. Grzegorzu, po ś. Wojciechu, po ś-tym Piotrze i Pawle, po ś. Mateuszu, po ś. Marcinie,

Lipsko. Jarmarków 6, we wtorki: po Nawróceniu ś. Pawła, po Niedzieli Białej, po Zielonych Swiątkach, po Narodzeniu N. M. P., przed ś. Szymonem i Judą, przed ś. Wiktoryą.

Solec. Jarmarków 6, we środy, po 3 Królach, po 40 Męczenikach, po ś. Stanisławie, po ś. Antonim, po ś. Franciszku Serafickim, po ś. Marcinie.

Ciepielów. Jarmarków 5, we wtorki, po ś. Fabianie i Sebastynie, po ś. Józefie, po ś. Łukaszu, przed ś. Mikołajem.

Kazanów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Niedzieli Wstępnej, przed ś. Jakóbem, po ś-tej Trójcy, po ś. Mateuszu, po ś. Marcinie.

Tarłów. Jarmarków 6, we wtorki, po ś. Apolonii, po Niedzieli Kwietniej, po ś-tej Trójcy, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Jadwidze, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Powiat Opatowski. Opatów. Jarmarków 6, we środy: po Niedzieli Zapustnej, po Niedzieli Kwietniej, przed ś. Janem Chrzcicielem, po ś. Bartłomieju, po ś. Marcinie, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Łagów. Jarmarków 6, we srody: po 3 Królach, po Oczyszczeniu N. M. P., po ś. Wojciechu, przed ś. Janem Chrzcicielem, po ś. Bartłomieju, we czwartek po ś. Marcinie.

Kunów. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po 1-ej Niedzieli Postu, przed ś. Filipem i Jakóbem, po ś. Wicie i Modeście, po ś. Mateuszu, po ś. Stanisławie Kostce.

Ostrowiec. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 -ch Królach, po ś. Józefie, po Przemienieniu Pańskiem, po ś. Michale, przed ś. Szymonem i Judą, po św. Katarzynie.

Waśniów. Jarmarków 2, we wtorki: po św. Piotrze i Pawle, po ś. Bartłomieju.

Ćmielów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po św. Pawle Pustelniku, po ś. Kazimierzu, przed ś. Floryanem, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Jadwidze, po ś. Elżbiecie.

Słupia Nowa. Jarmarków 6, we środy: po 3-ch Królach, po ś. Benedykcie, przed Znalezieniem ś. Krzyża, przed ś. Wawrzyńcem, po Podwyż. św. Krzyża, przed ś. Barbarą.

Raków. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po ś. Józefie, przed ś. Janem Chrzcicielem, po ś. Annie, po Wniebowzięciu N. M. P., po św. Mateuszu.

Iwaniska. Jarmarków 6, we środy: po 3 Królach, po Niedzieli Srodop., po Zielonych Swiąt., po ś. Maryi Magdalenie, przed ś. Idzim, przed s. Szymonem i Judą.

Ożarów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Srodopostnej, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po ś. Bartłomieju, po ś. Łukaszu, po 1-ej Niedzieli Adwentu.

Powiat Sandomierski. Sandomierz. Jarmarków 2, w poniedziałki: po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po Narodzeniu N. M. P.

Koprzywnice. Jarmarków 6, we czwartki: po Niedzieli Srodopostnej, po Bożem Ciele, przed św. Wawrzyńcem, po ś. Michale, po Wszyst: Swięt., po Niepok. Poczęciu N. M. P.

Osiek. Jarmarków 6, we środy: po ś. Walentym, po ś. Stanisławie, po Nawiedzeniu N. M. P., po ś. Piotrze w Okowach, przed ś. Szymonem i Judą, przed ś. Tomaszem Apostołem.

Połaniec. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po ś. Kazimierzu, po Zielonych Swiątkach, po ś. Małgorzacie, po ś. Jadwidze, po ś. Łucyi.

Klimontów. Jarmarków 6, we wtorki: po św. Agnieszce, po ś. Józefie, po ś. Wojciechu, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Jadwidze i Teresie, po ś. Marcinie Biskupie.

Bogoria. Jarmarków 6, we wtorki: po Niedzieli Przewodniej, po Rozesłaniu Apostołów, po s. Dominiku, po s. Mateuszu, po ś. Łukaszu, po sw. Łucyi.

Staszów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Białej, przed s. Janem Chrzcicielem, po s. Mateuszu, po s. Andrzeju Apostole.

Zawichost. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Niedzieli Białej, po Bożem Ciele, po N. M. P. Anielskiej, po Podwyższeniu s. Krzyża, po 1-ej Niedzieli Adwentu.

Powiat Opoczyński. Opoczno. Jarmarków 6, we czwartki: po 3 Królach po Niedzieli Przewodniej, po ś. Maryi Magdalenie, po s. Bartłomieju, po s. Mateuszu, po Wszystkich Swiętych.

Klwów. Jarmarków 6, we czwartki: po s. Macieju, po Niedzieli Kwietniej, przed Bożem Ciałem, po Wniebowzięciu N. M. P., po Narodzeniu N. M. P., po s. Jadwidze.

Odrzywół. Jarmarków 6, we wtorki: po s. Fabianie i Sebastyanie, po s. Józefie, przed Znalezieniem s. Krzyża, po Przemienieniu Pańskiem, po s. Jadwidze, przed s. Mikołajem.

Drzewica. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Zwiastowaniu N. M. P., po ś Piotrze i Pawle, po ś. Annie, po Narodzenin N. M. Panny, po ś. Łukaszu.

Gielniów. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Pawle Pustelniku, po ś. Grzegorzu, po ś. Marku, Ewang., po ś. Dominiku, przed ś. Idzim, po św. Marcinie.

Skrzynno. Jarmarków 4, we wtorki: po Niedzieli Przewodniej, po ś. Stanisławie, po ś. Urszuli, po ś. Katarzynie.

Przysucha. Jarmarków 6, we czwartki: po ś. Agnieszce, po Niedzieli Kwietniej, po św. Piotrze i Pawle, przed ś. Wawrzyńcem, po ś. Franciszku Serafickim, przed ś. Barbarą.

Białaczew. Jarmarków 2, we wtorki: przed ś. Stanisławem, przed ś. Janem Chrzcicielem.

Żarnów. Jarmarków 6, we środy: po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Kwietniej, po ś-tej Trójcy, po Narodzieniu N. M. P., po s. Łukaszu, przed św. Mikołajem.

Powiat Koński. Końskie. Jarmarków 6. we wtorki: po Nawróceniu ś. Pawła, po ś. Macieju, po ś. Józefie, po s. Jakóbie, po s. Urszuli, przed ś. Mikołajem.

Gowarczów. Jarmarków 6, w poniedziałek po s. Józefie, we wtorek po s. Stanisławie, w poniedziałki, po s. Annie, po s. Michale, przed s. Szymonem i Judą, przed s. Tomaszem Apostołem.

Szydłowiec. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Niedziel Srodop., po niedzieli Kwietniej, przed s. Wawrzyńcem, po s. Franciszku, po s. Marcinie.

Radoszyce. Jarmarków 6, we środy: po 2-ch Królach, po s. Wojciechu, po Bożem Ciele, po s. Annie, po s. Mateuszu, po s. Marcinie.

Przedbórz. Jarmarków 6, w poniedziałek po s. Dorocie, we wtorki: po s. Józefie, po s. Antonim, w poniedziałki: po Wniebowzięciu N. M. P., po s. Jadwidze, po s. Łucyi.

GUBERNIA KIELECKA.

Powiat Kielecki. Kielce. Jarmarków 6, we wtorki: po s. Agnieszce, po Niedzieli Kwietniej, po s. Trójcy, przed s. Rozalią, po Wszyst. Swięt. po 3 Niedzieli Adwentu.

Działoszyce. Jarmarków 2, we środy: przed ś. Filipem i Jakóbem, po ś. Michale.

Chęciny. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Macieju, po ś. Wojciechu, po ś. Piotrze i Pawle, po Narodzeniu N. M. P., po Wszystkich Świętych, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Bodzentyn. Jarmarków 6, w poniedziałki: po Nawróceniu ś. Pawła, po ś. Kazimierzu, we środę po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Idzim, po ś Marcinie.

Powiat Jędrzejowski. Jędrzejów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Kazimierzu, po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Bartłomieju, po św. Franciszku Seraf., po ś. Marcinie.

Małogoszcz. Jarmarków 6, we wtorki: po św. Agieszce, po Niedzieli Srodop., we środy: po św. Stanisławie, przed ś. Janem Chrzcicielem, we czwartki: przed ś. Wawrzyńcem, przed ś. Szymonem i Judą.

Wodzisław. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Niedzieli Srodop., we środy, po ś. Stanisławie, po ś. Małgorzacie, po ś. Michale, po ś. Marcinie.

Sobków. Jarmarków 6, we wtorki: po ś Macieju, po ś. Wojciechu, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Augustynie, przed ś. Kazimierzem, po ś. Łucyi.

Powiat Włoszczowski. Włoszczowa. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Kwietniej, po ś. Trójcy, przed ś. Idzim, po ś. Franciszku Serafic., po Wszystkich Swiętych.

Kurzelów. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Agnieszce, po ś. Kazimierzu, we wtorki: po ś, Stanisławie, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Bartłomieju, przed ś. Mikołajem.

Secemin. Jarmarków 6, we czwartki: po sw Leonie, po ś. Sulpicyuszu, przed ś. Aloizym, po ś. Bartłomieju, po ś. Łukaszu, po Bożem Narodzeniu.

Lelów. Jarmarków 6, we środy: po 3 Królach, po ś. Macieju, po ś. Wojciechu, po Bożem Ciele, po Narodzeniu N. M. P., po s. Marcinie.

Szczekociny. Jarmarków 6, we środy: po św. Pawle Pustelniku, po ś. Józefie, po s. Trójcy. po Wniebowzięciu N. M. P., po s, Jadwidze, po św. Łucyi.

Powiat Olkuski. Olkusz. Jarmarków 6, w poniedziałki: po s. Agnieszce, po Niedzieli Srodopustnej, po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po s. Annie, po s. Michale, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.,

Kromołów. Jarmarków 6, we wtorki: po sw. Pawle Pustelniku, po Niedzieli Srodopustnej, przed Znalezieniem s. Krzyża, po s. Annie, po Wszystkich Swiętych, po ś. Łucyi.

Pilica. Jarmarków 6, w poniedziałki: pe 3-ch Królach, po s. Kazimierzu, po s. Stanisławie, po

Nawiedzeniu N. M. P., przed ś. Idzim, po Wszyst. Swiętych.

Żarnowiec. Jarmarków 5, w poniedziałki: po 3 Królach, po ś. Franciszce Rzymiance, we wtorek po ś. Stanisławie, w poniedziałki: po Narodzeniu N. M. O., po ś. Łukaszu, po Wszystkich Swiętych.

Wolbrom. Jarmarków 6, we środy: po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Kwietniej, po ś. Antonim Padewskim, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Jadwidze, po ś. Łucyi.

Skała. Jarmarków 6, we środy: po ś. Pawle Pustelniku, po ś. Kazimierzu, przed ś. Filipem i Jakóbem, po ś. Annie, po ś. Michale, po Niepok. Poczęciu N. M. P.

Ogrodzieniec. Jarmarków 6, we czwartki: po ś. Walentym, we środy: przed ś. Wojciechem, po ś. Antonim, we czwartki: po Przemienieniu Pańskiem, po ś. Jadwidze, po ś. Łucyi.

Sławków, Jarmarków 6, we czwartki: po 3 Królach, po Oczyszczeniu N. M. P., po Niedzieli Kwietniej, po Podwyższeniu ś. Krzyża, po ś. Marcinie, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Powiat Miechowski. Miechów. Jarmarków 6, w poniedziałek po Oczyszczeniu N. M. P., we wtorki: po Niedzieli Kwietniej, przed ś. Janem Chrzcicielem, po Narodzeniu N. M. P., ś. Marcinie, po ś. Łucyi.

Książ Wielki. Jarmarków 6, we środy: po 3 Królach, po ś. Grzegorzu, po ś. Bartłomieju, po ś. Kajetanie, po ś. Elżbiecie, po ś. Łucyi.

Proszowice. Jarmarków 6, we środy: po św. Pawle Pustelniku, po ś. Tomaszu z Akwinu, po ś. Małgorzacie, po ś. Elżbiecie, po ś. Tekli, po ś. Marcinie.

Słomniki. Jarmarków 6, w poniedziałki: po ś. Agnieszce, po Niedzieli Srodopustnej, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Bartłomieju, po Podwyż. św. Krzyża, po ś. Franciszku Borgiaszu.

Brzesko Nowe. Jarmarków 6. we wtorki: po Nawróceniu ś. Pawła, po ś. Ezechielu, po ś. Florentynie, po s. Bartłomieju, po ś. Katarzynie, po ś. Łucyi.

Powiat Pinczowski. Pinczów. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Dorocie, po ś. Grzegorzu, po ś. Piotrze i Pawle, po ś. Bartłomieju, po ś. Urszuli, po ś. Łucyi.

Wiślica. Jarmarków 6, we wtorki: po ś-tej Agnieszce, po Zielonych Swiątkach, po ś. Małgorzacie, po Narodzeniu N. M. P., po ś. Jadwidze, po ś. Marcinie.

Działoszyce. Jarmarków 6, we wtorki: po ś. Macieju, po ś. Wojciechu, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Michale, przed ś. Marcinem, przed ś. Tomaszem.

Opatowiec. Jarmarków 6, we wtorki: po 3-ch Królach, po Niedzieli Przewodniej, przed Znalezieniem ś. Krzyża, po ś. Jakóbie, po Podwyższeniu ś. Krzyża, przed ś. Szymonem i Judą.

Koszyce. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po niedzieli Srodop., po Zielonych Swiątkach, po Wniebowzięciu N. M. P., po ś. Jadwidze, po s. Andrzeju.

Skalbmierz. Jarmarków 6, wo wtorki: po św. Józefie, po ś. Piotrze i Pawle, przed ś. Wawrzyńcem, przed ś. Idzim, po ś. Franciszku Serafickim, po Wszystkich Swięt.

Powiat Stopnicki. Stopnica. Jarmarków 6, we środy: po 3-ch Królach, po Niedzieli Przewodniej, po ś. Antonim, po ś. Maryi Magdalenie, po ś. Franciszku, przed ś. Mikołajem.

Pierzchnica. Jarmarków 6, w poniedziałek po ś. Kazimierzu, we wtorki: po ś. Wojciechu, po Bożem Ciele, po ś. Annie, po ś. Jadwidze, przed ś. Mikołajem.

Chmielnik. Jarmarków 6, we czwartki: po 3 Królach, po ś. Józefie, we środę po ś. Wicie, we czwartki: po ś. Idzim, po ś. Michale, po ś. Andrzeju Apostole.

Busk. Jarmarków 5, we środy: po 3 Królach, po niedzieli Srodopustnej, jarmark ciągły 4-ro miesięczny przez czas kąpieli letnich od 1 Czerwca od 1 Października trwający, z wyłączeniem niedziel i świąt uroczystych, po Wszystkich Sw., po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Szydłów. Jarmarków 6. we wtorki: po 3 Królach, po niedzieli Srodop., po ś. Stanisławie, przed św. Władysławem, przed sw. Idzim, po Dniu Zadusznym.

Kurozwęki. Jarmarków 6, w poniedziałki: po s. Antonim Opacie, we srody; po s. Benedykcie, po s. Stanisławie, w poniedziałki: po s. Józefie Kalasantym, po s. Wacławie, po s. Cecylii.

Oleśnica. Jarmarków 6, we srody, po 3 Królach, po niedzieli Kwietniej, po s. Trójcy, po sw. Bonawenturze, przed s. Idzim, po ś. Łucyi.

Pacanów. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po niedzieli Srodopustnej, po ś. Kilianie, przed s. Wawrzyńcem, po s. Michale, so s. Marcinie.

GUBERNIA LUBELSKA.

Powiat Lubelski. Lublin. Jarmarków 6, w poniedziałek po niedzieli Kwietniej, we wtorek po Zielonych Swiątkach trzy dni trwający, w poniedziałki po s. Bernardzie trzy dni trwający, po s. Michale, po Wszystkich Swiętych, po Bożem Narodzeniu.

Głusk. Jarmarków 6, w poniedziałki: po 3-ch Królach, po s. Kazimierzu, po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po s. Jadwidze, po s. Marcinie, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P.

Bełżyce. Jarmarków 6, we srody; po Niedzieli Białej, po s. Stanisławie, po s. Małgorzacie, po s. Michale, po Wszystkich Swiętych, po s. Łucyi.

Bychawa. Jarmarków 6, we srody: po 3-ch Królach, po Niedzieli Srodopustniej, przed s. Filipem i Jakóbem, po s. Maryi Magdalenie, po s-ym Mateuszu, po s. Urszuli.

Piaski. Jarmarków 6, we srody: po s. Macieju, po Niedzieli Kwietniej, po s. Kajetanie, po Podwyższeniu s-go Krzyża, po Wszystkich Swiętych, przed s. Tomaszem.

Biskupice. Jarmarków 6, we wtorki: pa 3-ch Królach, po s. Wojciechu, po s. Stanisławie, Bisk. po s. Koźmie i Damianie, po s. Marcinie Biskupie.

Powiat Lubartowski. Lubartów. Jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Kwietniej, po s. Stanisławie, po s Annie, po s-ym Bartłomieju, po s. Dyonizym.

Łęczna. Jarmarków 6, poniedziałek po 3 Królach, we wtorek po s. Józefie, w piątek po Bożem Ciele 8 dni trwający w poniedziałki; po s. Magdalenie, po s. Idzim 10 dni trwający, przed s. Mikołajem.

Michów. Jarmarków 5, w poniedziałek po Oczyszczeniu N. M. P., we wtorki: po Niedzieli Kwietniej, przed s. Janem Chrzcicielem, po Narodzeniu N. M. P., po ś. Marcinie, po s. Łucyi.